

Bulletin advokacie

Ztratí-li se důvěra v advokátní mlčenlivost, už se nikdy nevrátí! • Vyhlášen 15. ročník celojustiční soutěže Právník roku 2019 • Ohrožení důvěrnosti komunikace obviněného a jeho obhájce • Je do zahraničí třeba sjednávat cestovní pojištění? • Delegation české advokacie v Ománu • Pozvánka na XXVII. Karlovarské právní dny •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Nejdůležitější zákon roku je za dveřmi: 1. června 2019 vstupuje v účinnost „oddlužovací“ novela insolvenčního zákona

Čtěte články na stranách 15 až 58 a zprávu z Insolvenčního kongresu na stranách 75 až 77.

**JAK
POSKYTOVAT
PRÁVNÍ SLUŽBY
ONLINE?**

Čtěte str. 7-10.

Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev

Praktický komentář

Jan Šafránek, Lola Laštovičková, Tomáš Podškubka, Lukáš Pěsna, Jiří Hlaváč

Praktický komentář k zákonu č. 125/2008 Sb., seznamuje s postupy přeměn obchodních korporací (fúze, rozdělení, převod jmění na společníka, změna právní formy a přeshraniční přemístění sídla). Součástí komentáře jsou i vzory projektů jednotlivých typů přeměn, oznámení zveřejňovaná v Obchodním věstníku, seznamy příloh návrhu na zápis přeměny do obchodního rejstříku a vzory zápisů přeměn do obchodního rejstříku.

Praktický komentář se zaměřuje hlavně na realizaci přeměn obchodních společností s důrazem na společnost s ručením omezeným a akciovou společnost a soustředí se na ustanovení, která jsou pro praxi zásadní, příp. mohou činit v praxi potíže. Autoři v textu zároveň zohlednili přeměny obchodních korporací i z hlediska účetního a znaleckého.

Knihu tak ocení nejen advokáti, ale i podnikoví právníci a všichni, kterých se přeměna týká.

Vedoucí autorského kolektivu Jan Šafránek, který se problematice přeměn věnuje téměř 15 let, společně s Lolou Laštovičkovou pravidelně na toto téma přednáší.

Komentář je dostupný také
v ASPI a jako e-kniha

Objednávejte na www.wolterskluwer.cz/obchod

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
Mgr. Hana Kejhová, MPA, PhDr. Dagmar Koutská
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamací při problémech s distribucí
se obračejte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též na internetu
(www.cak.cz). Předáním rukopisu redakci
vyjadřuje autor souhlas s rozmnožováním,
rozšiřováním a sdělováním jeho příspěvku
na stránkách www.bulletin-advokacie,
v právních informačních systémech
a na internetových portálech spolupracujících
s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci
monitoringu médií.

Toto číslo vyšlo 21. 5. 2019 v nákladu
17 450 výtisků.

Obálka: Impax

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Michal Žižlavský: **Paretova mapa insolvenčí** 3

Aktuality

Ztratil-li se důvěra v advokátní mlčenlivost, už se nikdy nevrátí!
Hana Rýdlová, Hana Kejhová 5
**Výkladové stanovisko České advokátní komory k poskytování právních
služeb online** 7
**ČAK nechce omezovat online služby advokátů víc, než je nutné. Rozhovor
s členem představenstva ČAK Martinem Maisnerem** Dagmar Koutská 10
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 11
Vyhlášen 15. ročník celojustiční soutěže Právník roku 2019 13

z právní teorie a praxe

Články

Bude se konat další pochod dlužníků na soudy? Luboš Dörfel 15
Bariéry vstupu do oddlužení po 1. 6. 2019 Zdeněk Strnad 17
Problematická ustanovení oddlužovací novely Jiří Grygar 19
**Vybrané problematiky v oblasti insolvenční z hlediska dohledu
Ministerstva spravedlnosti** Klára Cetlová 21
Odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení Jolana Maršíková 24
Společné jmění manželů v oddlužení Rostislav Krhut 26
Povolení oddlužení Jan Mašek 28
Splnění oddlužení Oldřich Řeháček 30
Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením
Lenka Vidovičová 33
**Zvláštní způsob doručování v insolvenčním řízení po účinnosti
tzv. oddlužovací novely** Tomáš Zadražil 35
Akvizice oddluženého podniku T. O. P. Michal Žižlavský 37
Specifika oceňování podniku v insolvenční Adam Sigmund 40
**Rozhodování soudů o nemajetkové újmě způsobené šikanózním
insolvenčním návrhem** Helena Myšková 42
Insolvence ve stavebnictví Petr Veselý 44
**Oprava DPH za dlužníkem v úpadku optikou věřitele –
nová pravidla hry** Michal Brychta 46
**Některé souvislosti trestního a insolvenčního práva v aktuální
rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu** František Půry 48
**Přesahy insolvenčního řízení do trestního práva v judikatuře
Nejvyššího soudu** Lukáš Trojan 50
Paralelní vesmíry, aneb správní soudnictví v dotyku s insolvenční
Karel Šimka 52
**Popírání pohledávek ze směnek v insolvenčním řízení a břemeno
tvrzení a důkazní v incidenčních sporech** Ladislav Derka 55
**Důvody popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané
pravomocným rozhodčím nálezem** Marcela Marešová 57

Z odborné literatury

Daniela Kovářová, Tomáš Sokol: **Etický kodex advokáta. Komentář**
(Stanislav Balík) 59
Vojtěch Šimíček: **Ústavní stížnost** (Pavel Molek) 59
Martin Kopecký: **Správní právo. Obecná část** (Jana Balounová) 60
Klára Hurýchová, Michal Sýkora: **Compliance programy (nejen)
v České republice** (Michal Antoš) 61
Martin Šolc: **Právo, etika a kmenové buňky** (Petr Šustek) 63

z advokacie

Z české advokacie

Ohrožení důvěrnosti komunikace obviněného a jeho obhájce	
Zdeněk Koudelka	65
Z kárné praxe Jan Syka	68
Evoluce rodinného práva Daniela Kovářová	69
Je do zahraničí třeba sjednávat cestovní pojištění? Tereza Poláková.....	70
Říct, či neříct – to je, oč tu běží Daniela Kovářová.....	71
1. mezinárodní advokátní sportovní hry – zájemci, hlase se!.....	71

Z Evropy a ze světa

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	72
Delegace české advokacie v Ománu icha	73

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Insolvenční kongres 2019 poukázal na klady i zápory oddlužovací novely Ivana Cihlářová, Hana Kejhová	75
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	78
Pozvánka na tři semináře o insolvenčním právu	79
Pozvánka na XXVII. Karlovarské právní dny	80
Rezervujte si termín na říjnový kongres o insolvenční	82
Pozvánka na Hradecké debly	82

Nakonec

Z čítanky o právu Petr Hajn.....	83
Kresba Lubomíra Lichého	84
Víte, že... Stanislav Balík	84
Inhaltsverzeichnis	85
Zusammenfassung	86
Summary	87
Table of Contents	88

ZIZLAVSKY > **25 let**

byznys a insolvence

příležitost ke spolupráci

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasilaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasilané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládejte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků. Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případné vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- sdělení, zda chcete zaslat po zlomu korektury

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Paretova mapa insolvenčí

Jak kdysi dokázal na své zahrádce italský ekonometrik Vilfredo Pareto, jen 20 % lusků plodí 80 % hrachu. Pravidlo, které z toho vyvodil, platí i v insolvenční. Legislativa a právní teorie se zabývají vším, ale jen 20 % z toho využívá praxe. Když jsem sestavoval obsah tohoto vydání Bulletinu, zaměřil jsem se na identifikaci těch 20 %. Provedl jsem malý experiment a oslovil zkušené praktiky – soudce, advokáty a insolvenční správce. Ti jsou v centru dění. Co považují za podstatné? Právě oni zde píšou o tom, co skutečně řeší, anebo – podle vlastního odhadu – brzy řešit budou. Vznikla tím Paretova mapa insolvenčí, která zobrazuje živá témata, pulzující v praxi. Pokusil jsem se je pro vás přehledně uspořádat.

První tematický blok se věnuje velké „oddlužovací“ novele insolvenčního zákona. Soudci Luboš Dörfl, Zdeněk Strnad a Jiří Grygar s nadhledem hodnotí očekávané dopady novely do praxe, upozorňují na omezené kapacity soudů, na nové bariéry vstupu do oddlužení a problematická místa nové úpravy. Jejich obecnější pohled završuje výčet priorit svého resortu náměstkyně ministra spravedlnosti Klára Cetlová.

Druhý blok je také o oddlužení, jen je zde patrná vyšší míra detailu. Soudkyně Jolana Maršíková se zabývá návrhy na povolení oddlužení, kterých je dnes ročně zhruba

20 000, a počítá se s jejich prudkým nárůstem. Advokáti sepisují 70 % těchto návrhů. Je to aktuální téma proto, že některé nevyjasněné otázky regulace omezují počet sepisovatelů návrhů, a tím i počet lidí, kteří do oddlužení vstoupí. Jak plyne z příspěvku, soudní praxe je kritická k některým názorům Ministerstva spravedlnosti. Dalšími aspekty procesu oddlužení se zabývají zkušení soudci Rostislav Krhut a Tomáš Zadražil, a advokáti – insolvenční správci Lenka Vidovičová, Oldřich Řeháček a Jan Mašek.

Třetí blok opouští téma oddlužení a věnuje se aktuálním otázkám úpadku korporací. Soudkyně Nejvyššího soudu Helena Myšková mapuje, pokud je mi známo, vůbec poprvé, výši náhrad, které přiznávají soudy za insolvenční šikanu. Je to osvěžující, když soudce přemýšlí o reálném smyslu soudních rozhodnutí pro účastníky. Já ve svém příspěvku odhaluji, v čem vidím kouzlo nabývání insolventních podniků. Upozorňuji, že z nadcházející krize budou brzy profitovat investoři, pokud se na ni včas nepřipraví majitelé firem. Dalším specifickým otázkám insolvenční a restrukturalizace korporací se věnují mí kolegové advokáti – insolvenční správci Adam Sigmund, Petr Veselý a Michal Brychta.

Závěrečný blok postihuje multioborová témata. Trestními aspekty insolvenční se zabývají soudce Nejvyššího soudu a čerstvý Právník roku František Půry a člen prezidia Unie obhájců a zkušený obhájce Lukáš Trojan. Bílé místo na mapě insolvenční vyplňuje soudce Nejvyššího správního soudu Karel Šimka popisem a zdůvodněním vztahu insolvenčního řízení a správního soudnictví. Užitečný je jeho odkaz na aktuální judikaturu k žalobám na plnění ze zajišťovacích příkazů. Poslední blok uzavírají soudce Ladislav Derka a advokátka – insolvenční správce Marcela Marešová popisem účinků směnečného a rozhodčího práva v insolvenčním řízení.

Budu rád, když vám tato mapa usnadní orientaci nejen v textu, ale zejména v insolvenční praxi.

✦ JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ,
člen představenstva České advokátní komory,
Právník roku 2017 pro obor insolvenční právo

KREJČOVSTVÍ BLAŽEK
OBLEKY A KOŠILE NA MÍRU

krejcovstvi.blazek.cz

Tomáš Satoranský
basketbalista NBA

Ztratí-li se důvěra v advokátní mlčenlivost, už se nikdy nevrátí!

TO ZAZNĚLO Z ÚST JUDr. TOMÁŠE SOKOLA, STEJNĚ JAKO TO, ŽE BOJOVAT ZA ADVOKÁTNÍ MLČENLIVOST JE NAŠÍ POVINNOSTÍ, NA KONFERENCI NA VYSOCE AKTUÁLNÍ A DISKUTOVANÉ TÉMA „ADVOKÁTNÍ MLČENLIVOST A DAŇOVÉ SOUVISLOSTI“. TU USPOŘÁDALA ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA DNE 16. DUBNA 2019 V PALÁCI DUNAJ.

Mlčenlivost je základním atributem poskytování právních služeb a povinností, která zavazuje každého advokáta ve všech krocích, které při výkonu advokacie činí. Přesto, či právě proto zaznamenáváme v poslední době opakované snahy ji prolomit či omezit. Aktuálně jsou tyto snahy odůvodňovány evropskou legislativou, obavou před praním špinavých peněz či jinými údajně bohužel okolnostmi, které však obavy před narušováním celistvosti mlčenlivosti neodstraňují. **Nejblíže se zdá být implementace směrnice Rady (EU) 2018/822 z 25. května 2018, nazvané DAC 6, dopadající na daňovou oblast, která hrozí uložením nové oznamovací povinnosti advokátům v případě agresivního**

daňového plánování. **Toto odborné setkání tak mělo odpovědět na to, jak se těmto snahám postavit a co proti nim lze podnikat.**

Hned úvodní slova předsedy ČAK JUDr. Vladimíra Jirouska nenechala nikoho z přítomných na pochybách, že Komora bude o advokátní mlčenlivost bojovat ze všech sil. Připomněl loňský boj, který ČAK svedla s Piráty v návaznosti na transpozici směrnice DAC 5, a upozornil na to, že podobné ataky lze letos v souvislosti s implementací směrnice DAC 6 jen předpokládat. Celé znění úvodního slova najdete v Advokátním deníku pod titulkem „*Předseda ČAK Vladimír Jirousek: boj za advokátní mlčenlivost je nutný a věčný*“.

Směrnici DAC 6 na konferenci komentovala i členka představenstva ČAK, advokátka JUDr. Monika Novotná, která současně působí i jako předsedkyně Sekce pro právo veřejné ČAK. Ve svém vymezeném čase shrnula dosavadní vývoj a zásadní připomínky, která přijala ČAK k implementaci DAC 6 do českého právního řádu. Jak jsme již informovali v Advokátním deníku v článku „*ČAK zásadně nesouhlasí s návrhem implementace DAC 6*“, **první zásadní připomínka se týká právní úpravy znaků, které musí transakce splňovat, aby podléhala oznamovací povinnosti.** Tyto znaky totiž nemají být upraveny zákonem, ale pouze vyhláškou Ministerstva financí. Dle názoru ČAK jde o nepřijatelnou delegaci zákonodárné pravomoci, protože právě ve vymezení tzv. charakteristických znaků přeshraničního uspořádání je těžiště právní normy, ukládající, která uspořádání bude nutné oznamovat, a navrhované řešení je proto v roz-

poru s ústavním pořádkem ČR. **Druhá zásadní připomínka se týká způsobu řešení ochrany profesní mlčenlivosti v návrhu novely.** Ministerstvo financí totiž navrhuje, aby namísto oznamovací povinnosti ti zprostředkovatelé, kteří z důvodu povinnosti mlčenlivosti uložené zákonem nemohou plnit oznamovací povinnost, typicky advokáti, měli tzv. informační povinnost. Informační povinnost je obsahově shodná s oznamovací povinností, neboť povinné sdělení má naprosto totožné náležitosti, rozdíl je jen v tom, komu je advokát bude předávat. Toto sdělení totiž musí advokát předat jinému zprostředkovateli, který je v dané transakci činný, a není vázán profesní mlčenlivostí, a jen není-li takového zprostředkovatele, tak přímo klientovi. Již samotné uložení povinnosti advokátovi předat informace, které podléhájí povinnosti mlčenlivosti, jiné osobě než klientovi, zde jinému zprostředkovateli, představuje porušení povinnosti mlčenlivosti uložené § 21 zákona o advokacii advokátovi. Druhé prolomení mlčenlivosti by nastalo v případě kontroly správcem daně, zda advokát svou informační povinnost splnil.

Silnou tradici advokátní mlčenlivosti připomněl na konferenci také **JUDr. Tomáš Sokol, místopředseda ČAK**, který téma pojal obecnějším způsobem a hned v úvodu připomněl, že „*institut ochrany důvěrnosti funguje již 150 let, tudíž není žádným módním výstřelkem*“. Ve svém vystoupení také uvedl, že sleduje všechny relevantní odborný i neodborný tisk a nezaznamenal jediný případ diskusního příspěvku, který by poukazoval na to, že advokátní mlčenlivost představuje právní či technický problém. Advokátní mlčenlivost ovšem není podle něho výdobytkem a institutem pro dobro advokátů. „*Je to hodnota pro občana, jeho jistoty, že může svobodně přijít k advokátovi a nebude to pro něj mít žádné negativní důsledky, když se mu svěří,*“ konstatoval. „*Ztratí-li se důvěra v advokátní mlčenlivost, už se nikdy nevrátí!*“, uzavřel a doporučil, aby se s institutem, který dobře funguje, zacházelo opatrně a měnil se pouze z racionálních důvodů. Celé znění jeho příspěvku najdete v Advokátním deníku pod titulem „*Ještě k advokátní mlčenlivosti obecnějším pohledem Tomáše Sokola*“.

Sdílení zkušeností ze zahraničí

Člen představenstva ČAK **JUDr. Antonín Mokřý** jako emeritní prezident CCBE sdílel své poznatky a pocity společně s hosty na nejvyšší evropské úrovni.

André Haug, viceprezident Německé advokátní komory, vystoupil ze zahraničních hostů jako první a hned v úvodu uvedl, že „*svobodná advokacie není samozřejmostí*“. Co se týče DAC 6, nesmí se podle něho stát, že by se advokáti stali spolupracovníky finanční správy. A osobnostní právo klienta nesmí být narušeno oznamovací povinností advokáta. Následně popsal situaci v Německu, kde působí. Německo má povinnost podle této směrnice zavést do konce 2019 oznamovací povinnost pro přeshraniční daňová uspořádání. Ale pozor, do budoucna se předpokládá oznamovací povinnost i pro čistě národní uspořádání. Takto zákonodárce překlenuje určité mezery, přitom ale A. Haug poukázal na to, že jde navíc o legální daňové struktury. Podle zadání směrnic EU se musí oznamovat případy, které splňují určitá kritéria. Ta jsou ale pojata velice široce a patří sem každodenní uspořádání, která vedou například k daňové optimalizaci. Podle směrnice mají oznamovací povinnost advo-

kát, auditor, daňový poradce nebo jiní zprostředkovatelé. „*Nesmí se ale stát pomocníkem daňového zákonodárce,*“ uvedl.

Podle emeritního prezidenta CCBE, člena představenstva ČAK **JUDr. Antonína Mokřého** nelze zapomínat, že „*kdo vymění bezpečí za svobodu, zjistí, že ztratil nejen svobodu, ale i bezpečí*“. Zmínil se i tom, že přichází v pořadí již pátá směrnice o legalizaci výnosů z trestné činnosti a v ní pomohla CCBE uhájit profesní mlčenlivost, i když ataků bylo zaznamenáno více než dosti.

James Macguill, viceprezident CCBE, zdůraznil, že CCBE stojí na straně ČAK a oceňuje její iniciativu. K situaci v Irsku dodal, že zatím nezavedli opatření k provedení této směrnice, očekává se to v říjnu 2019, kdy bude přijat „balík“ legislativy, který se týká zdanění. A jak dodal, obává se, že se do těchto návrhů zákonů vloudí ještě různé přídatky a přívěsky, proti čemuž chce zasáhnout irská komora.

Podle **Jacquese Taqueta, člena výboru CCBE pro daňové otázky**, musí princip mlčenlivosti chránit jak slova, tak skutky. Ve Francii má silnou pozici advokátní komora, sám právník nic nenahlašuje, spornou záležitost prohlédnou „čtyři oči“, nahlašuje případně až prezident advokátní komory.

O praxi v **Polsku** hovořil poslední zahraniční host, viceprezident Polské advokátní komory **Piotr Kardas**. „*Jsmo ve velice zvláštní situaci, protože jsme se rozhodli bez jakéhokoli pozměnění přijmout a implementovat DAC 6, což znamená, že advokáti musí poskytovat informace tak, jak to tato směrnice definuje, bez jakýchkoli výjimek a omluv,*“ uvedl. Podle jeho slov směrnicí DAC 6 nelze změnit, ale můžeme zapracovat na tom, jak se uplatňuje a vykládá v národních státech.

Pohled soudce NSS

Přítomné účastníky zaujal názor **JUDr. PhDr. Karla Šimky, Ph.D., LL.M., soudce NSS**, který konstatoval, že někdy „*je společenské vědomí pozadu za společenskou realitou*“. DAC 6 není první ani poslední směrnicí, která reaguje na společenskou či politickou poptávku. Vývoj posledních deseti let spěje k oklešťování tajemství soukromí. „*Různé reporty se začínají objevovat jako houby po dešti a čelíme jednomu úderu za druhým,*“ sdělil. Co se týče DAC 6, je třeba podle něho trvat na jejím omezení na přeshraniční spolupráci. V české právní tradici mají advokáti velmi silné právo mlčenlivosti a s tímto argumentem se lze odvolat na Ústavu. Podle něho je třeba se zamyslet nad tím, zda vývoj k DAC 6 dokonce nezvrátit, typicky ústavní stížností, což zvažuje již i vedení Komory.

Daňoví poradci a „mlčenlivost“

Pozvaní daňoví poradci na konferenci uvedli, že zbavení mlčenlivosti poradců může vést jejich klienty k tomu, že si budou počínat v rozporu se zákonem. Pokud jde o DAC 6, pak by daňoví poradci měli vlastně „udávat“ sami sebe. Proto se této praxi daňoví poradci logicky brání a vidí ji jako nebezpečnou.

Podrobnou zprávu z konference najdete pod stejným názvem „Ztratí-li se důvěra v advokátní mlčenlivost, už se nikdy nevrátí!“ na Advokátním deníku – www.advokatnidenik.cz.

❖ JUDr. HANA RÝDLOVÁ, Mgr. HANA KEJHOVÁ, MPA
Foto EVA DVOŘÁKOVÁ

Výkladové stanovisko České advokátní komory k poskytování právních služeb online

POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍCH SLUŽEB ONLINE JE AKTUÁLNÍ VÝZVA, KTERÁ VYVOLÁVÁ ŘADU DISKUSÍ S OHLEDEM NA TO, CO JE A CO NENÍ V SOULADU S PLATNOU PRÁVNÍ ÚPRAVOU. POMĚRNĚ ROZSÁHLÁ DOPORUČENÍ VYDALA CCBE, TENTO DOKUMENT MÁ VŠAK POVAHU SPÍŠE VYSVĚTLUJÍCÍ. PŘEDSTAVENSTVO ČAK JE NÁZORU, ŽE NENÍ TŘEBA VYDÁVAT NOVÝ STAVOVSKÝ PŘEDPIS, KTERÝ BY VYUŽÍVÁNÍ ONLINE PLATFORMEM UPRAVIL, NICMÉNĚ CÍTÍ POTŘEBU VYDAT V TÉTO SOUVISLOSTI VÝKLADOVÉ STANOVISKO, KTERÉ BY ZPŘESŇovalo PRÁVNÍ ASPEKTY, ZEJMÉNA KDO A JAK MŮŽE PRÁVNÍ SLUŽBY ONLINE POSKYTOVAT.

PŘEDSTAVENSTVO PŘI FORMULACI TOHOTO VÝKLADOVÉHO STANOVISKA VYCHÁZELO Z ŘADY ZAHRANIČNÍCH MATERIÁLŮ A BYLO VEDENO ÚMYSLEM CHRÁNIT KLIENTY, KVALITU A ETIKU POSKYTOVÁNÍ PRÁVNÍCH SLUŽEB. MATERIÁL PROŠEL NĚKOLIKAMĚSÍČNÍ DISKUSÍ A BYL NĚKOLIKRÁT PŘEPRAČOVÁN NA ZÁKLADĚ PŘIPOMÍNEK ADVOKÁTŮ, ODBORNÝCH SEKCI A ORGÁNŮ ČAK.

1. První zásadní otázkou u používání platformem online je otázka, kdy jde o poskytování právní služby a jak odlišit poskytování právní služby od poskytování a šíření obecných právních informací. To, že je poskytování právních služeb činností soustavnou a poskytovanou za úplatu, samozřejmě nestačí. Hlavním rozdílem je, že právní služba je poskytována individuálně, tedy konkrétnímu klientovi v konkrétní situaci na základě jeho požadavku a projevené vůle, a následně na základě smlouvy mezi advokátem jako poskytovatelem právní služby a klientem. To vše při dodržení povinnosti mlčenlivosti advokáta a dodržení etických pravidel stanovených či obvyklých pro poskytování takových služeb. V praxi však může i nemusí zcela shodný obsah sdělených právních informací být právní službou – pokud advokátovi zpracování konkrétního právního rozboru nebo souboru smluv zadá klient, je to právní služba. V případě, že takový materiál zpracuje advokát a publikuje jej v časopise nebo vydá knihu vzorů knižně, o právní službu nejde, i kdyby tak advokát činil soustavně a bez ohledu na to, že za to obdržel úplatu. Tedy např. autorský honorář nebo cenu za publikaci zakoupenou nebo staženou prostřednictvím např. jeho vlastní online platformy (webové stránky či aplikace) nebo online platformy provozované třetí osobou. Dalším důležitým znakem právní služby je, že tato služba je poskytována neanonymně, tedy že oběma stranám je konkrétně znám jak advokát poskytující službu, tak i klient, jemuž je služba poskytována. U „šíření právních informací“ není podstatné, zda jsou tyto informace šířeny či publikovány pod pseudonymem ne-

bo distribuovány bližší neurčenému recipientovi či skupině recipientů, ale u právní služby je to z důvodu vyloučení konfliktu zájmů zcela vyloučeno.

2. Právní služba se považuje za poskytovanou online (prostřednictvím online platformy, webové stránky či aplikace), pokud prostřednictvím online platformy jsou nejen sdělovány právní informace a probíhá komunikace mezi advokátem jako poskytovatelem a klientem jako příjemcem právní služby, ale prostřednictvím online platformy je právní služba i účtována (fakturována), eventuálně probíhá i platba (např. převodem či platební kartou). V případě, že advokát sice prostřednictvím online platformy některé výstupy s klientem komunikuje, ale kromě toho ještě probíhá osobní konzultace a služba je fakturována a placena standardním postupem (faktura, bankovní převod), nejde o právní službu poskytovanou online.

3. Osoba, která technicky a administrativně provozuje online platformu (webovou stránku nebo aplikaci), na které se nabízí právní služba, nemusí být advokátem. Pokud je prostřednictvím online platformy (webové stránky, aplikace) poskytována právní služba (jak je specifikována sub 1. a 2. tohoto výkladového stanoviska), musí být poskytovatelem člen ČAK, tedy musí mít osvědčení o oprávnění vykonávat advokacii. Za poskytovatele právní služby online se považuje osoba, která tuto platbu klientovi účtuje a přijímá za ni platbu na svůj účet.

4. Pokud právní službu online (tak, jak je definována v tomto výkladovém stanovisku) poskytuje osoba, která k poskytování právních služeb není oprávněna (tedy nikoliv advokát nebo v zákonem stanovené míře příslušník jiné právní profese – např. exekutor nebo notář), jedná se o činnost nedovolenou a nezákonnou. ČAK bude na takovou nezákonnou činnost poukazovat a usilovat o její zamezení příslušnými orgány [zejm. ust. § 52 písm. d) zákona o advokacii].

5. Advokát není nijak omezen v používání online platformy při poskytování právních služeb, pokud dodržuje řádně pravidla stanovená zákonem a stavovskými předpisy.

6. Advokát, který poskytuje právní služby prostřednictvím online platformy, musí vyžadovat identifikaci klienta přiměřeným způsobem, a to před poskytnutím právní služby. Klient musí být při poskytování právních služeb online přiměřeně identifikován, a to proto, aby informace a právní pomoc byly poskytovány na základě smlouvy konkrétní smluvní straně, bylo zamezeno konfliktu zájmů a striktně dodržena povinnost mlčenlivosti. Způsob

přiměřené identifikace je zcela na advokátovi, který za porušení povinnosti mlčenlivosti, porušení zákazu konfliktu zájmů či nedostatečnou identifikaci klienta odpovídá. Advokát není povinen podrobně sdělovat klientovi, jaké technické prostředky (např. strojové zpracování smluv či dokumentů) užívá k poskytování právních služeb. Pokud však v důsledku jejich použití dojde k vadnému poskytnutí služby, odpovídá za to advokát klientovi, jako kdyby technické prostředky neužíval.

7. V souladu s obecně celoevropsky přijímanými pravidly ochrany spotřebitele v případě, že advokát používá k interaktivní komunikaci s klientem počítačový algoritmus (např. tzv. chat-bot), musí být zřejmé, že klient nekomunikuje s advokátem či jeho pracovníkem, ale s počítačovým programem. V případě, že odpovědi připravené programem reviduje a autorizuje pracovník advokáta před jejich odesláním, musí být zřejmé, o koho jde a s kým klient komunikuje. Stejně tak, pokud je konkrétní výstup poskytované právní služby připraven počítačovým programem či algoritmem, musí na to být klient upozorněn.

8. Pokud advokát využívá online platformy k nabízení (inzerce) svých právních služeb, je třeba na tuto činnost pohlížet stejně jako na reklamu se všemi jejími právními, technickými a etickými aspekty.

9. Právní služba online podléhá mlčenlivosti stanovené zákonem. Advokát poskytující právní službu online musí mít zaručen přístup ke klientským datům a zároveň musí zabezpečit, aby nedošlo k ohrožení těchto dat ze strany třetích osob. Za zabezpečení komunikace a důvěrnosti online platformy odpovídá advokát, přičemž způsob, jakým zajistí důvěrnost a zabezpečení povinnosti mlčenlivosti advokáta, je zcela na jeho vůli. Klient, který požaduje právní služby prostřednictvím online platformy (online aplikace), musí prokazatelně dostat správnou informaci o advokátovi, který danou službu poskytuje, a to předtím, než je daná služba poskytnuta, včetně ceny za takovou službu. Za to, že je tato informace řádně poskytnuta, zodpovídá advokát.

10. Advokát je povinen vést dostatečnou evidenci o online poskytnutých službách, aby mohl stejně jako u právních služeb poskytovaných osobně nebo prostřednictvím svých spolupracovníků provést řádné vyúčtování poskytnutých právních služeb klientovi.

11. Lze doporučit, aby advokát, který poskytuje právní služby online, zajistil svým klientům odpovídající online uživatelskou podporu při poskytování svých služeb (online chat, help-desk aj.).

Výkladové stanovisko projednalo a odsouhlasilo představenstvo ČAK dne 9. 4. 2019.

inzerce

officeoption

VIRTUÁLNÍ SÍDLO

Víme co a proč děláme. Virtuální sídlo na jedné z našich reprezentativních adres vám zařídíme během 48 hodin.

www.officeoption.cz

Ověřeno zákazníky – přes 700 pozitivních hodnocení na sociálních sítích.

5.0 ★★★★★	5.0 ★★★★★	5.0 ★★★★★
177 hodnocení	224 hodnocení	335 hodnocení
	Praha a Brno	Praha a Brno

Valentová/Procházka/Janšová/Odrobinová/Brůha a kol.

Zákoník práce. Komentář

2018, vázané v plátně, 1 168 stran, cena 1 990 Kč, obj. číslo EKZ153

Zákoník práce upravuje právní vztahy vznikající při výkonu závislé práce mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. Publikace reaguje na nejnovější změny pracovního práva včetně dopadů soukromoprávní rekonstrukce. Nová koncepce komentování zaručuje přehlednější a stručnější komentář, aniž by došlo k redukci věcného obsahu výkladu. Komentář není teoretickým pojednáním, ale praktickým textem zabývajícím se konkrétní aplikací předpisu.

Chaloupková/Holý/Urbánek

Mediální právo. Komentář

2018, vázané v plátně, 560 stran, cena 1 490 Kč, obj. číslo EKZ195

Nové pojetí komentáře zahrnuje zákony upravující činnost hromadných sdělovacích prostředků, ale i zákony a dílčí právní úpravu vztahující se k médiím v prostředí informační společnosti. Snahou kolektivu autorů je přinést nejen praktický komentář jednotlivých ustanovení, ale též shrnout dosavadní praxi a judikaturu v oblasti veřejnoprávní regulace médií, regulace reklamy a ochrany spotřebitele a soukromoprávních soudních sporů souvisejících se svobodou projevu a ochranou autorských práv v prostředí médií.

Kindl/Hubková/Pavelka

Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. Komentář

2018, vázané v plátně, 632 stran, cena 1 390 Kč, obj. číslo BK70

Komentář k zákonu o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže přináší ucelený výklad k zákonu, který do českého právního prostředí od 1. 9. 2017 implementuje směrnici 2014/104. Autoři kombinují své znalosti a zkušenosti nejen z oblasti unijního a soutěžního práva, ale též praktické zkušenosti s vedením civilních sporů o náhradu škody v oblasti hospodářské soutěže.

Rakovský/Líznerová/Haščák

Zákon o veřejných dražbách. Komentář

2018, vázané v plátně, 600 stran, 1 190 Kč, obj. číslo EKZ173

Komentář shrnuje šestnáct let soudní praxe a doktrinnálních závěrů na poli veřejných dražeb a zároveň vykládá zákon ve světle „nového“ civilního práva. Vedle analýzy samotného dražebního procesu je zvláštní důraz kladen na civilní otázky dražebních titulů, převodních účinků dražby, nabytí vlastnictví a odpovědnostních nároků a závazků vlastníků, dražebníků, věřitelů i vydražitelů. Komentář se zabývá procesními návaznostmi v případě sporů vyvolaných veřejnými dražbami, a to jak na poli civilního procesu, tak specificky v rámci insolvenčního řízení.

Rogalewiczová/Cilečková/Kapitán/Doležal a kol.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

2018, vázané v plátně, 784 stran, cena 1 690 Kč, obj. číslo EKZ186

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí upravuje nejen nástroje, které orgány sociálně-právní ochrany dětí mohou při své činnosti využít, aby předcházely vzniku ohrožení dětí a aby již ohroženým dětem poskytly potřebnou pomoc a ochranu. Dalšími stěžejními oblastmi úpravy jsou zprostředkování náhradní rodinné péče, tedy osvojení a pěstounská péče, resp. pěstounská péče na přechodnou dobu, sociální kuratela a sociálně-právní ochrana v mezinárodním a přeshraničním kontextu. Tento komentář byl zpracován ve snaze nabídnout čtenářům praktický výklad reagující na problémy, s nimiž se praxe pravidelně setkává nebo na které v praxi není jednotný názor.

ČAK nechce omezovat online služby advokátů víc, než je nutné

Rozhovor s členem představenstva ČAK JUDr. Martinem Maisnerem, Ph.D., MCI Arb, odborným garantem výkladového stanoviska ČAK k poskytování online služeb

Proč toto komorové stanovisko vzniklo? Množily se dotazy advokátů, nebo spíš počty těch, kteří začali poskytovat online služby?

Otázkou regulace nebo lépe řečeno stanoviskem ČAK k poskytování právních služeb prostřednictvím online platform, zjednodušeně řečeno, „na internetu“, se zabývalo i bývalé představenstvo, takže legislativní odbor určité materiály již připravoval k projednání v minulém funkčním období. Nicméně, tato otázka se stávala stále aktuálnější zejména proto, že se zvyšoval zájem o využívání tohoto prostředí, stejně jako se množily dotazy z řad advokátů i státních orgánů. Bohužel se také zvýšil počet osob, které využívají prostředí internetu k poskytování právních služeb neoprávněně, a proto vyjasnění právní a faktické situace v poskytování právních služeb online, které je publikováno na str. 7-8 a které navíc již všichni advokáti a advokátky dostali do své datové schránky, má pomoci všem zúčastněným.

Kdo se na tvorbě tohoto stanoviska za Českou advokátní komoru podílel?

Především členové odborné sekce pro právo IT a GDPR, někteří členové představenstva, hlavně Tomáš Sokol a Daniel Míka, a pracovní verze pak byly projednávány jak v rámci Kontrolní rady, tak Kárné komise. A samozřejmě nesmím zapomenout ani na připomínky z řad advokátů, kterých jsem obdržel a postupně v rámci úpravy textu vypořádal kolem padesáti. Abych se nezříkal vlastní odpovědnosti, na textu jsem pracoval také já, hlavně na jeho postupné úpravě, jak se vyvíjela v rámci diskuse.

Kolik advokátů nebo jiných příslušníků právnických profesí se do ní zapojilo?

Odhaduji, že asi kolem sedmdesáti lidí, převážně advokátů, byt ne všichni ve stejném rozsahu. Někteří se tím zabývali desítky hodin, jiní jen poslali e-mail s připomínkou. Nicméně bych určitě rád poděkoval všem, kteří této práci svůj čas a úsilí věnovali.

Jak dlouho toto výkladové stanovisko vznikalo a měnilo se nějak výrazně v čase podle nových skutečností?

Pokud nepočítám čas, který byl této problematice věnován

za minulého představenstva, tak tento konkrétní materiál vznikl asi šest měsíců. A jak už jsem předeslal, text se měnil výrazně, stanovisko se formovalo a ve své finální podobě je nakonec trochu jiné než to, se kterým jsme šli do veřejné diskuse (viz BA č. 12/2018, str. 8-9 - pozn. red.). Jeho konečná verze je daleko liberálnější a má snahu zejména advokáty neomezovat v jejich aktivitách, pokud to není nezbytně nutné.

Má ČAK přehled o tom, kolik advokátů online služby poskytuje, nebo je poskytovat chce?

Nikoliv, ČAK to programově nesleduje, neneviduje a nepovoluje, takže ani není důvod takovou evidenci vést. Máme sice indikace o poskytování právních služeb online neoprávněně, tedy subjekty, které nejsou k poskytování právních služeb oprávněny, ale ani tato informace není úplná. Navíc ČAK nemá možnosti sledovat tuto nezákonnou činnost systematicky a bohužel nemá ani prostředky a pravomoci k tomu, aby mohla takovou činnost potírat.

Jste odborníkem na právo IT – domníváte se, že budoucnost advokacie tkví ve službách online, nebo stále zůstane pouze doplňkovou činností advokáta?

To si netroufnu autoritativně prohlásit, ale zkusím alespoň kvalifikovaně hádat. Domnívám se, že jednoduché právní listiny, smlouvy a žaloby (plná moc, jednoduchá kupní smlouva, nájemní smlouva, žaloba) budou v budoucnu zpracovávány prostřednictvím počítačových programů, resp. online aplikací, kde si klient tuto listinu za poplatek zpracuje sám. Myslím si také, že řada advokátů bude určitě využívat hojně elektronickou komunikaci prostřednictvím elektronických prostředků, možná své vlastní aplikace. Nicméně lidský kontakt v právních službách, konzultace a porada v rámci osobní schůzky klienta se svým advokátem není jednoduše nahraditelná internetovou aplikací. Takže výkon advokacie „klasickým“ způsobem, tedy osobně, určitě není mrtvý, ale má stále své nezastupitelné místo na trhu právních služeb. Na druhou stranu ale nechci označovat online služby jako doplňkové. Pro určitý typ právních služeb může být takový způsob poskytování v budoucnu dominantní, nebo dokonce výlučný.

♣ PhDr. DAGMAR KOUTSKÁ

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Hromadné žaloby

V polovině března dokončilo Ministerstvo spravedlnosti návrh zákona o hromadných žalobách a zaslalo jej do mezi-rezortního připomínkového řízení. To skončilo v polovině dubna a zástupci ministerstva nyní jednotlivé připomínky vyhodnocují a v brzké době chtějí zahájit diskuse s jejich autory a hledat kompromisní řešení.

Rozvody u notáře

Prezidium Unie rodinných advokátů na svém zasedání 24. dubna 2019 jednalo o návrhu na změnu občanského zákoníku a dalších předpisů, kterému se lidově říká „rozvody u notáře“. Lidový název je zavádějící, protože notáři rozvádět nebudou, ani kdyby byl návrh přijat. Hovoří se o rozšíření agendy notářů, kteří by se zapojili do řešení nesporných rozvodů, rozvodů bezdětných manželství atd., čímž by se snížila vytíženost soudů. Představenstvo ČAK na svém květnovém zasedání projednalo připravené stanovisko Komory ke změnovému návrhu a v konečném znění je předává do připomínkového řízení Ministerstvu spravedlnosti.

Výjimka z předkupního práva

Na garážové stání, které je prodáváno současně s bytem, se asi nebude vztahovat předkupní právo vlastníků dalších bytů v domě. Změnu přinese novela občanského zákoníku, kterou 24. dubna 2019 v prvním kole projednávání podpořila Sněmovna. Před dalším schvalováním novelu projedná sněmovní ústavněprávní výbor.

Zákon o zpracování osobních údajů

Nová pravidla ochrany soukromí, která navazují na evropské nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, nabyla dne 24. dubna 2019 účinnosti vyhlášením ve Sbírce zákonů. Norma mimo jiné zrušila možnost uložit pokuty krajům a obcím za porušení těchto pravidel. Dříve jim mohl Úřad pro ochranu osobních údajů uložit až desetimilionovou pokutu. Zákon o zpracování osobních údajů obsahuje také výjimky z unijních pravidel pro média nebo vědecké, výzkumné a statistické účely. Výjimky se týkají například minimalizace poučovací a informační povinnosti pro média.

Širší práva mladistvých v trestním řízení

Sněmovna poslala dne 17. dubna 2019 po druhém čtení do závěrečného schvalování vládní předlohu, která prohloubí práva mladistvých do 18 let věku v trestním řízení. O novele, jež vychází z evropské směrnice, budou poslanci hlasovat nyní v květnu. Garanční ústavněprávní výbor už dříve doporučil plénu, aby ji s úpravami přijalo. Mladiství podezřelí nebo obvinění v trestním řízení by měli získat podle návrhu právo na informace o řízení nebo na to, aby mohli být i po dosažení plnoletosti ve vazbě odděle-

ně od dospělých. Za mladistvé by byli považováni i lidé, u nichž není zcela jisté, zda již dosáhli věku 18 let. Ústavněprávní výbor doporučil vypustit tutéž konstrukci v případě lidí, u nichž by panovaly pochyby, že dovršili 15 let věku. Vláda v těchto případech navrhovala, aby se na ně v trestním řízení hledělo jako na mladší 15 let.

Legislativu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

Z judikatury

ÚS k zabránění zboží tzv. growshopům

Soudy při zabránění zboží porušily práva firem, které provozovaly takzvané growshopy, tedy obchody s pomůckami pro pěstitele konopí i dalších rostlin. Stížnostem dvou společností vyhověl dne 24. dubna 2019 Ústavní soud, který v nálezu zdůraznil požadavek na přiměřenost ochranného opatření, což bylo v tomto případě zabránění zboží. Obvodní soud pro Prahu 3 musí rozhodovat znovu, tentokrát by měl pečlivěji zvážit, co je nutné kvůli ochraně společnosti a zamezení další trestné činnosti zabrat, a co nikoliv.

Spor ČSSD s dědici právníka Altnera

Ústavní soud vyhověl svým nálezem dne 16. dubna 2019 dědicům právníka Zdeňka Altnera a zrušil odklad vykonatelnosti verdiktu, podle kterého jim má ČSSD vyplatit asi 338 milionů korun. O odkladu rozhodl v roce 2016 Nejvyšší soud, který stále řeší dovolání ČSSD. Odklad, který byl podle ústavních soudců nedostatečně odůvodněný, a tedy nepřezkoumatelný, může Nejvyšší soud sociálním demokratům přiznat znovu. Podle ústavního soudce Jana Filipa má nyní NS dvě možnosti: buď může opět rozhodnout o odkladu vykonatelnosti, ovšem zohlednit přitom výtky ÚS a lépe vše zdůvodnit, anebo vynést definitivní verdikt o nároku vůči ČSSD. Dovolání bylo podáno už před třemi lety.

Spor o daň z neplatné kupní smlouvy

Ústavní soud dne 10. dubna 2019 vyhověl stížnosti firmy Dareal, která musela zaplatit daň z převodu nemovitosti založeného na falešném podpisu. Po spletitém sporu jí finanční správa neumožnila obnovu řízení, tím pádem firma nedosáhla ani vrácení exekučně vymožené daně. ÚS zdůraznil, že pokud člověk nebo firma dostanou od úřadu chybné poučení, veřejná moc by měla sama pochybení napravit. V projednávaném případě to znamená možnost mimořádně podat návrh na obnovu řízení i po překročení zákonné lhůty.

Nové právní věty NS

Na jednání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu konaném dne 10. dubna 2019 byly schváleny právní věty rozhodnutí ve věcech promlčení, exekucí,

k popření otcovství nebo konkurenčním doložkám a dalších. Na jednání trestního kolegia Nejvyššího soudu konaném dne 17. dubna 2019 byly schváleny právní věty rozhodnutí ve věcech poškození věřitele, zpronevěry, zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění a dalších.

ÚS k pokutě za údajnou diskriminaci

Firma Golden Gastro Service pokutovaná za údajnou diskriminaci Rusů uspěla s ústavní stížností. Případ musí znovu otevřít Nejvyšší správní soud. Firma provozuje ostravský hotel Brioni ve Stodolní ulici, který odmítal ubytovat Rusy, pokud písemně nevyjádří nesouhlas s anexí Krymu. Za diskriminaci dostala pokutu 5 000 korun. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 30. dubna 2019 chtěli provozovatelé hotelu projevit svůj názor a alespoň v malé míře působit na ty, kteří se podílejí na politickém životě Ruska. O nepřipustnou diskriminaci prý nešlo, důvody odmítnutí nebyly ani nenávistné, ani zjevně svévolné. „Šlo o bezprostřední reakci na jednoznačné porušení mezinárodního práva. To, co udělal daný stěžovatel, koneckonců bylo v souladu s českou zahraniční politikou i politikou mezinárodních organizací,“ řekl soudce zpravodaj Vojtěch Šimíček.

Judikaturu pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

Ze světa práva

Nová ministryně spravedlnosti

Prezident Miloš Zeman jmenoval dne 30. dubna 2019 ministryni spravedlnosti Mgr. Marii Benešovou, která nastoupila na místo JUDr. Jana Kněžínka, Ph.D., jenž podal krátkou předtím demisi.

ČAK se postavila za iránskou advokátku

Představenstvo České advokátní komory na svém dubnovém zasedání rozhodlo o zaslání dopisu iránskému ministru spravedlnosti ohledně advokátky Nasrín Sotúdeové, bojovnice za lidská práva. V něm ČAK zásadně odmítá její odsouzení, věznění a výši jejího trestu považuje za zcela nepřipustnou. Česká advokátní komora není jedinou stavovskou organizací, která se za iránskou advokátku postavila. Francouzská advokátní komora iniciovala petici, k níž se přidali i čeští a moravští advokáti, kteří tímto vyzvali i představenstvo ČAK k „záchranným“ aktivitám.

Nový předseda ÚS SR Ivan Fiačan

Prezident Andrej Kiska dne 17. dubna 2019 jmenoval tři nové ústavní soudce a zároveň rozhodl o novém vedení vrcholné soudní instituce, které ale nadále do plného počtu třinácti členů chybí šest soudců. Novými ústavními soudci se stali advokát Ivan Fiačan, předseda jednoho z okresních soudů Ľuboš Szigeti a exekutor Peter Molnár. Nejvíce hlasů poslanců, včetně opozičních, získal při volbě Fiačan, kterého Kiska jmenoval novým předsedou slovenského Ústavního soudu, Szigetiho pak jmenoval jeho místopředsedou.

sedou. Ivan Fiačan je významnou osobností slovenského právního světa, zkušený právník s velkým přehledem, advokát, který působil také jako člen představenstva Slovenské advokátní komory.

Zákon roku

V anketě Zákon roku, kterou zorganizovala letos již po desáté společnost Deloitte Legal a nad kterou podruhé převzala záštitu Česká advokátní komora, zvítězila změna zákona o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury pod názvem Funkční infrastruktura.

Podnikový právník roku 2019

V pražské kapli Sacre Coeur se ve čtvrtek 11. dubna 2019 konal již osmý ročník akce Podnikový právník. Na slavnostním galavečeru vyhlásila Unie podnikových právníků nejlepší firemní experty roku 2019. Mezi vítězi byl například podnikový právník ČEZ Jiří Hes, který získal ocenění mimo jiné za práci v imisních sporech s podnikem Lesy ČR, nebo Jitka Pišl Drábková z České pošty, která podle porotců přispěla k zavedení pravidel ochrany osobních údajů. Ocenění si odnesli i právníci z Tesca, GE Aviation nebo ČSOB.

Etický kodex advokáta

Dne 23. dubna 2019 v odpoledních hodinách proběhl v Galerii 17. listopadu v přízemí Kaňkova paláce, sídle ČAK, slavnostní křest komentáře Wolters Kluwer k jednomu z nejdůležitějších advokátních předpisů, totiž Etickému kodexu. Tato nová publikace nabízí dosud první ucelený komentář k tomuto předpisu. Do života ji poslali společně předseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek a předseda představenstva Wolters Kluwer ČR, a. s., Petr Král. Recenzi pokřtěné publikace naleznete na str. 59.

✦ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Zprávy z justice pro vás sledujeme denně. Čtěte **ADVOKÁTNÍ DENÍK**

Sledujte ČAK
na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění
v české advokacii naleznete
na www.twitter.com/CAK_cz.

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ vyhláší

15. ročník

prestižní celojustiční soutěže

právník roku 2019

Společně jsme založili tradici, kterou si právnický svět zaslouží!

epravo.cz

Váš partner na cestě právem

Cenu sv. Yva může v jednotlivých kategoriích získat příslušník kterékoliv právnické profese, pokud v oblasti svého působení dosáhne mimořádných výsledků. V kategorii Právnická síň slávy jde o ocenění za celoživotní dílo. Nominovat kandidáta může veškerá odborná veřejnost.

Stálé kategorie soutěže

- Občanské právo (hmotné i procesní)
- Trestní právo (hmotné i procesní)
- Insolvenční právo
- Správní právo
- Rodinné právo

Stálé kategorie se zvláštními kritérii

- Talent roku (pro mladé začínající právníky do 33 let věku)
- Ocenění PRO BONO
- Právnická síň slávy (za výjimečný celoživotní přínos právu)

Záštitu nad letošním ročníkem převzalo Ministerstvo spravedlnosti.

Ceny sv. Yva budou předány na slavnostním galavečeru se společenským programem 31. ledna 2020 v Brně. Pro rezervaci vstupenek a ubytování sledujte Bulletin advokacie č. 11/2019.

Nominace jsou přijímány na www.pravnikroku.cz od 31. 5. 2019 do 31. 10. 2019.

Partneři soutěže:

- Notářská komora ČR
- Exekutorská komora ČR
- Soudcovská unie ČR
- Unie podnikových právníků ČR
- Unie státních zástupců
- Jednota českých právníků
- Unie obhájců ČR
- Unie rodinných advokátů

Partneři soutěže:

RENOCAR

WI-ASS ČR
pojišťovací makléř

DAS
BRÁNÍME SLUŠNĚ

E Bložek

RENOMIA NATLAND

GENERALI CEVROINSTITUT
[vysoká škola]

Alkohol.cz
Výjimečná vína, destiláty a ošob

DēLonghi CHATEAU VALTICE
Better Everyday

euro

WOMEN FOR WOMEN
CHARITATIVNÍ PROJEKT ŽENY A ŽENSKÁ TYKOVNICE

Vydavatelství
a nakladatelství
Aleš Cenek, s.r.o.

Praetor
advokátní systém pro úspěšné

SingleCase

Synopsis

SwissLife
Select

Wolters Kluwer

ADVOKÁTNÍ ONLINE DENÍK

- váš nový zpravodaj v PC i telefonu

**DÍKY ADVOKÁTNÍMU DENÍKU VÁM NEUNIKNE NIC AKTUÁLNÍHO
A PODSTATNÉHO NEJEN Z ADVOKACIE, ALE I Z CELÉHO SVĚTA PRÁVA**

**JE TO I VÁŠ DENÍK,
UVÍTÁME VAŠE ČLÁNKY, NÁZORY,
POZVÁNKY, TIPY A PODNĚTY!
PIŠTE NA ADVOKATNIDENIK@CAK.CZ**

**ZAŘAĎTE SI NAŠE STRÁNKY WWW.ADVOKATNIDENIK.CZ
MEZI SVÉ OBLÍBENÉ ZÁLOŽKY!**

z právní teorie a praxe

Bude se konat další pochod dlužníků na soudy?

Není to tak dlouho, co jsme na soudech organizačně řešili novelu insolvenčního zákona účinnou od 1. 7. 2017, a máme tu novelu další (téměř přesně do dvou let), která nemění jen procesní pravidla dosud zažitá koncepte oddlužení, ale přistupuje též k zásadní revizi podmínek oddlužení.

Mgr. Luboš Dörfel

je předsedou Krajského soudu v Ústí nad Labem.

no to oddlužení je vůbec zajímavý institut. Ještě to není tak dlouho, kdy byl insolvenční zákon připravován a diskutovalo se o něm a kdy se o oddlužení jako o možnosti sanačního řešení úpadku začalo hovořit. V dobách účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání totiž institut vyrovnání působil jen jako velmi okrajová záležitost. V těch časech také na našich soudech nepůsobil více než 50 konkursních soudců a jejich roční nápad se pohyboval kolem 4 000 věcí. I samotné konkursní právo bylo považováno za něco mezi právem, ekonomikou a kabalou a o existenci evidence úpadců věděl jen málokdo.

Oddlužení vše změnilo

Na soudy začaly vyrazet každoročně pochody dlužníků o počtu vysoce převyšujícím počty účastníků pochodu Praha-Prčice, na soudech samotných se začala překotně rozšiřovat pracoviště insolvenčního úseku a z insolvence se stal často aplikovaný obor práva, který se stal veřejným fenoménem, odehrávajícím se před očima všech na webových stránkách insolvenčního rejstříku.

Troufám si říci, že oddlužení začalo plnit svůj společensko-ekonomický účel a začalo působit na ostatní obory práva směrem k narovnání právních vztahů mezi věřiteli a dlužníky. Stačí vzpomenout na judikaturu vrchních soudů, která díky posuzování incidenčních žalob insolvenčních správců u jimi popřených vykonatelných pohledávek věřitelů spustila lavinu

přímého přezkumu platnosti rozhodčích doložek. Možná nebudu příliš přehánět, pokud oddlužení nazvu pákou, která otevírá klinč věřitelů a dlužníků zakleslých ve statických neřešitelných exekucích.

Kromě toho se ale oddlužení stalo i politickým tématem. Nebo spíše nově objeveným tématem. Jeho pojetí totiž od počátku chápu jako produkt nového ekonomicko-sociálního směru práva, vycházejícího z jiných východisek než to klasické, římské, nebo alespoň tradiční, Hartovské. A starostí politiků a jejich arény, vlády a parlamentu, je toto téma zpracovávat ke spokojenosti všech zúčastněných. Nástrojem (nebo hračkou, záleží asi na přístupu) politiky je zde legislativní proces. O poslední novele insolvenčního zákona, která má ve větší míře vstoupit v účinnost 1. června tohoto roku, se opravdu široce debatovalo. Její znění odráží mezinárodní evropský trend rozšiřování okruhu osob, které oddlužení mohou využít, k němuž se připojuje i Česká republika.

Co takové změny přinášejí soudům?

Tak především práci. To samo o sobě nevádí, protože od toho tu soudy jsou, aby řešily spory o právo a získávaly podle toho, jak dobře nové výzvy zvládnou, zaslouženou společenskou prestiž. Není však dobré zapomínat, že všechny změny spojené s další agendou na soudech je třeba nejprve připravit. Byl to právě insolvenční zákon, od jehož účinnosti vzrostl mnohonásobně nejen počet úpadkových kauz, ale rozrostla se také insolvenční oddělení na krajských soudech. Krajské soudy musely postupně přistoupit k zásadním změnám a vybudovat oddělení schopná kapacitně novou agendu zvládnout v zákonných lhůtách.

U novel procesních (nebo smíšených, chcete-li) předpisů je proto dobré brát v úvahu nejen jejich přínos pro ochranu práv a povinností účastníků řízení, ale též jejich dopady na efektivitu (rychlost) soudního řízení. Ta se odvíjí jednak od optimálního nastavení procesních pravidel, ale vždy nastupuje i další faktor, kterým je materiální, technické a personální zajištění funkčnosti nových pravidel (procesní) hry na soudech.

Upřímně řečeno, v případě novely insolvenčního zákona je toto hledisko významné nejen pro předsedy krajských soudů, kteří na soudech realizaci nové agendy garantují, ale též pro další subjekty řízení, jako jsou insolvenční správci nebo osoby oprávněné sepsovat insolvenční návrhy spojené s návrhem na povolení oddlužení.

Poslední novela insolvenčního zákona přináší mimo jiné některé změny pravidel, které optimalizují pracnost spojenou s vyřizováním soudních případů. Navazuje tím na předchozí novelu z roku 2017, která část úkonů soudu, spojených zejména s přezkumem pohledávek u úpadků řešených oddlužením, přenesla na insolvenční správce. Na rovinu přiznávám, že tuto cestu přenesení některých úkonů soudu na insolvenční správce považuji za správnou (i přes řadu technických obtíží) a velice bych přivítal, kdyby se nynější podoba zapojení insolvenčních správců do vyřizování oddlužení rozšířila a nastavila tak, aby insolvenční správci mohli převzít při oddlužení i některé rozhodovací kompetence, jako je tomu u exekutorů. A aby soudy na celý proces oddlužení spíše dohlížely. Ale chápu, že to je otázka další diskuse a dalších kroků směřujících k nějakému koncepčnímu řešení.

V této novele směřují změny pravidel především ke **zjednodušení doručování**, a to převážným opuštěním zvláštního doručování účastníkům insolvenčního i incidenčního řízení (záměrně teď pomijím otázku, nakolik úspěšně) a cestou rozšíření využívání povinných formulářů.

Nezanedbatelným zjednodušením personálně-organizačního zajištění prvostupňových insolvenčních řízení je i **prodloužení lhůty ke zveřejnění vyrozumění o zahájení insolvenčního řízení tam, kde je navrhováno oddlužení.** Pro konkrétní představy jen tato maličkost znamená, že asistenti insolvenčních soudců nebudou muset držet střídavě týdenní službu, během které zveřejňování vyrozumění zajišťují, a budou se moci věnovat jiným užitečným činnostem. Podobně je tomu s formuláři, které umožňují automatické načítání dat a vylučují nutnost „ručně“ data do systému vkládat prostřednictvím pracovníků soudu.

A v tom to vězí. Pokud nová procesní pravidla přinášejí větší množství kauz (což tato novela nepochybně přinese) nebo větší pracnost (což u novely insolvenčního zákona, která předpokládá více volné úvahy soudu o splnění podmínek oddlužení a o dalších procesních návrzích, jako je přerušování oddlužení apod., je opět pravda), je nejpřírozanější cestou ušetřit čas, který v řízení nekompromisně běží, jinde.

Naopak je možné poukázat zase na to, že **objektivně mají některé procesní změny negativní vliv na délku soudního řízení.** Např. nárůstem celkové doby oddlužení o půl roku jeho přerušování, či o další rok jeho prodloužení, vzrůstá pracnost případu a v jiných zahájených civilních řízeních se prodlužuje doba, po kterou není možné skončit spory přerušované z důvodu úpadku.

Tím se dostávám k jádru své úvahy. Zdá se, že se již běžně zamýšlíme v legislativním procesu nad efektivitou nových procesních ustanovení a jsme schopni zvýšenou procesní nebo objemovou náročnost reflektovat usnadněním zpracování kauzy u soudu. Dalším krokem by mělo být zohlednění potřeby příprav realizace procesních změn, zkrát-

ka poskytnutí času na personální a technicko-organizační přípravu podmínek pro vyřizování nového typu nebo většího množství případů na soudech.

Nedávno mě rozesmála důvodová zpráva k připravovanému zákonu o hromadných žalobách. Rozpočtové nároky a personální požadavky takový zákon „nepředpokládá“, neboť hromadnými žalobami se ušetří kapacita úředníků a soudců, kteří až dosud vyřizují rutinní rozkazní žaloby. Skutečnost, že hromadné žaloby budou znamenat otevřený prostor pro žaloby, které většinou zatím vůbec nikdo nezkusil podávat, a že to bude velký oříšek pro organizaci práce na krajských soudech, kde se mají zřídit specializované prvostupňové senáty s potřebným zabezpečením odbornými pracovníky a asistenty, a že bude třeba vymyslet a vyrobit zcela novou programovou aplikaci, která se nejprve musí provést veřejnou zakázkou, vyzkoušet a teprve potom pilotně odzkoušet, nechává všechny zatím zcela v nevědomém klidu.

Takové plánování vstupu do neprobádaných vod nové agendy ještě naši politici neumějí. Zdá se mi, že hovořit včas o zabezpečení nových agend je stále tabu. Přitom pracovní čas, který novela zákona nestačí kompenzovat jinými procesními úlevami při jejich zpracování, bude nutně objektivně vynaložit navíc.

Jako předseda krajského soudu nemám (a mít nebudu) žádnou studii o tom, jaký je odhad nápadu nových insolvenčních kauz po novele insolvenčního zákona, a zatím se mě nikdo nezeptal (a nezeptá), jakým způsobem vyřizování oddlužení na soudu zajistíme. Přitom **relativně jednoduché opatření v rozšíření počtu sboru insolvenčních soudců pro mne znamená přípravu (a jmenování) nových kandidátů soudců na místa těch kolegů, kteří budou nově insolvenční agendu vyřizovat. Tento proces odhaduji přibližně na rok až dva.** Dalším krokem je **rozšíření počtu odborného aparátu, a to v poměru pět zaměstnanců na jednoho plánovaného insolvenčního soudce.** A tyto pracovníky je nutné zejména sehnat, potom zaučit a někam usadit, takže budu potřebovat pronajmout další kancelářské prostory ve městě. A to je proces, který po schvalovacím řízení a přípravě rozpočtového zajištění není kratší než 6 až 8 měsíců.

K tomu se nám od podzimu kvůli generátoru přidělování případů zužují možnosti, jak v insolvenčním řízení a v incidenčních sporech využívat organizační kompetence předsedů krajských soudů k efektivní distribuci objemů kauz na jednotlivá oddělení prostřednictvím rozvrhu práce. Takže tam, kde jsem dosud měl manévrovací prostor pro přidělení určitého objemu kauz novému soudnímu oddělení, již tato možnost nebude, a naopak tam, kde jsem dosud mohl nemocného soudce nechat zastupovat, budu muset všechny jeho kauzy „hodit do generátoru“ a přidělit „spravedlivě“ všem stávajícím soudcům.

Ale dost škarohlídství. Kdo mne zná, tak ví, že jsem vlastně optimista. Novináři se mě ptají, jestli to soudy zvládnou. Ale ano, odpovídám. Nejhorším nepřítelem je totiž vždy panika. A soudy to zvládnout musejí. Jen si sám pro sebe říkám, že je škoda, že se to nezvládne dřív, než pochod nových dlužníků na soudy odstartuje. Za pochodu se totiž organizuje vředycky špatně. Navíc riskujete, že než se vám podaří organizaci pochodu zvládnout, jsou už stejně všichni v Prčicích. Takže: Pochodům zdar! ❀

Bariéry vstupu do oddlužení po 1. 6. 2019

Spolu s tím, jak se postupně mění celkové vnímání dluhové problematiky a politici horečnatě hledají lék na tento společenský neduh, mám pocit, že „svatý grál“ objevili v insolvencích, resp. v oddlužení. Není roku, aby někdo nepřišel s nápadem, jak usnadnit jeho „aplikaci“ nebo jak alespoň zjednodušit jeho „užívání“. Změny, které od 1. 6. 2019 přináší tzv. oddlužovací novela, nejsou ale zdaleka jen kosmetické a netýkají se jen oddlužení.

JUDr. Ing. Zdeněk Strnad,
Ph.D., MPA,

je soudcem a místopředsedou
Krajského soudu v Českých
Budějovicích.

Klíčovou změnu přesto představuje téma vnímané veřejností nejcitlivěji, a tím jsou otázky spojené jednak s přípustností oddlužení, tedy „**přísnost**“ **pravidel na vstupu do oddlužení**, jednak **vyhodnocení plnění podmínek oddlužení** (včetně splnění předpokladů pro osvobození dlužníků od placení zbytku pohledávek) na konci oddlužení. Mix, který novela nakonec v tomto směru přinesla, je nutné vnímat jako v každém případě **pro-dlužnický** (resp. k dlužníkům vstřícný) a **k věřitelům** (alespoň do určité míry) **ohleduplný**. V tomto stručném pojednání bych se rád věnoval právě pravidlům rozhodným pro počátek oddlužení.

Konec 30% vstupní (i výstupní) bariéry? Ano i ne – aneb bariéra psychologická

V první řadě se skutečně opouští (jako předpoklad vstupu do oddlužení) ona bájná 30% podmínka uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů. V tom vidím hlavní poselství novely.

Zároveň zdůrazňuji, že tuto hranici jako (závaznou) podmínku úspěšného splnění oddlužení novela nezavádí (navzdory cílému mediálnímu šumu) ani na konci oddlužení. Tam vystupuje pouze v roli vyvratitelné právní domněnky. Podle ní platí, že uspokojí-li dlužník pohledávky svých nezajištěných věřitelů alespoň z 30 %, má se za to, že řádně splnil i některé své další povinnosti v průběhu oddlužení. Jako základní pravidlo se totiž určuje, že oddlužení splní každý dlužník, kterému po dobu 5 let od schválení oddlužení nebude oddlužení zrušeno a který neporušil svou povinnost vynaložit veškeré úsilí, které po něm bylo možné spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. Jen stěží si proto umím za situace zpřísněné informační povinnosti uložené nově insolvenčním správcům (srov. § 36 odst. 3 ins. zák.) představit v jinak bezproblémovém řízení, v němž insolvenční správce po celou dobu jeho trvání

neupozorní soud na žádné (negativní) anomálie, rozhodnutí soudu o nesplnění oddlužení jen proto, že dlužník neuspokojil své nezajištěné věřitele alespoň na 30 %.

Sečteno a podtrženo: **30% hranice uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů „nepřekáží“ (pocitivému) dlužníkovi ani na počátku řízení, ani na jeho konci.**

Bariéry právní

Zákonodárce na druhé straně přijal i některá opatření, jejichž smysl spatřuji především v určité prevenci (tu a tam indikovaného) nekalého počínání některých dlužníků a ve snaze alespoň trochu napravit deficit insolvenčního práva v naplňování jeho výchovné funkce.

Soud nově zamítne návrh na povolení oddlužení např. tehdy, jestliže dlužník vzal v posledních třech měsících před podáním návrhu svůj předchozí návrh na povolení oddlužení zpět. Jedná se očividně o prevenci proti zneužívání nástrojů insolvenčního práva zejména před hrozící exekucí, resp. před realizací již nařízené dražby.

Soud zamítne návrh na povolení oddlužení také tehdy, jestliže v posledních pěti letech před podáním návrhu byl předchozí návrh dlužníka pravomocně zamítnut z důvodu, že jím byl sledován nepocitivý záměr, nebo jestliže z téhož důvodu nebylo oddlužení schváleno nebo bylo schválené oddlužení zrušeno.

A konečně soud zamítne návrh na povolení oddlužení i tehdy, jestliže v posledních 10 letech před podáním návrhu bylo dlužníku pravomocným rozhodnutím přiznáno osvobození.

Dodávám, že **ze všech těchto přísných pravidel připouští zákon výjimku pro situace zvláštního zřetele hodné**. Doufám jen, že soudy budou při jejich uplatňování postupovat obezřetně a charakter výjimky zůstane zachován.

Bariéra politická

Výsledkem medializace problémů některých věřitelů s pohledávkami na výživném je úprava zohledňující význam a potřeby zejména takových věřitelů. V duchu těchto „politických“ limitů tak soud zamítne návrh na povolení oddlužení, jestliže lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude v průběhu oddlužení schopen splácet (v plné výši) tzv. „superprioritní pohledávky“, mezi které se řadí:

1. hotové výdaje a odměna insolvenčního správce, resp. měsíční záloha na ně (event. včetně DPH),

2. pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, a
3. odměna za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení (event. včetně DPH).

Hrazení zmíněných pohledávek považoval navíc zákonodárce za natolik důležité, že soud kdykoli během řízení schválené oddlužení zruší, jestliže dlužník nebude vlastní vinou schopen tyto pohledávky vzniklé po úpadku (tzn. zejména běžné výživné, nikoli dlužné výživné) v plné výši splácet.

Bariéra kvantitativní

Bariéru kvantitativní (nebo též „bariéru 1+1“) představuje **pravidlo, podle kterého musí být dlužník po celou dobu oddlužení schopen hradit svým věřitelům minimálně stejnou částku, jakou činí hotové výdaje a odměna insolvenčního správce** (odměna správce při splátkovém kalendáři činí měsíčně 750 Kč, resp. 1 125 Kč v případě manželů, a náhrada hotových výdajů 150 Kč měsíčně, resp. 225 Kč měsíčně v případě manželů; je-li správce plátcem DPH, náleží mu navíc i částka odpovídající této dani).

Zajímavé bude sledovat, kolik vlastně bude ono „1+1“ v absolutní částce představovat. Možné jsou různé přístupy (modelově na příkladu samostatného dlužníka):

1. správce není plátcem DPH: „1+1“ = $(750+150 = 900) + 900 = 1\ 800$ Kč;

2. správce je plátcem DPH: „1+1“ = $(900 \times 1,21 = 1\ 089) + 1\ 089 = 2\ 178$ Kč nebo „1+1“ = $1\ 089 + 900 = 1\ 989$ Kč [pro tuto variantu hovoří to, že § 395 odst. 1 písm. b) odkazuje k § 168 odst. 2 písm. a) ins. zák., jenž výslovně zmiňuje *hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, zatímco DPH je konstruována jako jejich suplement – srov. § 38 odst. 1: „... náleží mu k odměně a k náhradě hotových výdajů...“];*

3. v duchu poslední argumentace jsem zaznamenal i názor, že „1+1“ bude vždy (nehledě na to, zda je správce plátcem DPH) $900 + 900 = 1\ 800$ Kč, z nichž si ale správce odečte svoji odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 900 Kč; poté se bude situace lišit podle toho, zda správce je plátcem DPH nebo ne: pokud nebude plátcem DPH, věřitelům připadne 900 Kč (= $1\ 800 - 900$), pokud ale bude správce plátcem DPH, odečte ještě platbu DPH ve výši 189 Kč a věřitelům zůstane jen 711 Kč (= $1\ 800 - 900 - 189$). Je tedy evidentní, že zvolený přístup tak bude mít vliv nejen na to, kolik bude muset dlužník ve finále správci měsíčně jako minimální splátku poukazovat, ale i na to, kolik z této splátky fakticky připadne věřitelům dlužníka.

Ať tak či tak, kvantitativní bariéra může pro některé dlužníky znamenat do určité míry zpřísnění (pro dlužníky s celkově nižšími dluhy, u nichž to může v zásadě znamenat požadavek uspokojit své věřitele na víc procent, než bylo dosavadních 30 %), či pro některé dlužníky dokonce vážné omezení pro samotný vstup do oddlužení (pro dlužníky se skutečně nízkými příjmy).

Bariéra personální

Kolik dlužníků nakonec hozenou rukavicí zvedne a do oddlužení vstoupí, se ukáže už velmi brzy. Odhady v tomto směru vykazují (v závislosti na tom kterém interpretovi) poměrně

značný rozptyl – od desítek procent až po násobky (2-4) dosavadního nápadu. Hovořit o procesních kapacitách (či spíše limitech) insolvenčních soudů nyní nechci, jakkoli je toto téma důležité a může mj. významně ovlivnit vnímání (a tedy i akceptaci) novely (zejména laickou) veřejností.

Co ale může „přístupový koridor“ do oddlužení výrazně zúžit ještě před branami soudu, je **personální deficit na straně (odborných) sepisovatelů návrhů na povolení oddlužení**. Mám na mysli skutečnost, že zákonodárce přijal i podstatné změny související s koncepcí návrhu na povolení oddlužení (jeho výrazné zjednodušení – předně již nebude potřeba, aby dlužník ke svému návrhu přikládal z hlediska přípravy, sepsání a podání návrhu problematický seznam svých závazků; nebude také již potřeba dokládat darovací smlouvy ani smlouvy o důchodu, což ale neznamená, že by mu další osoby nemohly s plněním oddlužení pomáhat; postačí také, pokud dlužník připojí k návrhu listiny dokládající údaje o příjmech jen za posledních 12 měsíců namísto dosavadních 3 let, a své budoucí příjmy musí dlužník prognózovat rovněž pouze na období následujících 12 měsíců namísto dosavadních 5 let). Následovat musí samozřejmě úprava (rozuměj „polidštění“ a zjednodušení) i samotného formuláře návrhu na povolení oddlužení.

Vedlejším efektem všech těchto změn by pak měla být větší atraktivita sepsávání a podávání návrhů na povolení oddlužení pro profesionály – zejména pro advokáty a insolvenční správce, popř. též tu a tam pro exekutory (u notářů to spíš nepředpokládám), neboť pracnost s tím spojená se velmi výrazně sníží, ale výše odměny zůstala beze změny (4 000 Kč + DPH, resp. 6 000 Kč + DPH v případě manželů). Bylo by to jen dobře. Podíl těchto osob na službách poskytovaných v oblasti oddlužení totiž ještě stále není dominantní (ač by se to dalo očekávat) a uvolněný prostor, jež nestihají „obsloužit“ ani akreditované (neziskové) osoby, tak obsazují pochybní vinkláři či zastřené, nežádoucí a nechvalně proslulé „oddlužovací agentury“ napojené mnohdy bohužel (ať skrytě, či otevřeně) zejména na některé advokáty. Podotýkám, že na tato zjištění reaguje novela mj. tím, že výslovně zakazuje za úplatu nebo jiné zvýhodnění obstarat, zprostředkovat nebo nabídnout obstarání či zprostředkování sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu nebo další činnosti s tím nezbytně spojené, a porušení tohoto zákazu doprovází i příslušnou sankcí.

Závěr

Jsem přesvědčen o tom, že **přijaté změny týkající se vstupu do oddlužení jsou (tu s menšími, tu s většími obtížemi) životaschopné a pro insolvenční prostředí celkově přínosné**. Nestavím přitom, že ne vše se podařilo tak, jak bylo původně zamýšleno, a že některé změny nebyly ovlivněny (či alespoň motivovány) hlasy potenciálních voličů. Možná že by širší odborná diskuse nebyla propříště od věci. Nejen insolvence, ale všechny takto významné a rozsáhlé legislativní změny by si jistě zasloužily průběžnější a dlouhodobější proces přípravy, projednávání a diskuse. Odborná veřejnost – insolvenční soudy, akademická pracoviště, profesní skupiny a spolky, insolvenční správci, advokáti i věřitelé, zejména ti institucionální – jsou na to, troufám si tvrdit, připraveni. Velmi bych se za to přimlouval. ❀

Problematická ustanovení oddlužovací novely

Novela insolvenčního zákona primárně cílí na rozvolnění podmínek pro vstup do oddlužení a sekundárně se v souvislosti s předpokládaným nárůstem dané agendy snaží o usnadnění procesů u soudu, potažmo u insolvenčních správců. Nakolik se jí to povedlo? Zde je několik vybraných ustanovení, u nichž je jejich výklad či dopad problematický.

JUDr. Jiří Grygar, Ph.D.,
je místopředsedou Krajského
soudu v Praze.

Přechodné ustanovení stanoví, že novela dopadá jen na řízení, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka po dni nabytí účinnosti novely. To ale znamená jednak dvojkojnost (zejména při změně úpravy doručování) ve starých a nových věcech, a dále zakonzervování legislativního stavu u starých věcí, na které tak nebudou dopadat další novely insolvenčního zákona (dále též „ins. zák.“), ledaže by tak výslovně stanovily. Tvzení důvodové zprávy, že přechodné ustanovení vyjadřuje standardní procesní zásadu, že řízení se dokončí podle zákona ve znění, které zde bylo v okamžiku zahájení řízení, naopak vybočuje z přechodných ustanovení dosavadních novel.

Postoupené pohledávky mají nově v § 18 ins. zák. zjednodušený, pro soudy přívětivější režim. Přechodné ustanovení ale brání jeho aplikaci při postoupení pohledávek ve věcech zahájených před novelou, a pokud nebude provedena úprava soudních systémů pro strojové zpracování hromadných návrhů z postoupení pohledávek tak, aby filtrovaly spisy v režimu před a po novele, nebudou je soudy moci efektivně využívat.

Změna doručování v § 75 odst. 2 ins. zák. byla motivována snahou o zjednodušení zvláštního doručování, aby soudy nemusely doručovat insolvenčním správcům a státním orgánům. Realizace dobrého nápadu se bohužel nezdařila a **přijaté znění naopak okruh osob, jimž je třeba doručovat, rozšiřuje o věřitele** (v případech, kdy mají právo odvolání), což představuje obrovský nárůst administrativní náročnosti, nákladů na poštovné, nehledě na obtíže při zkoumání nabytí právní moci a její vyznačení. Jde o zásadní věc, která by měla být při nejbližší příležitosti legislativně napravena.

Podřízené pohledávky podle § 172 odst. 2 ins. zák. kládou vyšší nároky na obsah a kvalitu přihlášky, zejména nutnost rozepsat, jaké příslušenství, z čeho a kdy vzniklo, případně přirostlo k jistině, a naopak co nebude podřízenou pohledávkou. Ač to zákon nepředpokládá, půjde

o stav, jako by byla dvě distribuční schémata. Otázkou je dopad daného ustanovení např. na hypoteční úvěry, neboť dle své textace se zřejmě vztahuje i na zajištěné věřitele. V souvislosti s tímto ustanovením proto budou vznikat spory o pořadí.

Průměrné použití pravidel pro vypořádání SJM podle § 274 odst. 1 ins. zák. je problematické v tom, že směřuje pouze vůči aktivu (pouze k výtěžku), a nikoli jako v SJM vůči balíku aktiv i pasiv. To platí i o otázce případné **disparity** při dělení výtěžku. Dále je kolize § 274 odst. 2, který se ohledně priority pro zpeněžení váže k řízení, ve kterém zajištěný dříve požádal o zpeněžení majetku, a § 408 odst. 3 ins. zák., který mění postup ohledně pokynu zajištěného věřitele tak, že ten bude dávat nově pokyn, jen aby se zajištěný majetek nezpenězoval.

Nepoměr mezi výší poskytnutého plnění a výší dluhu jako kritérium v § 395 odst. 7 ins. zák. nemůže být v souladu s poctivým přístupem k právu a poctivým záměrem, pokud dluh převyšil poskytnuté plnění jen proto, že dlužník svévolně dlouhou dobu na svůj dluh neplnil (pokud objektivně plnit mohl – byť i částečně), typicky pokud dluh hmotněprávním jednáním uznal a došlo k prodloužení promlčecí doby. Není zřejmé, který věřitel může podle § 397 odst. 2 ins. zák. podat odvolání; zda jen ten, který byl přihlášen v době vydání rozhodnutí, nebo i ten, který se přihlásil v průběhu odvolací doby.

„Vydání“ obydlí podle § 398 odst. 6 ins. zák. je koncepčně nesprávné a jeho obsahem mělo být, že do majetkové podstaty se nepojme (případně se z ní vyloučí) nemovitost ve vlastnictví dlužníka, která slouží jako jeho obydlí, ledaže ze zprávy pro oddlužení vyplývá, že jeho hodnota přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího předpisu. **Lze namítat:** **1.** ustanovení nebude často aplikováno, neboť většina nemovitostí dlužníků bývá zajištěná; **2.** vydat lze dle hmotného práva pouze movité věci, a nikoli nemovitosti (proto existuje žaloba na vyklizení), a procesní právo by nemělo používat hmotněprávní terminologii, pokud jí dává jiný obsah; **3.** pro „vydání“ je nutné vlastnické právo dlužníka k nemovitosti (nemůže vydat nemovitost, v níž žije v nájmu); **4.** dlužník nemovitost musí skutečně používat jako obydlí. Bylo by proto vhodnější, kdyby byl namísto „obydlí“ použit pojem „bydliště“ coby místa, jež je centrem dlužníkovy života.

Není zřejmý postup „vydání“, pokud dlužník bude jen spoluvlastníkem nemovitosti, v níž má své „obydlí“, zejména užívá-li větší plochu nad rámec svého spoluvlastnického po-

dílu. Je možný ústavněprávní konflikt, když dlužníkům, kteří vlastní nemovitost „malé“ hodnoty, se tato nezpeněží, ale dlužníkům v družstevních bytech se zpeněží družstevní podíl (bez ohledu na hodnotu s ním spojeného „obydlí“). Ani se nezohledňuje disproporce, kdy dlužníkovi žijícímu samostatně v bytu 4+kk „průměrné hodnoty“ u kategorie 4+kk se nezpeněží, ale dlužníkovi, žijícímu s manželkou a 2 dětmi v bytu 1+kk, který ale má vyšší hodnotu než „průměrnou“ u bytů kategorie 1+kk, se zpeněží. Budou vznikat i spory o hodnotu nemovitosti (a revizní znalecké posudky), neboť zájmy dlužníka a zájmy věřitelů ohledně hodnoty nemovitosti se budou rozcházet a při hodnotě nemovitosti se jim „souboj“ znaleckých posudků vyplatí.

Plnění z pojistných smluv a náhrady újmy jsou podle § 412 odst. 1 písm. b) ins. zák. vyňaty z pojmu mimořádný příjem. Tato úprava nerespektuje zásadu transformace ve vztahu k majetku dlužníka, tj. pokud z jeho majetkové sféry vypadla určitá věc v důsledku svého zániku (nebo se snížila její hodnota v důsledku poškození), pak pojistné plnění představuje pouze její náhradu, tj. pokud by k zániku majetkové hodnoty nedošlo, byla by k dispozici pro uspokojení pohledávek věřitelů, a totéž by mělo platit ohledně plnění z pojištění nebo práva na náhradu. **Výjimka měla správně platit jen k nemajetkové újmě, a to jen ve spojitosti s újmou na zdraví dlužníka;** jinak může představovat zásah do práv věřitelů (míra jejich uspokojení se sníží).

Zkrácené oddlužení starobních důchodců a invalidů třetího a čtvrtého stupně podle § 412a odst. 4 ins. zák. přináší disproporci v tom, že nárok na starobní důchod (podle § 27 a násl. zák. č. 155/1995 Sb.) musí být dán již před rozhodnutím o schválení oddlužení a trvat po celou dobu oddlužení, zatímco u invalidity postačí, je-li dána v okamžiku dovršení 3 let od schválení oddlužení nebo kdykoli později v rámci zákonné doby trvání oddlužení. Je přitom bezpředmětné, zda dlužník má kromě důchodu i jiný příjem ze zaměstnání nebo z podnikání, výnosů ze svého majetku atd.

To může vyvolávat **otázky o ústavněprávní konformitě dané úpravy**, když pomíjí další okruhy osob se srovnatelným

postavením, tj. osoby s vysokým rizikem propadu do dluhové pasti nebo s omezenými možnostmi vymanění se z ní. Může jít např. o osoby, které nabyly zletilosti ještě před dovršením věku 18. let nebo o osoby zatížené závazky z doby před nabytím zletilosti, které za ně jejich zákonní zástupci nehradili, nebo o osoby blízké věku mladistvých, které nemají rodiče, vyrůstaly v ústavech, u pěstounů apod. a neměly ekonomické zázemí pro start svého pracovního života. Není upravena délka řízení u důchodců nebo invalidů při společném oddlužení manželů. Jelikož u společného oddlužení manželů představují dlužníci manželé jeden subjekt, pak podmínky pro kratší dobu oddlužení musejí být splněny u obou, a nikoli jen u jednoho. Dané ustanovení může mít negativní účinky v jiných oblastech práva, např. v rámci hodnocení úvěrové bonity osob s věkem blížícím se důchodovému věku, neboť budou spadat do kategorie potenciálně rizikových klientů, což je může nevtaně směřovat směrem k „šedé úvěrové ekonomice“. Doklady k prokázání nároku na zkrácené oddlužení má povinnost předložit dlužník, a neučiní-li tak, nemůže být tato skutečnost následně posuzována jako pochybení insolvenčního správce. Dané ustanovení rovněž neřeší otázku případných přepjatků dlužníka a jejich vracení.

Přerušeni a prodloužení průběhu oddlužení podle § 412b ins. zák. vychází nesprávně z teze, že by se snad přerušovalo oddlužení jako takové, avšak to není pravda, řízení nadále probíhá a přerušuje se pouze plnění jedné jediné, dílčí povinnosti dlužníka v oddlužení, a to povinnosti plnit splátky dle splátkového kalendáře. Je třeba § 412b vykládat tak, že insolvenční soud může po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty rozhodnout o přerušeni povinnosti dlužníka splácet až na jeden rok a že po dobu přerušeni oddlužení se ust. § 418 odst. 1 písm. d) nepoužije. S přerušeni a prodloužením může celková doba trvání oddlužení vyšplhat až na 6,5 roku, resp. rozhodnutím o „dodatečném splácení“ podle § 413 odst. 3 bude trvat ještě déle.

Splnění oddlužení podle § 413 ins. zák., kdy oddlužení nově spočívá ve spojení zpeněžení majetkové podstaty a splátkového kalendáře, na rozdíl od současného stavu, znamená, že **konečná zpráva bude v oddlužení vydávána v podstatě vždy, což přinese větší náročnost i prodloužení délky řízení**, a zjednodušující efekt spočívající v zavedení pravidel nepatrného konkursu pro oddlužení tak bude v podstatě eliminován.

Závěrem lze říci, že novela přináší řadu dobrých nápadů, někdy s problematickým způsobem realizace, a že menší spěch při její tvorbě a více času k diskusi by jí svědčily lépe. Rozvolnění podmínek pro vstup do oddlužení potenciálně znamená nárůst počtu tohoto typu řízení. Jen v obvodu Krajského soudu v Praze je cca 86 000 exekučních dlužníků, kteří se nacházejí v multiexekuci, a tedy bez dalšího splňují podmínky úpadku. Uvedený počet exekučních dlužníků přitom představuje zhruba trojnásobek ročního nápadu insolvenčních věcí, a to nikoli v obvodu Krajského soudu v Praze, ale v celé ČR. U ostatních insolvenčních soudů bude situace obdobná. **Novela tedy přinese nárůst počtu oddlužení, přičemž přínos ohledně snížení náročnosti při zpracování této agendy je zatím sporný.** ❀

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

Vybrané problematiky v oblasti insolvencí z hlediska dohledu Ministerstva spravedlnosti

Můj příspěvek je zaměřen na stručné představení aktuálních témat z pohledu dohledového orgánu. Pokusím se představit pohled Ministerstva spravedlnosti na otázky, které jsou nejčastěji předmětem diskusí a dotazů širší odborné veřejnosti.

JUDr. Klára Cetlová

působí jako náměstkyně ministra spravedlnosti.

Vzhledem k omezenému prostoru se nemohu věnovat všem zásadním oblastem, proto se v textu neobjeví např. problematika postavení insolvenčního správce, o které však právě vedeme diskusi s předsedy spolků a ostatními zástupci insolvenčních správců. V dohledné době se však zápisy z těchto jednání chystáme zveřejnit na našich webových stránkách (www.insolvenca.justice.cz).

Vztah dohledu ministerstva a insolvenčních soudů

Zákonem č. 64/2017 Sb., tzv. „akreditační“ novelou insolvenčního zákona (dále jen „ins. zák.“) a zákona o insolvenčních správcích (dále jen „z. i. s.“), byla zakotvena pravomoc Ministerstva spravedlnosti dohlížet nad dodržováním insolvenčního zákona insolvenčními správci. Proto je namístě **stručné vymezení vztahu mezi dohledovou pravomocí ministerstva a dohlédací činností soudu.**

Jak vyplývá z § 11 odst. 1 ins. zák., podstatou dohlédací pravomoci soudu je rozhodování o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení. Soud je proto zmocněn přijímat určitá opatření, včetně ukládání povinností týkajících se činnosti jednotlivých subjektů insolvenčního řízení. Za účelem zajištění řádného průběhu řízení je mimo jiné v § 81 ins. zák. dána soudu pravomoc ukládat zajišťovací (pořádková) opatření ve formě pořádkové pokuty. Jedná se o speciální úpravu tohoto zajišťovacího institutu oproti obecné úpravě obsažené v § 53 o. s. ř. Tuto pravomoc má insolvenční soud vůči všem subjektům insolvenčního řízení, nejen vůči insolvenčnímu správci při výkonu funkce, který má však jako speciální subjekt zvláštní skutkovou podstatu. Dohlédací činnost soudu je tedy vázána toliko na průběh konkrétního insolvenčního řízení.

Dohledová pravomoc ministerstva, která je realizována oprávněním vést řízení o spáchání přestupku [zejména § 36b odst. 1 písm. k) z. i. s.] nebo licenční řízení o zrušení povolení či zvláš-

ního povolení (§ 13 odst. 2 z. i. s.), oproti tomu spočívá v dohledu nad řádným výkonem činnosti insolvenčního správce.

Účelem dohledových pravomocí ministerstva je totiž ochrana profesního stavu insolvenčních správců a společnosti před protiprávním jednáním insolvenčního správce, předcházení protiprávní činnosti insolvenčních správců a případně zajištění diferencovaného, individualizovaného a spravedlivého postihu insolvenčních správců – pachatelů přestupků. Dohled ministerstva má plnit funkce preventivně-represivní (u přestupků) nebo funkci ochranou (také u přestupků, případně přijetím ochranného opatření v podobě zrušení povolení anebo zvláštního povolení – § 13 z. i. s.), zatímco funkcí dohlédacích pravomocí insolvenčního soudu je zajištění řádného průběhu insolvenčního řízení, nikoli potrestání insolvenčního správce. Dohledová pravomoc ministerstva nad výkonem činnosti insolvenčního správce a dohlédací pravomoc soudu nad výkonem funkce insolvenčního správce (přesněji průběhem insolvenčního řízení) se tedy svou podstatou zcela liší a mohou existovat nezávisle na sobě a vedle sebe.

Informační povinnost insolvenčního správce

V § 14 z. i. s. je stanovena informační povinnost insolvenčního správce vůči ministerstvu. Bohužel se opakovaně v praxi stává, že insolvenční správci tuto svou povinnost nesplní, což ze zákona vede k povinnosti ministerstva takového insolvenčního správce postihnout za spáchání přestupku.

Konkrétně má insolvenční správce povinnost bezodkladně (subjektivní lhůta), nejpozději do 15 dnů od vzniku rozhodné skutečnosti (objektivní lhůta), informovat ministerstvo o skutečnostech, které lze tematicky rozdělit na tři okruhy.

V první řadě musí insolvenční správce informovat Ministerstvo spravedlnosti o všech skutečnostech, které mohou mít vliv na trvání jeho povolení (§ 14 odst. 1 z. i. s.). Jedná se zejména o skutečnosti týkající se trestního stíhání jeho osoby (bez ohledu na souvislost s výkonem činnosti insolvenčního správce), jeho zvolení do veřejných funkcí, dále zahájení insolvenčního řízení, v němž se řeší jeho úpadek či úpadek právnické osoby, u níž v posledních pěti letech působil jako statutární orgán, a nakonec také skutečnosti týkající se zahájení řízení o omezení jeho svéprávnosti.

Druhý okruh skutečností, o nichž musí insolvenční správce informovat, a navíc předložit doklad, se týká změn údajů zapisovaných do seznamu. Jde zejména o informování a doložení změny příjmení či obchodní firmy a změny trvalého pobytu či

sídla. Tato skupina skutečností nečiní v dohledové praxi potíže.

Nakonec je insolvenční správce povinen ministerstvu **předložit doklad, jímž doloží trvání profesního pojištění po celý předchozí kalendářní rok**, a to jednou ročně, nejpozději do dvou měsíců po uplynutí předchozího kalendářního roku. Konkrétně to tedy znamená, že tento doklad musí insolvenční správce doložit mezi 1. lednem a 28. (případně 29.) únorem následujícího kalendářního roku.

Protože plnění této povinnosti stále činí v praxi problémy, považují za vhodné upozornit, že doklad, jehož předložením insolvenční správce splní povinnost podle § 14 odst. 3, může mít několikerou podobu.

Typickým – a v praxi nejčastějším – dokladem, jehož předložením je možné splnit stanovenou informační povinnost, je **certifikát o době trvání pojištění vystavený insolvenčnímu správci pojišťovnou, s níž uzavřel pojistnou smlouvu**. Tento certifikát musí být vystaven až po rozhodném období (tj. po 1. lednu roku následujícího po roce, za který je informační povinnost plněna), aby bylo zřejmé, že pojištění insolvenčního správce trvalo po celý předchozí kalendářní rok. Trvání pojištění odpovědnosti za škodu je dále možné prokázat i prostřednictvím dvou na sebe navazujících potvrzení o pojištění, jež reflektují pojistné období vymezené v pojistné smlouvě [např. první prokazuje dobu od 20. 8. 2017 do 19. 8. 2018, druhé pak od 20. 8. 2018 do 19. 8. 2019 (to však musí být opět vystaveno až po uplynutí rozhodného období, tj. v případě letošního roku po 31. 12. 2019)].

Prokázat trvání pojištění odpovědnosti za škodu je možné i prostřednictvím **dokladů prokazujících platbu pojistného za uplynulý rok**, potažmo kombinací uvedených způsobů tak, aby v souhrnu insolvenční správce prokázal trvání pojištění v celém rozhodném období. Dalším dokladem, kterým je možné prokázat informační povinnost, je **dodatek ke smlouvě o pojištění odpovědnosti za škodu**, z něhož bude vyplývat, že pojištění trvalo po celé rozhodné období.

Dokladem, kterým naopak není možné informační povinnost splnit, je samotná pojistná smlouva, neboť jejím předložením nelze bez dalšího spolehlivě prokázat, že potvrzovaná existence pojištění odpovědnosti za škodu následně, tedy ještě v průběhu rozhodného období (tj. kalendářního roku), nebyla ukončena (např. výpovědí, odstoupením od smlouvy či dohodou). Z tohoto důvodu tedy zpravidla nelze splnit předmětnou informační povinnost toliko předložením smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu.

Je namístě zdůraznit, že **insolvenční správce je povinen předložit požadovaný doklad výhradně ministerstvu**, nepostačuje jeho zaslání insolvenčnímu soudu, který by jej následně zveřejnil v insolvenčním rejstříku.

Odměny advokátů za sepsání návrhů na povolení oddlužení

Ve světle kárných žalob podaných ministrem spravedlnosti na advokáty v souvislosti se sepsáním a podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení považují za podstatné také vyjasnit postoj ministerstva k otázce nárokování odměn za poskytnutí této služby.

Jakkoli ministerstvo souhlasí s východiský a obecnou argumentací obsaženou v tzv. výkladovém stanovisku insolvenční sekce ČAK k odměnám advokátů za sepsání návrhů na povolení

oddlužení, považují za nutné upozornit na úskali tohoto stanoviska pro případ, že by podle něj chtěl někdo postupovat.

Předmětné stanovisko totiž zčásti může vyznívat způsobem, že vyhledání a rozbor dluhů dlužníka nejsou zahrnuty v regulované odměně. Takovýto závěr by však byl zcela v rozporu s předmětnou právní úpravou, neboť bez této činnosti není možné návrh podle současně účinné právní úpravy řádně sepsat, tedy se jedná o činnost nezbytně spojenou se sepsáním návrhu. A to o to spíše, když této činnosti kauzálně předchází porada s klientem, která je explicitně zákonodárcem upravena jako činnost nezbytně spojená se sepsáním návrhu. Podle § 390a odst. 3 ins. zák. za činnosti s návrhem na povolení oddlužení „*nezbytně spojené, zejména poradu s klientem a odstranění vad návrhu, jiné plnění* [než regulovaná odměna] *osobě podle odstavce 1 písm. a)* [oprávněnému sepisovateli vyjma akreditované osoby] *nenáleží*“.

Osobní výkon činnosti insolvenčního správce

V praxi Ministerstvo spravedlnosti opakovaně naráží na případy porušování povinnosti osobního výkonu funkce insolvenčního správce. Insolvenčním správcům je v této oblasti k dispozici stále aktuální **výkladové stanovisko ministerstva č. 1/2017 k přípustnosti účasti třetích osob na činnosti insolvenčního správce v rámci insolvenčního řízení**, které je zveřejněno na stránkách www.insolvence.justice.cz. Tyto stránky jsme zřídili za účelem zlepšení informovanosti insolvenčních správců, proto je na nich kromě výkladových stanovisek možné nalézt vybraná soudní rozhodnutí, přehled vzdělávacích akcí i obecné informace k licenčním řízením apod.

Ohledně sdílení zaměstnanců tedy platí, že insolvenční správce je při výkonu funkce v insolvenčním řízení zvláštním procesním subjektem, který je oprávněn jednat pouze způsobem, který zákon předvidá. V rámci jednotlivých úkonů při výkonu funkce, nestanoví-li zákon jinak (jako např. v § 190 odst. 2 nebo § 410 odst. 2 ins. zák.), **může insolvenční správce jakožto procesní subjekt jednat pouze osobně nebo za něj mohou jednat jeho zaměstnanci či zaměstnanci dlužníka**. Další osoby nejsou oprávněny jednat za insolvenčního správce při výkonu jeho funkce jakožto procesního subjektu.

To však nemusí platit v případě incidenčních sporů a jiných řízení (soudních, správních, daňových a jiných), v nichž insolvenční správce vystupuje jako účastník řízení, a zpravidla se tedy může nechat zastoupit za podmínek stanovených příslušným právním předpisem (např. § 24 a násl. o. s. ř.).

Využití třetích osob (tj. nikoli zaměstnanců insolvenčního správce nebo zaměstnanců dlužníka) pro výkon funkce insolvenčního správce (např. při přípravě podkladů a návrhů jednání insolvenčního správce) je v insolvenčním řízení přípustné toliko výjimečně ve zvlášť odůvodněných případech a vždy pouze ve vztahu ke konkrétnímu (individuálně určenému) jednání.

Sdílení zaměstnanců na provozovnách

Stále aktuální je téma sdílení zaměstnanců na provozovnách, které v mnoha případech vede k zahájení navazujícího řízení o přestupku. A to v případech, kdy jednání insolvenčního správce zásadně odporuje základnímu principu právní úpravy.

Insolvenční správce má zákonem uloženou jednoznačnou povinnost vykonávat v úředních hodinách na provozovně činnost insolvenčního správce (§ 5a odst. 4 z. i. s.). Ministerstvo spravedlnosti plně respektuje právo insolvenčního správce na volbu, zda bude činnost na provozovně vykonávat osobně či prostřednictvím svého zaměstnance (viz výše mantinely osobního výkonu činnosti). Na druhou stranu se v praxi vyskytují extrémní případy sdílených provozoven, kdy insolvenční správci obcházejí zákon tím způsobem, že jedna fyzická osoba se snaží formálně deklarovat, že v ten stejný okamžik jedná (vykonává činnost) za několik desítek správců. Jinými slovy, taková fyzická osoba tvrdí, že má v jeden okamžik několik desítek zaměstnavatelů a že v jeden a tentýž okamžik vykonává a zároveň nevykonává závislou práci pro desítky správců. Takové jednání je problematické již z hlediska zdravého rozumu, ale hlavně nepřipustné z hlediska insolvenčního zákona. Ministerstvo jej tak samozřejmě kvalifikuje jako protiprávní, se všemi důsledky z toho plynoucími.

V tomto kontextu pro úplnost dodávám, že skutečným výkonem funkce insolvenčního správce rozhodně nelze rozumět stav, kdy v provozovně trvale působí jen jeden zaměstnanec insolvenčního správce, a to často nedostatečně odborně kvalifikovaný. Naopak skutečným výkonem funkce v provozovně je třeba rozumět stav, kdy chod provozovny sice zajišťují vedle insolvenčního správce také jiné osoby od něho odlišné, ale podle jeho přímých a bezprostředních pokynů a pod jeho nepřetržitým dohledem.

Průkaz insolvenčního správce

Novinkou v insolvenčním prostředí je průkaz insolvenčního správce, který byl zaveden do z. i. s. zákonem č. 31/2019 Sb., tzv. oddlužovací novelou insolvenčního zákona, a to na základě zpětné vazby přímo od insolvenčních správců.

Insolvenční správci existují od počátku roku 2008. V českém právním prostředí tak fungují více než 11 let. Přestože nejsou o mnoho mladším povoláním než soudní exekutoři, k nimž lze jejich činnost z právnických profesí nejvíce přirovnat, nemají doposud jednoznačný prvek, který by je s touto profesí identifikoval. Účelem průkazu insolvenčního správce je proto zvýšení míry ztotožnění se insolvenčních správců s jejich profesním stavem a usnadnění jejich identifikace ve vztahu k subjektům, s nimiž při výkonu své činnosti jednají – soudy, věřitelé a dlužníci.

Vzor průkazu stanoví Ministerstvo spravedlnosti vyhláškou, kterou aktuálně připravuje. Ministerstvo současně intenzivně pracuje na vizuální podobě průkazu, čemuž věnujeme náležitou pozornost i s ohledem na skutečnost, že insolvenční správce se podílí na výkonu veřejné moci a tomuto postavení by měl odpovídat také vzhled průkazu.

Pro insolvenční správce je zásadní otázkou proces vydávání průkazů. Většinou údajů nezbytných pro vydání průkazu ministerstvo již disponuje, výjimku tvoří fotografie insolvenčního správce, případně jeho ohlášeného společníka. Proto bude ministerstvo přibližně v polovině tohoto roku prostřednictvím datové schránky ve vlnách obesílat insolvenční správce se žádostí o zaslání jejich fotografie v příslušném formátu. Nejvhodnějším klíčem postupného rozesílání žádostí se jeví abecední pořadí. Následně ministerstvo průkazy vystaví a ty pak expeduje do vlastních rukou jednotlivým insolvenčním správcům, případně po domluvě umožní jejich osobní převzetí. ❖

Michaela Hájková

Zákaz diskriminace a rovné zacházení v pracovních vztazích v ČR a ve vybraných zemích EU

- publikace pojednává o rovném zacházení a zákazu diskriminace v pracovních vztazích
- problematika je rozebírána z pohledu české, německé a španělské právní úpravy a relevantní judikatury národních soudů a zasazena do příslušného mezinárodněprávního a unijněprávního rámce, včetně rozboru aktuální judikatury Soudního dvora EU

2019, brožovaná, 160 stran
cena 390 Kč, obj. číslo EPI116

Karel Svoboda

Řízení v prvním stupni Civilní proces z pohledu účastníka

- kniha přináší výklad základních pravidel, kterými se řídí civilní řízení před soudem prvního stupně
- rozebírá, jak má účastník postupovat, aby napsal projednatelnou žalobu
- vysvětluje, co a dokdy musí žalobce a žalovaný tvrdit a prokazovat
- prakticky rozebírá jednotlivé důkazní prostředky, zdůrazňuje přitom, na co si má účastník nebo jeho advokát dát pozor při vyslechu svědka, při místním šetření nebo při provádění důkazu znaleckým posudkem

2019, vázané, 712 stran
cena 1 090 Kč, obj. číslo VP11

Potěšil/Furek/Hejč/Chmelík/Rigel/Škop

Zákon o obcích. Komentář

- komentář se svým zpracováním snaží odlišit od již vydaných publikací, na které však obsahově navazuje
- jeho cílem je poskytnout co nejpřehlednější výklad s důrazem na využitelnost a přínos v praxi
- autoři přibližují relevantní a aktuální judikaturu a praxi a přinášejí zcela konkrétní odpovědi na otázky, s nimiž se praxe v oblasti zákona o obcích potýká
- autoři komentáře si jsou vědomi, že převážná část potenciálních čtenářů nemá právní vzdělání, a proto je publikace psána takovou formou, aby byla srozumitelná a dobře pochopitelná pro všechny, kteří se s jejím obsahem chtějí seznámita další

2019, vázané v plátně, 864 stran
cena 1 390 Kč, obj. číslo BK69

Odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení

V následujících řádcích pojednávám o odměně advokáta, insolvenčního správce, notáře či soudního exekutora za sepis a podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení. Zejména se zabývám otázkou způsobu uplatnění tohoto nároku v insolvenčním řízení a možnostmi jeho uspokojení v jednotlivých fázích insolvenčního řízení.

JUDr. Jolana Maršíková

je místopředsedkyní Krajského soudu v Hradci Králové.

Insolvenční zákon zapovídá dlužníkům (až na drobné výjimky), aby si sami sepsali a podali insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, popř. samostatný návrh na povolení oddlužení. **Dlužník má na výběr, zda se rozhodne obrátit na akreditovanou osobu nebo na advokáta, notáře, soudního exekutora či insolvenčního správce (dále jen „sepisovatel“).**

Podle aktuální právní úpravy je přestupkem, pokud služby v oblasti oddlužení poskytuje právnická osoba bez akreditace nebo fyzická osoba, pokud není advokátem, notářem, soudním exekutorem či insolvenčním správcem. **S účinností od 1. 6. 2019 nebude přestupkem jen pouhé „poskytování“ služeb, ale již i „nabídnutí nebo poskytnutí“ služby.**

Přestupku se dále dopustí osoba, „**kteřá sama nebo prostřednictvím jiného za úplatu nebo jiné zvýhodnění obstará, zprostředkuje nebo nabídne obstarání či zprostředkování služby v oblasti oddlužení**“.

Zatímco akreditované osoby poskytují službu bezplatně, ostatní sepisovatelé tak činí za úplatu podle § 390a odst. 3 insolvenčního zákona (dále též „ins. zák.“), jež činí maximálně 4 000 Kč bez DPH, popř. 6 000 Kč bez DPH v případě společného oddlužení manželů. Tato úplata je odměnou a zároveň i náhradou veškerých nákladů vynaložených v souvislosti se sepisem a podáním návrhu. Poslední věta § 390a odst. 3 ins. zák. výslovně uvádí, že **za další činnosti nezbytně spojené se sepisem a podáním návrhu, zejména za poradu s klientem a odstraňování vad návrhu, sepisovateli jiné plnění nenáleží.**

Odměna sepisovatele návrhu je pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Podle § 390a odst. 5 ins. zák. tuto pohledávku může sepisovatel „**uplatnit pouze v insolvenčním řízení ve lhůtě podle § 136 odst. 3 ins. zák.**“ Zákonodárce zde zcela výjimečně stanovil k uplatnění pohledávky na roveň postavené pohledávkám za majetkovou podstatou propadnou lhůtu, a to v délce řádné přihlašovací lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku. Opožděně uplatněný nárok nebude v insolvenčním řízení uspokojen.

A jak má být nárok sepisovatele uplatněn?

Podle § 203 odst. 1 ins. zák. obecně platí, že pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň se uplatňují písemně vůči osobě s dispozičními oprávněními. O uplatnění pohledávky věřitel současně vyrozumí insolvenčního správce; náležitosti tohoto vyrozumění stanoví § 11 vyhl. č. 191/2017 Sb., Ministerstvo spravedlnosti ČR pro vyrozumění zveřejnilo na webových stránkách formulář.

Vzhledem k tomu, že v době od zahájení insolvenčního řízení i po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení (tedy v propadné lhůtě pro uplatnění nároku) je osobou s dispozičním oprávněním dlužník, **uplatní sepisovatel svůj nárok na odměnu písemně u dlužníka.** Fakticky se tak obvykle stane předáním daňového dokladu, jímž bude odměna sepisovatelem za poskytnutou službu vyúčtována, dlužníkovi.

Uplatní-li sepisovatel pohledávku u dlužníka po zahájení insolvenčního řízení ještě před rozhodnutím o úpadku, pak zde není insolvenční správce, který by o tom mohl být vyrozuměn. **Sepisovatelé vyrozumění běžně zasílají insolvenčnímu soudu. Není to sice postup, který by měl výslovnou oporu v zákoně, nicméně je z důvodů níže uvedených praktický.**

Pokud by se totiž dlužník rozhodl, že vezme insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení zpět, pak insolvenční soud insolvenční řízení zastaví, a bylo-li sepisovatelem uplatněno právo na odměnu, současně uloží dlužníkovi, aby sepisovateli odměnu uhradil (§ 394 odst. 2 ins. zák.). O uplatnění nároku se musí přitom insolvenční soud dozvědět a do spisu doručené vyrozumění tomuto účelu dobře poslouží.

Rovněž podle § 396 ins. zák. platí, že jestliže insolvenční soud návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne a insolvenční řízení zastaví, neboť zde nebudou podmínky pro prohlášení konkursu, současně uloží dlužníkovi, aby sepisovateli uhradil odměnu, bylo-li právo na ni v insolvenčním řízení uplatněno a sepisovatel odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení nezavinil.

Pokud uplatní sepisovatel v insolvenčním řízení pohledávku až po rozhodnutí o úpadku, již mu nic nebrání v tom, aby vyrozumění podle § 203 odst. 1 ins. zák. o uplatnění nároku u dlužníka (s příslušnými přílohami podle § 11 odst. 2 vyhl. č. 191/2017 Sb.) zaslal ustanovenému insolvenčnímu správci.

Jednou věcí je uplatnění pohledávky sepisovatelem návrhu v insolvenčním řízení, druhou věcí je otázka její úhrady. Na webových stránkách www.insolvency.justice.cz spravovaných

Ministerstvem spravedlnosti ČR je zveřejněna tato odpověď: „Osoba, která za Vás sepsala a podala návrh, si pohledávku na odměnu musí přihlásit do insolvenčního řízení jako pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (pohledávky z této skupiny se v insolvenčním řízení uspokojují v plné výši kdykoliv po rozhodnutí o úpadku), nesmí úhradu žádat přímo po dlužníkovi!“

I když rozumím účelu této odpovědi, jímž je snaha eliminovat přestupky spočívající v tom, že by po dlužníkovi mohl sepisovatel žádat vyšší odměnu či platbu předem, před poskytnutím služby, nedomnívám se, že výše uvedená odpověď má oporu v insolvenčním zákoně. Pojďme si připomenout zákonná ustanovení, jež na problematiku dopadají:

Podle § 111 odst. 1 a 2 ins. zák. platí, že pohledávky za majetkovou podstatou a jim na roveň postavené hradí dlužník po zahájení insolvenčního řízení v termínech jejich splatnosti, je-li to podle stavu majetkové podstaty možné.

Tedy běžně předpokládáme, že dlužník poté, co je zahájeno insolvenční řízení, nepřestane hradit výživné, tedy pohledávku na roveň postavenou pohledávkám za majetkovou podstatou podle § 169 ins. zák., a nebude argumentovat tím, že tento typ pohledávky nesmí uspokojit, protože ji lze uspokojit až po rozhodnutí o úpadku, nebo dokonce až prostřednictvím insolvenčního správce po schválení oddlužení. Poté, co bude rozhodnuto o úpadku a povolení oddlužení, předpokládáme, že dlužník bude hradit pravidelně insolvenčnímu správci zálohu na odměnu a hotové výdaje (pohledávku za podstatou podle § 168 ins. zák.) tak, jak mu to uložíme v rozhodnutí o úpadku.

Průběžné nehrzení těchto pohledávek vzniklých v průběhu insolvenčního řízení do schválení oddlužení dlužníkem je akceptovatelné jen tehdy, když dlužník k zaplacení nemá finanční prostředky. Nejčastěji je to proto, že dlužníkům příjem je postižen exekucí a dlužníkovi je vyplácena pouze nezabavitelná část mzdy či jiného obdobného příjmu. Schválením oddlužení ve formě splátkového kalendáře přechází podle § 409 odst. 3 ins. zák., ve znění účinném do 31. 5. 2019, na dlužníka dispoziční oprávnění k zadrženým srážkám, je však legitimním požadavkem, aby dlužník z těchto prostředků dlužné výživné či dlužné nároky insolvenčního správce dodatečně uhradil. **S účinností od 1. 6. 2019 dlužník po schválení oddlužení k těmto prostředkům dispoziční oprávnění nezíská a sražené částky se stanou příjmem majetkové podstaty, ze kterého budou dlužné nároky na pohledávkách za majetkovou podstatou či na pohledávkách jim na roveň postaveným uspokojeny a zbytek bude rozdělen v mimořádné splátce mezi přihlášené nezajištěné věřitele.**

Jindy dlužník do schválení oddlužení výživné či zálohu na odměnu a hotové výdaje správce neuhradí proto, že sám nemá příjem a oddlužení hodlá plnit pomocí třetí osoby. Zde nezbude než akceptovat, že neuhrané pohledávky za podstatou či jim na roveň postavené budou uhrazeny až prostřednictvím splátkového kalendáře.

Ve stejném režimu má podle mého názoru fungovat nárok sepisovatele na odměnu. Tedy, má-li dlužník k úhradě prostředky, velí mu § 111 odst. 2 ins. zák. uhradit sepisovateli odměnu po zahájení insolvenčního řízení (ne dříve!), ideálně ve lhůtě její splatnosti.

Akceptuji názor, že je **vhodnější, aby dlužník uhradil sepisovateli odměnu až po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení.** Názor je opřen o argument, že až v tomto okamžiku je zřejmé, že sepisovatel odvedl dobrou službu a že nedojde k odmítnutí či zamítnutí návrhu a již nehrozí, že by podle § 396 odst. 2 ins. zák. nemuselo být sepisovateli právo na odměnu přiznáno.

Tomu, že **by dlužník po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení odměnu sepisovatele uhradit měl**, nasvědčuje i znění § 405 odst. 3 ins. zák. Pokud totiž insolvenční soud nakonec povolené oddlužení neschválí a řízení zastaví, zároveň uloží dlužníkovi zaplatit sepisovateli odměnu v případě, že **dosud odměna sepisovateli vyplacena nebyla.** Tedy zákon počítá s tím, že do doby schválení či neschválení oddlužení odměna sepisovateli zaplácena být může, a jedinou osobou, která je k tomu v tomto stadiu oprávněna, je dlužník s dispozičním oprávněním. Neztotožňuji se proto s názorem, že sepisovatel „*nesmí úhradu žádat přímo po dlužníkovi*“.

Pokud jde o soudní praxi, pak se informace o zaplacení odměny sepisovateli dlužníkem objeví ve zprávě pro oddlužení a insolvenční soud dále okolnosti úhrady nezkontroluje. Pokud k úhradě nedošlo, pak je odměna sepisovatele hrazena po schválení oddlužení prostřednictvím insolvenčního správce.

Nový § 398 odst. 4 ins. zák. účinný od 1. 6. 2019 pak stanoví pořadí, ve kterém insolvenční správce přednostně pohledávky uspokojí předtím, než bude plnit nezajištěným věřitelům podle schváleného distribučního schématu. Nejprve se uspokojí odměna a hotové výdaje insolvenčního správce (dlužné měsíční zálohy a záloha za přezkoumání pohledávek), poté pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, jestliže vznikly po rozhodnutí o úpadku, poté pohledávka sepisovatele návrhu, poté záloha na úhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce (šestiměsíční deponace), poté ostatní pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a poté náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty.

Insolvenční správce, který požaduje jako sepisovatel návrhu odměnu v rozporu s § 390a odst. 3 a 5 ins. zák., se dopustí přestupku podle § 36b odst. 1 písm. i) z. i. s. Mám ta to, že při posouzení, zda se insolvenční správce v postavení sepisovatele návrhu skutečně přestupku dopustil, je třeba vzít v úvahu výše vyložená zákonná ustanovení. ❀

C. H. BECK DOPORUČUJE

Štenglová • Havel • Cileček • Kuhn • Šuk

Zákon o obchodních korporacích

Komentář. 2. vydání

2017, vázané s přebalem, 1 144 stran
cena 2 990 Kč, obj. číslo EVK23

Objednávejte na www.beck.cz

inzerce

Společné jmění manželů v oddlužení

Cílem mého článku je naznačit řešení typových situací, které nastávají při střetu insolvenčního řízení řešeného oddlužením s tajemným a nevyzpytatelným institutem společného jmění manželů (dále jen „SJM“). Zaměřím se jak na terén dosavadní úpravy oddlužení, tak na situaci po novele účinné od 1. 6. 2019.

Mgr. Rostislav Krhut

je místopředsedou Krajského soudu v Ostravě.

Připomeňme, že tato novela nestojí na principu nepravé retroaktivity, ale stanoví, že u věci, kde bude úpadek zjištěn do 31. 5. 2019, se bude postupovat dle dosavadní právní úpravy. V budoucnu tedy budeme muset vždy důsledně začínat úvahou, zda aplikujeme úpravu oddlužení „přednovelní“ či „ponovelní“.

„Přednovelní“ oddlužení jednotlivce řešené zpeněžením majetkové podstaty

Obecně platí, že oddlužení zpeněžením vyvolává stejné účinky jako konkurs (§ 408 odst. 1 insolvenčního zákona, dále též „ins. zák.“). V tomto případě tedy zaniká SJM a je třeba jej vypořádat podle konkursních pravidel, velmi často bude v důsledku předlužení SJM součástí majetkové podstaty veškerý majetek v SJM na základě pravidla ust. § 274 ins. zák. Připomeňme též další základní pravidlo insolvenčního řízení, a to pravidlo obsažené v ust. § 205 odst. 3 ins. zák., podle kterého náleží do majetkové podstaty majetek i tehdy, je-li v SJM. Toto pravidlo aplikoval a vysvětlil Nejvyšší soud v rozhodnutí 29 ICdo 37/2016.

K ust. § 274 dodejme, že vychází z nezpochybnitelného principu, že primárně mají právo na uspokojení věřitelé, teprve pokud něco zbývá (tj. čistá hodnota SJM je kladná), je možné vypořádat SJM a aktiva mezi manžele rozdělit. Odlišná situace nastane ale tehdy, pokud oba manželé budou v úpadku. Pravidlo § 274 nelze aplikovat mechanicky v tom smyslu, že by majetek v SJM byl bez dalšího zahrnut do majetkové podstaty řízení dříve zahájeného – naopak, v tomto případě bude třeba majetek rozdělit mezi obě majetkové podstaty, a to zřejmě metodou naznačenou v novele pro „ponovelní“ situace, tedy přiměřeně podle pravidel pro vypořádání SJM. Konečně platí, že k majetku v SJM má dispoziční oprávnění insolvenční správce, a tedy on je stranou případné dohody či řízení o vypořádání SJM.

„Přednovelní“ společné oddlužení manželů řešené zpeněžením majetkové podstaty

Na rozdíl od oddlužení zpeněžením jednotlivce, pro případ společného oddlužení manželů (dále jen „SOM“) ust. § 408 odst. 1 výslovně stanoví, že SJM **nezaniká**. Dále podle téhož ustanovení **nastává fikce, že veškerý vylučný majetek každého z manželů se považuje za majetek v SJM**. Největší komplikací, která může v průběhu této varianty oddlužení nastat, je situace, **kdy jeden z manželů v průběhu oddlužení zemře**. Pokud je mi známo, existují různé přístupy k řešení této situace. **Osobně se domnívám, že úmrtí jednoho z manželů by nemělo změnit nic**. Není důvod celé řízení zastavit, není důvod měnit okruh uspokojovaných věřitelů (a přestat uspokojovat ty věřitele, jimž obligačně dlužil jen zemřelý manžel) a rovněž není důvod vyjmout nějaký majetek z majetkové podstaty – majetková podstata nadále existuje tak, jak byla vymezena jejím soupisem.

„Přednovelní“ oddlužení jednotlivce řešené splátkovým kalendářem

V tomto případě SJM **nezaniká**. I v oddlužení splátkovým kalendářem však dochází ke zpeněžení některých věcí a tyto věci **v některých případech nebudou ve vylučném vlastnictví dlužníka, ale v SJM**. Typicky půjde o předmět zajištění, případně o věci vymezené v ust. § 412 odst. 1 písm. b) ins. zák., ze kterých připadají do úvahy věci neuvedené dlužníkem v seznamu majetku, dary pro oba manžele či výhry v loteriích, které kupodivu nejsou u dlužníků v oddlužení tak výjimečné. Na tyto situace budeme aplikovat výše zmíněné pravidlo ust. § 205 odst. 3 ins. zák. a i tyto věci v SJM budou spadat do majetkové podstaty a budou zpeněžovány.

Velkou pozornost je třeba věnovat **situacím, kdy zajištěná pohledávka bude nižší než výtěžek zpeněžení zástavy**. Hyperocha není určena k uspokojení věřitelů, ale je vydávána dlužníkovi. V případě, že zpeněžená zástava byla v SJM, bude hyperocha též spadat do SJM dlužníka a jeho manžela. Bylo by velkou chybou vydat hyperochu bez dalšího jen jednomu z manželů, typicky dlužníkovi. Zejména v případech, kdy nepůjde o nízkou částku (řekněme maximálně v řádu tisíců korun), půjde u využití hyperochy o úkon přesahující běžné hospodaření, který by tedy oba manželé měli učinit společně či se vzájemným souhlasem. **Insolvenční správce by tedy s vydáním hyperochy měl důsledně vyčkat společného pokynu a dříve**

hyperochu nevydat. Extrémním řešením při absolutní neshodě manželů je potom složení do soudní úschovy. Při vydávání hyperochy či její části druhému z manželů může též nastat případ, kdy vůči druhému manželovi je vedena exekuce a vydávaná částka bude postižena exekucí příkazáním pohledávky.

Další typovou situaci řešenou v oddlužení jednotlivce ve vztahu k SJM je **vypořádání SJM v případě zániku manželství dlužníka rozvodem**, ať již k tomuto zániku došlo před, či po schválení oddlužení. Osobně se domnívám, že jakékoli následné vypořádání nemůže mít vliv na to, že věci sepsané do majetkové podstaty budou v oddlužení zpeněženy.

Dále je zde nastolena obtížná otázka, a to, kdo se má vypořádání SJM účastnit, dlužník, nebo insolvenční správce? Základní odpovědí je, že ten, kdo je osobou s dispozičním oprávněním. Ovšem určit osobu s dispozičním oprávněním v oddlužení splátkovým kalendářem vůbec není jednoduché. Ust. § 229 odst. 3 písm. e) ins. zák. stanoví, že od povolení oddlužení je osobou s dispozičním oprávněním dlužník. Ovšem jen, nestanoví-li zákon jinak. Ust. § 409 odst. 2 výslovně stanoví, že k předmětu zajištění nemá po schválení oddlužení dispoziční oprávnění dlužník. Je jasné, že ho tedy má insolvenční správce, nikdo jiný než dlužník nebo insolvenční správce osobou s dispozičním oprávněním být nemůže. Dále ust. § 412 odst. 1 písm. b) ins. zák. stanoví, že vyjmenované věci je dlužník povinen „vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení“. I tady musíme bez pochyb dovozovat, že k těmto věcem musí mít dispoziční oprávnění správce, aby je mohl zpeněžovat. Vidíme tedy, že nastává situace, kdy k části majetku v SJM má dispoziční oprávnění dlužník, k části správce, dochází tedy k rozštěpení dispozičního oprávnění mezi dlužníka a správce. Tomuto potom nejspíše musí odpovídat závěr, že **i na vypořádání SJM se musí, vždy v příslušné části, účastnit jak správce, tak dlužník.** Samozřejmě platí, že správce nezavazuje žádná dohoda ani žádné rozhodnutí, pokud není stranou příslušné dohody či účastníkem předmětného řízení.

„Přednovelní“ SOM formou splátkového kalendáře

Zde by nějaké komplikace ve vztahu k SJM neměly nastávat, nechávám stranou velmi obtížně řešitelnou situaci, kdy jeden z manželů v průběhu oddlužení zemře.

„Ponovelní“ oddlužení zpeněžením majetkové podstaty jednotlivce

V tomto případě k žádným změnám v oddlužení nedochází, dochází však ke změně v ust. § 274 ins. zák. Zde je jednak doplněn odst. 2, který řeší situaci, ve kterém z insolvenčních řízení manželů bude docházet ke zpeněžení majetku v SJM. Do odst. 1 je potom **doplněno pravidlo, že po zpeněžení majetku v SJM** (zahrnutého bez dalšího do majetkové podstaty, protože SJM je předluženo a vypořádání nelze provést) **má dojít k vypořádání výtěžku zpeněžení přiměřeně podle pravidel pro vypořádání SJM.** Je poněkud nejasné, co tímto ustanovením zákonodárce sleduje. Má-li jít, ve shodě s logikou druhého odstavce, o pravidlo, že výtěžek se má rozdělit mezi obě majetkové podstaty, je vše v pořádku, koneckonců ke stejnému závěru už dospěla stávající judikatura. Zásadně nepřijatelný

by však byl výklad, že se snad má majetek oddělit od dluhů, které s tímto majetkem souvisejí, a část hodnoty SJM (obvykle polovinu) obdrží vždy druhý manžel, i když nebude v úpadku, a tato část majetku by tedy vůbec nebyla použita pro úhradu dluhů. Dovedu si maximálně představit úvahy o tom, že by výtěžek zpeněžení majetku v SJM byl použit k úhradě dluhů druhého manžela i jinak než prostřednictvím insolvenčního řízení.

„Ponovelní“ oddlužení jednotlivce plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty

U splátkového kalendáře dochází k zásadní změně potud, že **oddlužení jen splátkovým kalendářem nadále nebude možné, místo toho půjde vždy o kombinaci obou způsobů oddlužení.** Rozdíl mezi oběma variantami bude nově spočívat v tom, že v oddlužení zpeněžením se bude zpeněžovat veškerý majetek, kdežto v oddlužení kombinací bude dlužníkovi zůstatvat obydli, a to za předpokladu, že bude nezajištěn a jeho hodnota nepřesáhne pomyslnou laťku stanovenou prováděcím předpisem. Dopady na SJM se tedy při kombinaci způsobů oddlužení též budou kombinovat. I v tomto případě bude tedy nastávat účinek oddlužení zpeněžením majetkové podstaty spočívající v zániku SJM. **Nově tedy v případě oddlužení jednotlivce bude vždy zanikat SJM!** Z mého pohledu jde o posun správným směrem, neboť institut SJM není vhodný pro nemajetná, zadlužená a často i předlužená manželství.

„Ponovelní“ SJM

Ať již půjde o SJM formou zpeněžení majetkové podstaty, nebo o kombinaci obou způsobů oddlužení, **SJM nebude zanikat.** Na druhé straně je otázkou, ve kterých případech bude mít využití institutu SJM smysl, když hlavní důvod jeho dosavadního využívání, redistribuce části vyššího příjmu jednoho z manželů na úhradu závazků druhého z manželů, a tím zajištění 30% uspokojení věřitelů, v podstatě odpadá. Bude otázkou, zda určitá úspora na odměně insolvenčního správce vyváží úskalí spojená se SJM, zejména v případě, kdy jeden z manželů přestane spolupracovat či zemře. ❖

**DAŇOVÝ ŘÁD,
DAŇOVÉ
PORADENSTVÍ**

- změny daňového řádu
- zákon o daňovém poradenství
- finanční správa ČR
- kompletní soubor předpisů

Sagit více informací na www.dr.sagit.cz

Povolení oddlužení

Jen málokterý návrh zákona projednávaný Parlamentem v poslední době vzbudil tak širokou celospolečenskou diskusi jako poslední novela insolvenčního zákona publikovaná ve Sbírce zákonů pod č. 31/2019 (dále jen „novela“). Největší pozornost přirozeně vyvolala otázka změny vstupních podmínek do procesu oddlužení. Zda se zákonodárci podařilo vyvážit zájem na poskytnutí zákonného řešení situace osob v dluhové pasti na straně jedné a práv věřitelů na straně druhé, ukáže až čas. Již nyní je však jisté, že přijatá právní úprava vyvolává celou řadu interpretačních otázek. Odpovědi na ně nebudou mít pouze akademický rozměr, ale bez nadsázky rozhodnou o dalším ekonomickém osudu desítek tisíc osob.

Mgr. Jan Mašek
je advokátem.

Návrh na povolení oddlužení

Rozsah skutečností, které bude dlužník napříště povinen tvrdit v návrhu na povolení oddlužení (dále také „návrh“), resp. jeho přílohách, **novela významně redukuje**. Zkracuje se období, za které je dlužník povinen doložit své dosavadní příjmy (na dobu 12 měsíců před podáním návrhu), a současně období výhledu dlužnických příjmů (shodně na 12 měsíců).

Zcela se vypouští povinnost dlužníka předložit seznam jeho závazků. Tuto změnu jistě ocení jak dlužníci, tak osoby oprávněné za ně sepsat a podat návrh na povolení oddlužení (§ 390a insolvenčního zákona, dále též „ins. zák.“). Jeho zpracování totiž mnohdy zabralo více času než příprava návrhu samotného. Je však nutné upozornit, že naplnění této změny současně předpokládá novelizaci příslušných podzákoných právních předpisů.^{1, 2}

1 Konkrétně § 17 odst. 1 písm. k), odst. 2 písm. c) vyhlášky č. 191/2017 Sb. Vyhláška totiž doposud stanoví jako obsahovou náležitost návrhu na povolení oddlužení popis všech závazků dlužníka a jako jeho přílohu jejich seznam. Pokud by vyhláška nebyla novelizována k datu účinnosti novely, povinnost zpracovat podrobný seznam věřitelů bude nadále trvat.

2 I po účinnosti novely však může soud uložit dlužníkovi povinnost, aby předložil seznam svých závazků (bez ohledu na osobu insolvenčního navrhovatele). K tomu srov. § 128 odst. 3 ins. zák.

3 K tomu srov. důvodovou zprávu novely, str. 31 (dostupné online na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?0=8&CT=71&CT1=0>).

4 K tomu srov. důvodovou zprávu novely, str. 32.

5 Prakticky se však jedná spíše o explicitní uvedení důvodů, pro které by již za dosavadní právní úpravy mohl být návrh na povolení oddlužení zamítnut.

6 K tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. 29 NSCR 32/2011 [R 112/2012].

7 Byť se zpravidla jednalo o otázku přípustnosti uložení povinnosti zaplatit zálohu na náklady insolvenčního řízení dlužníkovi v souvislosti s (ne)splněním podmínek pro povolení oddlužení, mám za to, že závěry těchto rozhodnutí jsou aplikovatelné i na tuto otázku.

Mezi povinné přílohy návrhu nově přibude čestné prohlášení dlužníka o tom, že bude plnit povinnosti vyplývající mu z insolvenčního zákona a že o nich byl sepisovatelem návrhu poučen. Prohlášení má sloužit ke zvýšení povědomí dlužníků o jejich povinnostech, a to v přímé návaznosti na redukcí minimálního plnění vůči jejich věřitelům.³ Konkrétní procesní dopady prohlášení (event. jeho absence či nedostatku) pak s ohledem na obecný právní princip „neznalost zákona neomlouvá“ spíše nelze dovozovat.

Povolení oddlužení

Novela významně snižuje nároky na ekonomickou nabídku dlužníka vůči věřitelům. Současně rozšiřuje výčet důvodů pro zamítnutí návrhu na povolení oddlužení s cílem zamezit zneužívání tohoto institutu.^{4, 5}

a) Nepoctivý záměr [§ 395 odst. 1 písm. a) ins. zák.]

Z již platné úpravy byla zachována překážka povolení oddlužení pro sledování nepoctivého záměru dlužníkem. Zásadní pro rozhodnutí soudu o (ne)poctivosti bude snaha dlužníka o poctivé vypořádání s věřiteli v **okamžiku rozhodování soudu o povolení oddlužení**.⁶ Pravomocné rozhodnutí soudu o zamítnutí návrhu dlužníka z tohoto důvodu nově založí překážku pro podání nového návrhu na dobu 5 let (k tomu viz dále).

b) Ekonomická nabídka [§ 395 odst. 1 písm. b) ins. zák.]

Rozsah minimální ekonomické nabídky dlužníka jeho věřitelům byl zjevně nejdiskutovanější částí celé novely. Bohužel, výsledná podoba předmětného ustanovení (na rozdíl od původní verze předložené Ministerstvem spravedlnosti do legislativního procesu) otevírá několik možných interpretací. S ohledem na klíčovou povahu této úpravy se jedná o výsledek přinejmenším nešťastný. **Mezi klíčové sporné otázky lze radit dle mého názoru tyto:**

1. Odměna insolvenčního správce a daň z přidané hodnoty

První otázkou je, zda soud při zkoumání minimální ekonomické nabídky dlužníka bude vycházet z výše odměny insolvenčního správce (dále také jen „správce“ nebo „IS“) při současném zohlednění z ní (eventuálně) vyplývající daně z přidané hodnoty. Rozhodovací praxe vrchních soudů se uvedenou otázkou v minulosti opakovaně zabývala.⁷

Ve svých rozhodnutích při posuzování ekonomické nabídky dlužníka vrchní soudy vycházely z nutnosti dokladovat příjem postačující rovněž na úhradu DPH z odměny.⁸ **Jsem toho názoru, že dosavadní rozhodovací praxe se zcela uplatní i pro novou právní úpravu, a dlužník tak bude povinen zajistit takový příjem, který postačí i na (eventuální) úhradu DPH z odměny správce.**

2. Minimální výše plnění při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty

Další otázka vyvstává v souvislosti s určením minimální výše splátky, kterou musí být dlužník schopen uhradit svým věřitelům (mimo odměny a hotových výdajů IS). Úprava § 395 odst. 1 písm. b) ins. zák. nabízí na první pohled několik možných řešení. Bez pochybností lze určit, že dlužník bude povinen uhradit v plné výši odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce.⁹ Bez větších pochybností lze rovněž určit, že dlužník svým věřitelům (jakýmkoli dalším, včetně věřitelů s pohledávkami za majetkovou podstatou a jim na roveň postavenými) musí nabídnout plnění odpovídající výši odměny insolvenčního správce a jeho hotových výdajů. V předmětném ustanovení je však nutné se vypořádat s jeho poslední částí: „[...] a dále ani pohledávky podle § 169 odst. 1 písm. e) a § 390a odst. 5“.

Pro pochopení původního záměru srov. výkladově nepochybný text návrhu daného ustanovení předloženého Ministerstvem spravedlnosti: „b) že dlužník nebude schopen splácet v plné výši ani pohledávky podle § 168 odst. 2 písm. a), § 169 odst. 1 písm. e) a § 390a odst. 5“.

Původním záměrem předkladatele novely tak bylo, aby dlužník vždy zcela uhradil alespoň tyto pohledávky. Jakkoli tedy již poslední věta ustanovení není uvozena souslovím „v plné výši“, mám za to, že výkladem je nutné dospět k závěru, že i tyto pohledávky musejí být ze strany dlužníka uhrazeny zcela. **Minimální splátka dlužníka se tak dle mého názoru stanoví součinem výše měsíční odměny (navýšené o DPH) IS a čísla 2.**¹⁰ Tato částka se pak dále navýší o měsíční platbu výživného ze zákona a jednorázovou úhradu pohledávky sepisovatele návrhu.^{11, 12}

c) Opakovaný vstup do procesu oddlužení

Novela zavádí jako novou překážku pro vstup do oddlužení skutečnost, že dlužníku bylo v posledních 10 letech pravomocně přiznáno osvobození od placení pohledávek. Doba 10 let je stanovena s ohledem na výjimečnost povahy beneficie oddlužení na straně jedné a zohlednitelnými následky vývoje ekonomického cyklu na straně druhé.¹³

d) Předěšlé zamítnutí návrhu pro nepoctivost záměru

Možnost řešení úpadku oddlužením bude nově odepřena rovněž těm dlužníkům, jejichž předěšlý pokus oddlužit se nebyl úspěšný, neboť soud shledal, že v řízení sledují nepoctivý záměr, a to v posledních 5 letech před podáním nového návrhu. Vzhledem k tomu, že důvody pro zrušení oddlužení nejsou zásadně zahrnuty do výrokové části příslušného soudního rozhodnutí, bude při zkoumání existence této překážky nutné studovat odůvodnění takového rozhodnutí. Dlužník se pak může dostat do svízelné situace, neboť od-

volací právo jen proti důvodům rozhodnutí mu nenáleží.¹⁴ Pokud se tedy bude chtít vyhnout v budoucnu této překážce oddlužení, bude nucen brojit odvoláním proti samotnému zrušení oddlužení, jakkoli by se jinak mohl ztotožňovat s přítomností dalších (jiných) důvodů vedoucích k vydání předmětného rozhodnutí.

e) Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení

Dlužník se diskvalifikuje z možnosti úspěšně zahájit proces oddlužení také tehdy, pokud v posledních 3 měsících před podáním insolvenčního návrhu vezme svůj předchozí návrh na povolení oddlužení zpět. Důvodová zpráva novely neposkytuje k tomuto ustanovení žádné výkladové vodítko. Lze však mít za to, že jeho smyslem je ochrana před opakovaným podáváním insolvenčních návrhů za účelem maření vykonávacího řízení.

Posledně tři jmenované překážky nejsou absolutní, neboť k nim soud ve výjimečných případech nepřihlídně. Stane se tak z důvodů zvláštního zřetele hodných.¹⁵

Závěr

Novela ve své konečné podobě otevírá proces oddlužení pro výrazně širší okruh osob, než pro který byl doposud dostupný. S vypuštěním minimálního procentuálního rozsahu plnění nezajištěným věřitelům bezpochyby vzroste riziko zneužívání procesu oddlužení. Na insolvenčních správcích tak bude, aby o to pečlivěji kontrolovali snahu dlužníků o poctivé vyrovnání svých závazků. Na soudech pak bude, aby se završení procesu oddlužení osvobozením od plnění zbytku závazků nestalo pouhou formalitou, ale okamžikem, kdy bude reálně posouzeno dlužníkovu opravdové úsilí, které vynaložil v rámci oddlužení. ❖

8 K tomu srov. kupř. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 7. 2016, sen. zn. 2 VSPH 1221/2016, rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 7. 2015, sen. zn. 3 VSOL 410/2015, ze dne 25. 1. 2013, sen. zn. 2 VSOL 884/2012, ze dne 11. 10. 2012, sen. zn. 2 VSOL 503/2012.

9 V tomto případě zjevně bez zohlednění odměny ze zpeněžení majetku dlužníka (§ 398 odst. 5 ins. zák.). Soud jednak v předmětné fázi řízení zpravidla nedisponuje dostatečnými podklady k určení hodnoty majetkové podstaty, a dále by ke zpeněžení majetku bez úplné úhrady odměny z výtěžku zpeněžení nemělo vůbec dojít (k tomu srov. § 398 odst. 6 ins. zák.). Ze shodných důvodů mám za to, že pro splnění této podmínky nebude zohledněna ani odměna za přezkoumání přihlášek pohledávek, neboť počet v budoucnu přezkoumávaných přihlášek nebude možné (i s ohledem na nepředkládání seznamu závazků dlužníka) dopředu určit.

10 Tedy při současné úpravě odměny IS v případě samostatného dlužníka částka 2 x 1 089 Kč, resp. 2 x 1 633,50 Kč v případě společného oddlužení manželů.

11 Tak, aby i po jednorázové úhradě pohledávky za sepis bylo dodrženo pravidlo minimálního plnění ostatním věřitelům.

12 Uvedené pravidlo se dle mého názoru uplatní rovněž v případě, kdy přichází v úvahu oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty. Úprava § 395 ins. zák. je totiž úpravou obecnou. Podrobný rozbor z toho vyplývajících otázek však přesahuje možnosti tohoto příspěvku.

13 K tomu srov. str. 34 důvodové zprávy novely.

14 Srov. § 202 odst. 3 o. s. ř.

15 S ohledem na relativně neurčitou hypotézu této normy lze očekávat, že její konkrétní obsah bude dotvářen judikaturou.

Splnění oddlužení

Článek se zabývá předpoklady pro vydání rozhodnutí o splnění oddlužení a o osvobození dlužníka od placení pohledávek jeho věřitelů. Všímá si toho, že tzv. oddlužovací novela přináší výraznou (a značně problematickou) změnu nastavení minimální ekonomické nabídky dlužníka pro jeho věřitele a zároveň relativizuje míru uspokojení jejich pohledávek. Text též upozorňuje na to, že se nic nemění na nutnosti pečlivě posuzovat dlužníkovu poctivost a zjišťovat jeho případnou lehkomyšlnost anebo nedbalost. A též varuje dlužníky před laxním či nepoctivým přístupem.

JUDr. Oldřich Řeháček, Ph.D.,

je advokátem a insolvenčním správcem.

Cilem každé osoby, která žádá insolvenční soud o povolení oddlužení, je (má být) dosažení osvobození od povinnosti plnit své dluhy, resp. jejich v průběhu insolvenčního řízení neuhrazenou část.^{1, 2} Podmínkou *sine qua non* pro docílení této mety je rozhodnutí insolvenčního soudu, kterým vezme na vědomí splnění oddlužení. Ani po změně insolvenčního zákona, která byla s účinností od 1. 6. 2019 provedena zákonem č. 31/2019 Sb. (dále jen „oddlužovací novela“), se nic nemění na tom, že **insolvenční soud bude jak při povolování a schvalování oddlužení, tak při rozhodování o jeho splnění a o osvobození dlužníka od placení pohledávek zvažovat jednak dlužníkovu ekonomickou nabídku pro věřitele (potažmo míru uspokojení jejich pohledávek) a jednak jeho poctivost** (absenci lehkomyšlnosti či nedbalosti při plnění jeho povinností). Oproti tomu dlužníkovu (pracovní) úsilí bude soudem váženo jen v některých případech.

Ekonomická nabídka dlužníka

Oddlužovací novela odstranila podmínku vstupu do oddlužení spočívající v tom, že je zde předpoklad alespoň třicetiprocentního uspokojení přihlášených nezajištěných (obecných) pohledávek dlužníkových věřitelů (nedohodli se s nimi jinak).³ **Určitou ekonomickou nabídku však bude muset dlužník (bez ohledu na to, zda je či není starobním anebo invalidním důchodcem⁴) svým věřitelům učinit i podle nových pravidel.⁵** Ta bude záležet v tom, že dlužník je schopen (ať už z výtěžku zpeněžení svého majetku, anebo ze svých příjmů) uhradit v plné výši hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, resp. běžné i dlužné výživné (vyplývající z dlužníkovy zákonné a v příslušném soudním rozhodnutí konkretizované vyživovací povinnosti). Jestliže za dlužníka sepsala a podala návrh na povolení oddlužení (a insolvenční návrh) některá z osob uvedených v § 390a odst. 1 písm. a) ins. zák. (a nikoli tzv. akreditovaná osoba), jejíž odměna za tuto činnost nebyla uspokojena před povolením oddlužení, musí být dlužník s to plně uspokojit i tuto pohledávku.⁶ Novelizované znění insolvenčního zákona zároveň požaduje, **aby ekonomická nabídka pro všechny věřitele dlužníka – počítaje mezi ně též věřitele prioritních pohledávek⁷ – činila alespoň tolik, kolik činí součet odměny a hotových výdajů insolvenčního správce.**

S takto vymezenou minimální ekonomickou nabídkou je spojeno hned několik nejasností.

- **Za prvé je to otázka, kolik bude muset dlužník v průběhu oddlužení svým věřitelům (nepočítaje mezi ně insolvenčního správce) minimálně zaplatit.** Je totiž nejasné, zda plnění, kterého se jim má dostat, představuje sumu odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce bez daně z přidané hodnoty, anebo s touto daní (je-li správce jejím plátcem). Pokud bychom pak uvažovali nejen odměnu (náhradu hotových výdajů), která (dnes) náleží insolvenčnímu správci při oddlužení plněním splátkového kalendáře, ale též tu, na kterou má nárok při zpeněžení dlužníkovu majetku (vzhledem k tomu, že oddlužovací novela neumožňuje insolvenčnímu soudu rozhodnout tak, že oddlužení bude realizováno pouze plněním splátkového kalendáře), dojde již ke zcela zásadnímu rozdílu.

- **Za druhé není zřejmé, zda bude třeba, aby dlužník (který nemá dluh vůči sepisovateli návrhu na povolení oddlužení) disponoval takovými příjmy (majetkem), které postačí toliko pro plnou úhradu odměny (hotových výdajů) insolvenčního správce a (běžného, případně dlužného) výživného (jestliže**

1 Pohledávka dlužníka věřitele v neuhrazeném rozsahu nezánikne, leč věřitel jí nemůže úspěšně vymáhat; v soudním či jiném řízení jí nelze takovou pohledávku věřiteli přiznat (pohledávka má povahu naturální obligace). Nicméně dlužníku, který se rozhodne pohledávky, od jejichž placení byl rozhodnutím insolvenčního soudu osvobozen, později uhradit dobrovolně, zůstane tato možnost zachována [viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010 (Rc 63/2011)].

2 Které je však možné toliko ve vztahu k pohledávkám, jež vznikly do rozhodnutí o dlužníkově úpadku (resp. do doby, než mu bylo oddlužení povoleno) a pro něž zároveň insolvenční zákon nestanoví výjimku (srov. § 414 odst. 4 a § 416 odst. 1 ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019).

3 Viz § 395 odst. 1 písm. b) ins. zák., ve znění do 31. 5. 2019.

4 Ust. § 412a odst. 4 ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019, není v této souvislosti relevantní.

5 Přejedné ustanovení oddlužovací novely stanoví, že v insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka přede dnem nabytí účinnosti této novely, se postupuje podle insolvenčního zákona ve znění do 31. 5. 2019.

6 Viz § 395 odst. 1 písm. b) ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019.

7 Tedy věřitele pohledávek uvedených v taxativním výčtu § 168 a 169 ins. zák.

se věřiteli této pohledávky dostane alespoň tolik, kolik insolvenčnímu správci), **anebo je nutné, aby vedle stoprocentní úhrady uvedených pohledávek byly hrazeny i dluhy vůči jiným věřitelům** (alespoň v té výši, ve které jsou uspokojovány pohledávky insolvenčního správce). Zásady a cíle insolvenčního zákona, jakož i princip vedení insolvenčního řízení ve společném zájmu věřitelů⁸ velí ke druhému řešení. Je však třeba vidět, že i v tomto případě nemusí docházet k poměrnému uspokojování obecných pohledávek. Je tomu tak proto, že podmínka uvedená v ust. § 395 odst. 1 písm. b) novelizovaného ins. zák. bude splněna i tehdy, jestliže vedle pohledávek insolvenčního správce a věřitele na výživném bude uspokojována (pouze) jedna další prioritní pohledávka, a to třeba i taková, jejíž neuhrazenou část bude dlužník muset platit i po skončení insolvenčního řízení, jelikož se na ni vztahuje výjimka z účinků osvobození od placení pohledávek (jak tomu je v případě pohledávky věřitele na náhradu škody způsobené na zdraví⁹).

• **Za třetí může být diskutabilní, zda lze (legitimně) vést insolvenční řízení, ve kterém je od počátku zřejmé (anebo vysoce pravděpodobné), že v něm nebude možné uspokojit žádné obecné pohledávky, ale toliko pohledávky prioritní, nebo dokonce jen některé z nich.** Z textu oddlužovací novely je patrné, že to možné bude. Otevírá se však otázka, jestli ekonomické požadavky „na vstupu“ do oddlužení budou odpovídat těm „na výstupu“ z něj. Jinými slovy, zda dlužník, který splnil (pouze) minimální ekonomické podmínky pro povolení oddlužení, může spoléhat na to, že (jen proto) též dosáhne rozhodnutí o splnění oddlužení a o osvobození od placení svých závazků. Odpověď je taková, že v uvedeném případě **budou výstupní podmínky do značné míry záviset na úvaze insolvenčního soudu.** Ten pak totiž bude muset pečlivě vážit, jestli dlužník vskutku vynaložil veškeré spravedlivé požadovatelné úsilí k plnému (tedy 100%) uspokojení pohledávek všech svých věřitelů (ke korelaci formy oddlužení, míry uspokojení pohledávek věřitelů a úsilí dlužníka viz níže).¹⁰ A pokud dojde k závěru, že nikoli, rozhodne (musí rozhodnout) o nesplnění oddlužení.

Úsilí a poctivost při vyrovnání s věřiteli

Dobrodiní institutu oddlužení náleží jen a pouze dlužníkovi, který nekoná nepoctivě, lehkomyšlně či nedbale a který napíná veškeré své síly k plné úhradě svých dluhů.¹¹ Pokud dlužník uvedené nesplňuje, nelze mu oddlužení povolit ani schválit;¹² těmto požadavkům však dlužník

8 Tato zásada by neměla být určující toliko pro činnost insolvenčního správce (§ 36 odst. 1 i. f. ins. zák.), ale též insolvenčního soudu. Vrchní soud v Praze k tomuto principu ve svém usnesení ze dne 27. 8. 2012, sen. zn. 3 VSPH 541/2012, uvedl následující: „Společný zájem věřitelů je průmětem jednotlivých partikulárních zájmů věřitelů, při jehož dosažení dochází k akceptovatelnému uspokojení všech jednotlivých zájmů přihlášených věřitelů a představuje výkladové pravidlo při postupu insolvenčního správce, insolvenčního soudu nebo věřitelského výboru.“

9 § 169 odst. 1 písm. b) ins. zák.

10 Srov. § 412 odst. 1 písm. h) a c) ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019.

11 Srov. § 5 písm. a) ins. zák.

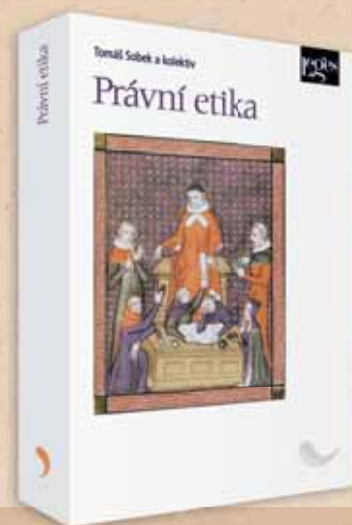
12 Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 2017, sen. zn. 1 VSPH 2293/2016.

Právní etika

Tomáš Sobek a kolektiv

Kniha se věnuje etickým teoriím a pojmům, významným pro právní myšlení, i aplikované etice. Zaměřuje se na etiku právnických profesí (soudců, advokátů aj.) a zkoumá praktický význam etických kodexů. Zabývá se též etikou ve vztahu k médiím a etikou vědecké práce.

464 stran, cena 620 Kč

Dítě v rodičovském konfliktu

Jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu

Romana Rogalewiczová

Příručka provází rozchodem či rozvodem rodičů z pohledu dítěte. Radí rodičům i zástupcům zúčastněných profesí, jak předcházet konfliktním situacím vznikajícím během rozchodu a jak je řešit.

288 stran, cena 380 Kč

Psaní a prezentace odborných textů

Jan Široký a kolektiv

Příručka seznamuje s formálními i obsahovými požadavky pro psaní bakalářských, diplomových, doktorských a jiných kvalifikačních prací i odborných článků. Přináší také praktické rady pro komunikaci a úspěšnou prezentaci výsledků odborné práce.

200 stran, cena 280 Kč

musí dostát nejen na počátku oddlužení, ale též po celou dobu trvání insolvenčního řízení.

Oddlužovací novela nově zdůrazňuje povinnost dlužníka vyvinout veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. Nicméně, toto úsilí nebude insolvenční soud při rozhodování o splnění oddlužení zkoumat tehdy, bylo-li (dle vůle věřitelů¹³) realizováno (jen) ve formě zpeněžení majetkové podstaty.¹⁴ Totéž platí v případě, že dlužník při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty uhradil nejméně 60 % nepodřízených pohledávek¹⁵ za dobu tří let (popř. pokud dlužníkovi – jde-li o starobního či invalidního důchodce ve druhém či třetím stupni invalidity – nebylo v téže lhůtě oddlužení zrušeno¹⁶), a též za situace, jestliže obecným věřitelům splatil veškeré jejich pohledávky v plné výši. Pokud dlužník za pět let uhradil obecným věřitelům alespoň 30 % jejich nepodřízených pohledávek, uplatní se (vyvratitelná) domněnka, že předmětnou povinnost neporušil.¹⁷ **Dlužníkovu úsilí o plné uspokojení pohledávek jeho věřitelů tedy bude insolvenční soud obligatorně posuzovat jen při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, a to pouze v případě, že nepodřízené pohledávky nebudou uspokojeny ani z 30 %.**

Bez ohledu na formu oddlužení i na míru uspokojení pohledávek věřitelů však bude insolvenční soud vždy zkoumat, **zda si dlužník v průběhu insolvenčního řízení počínal poctivě** (dbale a nelehkomyslně) **anebo nikoli** (tak tomu bude kupř. tehdy, jestliže dlužník páchal majetkovou trestnou činnost anebo zatajil informace relevantní pro postup v insolvenčním řízení, zejména pak pro uspokojení pohledávek jeho věřitelů).

Rozhodnutí soudu

Oddlužovací novela výslovně stanovila insolvenčnímu správci povinnost podat insolvenčnímu soudu **zprávu o splnění oddlužení**.¹⁸ Tato zpráva, kterou je v souladu se zásadou rychlosti insolvenčního řízení nutné předložit bez zbytečného odkladu po (faktickém) splnění od-

dlužení, představuje **podklad pro rozhodnutí insolvenčního soudu** dle § 413 a § 414 ins. zák. Musí se z ní proto podávat, zda má být vzato na vědomí splnění oddlužení (jelikož dlužník řádně splnil veškeré své povinnosti), anebo má být naopak rozhodnuto o nesplnění oddlužení (protože určitá konkrétní povinnost dlužníka splněna nebyla). Rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení jeho dluhů je potom zcela závislé na výroku o splnění oddlužení; rozhodne-li insolvenční soud naopak o nesplnění oddlužení, rozhodnutí o neosvobození dlužníka od placení pohledávek jeho věřitelů již nevydává (o této otázce pak totiž vůbec nerozhoduje).

Proti rozhodnutí o splnění (nesplnění) oddlužení bude (objektivně) přípustné odvolání, které bude moci – vedle účastníků insolvenčního řízení – podat též insolvenční správce.

Nelze však ani vyloučit, že se prosadí výklad (vycházející z recentní judikatury¹⁹), podle kterého insolvenční soud rozhodne o splnění či nesplnění oddlužení toliko na základě posouzení míry uspokojení věřitelů, potažmo úsilí dlužníka (bylo-li oddlužení realizováno plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty), popř. po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení (v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty). Dlužníkovu nepoctivost (nedbalost či lehkomyšlnost) by pak nevedla k rozhodnutí o nesplnění oddlužení, ale (pouze) k tomu, že dlužník nebude osvobozen od placení svých dluhů. *De facto* by se však dosáhlo téhož (pro dlužníka negativního) výsledku.

Závěr

Oddlužovací novela přináší výraznou (a značně problematickou) změnu nastavení minimální ekonomické nabídky dlužníka pro jeho věřitele a zároveň relativizuje míru uspokojení jejich pohledávek. Nicméně v případě, že výše uspokojení pohledávek obecných věřitelů klesne pod dnes akceptovanou třicetiprocentní mez, budou mít (nejen) tyto věřitelé zásadně otevřen prostor pro zpochybnění dostatečnosti dlužníkovu úsilí.

Nic se však nemění na nutnosti pečlivě posuzovat dlužníkovu poctivost a zjišťovat jeho případnou lehkomyšlnost anebo nedbalost. I nadále tak bude insolvenční soud povinen činit nejen při povolování a schvalování oddlužení, resp. v jeho průběhu, ale i při finálním rozhodování o splnění oddlužení a o tom, zda dlužník bude či nebude osvobozen od povinnosti platit své zbývající dluhy.²⁰

Proto i v případě, že v průběhu oddlužení nedojde k jeho zrušení, nelze (ani po novu) vyloučit, že se laxní či nepoctivý dlužník v závěru insolvenčního řízení dozví, že se v zásadě oddlužoval zbytečně, jelikož povinnosti k úhradě nesplacených dluhů zproštěn nebude a ta ho tedy bude stíhat i nadále. ❀

13 Srov. § 402 odst. 5 ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019.

14 § 412a odst. 2 ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019.

15 Viz § 172 odst. 2 ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019, ze kterého mj. plyne, že je-li způsobem řešení úpadku oddlužení, za podřízené pohledávky se s výjimkou pohledávek uvedených v § 170 tohoto předpisu považují také úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.

16 § 412a odst. 4 ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019.

17 § 412a odst. 1 písm. c) ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019.

18 § 36 odst. 4 ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019.

19 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2013, sen. zn. 29 NSCR 45/2010 (Rc 86/2013).

20 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sen. zn. 29 NSCR 97/2015.

Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením

Nová právní úprava podřízených pohledávek má pomoci dlužníkům na cestě z tzv. dluhové pasti v průběhu oddlužení. Je otázkou, zda právní úprava očekávání splní, jak ovlivní průběh insolvenčních řízení, a zejména jak budou reagovat věřitelé.

**JUDr. Lenka Vidovičová,
LL.M.,**

je advokátkou, insolvenční správkyní a členkou představenstva ČAK.

Podřízené pohledávky v právní úpravě platné do 31. 5. 2019

Problematika podřízených pohledávek v dosud platné právní úpravě insolvenčního řízení nezbuzovala mnoho pozornosti. Komentáře k základnímu ust., § 172 zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále též „ins. zák.“), nebyly nikdy příliš obsáhlé, jelikož role podřízených pohledávek v insolvenčním řízení je dosud víceméně okrajová a jejich uspokojení většinou věřitelé neočekávají.¹ V procesu uspokojování pohledávek by totiž k jejich uspokojení došlo, pokud byly zjištěny, až po uspokojení ostatních pohledávek a také podle toho, jakým způsobem je řešen úpadek dlužníka (§ 172 odst. 1 ins. zák.). Podrobněji pojem a význam podřízenosti v insolvenčním řízení objasňuje T. Richter obecně takto: „[...] má-li jedna pohledávka (seniorní pohledávka) ve vztahu k jiné pohledávce (juniorní pohledávka) lepší pořadí“.² Dále pak téma podřízenosti pohledávek rozvíjí a dělí je podle toho, zda věřitel bude případně uspokojován až poté, co bude uspokojena pohledávka jiného věřitele nebo několika jiných věřitelů (specifická podřízenost), nebo všech ostatních věřitelů (obecná podřízenost).³

Podřízené pohledávky, jak je vymezuje § 172 ins. zák., můžeme rozdělit do tří kategorií:

1. podřízené pohledávky ze smluv mezi dlužníkem a věřitelem, které mají být plněny až po uspokojení jiné pohledávky (případně ostatních pohledávek dlužníka), v případech, kdy smlouva byla uzavřena před zahájením insolvenčního řízení,
2. podřízené pohledávky z podřízeného dluhopisu (podle zák. číslo 190/2004 Sb., o dluhopisech, a to v případě, že se jedná o cenný papír splňující zákonné podmínky § 34 zákona o dluhopisech),
3. pohledávky společníků a členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu.

Pro podřízené pohledávky ze smluv a pohledávky z podřízeného dluhopisu platí, že musí být přihlášeny, přezkoumány a zjištěny, jako je tomu u ostatních pohledávek (postupem ve smyslu ust. § 173 ins. zák.). Jedině pohledávky společníků nebo čle-

nů dlužníka se postupem podle § 173 ins. zák. nepřihlašují, ale oznamují se insolvenčnímu správci, který vede jejich evidenci.⁴

Pro podřízené pohledávky všech kategorií platí, že věřitelé těchto pohledávek nemají hlasovací právo (§ 51 odst. 4 ins. zák.). Je tedy možné souhlasit s již citovaným T. Richterm, který nazval podřízený dluh spíše „[...] exotickým finančním nástrojem, se kterým se většina procesních subjektů tuzemských insolvenčních řízení nikdy nesetká“.⁵

Není také bez zajímavosti, že citovaný autor předpokládal, že podřízené pohledávky se postupem času stanou mnohem běžnější kategorií v souvislosti s úpravou subrogace v § 1938 odst. 1 o. z., zejména v řízeních, kde je úpadek řešen konkursem nebo reorganizací.

Podřízené pohledávky v oddlužení od 1. 6. 2019 – nové vymezení § 172 ins. zák.

Novela insolvenčního zák. č. 31/2018 Sb. však význam podřízených pohledávek nového druhu výrazným způsobem změnila, ovšem pouze v případech, kdy je úpadek řešen **oddlužením**. Pohledávky, které dosud spadaly pod kategorii běžně přihlašovaných pohledávek ve smyslu ust. § 173 ins. zák. a sestávaly (obecně vymezeno) z jistiny a příslušenství nebo jiných nároků po právu, ztrácí své postavení, dané podle příslušné právní úpravy a smluvních podmínek, platných a sjednaných před zahájením insolvenčního řízení. Jejich **postavení a výše budou nově ve vztahu k případné podřízenosti hodnoceny jiným způsobem, a to v závislosti na těchto skutečnostech:**

- jak vysoká je výše jistiny přihlášené pohledávky v okamžiku jejího vzniku, a
- jak vysoký je souhrn souvisejících úroků, úroků z prodlení a poplatku z prodlení a smluvních pokut sjednaných pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky (nejedná-li se o smluvní pokutu, která je dluhem z podnikání). V tomto případě zákonné vymezení souvisí s vymezením pohledávek, které přirostly po rozhodnutí o úpadku a které jsou vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení v každém případě (§ 170 ins. zák.).⁶

1 K tomuto např. Taranda in J. Hásová, T. Moravec a kol.: Insolvenční zákon, Komentář, 3. vydání, C. H. Beck, Praha 2018, str. 709-710.

2 T. Richter: Insolvenční právo, 2. vydání, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2017, str. 59-60.

3 Tamtéž, str. 59.

4 § 172 odst. 4 ins. zák.

5 T. Richter, op. cit. sub 2, str. 60.

6 Pozměňovací návrh č. 1190 k zákonu č. 31/2018 Sb., sněmovní tisk 71, odůvodnění odst. 5.

Pokud totiž výše příslušenství a vymezených smluvních pokut bude převyšovat jistinu pohledávky, kterou pohledávka měla v době svého vzniku, bude pohledávka nově v této části příslušenství a smluvních pokut za prodlení považována za pohledávku podřízenou a jako taková bude také případně uspokojena.⁷ Novela tak ke třem stávajícím kategoriím podřízených pohledávek konstruuje kategorii dalších podřízených pohledávek, a to pouze pro případ oddlužení.

Právní úprava tak v tomto znění akceptovala pozměňovací návrh k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, který si kladal za cíl řešit situace, kdy příslušenství značně převyšuje přihlášenou jistinu, a to z nejrůznějších důvodů. Nejčastěji z důvodu smluvních podmínek nebo z důvodu běhu času a přirůstání příslušenství. Jak plyne z odůvodnění novelizace ustanovení, byl zvolen způsob privilegování pouze určitého druhu (a přihlašované části) příslušenství, které bude nadále uspokojováno v běžném režimu („[...] typy příslušenství, které nemají sankční povahu nebo které představují náklad vynaložený věřitelem“).⁸ Ostatní části příslušenství, které by převyšovaly stanovenou mez, budou nadále zařazeny do kategorie podřízených pohledávek se všemi zákonnými důsledky, a to spolu se smluvními pokutami za prodlení. Výše podřízených pohledávek bude pro dlužníka znamenat důležitou skutečnost v okamžiku, kdy bude posuzováno, zda je oddlužení splněno. Podle nového vymezení v § 412a ins. zák. **pro splnění oddlužení postačí** (v případě, že nezaplátí nezajištěným věřitelům pohledávky v plné výši), že **dlužník splní tyto podmínky:**

- uhradí v době 3 let od schválení oddlužení alespoň 60 % pohledávek věřitelů [§ 412 odst. 1 písm. b) ins. zák.], nebo
- po dobu 5 let od schválení oddlužení vynakládal veškeré úsilí k tomu, aby uspokojil pohledávky věřitelů, a v této době splatil alespoň 30 % pohledávek věřitelů, a oddlužení zároveň nebylo v této době zrušeno [§ 412 odst. 1 písm. c) ins. zák.].

V obou zákonných možnostech postačuje, aby požadované míry splacení bylo dosaženo bez přihlednutí k podřízeným pohledávkám (§ 412a odst. 3 ins. zák.). Tímto zákonným vymezením se víceméně stávají z jisté části příslušenství přihlášených pohledávek a smluvních pokut za prodlení takové pohledávky, k jejichž uhrazení dojde pouze výjimečně a v malém počtu oddlužení – jejich pořadí se po novelizaci výrazně zhorší.

Očekávané dopady novely v praxi

Vzhledem k charakteru přihlašovaných pohledávek je zřejmé, že zákonné „rozlomení“ pohledávek na privilegovanou jistinu s částí privilegovaného příslušenství a na část příslušenství bez reálné šance na uspokojení, bude mít vliv na velké množství pohledávek v oddlužení. Dá se předpokládat, že

věřitelé budou pravděpodobně měnit svou přihlašovací i obchodní strategii. Zákonodárce zřejmě předpokládá, že věřitelé pragmaticky budou sami přihlašovat pouze takovou výši pohledávek s příslušenstvím, aby byli uspokojováni v běžném režimu. Vzhledem k právní úpravě tak budou v (nezasloužené?) výhodě věřitelé pohledávek, které dle smluvních ustanovení vznikají při zesplatnění dluhů včetně úroků apod. v důsledku porušení smluvních povinností dlužníka. Na základě toho vzniká nová jistina zahrnující příslušenství, kterou již nebude možné zpětně posoudit (a to ani zčásti) jako podřízenou pohledávku, pokud tato nová jistina vznikla před rozhodnutím o úpadku.

Lze očekávat, že situace zde bude obdobná jako u posouzení, zda lze na tuto novou jistinu aplikovat ust. § 170 písm. a) ins. zák., kdy Nejvyšší soud jednoznačně judikoval, že po kapitalizaci úroků před rozhodnutím o úpadku v důsledku prodlení dlužníka již zde ke dni rozhodnutí o úpadku nejsou žádné úroky, které by mohly po úpadku přirůstat.⁹ Obdobně tedy pak ani v případě posuzování podřízenosti zde po zesplatnění v důsledku prodlení a vzniku nové jistiny nebudou žádné úroky, které by bylo možné posoudit jako podřízenou část pohledávky. Podobně výhodná situace bude i u přihlášení směnečných pohledávek ze zajišťovacích směnek, které rovněž ve své směnečné jistině obsáhnou jak jistinu původní pohledávky, tak její příslušenství a jiné sankce.

V souvislosti s přihlašovaním pohledávek vzniká **otázka, zda sami věřitelé budou muset přihlásit svou pohledávku (nebo její část) jako podřízenou a uvést v přihlášce skutečnosti podstatné pro posouzení podřízenosti.** Je zřejmé, že v tomto případě bude nutné novelizovat prováděcí předpisy.¹⁰ Pokud tak věřitelé neučiní, bude vždy muset přezkoumat pohledávku insolvenční správce a „rozlomit“ pohledávku věřitele podle zákonných kritérií podřízenosti při své přezkumné činnosti. Nová právní úprava bude mít vliv na podobu zprávy pro oddlužení, kde bude nutné uvést a rozdělit běžné pohledávky a podřízené pohledávky.

V této souvislosti je nezbytné, aby byla postavena najisto **výše přihlášené pohledávky v okamžiku jejího vzniku.** Tato výše bude v některých případech obtížně zjistitelná, zejména v případě pohledávek z kreditních karet a revolvingových úvěrů, kdy dlužník čerpá opakovaně finanční prostředky do výše smluvně dohodnutého úvěrového rámce a postupně také splácí (či nesplácí) věřiteli dluhy (jistinu, příslušenství, různé poplatky i sankce).

Dá se také očekávat nárůst sporů o pořadí přihlášených pohledávek (§ 195 ins. zák.), protože dosud převažující judikatura řešila v naprosté většině případů sporů o pořadí popření práva na uspokojení pohledávky ze zajištění. Dalším důsledkem může být i **nárůst neochoty věřitelů brát k vyzvě insolvenčního správce zpět části pohledávek ještě před přezkumem, které insolvenční správce míní popírat z důvodů neplatnosti smluvních ujednání pro jejich nepřiměřenost, rozpor se zákonem či s dobrými mravy** apod., což dosud věřitelé po zralé úvaze a poté, co je insolvenční správce s odůvodněním svého postoje k pohledávce vyzval, zpravidla činili.

Jen praxe ukáže, zda toto opatření, které má napomoci dlužníkům z dluhové pasti, splní očekávání. ❀

⁷ § 172 odst. 2 ins. zák., ve znění od 1. 6. 2019.

⁸ Pozměňovací návrh č. 1190 k zákonu č. 31/2018 Sb., sněmovní tisk 71, odůvodnění odst. 4.

⁹ Dále viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2016, sp. zn. 29 ICdo 88/2014.

¹⁰ Především vyhlášku č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, a vyhlášku č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení.

Zvláštní způsob doručování v insolvenčním řízení po účinnosti tzv. oddlužovací novely

V následujících řádcích se zabývám změnami v úpravě zvláštního způsobu doručování v insolvenčním řízení a poukazuji na nedostatky přijaté úpravy.

JUDr. Tomáš Zadražil

je místopředsedou Krajského soudu v Ústí nad Labem.

Legislativní průběh

Tzv. oddlužovací novela insolvenčního zákona vyhlášená pod č. 31/2019 Sb. prošla v průběhu legislativního procesu poměrně bouřlivým vývojem. Vládní návrh této novely zpracovaný již před delší dobou byl předmětem rozsáhlé veřejné diskuse. Prostor pro jeho úpravu vznikl poté, co nebyl projednán Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR před posledními volbami do sněmovny, však nebyl využit a návrh novely byl opět předložen Parlamentu v témže znění, tedy jako návrh obsahující celkem 63 novelizačních bodů insolvenčního zákona týkajících se téměř výlučně oddlužení (sněmovní tisk č. 71/0).

Až na půdě Poslanecké sněmovny tak došlo k velice významnému doplnění a změnám předlohy, což je zřejmé již z toho, že Poslaneckou sněmovnou schválený zákon obsahuje šest částí a celkem 182 novelizačních bodů měnících nejen insolvenční zákon, ale též exekuční řád, zákon o insolvenčních správciích, zákon o soudech a soudcích a zákon č. 296/2017 Sb. co do ustanovení o nabytí účinnosti jeho části páté čl. VIII bodů 2 až 15 obsahujících změny zákona o soudech a soudcích, jež se týkají rozvrhu práce a zavádějí generátor přidělování (sněmovní tisk č. 71/8).

V rámci pozměňovacích návrhů podaných po prvním čtení v Poslanecké sněmovně přitom byla do návrhu zákona doplněna rovněž výrazná **změna úpravy doručování zvláštním způsobem v insolvenčním řízení**, která byla ve sněmovních tiscích č. 71/5 (bod 5.) a č. 71/6 (Návrh A, bod 5.) označena jako „**Kompletní úprava doručování**“.

Předkladatel této změny vycházel z analýzy dopadů omezení doručování některých písemností soudů a postupu soudu při doručování, z níž vyplynulo, že „*některé písemnosti doručované insolvenčním soudem zvláštním způsobem doručování vedle zveřejnění v insolvenčním rejstříku jsou bez významu a představují neúčelnou administrativní zátěž soudu, neboť*

s doručením jedné písemnosti je spojeno minimálně 12 úkonů, které soud musí k doručení písemnosti provést“, a „*doručování zvlášť tak představuje náklad nejen finanční, ale i personální*“. Bylo též poukazováno na skutečnost, že „*u mnohých rozhodnutí má doručení datovou zprávou minimální význam vzhledem k faktu, že účinky nastávají již zveřejněním v insolvenčním rejstříku*“ a „*při provádění analýzy vyšlo najevo, že adresáti zvláštního doručování se o existenci rozhodnutí dozví dříve z insolvenčního rejstříku, než je jim doručeno zvlášť*“.

Od navrhované změny bylo očekáváno, že „*přinese větší přehlednost zákona*“ a bude znamenat „*kapacitní ulehčení pro administrativní aparát insolvenčního soudu, které bude výhledově použito pro vyřizování vyššího nápadu návrhů na povolení oddlužení po zmírnění podmínek jeho přípustnosti*“.

Změna § 75 odst. 2 ins. zák.

Základem nové úpravy doručování se stala změna § 75 odst. 2 ins. zák., podle jehož novelizovaného znění, „*nestanovili tento zákon jinak, doručuje se písemnost v insolvenčním řízení zvlášť dlužníku, osobám, které mají právo podání opravného prostředku, osobám, o jejichž podání insolvenční soud rozhoduje, a osobám, které mají v insolvenčním řízení něco vykonat*“.

Ve vztahu k insolvenčním správcům přitom předkladatel vycházel z toho, že navrhovaná změna § 75 odst. 2 ins. zák. **vyloučí doručování insolvenčním správcům jen těch písemností, které zasahují do výkonu jejich funkce v nižší intenzitě nebo jsou insolvenčními správci brány pouze na vědomí bez nutnosti aktivní intervence**.

Přijetí takto formulovaného obecného pravidla pro doručování zvláštním způsobem pak vedlo zákonodárce k vypuštění speciálních ustanovení o zvláštním způsobu doručování jednotlivých rozhodnutí v § 61 odst. 3, § 64 odst. 1, 2, § 82 odst. 5 (pro případ nenařízení předběžného opatření), § 97 odst. 6, § 113 odst. 2 (v případě jiného rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření), § 128 odst. 4, § 130 odst. 4, § 138, § 145 odst. 1, § 160 odst. 3, § 182a odst. 2, § 184 odst. 1, § 185, § 186 odst. 1, § 190 odst. 3 věte druhé, § 200 odst. 4, § 203 odst. 5, § 230 odst. 5, § 266 odst. 3, § 272 odst. 1, § 298 odst. 7, § 304 odst. 3, § 361 odst. 2, § 363 odst. 2, 3, § 403 odst. 3, § 405 odst. 5, § 406 odst. 4, § 410 odst. 4, § 416 odst. 2 a § 417 odst. 4 ins. zák., resp. k takové změně těchto ustanovení, že nadále neupravují doručování, ale stanoví okruh osob oprávněných podat odvolání.

Již na první pohled je zřejmé, že změnou § 75 odst. 2 ins. zák. došlo k zúžení okruhu osob, jimž má být doručováno zvláštním způsobem, jelikož z jejich výčtu byly vyjmuty do insolvenčního řízení vstoupivší státní zastupitelství a věřitelský výbor. Tuto změnu lze považovat za racionální, jelikož jak státní zastupitelství, které vstoupilo do řízení, tak věřitelé, kteří dobrovolně převzali funkci ve věřitelském orgánu, si musí být dobře vědomi toho, kterých konkrétních insolvenčních řízení se takto účastní, mohou tedy pravidelně sledovat jejich průběh prostřednictvím insolvenčního rejstříku a lze to též po nich spravedlivě požadovat, pročez není nezbytné doručovat jim všechna soudní rozhodnutí zvláštním způsobem.

Přesto, aniž by bylo třeba vyčkávat nabytí účinnosti novely, lze již nyní konstatovat, že **zamýšleného cíle této změny, tedy omezení doručování zvláštním způsobem v insolvenčním řízení, nebude dosaženo.**

Tento efekt totiž nová úprava doručování přináší jen v případě těch rozhodnutí insolvenčního soudu, u nichž zákon vymezuje, resp. omezuje, okruh osob oprávněných podat odvolání nebo u nichž zákonodárce přijal speciální úpravu, jako je tomu v případě § 18 odst. 4 ins. zák., jímž bylo vyloučeno jako nadbytečné zvláštní doručování rozhodnutí podle § 18 odst. 1, 3 ins. zák. dlužníkovi. Vlastní úprava doručování zvláštním způsobem zůstala zachována také v § 109 odst. 6 (v pozměněné podobě), § 128a odst. 5, § 190 odst. 3 věte první, § 430 odst. 2 a v novém § 398b odst. 7, 8 ins. zák.

V novele se však nepodařilo zohlednit dopad ust. § 75 odst. 2 ins. zák. na doručování zvláštním způsobem těch rozhodnutí, vůči nimž jsou oprávněni podat odvolání všichni účastníci řízení (zejména všichni věřitelé) a další procesní subjekty (státní zastupitelství), u nichž nebyla přijata úprava od tohoto ustanovení odlišná, pročez by podle § 75 odst. 2 ins. zák. měla být tato rozhodnutí doručována zvláštním způsobem všem k odvolání oprávněným, tedy také všem věřitelům i státnímu zastupitelství, které vstoupilo do řízení.

Rozhodnutí, proti nimž se mohou odvolat též všichni věřitelé a státní zastupitelství, pokud vstoupilo do řízení, a k nimž není přijata speciální úprava doručování, je přitom v insolvenčním řízení vícero. Jedná se v první řadě o rozhodnutí o ustanovení insolvenčního správce, a to nejen o rozhodnutí o ustanovení insolvenčního správce v rozhodnutí o úpadku, ale též o rozhodnutí o ustanovení nového správce při odvolání či zproštění funkce správce původního (§ 26, § 31 odst. 5, § 32 odst. 2), o rozhodnutí o ustanovení zvláštního a odděleného správce či zástupce správce (§ 33, 34, 35). Dále se jedná o rozhodnutí o prohlášení konkursu (§ 245), rozvrhové usnesení (§ 307), rozhodnutí o zrušení konkursu (§ 309), o zastavení insolvenčního řízení dle § 396 odst. 2 a § 405 odst. 3, o změně rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (§ 407 odst. 3), o splnění oddlužení (§ 413 odst. 1), o přiznání osvobození od placení pohledávek dlužníku (§ 416 odst. 2), o zastavení řízení dle § 418 odst. 5, 8 a o rozhodnutí o mezinárodní příslušnosti insolvenčního soudu (§ 427 odst. 3).

Doručování těchto rozhodnutí zvláštním způsobem všem osobám oprávněným podat proti nim odvolání povede nepochybně – oproti úmyslu zákonodárce – k významnému zatížení soudů, zvýšení nákladů na doručování a též k prodloužení řízení, ne-

boť lze očekávat, že se také prodlouží doba do nabytí právní moci takto doručovaných rozhodnutí. To se týká zejména těch insolvenčních řízení, v nichž figurují zahraniční věřitelé nezastoupení tuzemským advokátem. V těchto případech může být doručování soudního rozhodnutí zvláštním způsobem velmi komplikované.

Z výše popsané motivace k přijetí nové úpravy zvláštního způsobu doručování je patrné, že tento stav, který fakticky znamená výrazný nárůst doručování zvláštním způsobem po novele, nebyl při přípravě normy zamýšlen. Přestože k identifikaci tohoto problému došlo již v průběhu legislativního procesu, byť až v době po druhém čtení zákona v Poslanecké sněmovně, nebyla zjednána náprava a k napravení tohoto nežádoucího stavu nebyla využita ani následně Parlamentem projednávaná novela insolvenčního zákona v rámci tzv. daňového balíčku. Nezbyvá tak než doufat v brzkou změnu, resp. dopracování úpravy zvláštního způsobu doručování v insolvenčním řízení, která by naplnila výše zmíněný cíl zákonodárce spočívající v kapacitním ulehčení insolvenčním soudům.

Přechodné ustanovení

Závěrem bych se chtěl ještě zmínit o dalším problému, který se též dotýká zvláštního způsobu doručování, jenž spočívá v přechodném ustanovení čl. II zák. č. 31/2019 Sb., podle něhož se „v insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, postupuje podle zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“. Z tohoto přechodného ustanovení vyplývá, že **stávajících insolvenčních řízení se popsané změny zvláštního způsobu doručování netýkají.** To sice lze – s ohledem na popsané problémy – v současnosti hodnotit jako pozitivum, v dlouhodobém horizontu se však jedná o potenciální zdroj komplikací, neboť při délce trvání insolvenčních řízení se budou po dlouhou dobu souběžně aplikovat dvě procesní úpravy, což může v budoucnu zvyšovat riziko vzniku procesních pochybení. Nicméně přes výše uvedené výhrady je třeba konstatovat, že **tzv. oddlužovací novela zavádí do insolvenčního řízení také řadu dalších změn, které účinně přispějí k zefektivnění insolvenčního procesu.** ❖

Sledujte ČAK
na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění
v české advokacii naleznete
na www.twitter.com/CAK_cz.

Akvizice oddluženého podniku T. O. P.

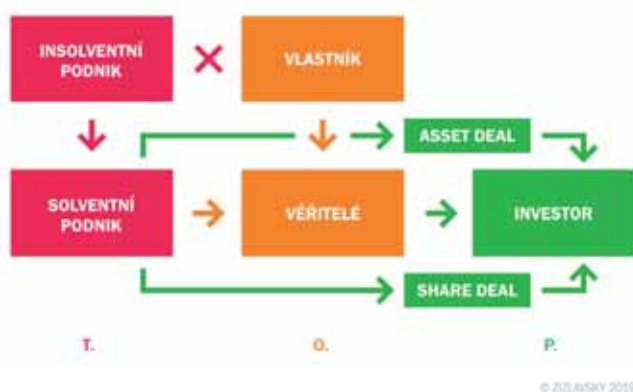
Jak se dočtete dále, vytvořil jsem zjednodušený model akvizice insolventního podniku a ukazuji na něm odlišnosti od mimoinsolvenčních M & A. Na základě zkušeností s největšími případy tohoto typu v České republice popisují hlavní faktory, které se při takových transakcích uplatňují. Zvláštní pozornost věnuji specifickému procesu oddlužení podniku v insolvenčním řízení. Seznámím vás s pragmatickým odhadem síly vyjednávací pozice dlužníka, věřitelů a investora. Dozvíte se, kdo a proč získává prospěch z nabývání insolventních – a posléze oddlužených – podniků.

JUDr. Michal Žižlavský

působí jako advokát a insolvenční správce, je členem představenstva ČAK.

Podnik,¹ který má více dluhů, než kolik je schopen jich zaplatit, je insolventní. Příčiny tohoto stavu mohou být různé. Chybné investiční rozhodnutí o výstavbě O2 Arény u SAZKY, náhlý pokles cen uhlí u OKD, neuvážená výplata dividend, krach klíčového odběratele, mezinárodní sankce nebo špatná správa pohledávek. Nechci tyto příčiny rozebírat. Podívám se dál, až na jejich následek, na insolventní podnik jako na předmět transakce, která někdy představuje jediné možné řešení. Vytvořil jsem model akvizice takového podniku, abych na něm ukázal, pro koho a čím je přitažlivá. Je to klíč k rychlé četbě insolvenční reality.

Písmena T. O. P. (a jim přiřazené barvy) znázorňují tři faktory odlišující akvizice insolventních podniků od koupi solventních podniků.

FAKTOR T. – transformace

Podnik v insolvenčním řízení mění svou podobu stejně, jako ji změnil Řehoř Samsa, když se stal z člověka broukem. Optikou investora je to ovšem proces pozitivní, působící spíše jako kukla, do které se zahalí ošklivá housenka, aby z ní poz-

ději vylétl krásný motýl. Jak to funguje? Má to dva aspekty. První je ten, že se přetíná emoční pouto majitele k jeho podniku,² které často maří akvizici, i když jde o jediné možné řešení. Druhý spočívá v tom, že podnik projde očistnou lázní, zbaví se starého dluhu a změní svou kvalitu.

Přetržení emočního pouta

Emoční pouto vlastníka výstižně popisuje profesor Smrčka na příběhu babičky, která přinese do zastavárny to, co považuje ve své domácnosti za nejcennější. Je to pečlivě udržovaný soubor jídelních příborů. Zastavárník se na ně podívá, řekne „alpaka“ a nabídne jí cenu, která není adekvátní míře emocí, jež má stará paní spojené s touto relikvií. Příbory jí připomínají šťastný život se zemřelým manželem, což pro ni zásadně zvyšuje jejich hodnotu. Stojí před rozhodnutím vzdát se svých vzpomínek za cenu, která je v podstatě bezvýznamná. Zastavárník má emoce nulové. V příborech vidí buď stříbro, nebo alpaku, a podle toho určí jejich cenu.³

A teď si místo příborů představte insolventní podnik a místo babičky podnikatele, který vybudoval kdysi úspěšnou firmu, třeba na malém městě. To, jak významnou osobností zde byl, ani to, jak štědře dotoval místní fotbalový klub, nezajímá investora o nic víc, než zajímaly zastavárníka vzpomínky staré paní. Investor vidí buď solventní podnik, který generuje zisk, nebo insolventní podnik, který nesplácí dluhy.

Je zde ale přece jeden rozdíl mezi babičkou a majitelem podniku. Stará paní se může otočit na patě a příbory neprodá. Majitel insolventního podniku možnost takové volby ztrácí. Už to není on, kdo rozhoduje o prodeji. Na jeho místo nastupují věřitelé.⁴ Přetíná se jeho emoční pouto k podniku, což do prodejního procesu vnáší racionalitu. Možná to zní tvrdě, ale často až paralýza vlastníka umožní transakci, která řeší insolvenční.

1 Termín „podnik“ používám jak ve významu korporace, tak – dle kontextu – ve smyslu závod. V prvním případě mám na mysli akvizici cestou nabytí majetkové účasti v podniku jako korporaci (znázorněno jako *share deal*). Ve druhém případě jde o akvizici cestou nabytí podniku – závodu (*asset deal*).

2 Na rozdíl od USA, kde funguje financování korporací prostřednictvím burzy a vlastnická struktura podniků je roztržštěná, představuje u nás toto pouto mimořádně významný faktor, neboť většina korporací má homogenní vlastnickou strukturu (typickým příkladem je jednočlenná společnost s ručeným omezením, kde jediný společník je současně jednatelem, nebo dceřiná akciová společnost, ovládaná jedinou mateřskou společností).

3 L. Smrčka: Ovládnutí a převzetí firem, C. H. Beck, Praha 2013, str. 3.

4 T. Richter: Insolvenční právo, 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2017, str. 41 a násl. – podrobněji poznámka č. 13.

Očistná lázeň

Je-li kupní cena insolventního podniku nižší, než je jeho celkový dluh, lze akvizici provést jen v rámci insolvenčního řízení.⁵ Vypadá to jako zbytečná komplikace: jde o formalizovaný soudní proces. Komplikace to je, ale ne zbytečná. Přináší totiž jednu podstatnou výhodu, kterou nezohledňují někteří *due diligence*, se kterými se v praxi setkávám. Popíšu, v čem spočívá.

Vzpomínáte si ještě na učebnicové příklady trojčlenky? Dejme tomu, že babiččiny příbory váží 1 kg. Kdyby byly ze stříbra, starožitník by za ně dal 20 000 Kč. Příbory z alpaky vykupuje za cenu 20x nižší. Kolik zaplatí babičce, když jsou její příbory z alpaky? Asi vás nepřekvapí odpověď, že 1 000 Kč.

A teď můj příklad.⁶ Jsou dvě firmy se zajímavými produkty a stabilní mírou rentability celkového kapitálu.⁷ Obě mají stejné ekonomické parametry, až na jeden. Disponibilní zdroje⁸ prvního podniku „X“ dosahují výše splatných závazků, takže jde o solventní podnik. Druhý podnik „Y“ prohrál vleklý soudní spor, má zaplatit 10 milionů korun, nemá na to, a nachází se proto v insolvenčním řízení. Jeho splatné závazky jsou

o 10 milionů vyšší než jeho disponibilní zdroje. Platí východisko, že cena podniku v insolvenci je nižší než cena solventního podniku, a to o částku, představující rozdíl mezi splatnými závazky a disponibilními zdroji. Cena solventního podniku „X“ činí 20 milionů. Kolik bude činit cena insolventního podniku „Y“? A teď překvapení: Nebude to 10 milionů. Bude to 20 milionů, stejně jako u podniku „X“! Proč?

Právem se ptáte, co je to za alchymii. Neříkám tím vlastně, že se z alpaky stalo stříbro? Proč to není těch učebnicových 20 milionů – 10 milionů = 10 milionů?

Je to proto, že insolvenční řízení transformovalo podnik „Y“ a změnilo jeho kvalitu. Magistr Kelley by jásal! Insolventní podnik se proměnil v solventní. Jak? Dluh 10 milionů opustil při prodeji podniku rozvahu dlužníka. **Insolvenční řízení zafungovalo jako očistná lázeň a zbavilo podnik starých závazků. Investor získal podnik bez dluhů.**⁹ To je ta proměna alpaky ve stříbro nebo metamorfóza housenky v motýla. **Proto je insolventní podnik atraktivní pro investory až v insolvenčním řízení.** Mimo něj tato mutační magie neplatí.

FAKTOR O. – oslabení

Akvizice podniků v insolvenci probíhají zpravidla jako nepřátelská převzetí. Výjimku představují předpřipravené reorganizace typu KETNET.¹⁰ Těch je ovšem málo, neboť většina vlastníků řeší úpadek svého podniku příliš pozdě. U nepřátelských převzetí v podstatě nehraje roli vůle majitelů, tedy akcionářů a společníků.¹¹ V tom se liší od přátelských převzetí, kde se jejich zájmy zohledňují, a která právě proto nepřinášejí vysoký zisk. Nepřátelská převzetí dělí benefity možná nespravedlivě, ale v každém případě daleko zajímavěji pro investory.¹²

Vyšší zisk přináší investorům oslabená pozice prodávajícího. Nejde jen o to, že majitel podniku přestává být jednatel, ale i o to, kdo nastoupí na jeho místo. Jsou to věřitelé.¹³ A právě v množném čísle tohoto slova se skrývá problém. Insolventní korporace mívají až stovky věřitelů. Zajištění a velcí obchodní věřitelé sice mají silnější postavení, rozhodně ale nemají stejné zájmy.¹⁴ Představte si kupujícího, který ví, co chce, a má dost času, a proti němu více věřitelů s rozdílnými motivy, kterým tikají pomyslné stopky. Úvěrové financování podniku jim každým okamžikem ukrajuje z jejich nároků. Snadno uhodnete, či pozice bude silnější.

FAKTOR P. – posílení

Již samo oslabení vyjednávací pozice prodávajícího zrcadlově posiluje kupujícího. A ještě je zde fenomén složitějšího právního rámce. Stigma insolvenčního řízení, často iracionální, vyvolané nedostatkem praktických zkušeností s českým soudním procesem,¹⁵ velmi zužuje okruh potenciálních investorů. Jak ukazuje interní rozbor případů naší kanceláře, jsou jimi buď velké finanční skupiny, jako u SAZKY,¹⁶ nebo sektoroví investoři, jako v případě unikátní reorganizace SAMETEX.¹⁷ Výjimku, potvrzující pravidlo, představuje podnik OKD, kde se stal investorem stát.¹⁸ Naše poznatky lze shrnout tak, že **existuje jen malý okruh kvalifikovaných investorů, kteří se orientují v reálné praxi insolvenčních soudů, což jim přináší silnou konkurenční výhodu.**

- 5 Viz § 99 a násl. ins. zák. (s novou možností práce s negativní domněnkou insolvence podniku dle § 3 odst. 3 ins. zák.). Pomíjím zde možnost, že by investor zvolil dražší variantu transakce a doplnil nad rámec kupní ceny ještě chybějící disponibilní zdroje podniku.
- 6 Jde o zjednodušení charakteru učebnicového příkladu, které abstrahuje od řady faktorů. V reálné praxi nelze podniky takto jednoduše srovnávat.
- 7 K rentabilitě celkového kapitálu, jak ji vnímá investor Warren Buffett, viz např. M. Buffett, D. Clark: *Nová Buffettologie*, Grada, Praha 2012, str. 128.
- 8 Jsou míněny disponibilní prostředky ve smyslu § 3 odst. 3 ins. zák., blíže specifikované ve vyhlášce č. 190/2017 Sb. k provedení § 3 odst. 3 ins. zák. (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele).
- 9 Viz § 356 a násl. ins. zák. při akvizici podniku (ať již korporace, nebo závodu) v rámci soudní reorganizace a § 291 ins. zák. při akvizici podniku (závodu) v konkursu.
- 10 KETNET je malá podlimitní provozní reorganizace podniku s ročním obratem pod 50 milionů Kč, ve které se věřitelům dlužníka na základě reorganizačního plánu po dobu několika let postupně splácí dohodnutá část jejich pohledávek s tím, že zbytkový podnik „na konci dne“ zůstane majiteli (jedinému společníkovi společnosti s ručením omezeným, který je současně jednatelem).
- 11 Naopak je často postupováno přímo proti vůli majitelů (nejde-li o konsenzuální řešení, např. v podobě předpřipravené reorganizace, není výjimkou, že se zpochybňují zpětně – až za dobu 1, 3 nebo 5 let před zahájením insolvenčního řízení – výplaty dividend či zisku majitelům korporace, finanční asistence anebo majetkové převody, kterými byli v minulosti zvýhodněni členové koncernu anebo osoby blízké).
- 12 K motivaci investorů: L. Smrčka, op. cit. sub 3, Předmluva.
- 13 K tomu viz blíže T. Richter, op. cit. sub 4, str. 41 a násl. (koncept „fronty na majetek dlužníka“). Ze sledovaného pohledu u insolventních podniků (korporací) nastupují na místo majitelů (akcionářů, společníků) věřitelé, a právě oni jako nositelé zbytkových nároků fakticky vyjednávají s investorem (svou vůli vyjadřují např. hlasováním o reorganizačním plánu).
- 14 Problém blíže popisují v článku publikovaném v Bulletinu advokacie č. 7-8/2013 pod názvem: Kvadratura kruhu – společný zájem věřitelů a pokyny zajištěného věřitele při provozu podniku dlužníka v insolvenci. Ještě lépe ale popisuje působení rozdílných zájmů na „jedné straně“ legenda o třech rozdělených (a poté zlomených) prutech knížete Svatopluka.
- 15 Insolvenční řízení podléhá vždy lokálnímu právu podle sídla (centra hlavních zájmů) dlužníka, a to i tehdy, když se jej účastní zahraniční věřitelé.
- 16 Finanční skupiny PPF a KKCG.
- 17 Tato reorganizace je unikátní tím, že jde o jediný známý případ prodeje podniku v insolvenčním řízení, kde se podařilo uspokojit v plném rozsahu (ze 100 %) pohledávky všech přihlášených nezajištěných věřitelů. Stalo se tak poté, co se nám podařilo přesvědčit k investici významnou italskou skupinu MARZOTTO, která začlenila textilní podnik SAMETEX do své evropské sítě. Transakce proběhla jako *share deal* na základě reorganizačního plánu.
- 18 Přesněji státní akciová společnost PRISKO, ve které vykonává práva vlastníka Ministerstvo financí.

Krátké shrnutí

Akvizice oddlužených podniků, realizované v právním rámci insolvence, vykazují tato specifika oproti mimoinsolvenčním M & A:

1. FAKTOR T. – podnik se transformuje a získává novou kvalitu tím, že se očistí od starého dluhu a zbaví se emočního pouta svého majitele.

2. FAKTOR O. – pozice prodávajících se oslabuje z důvodu existence většího množství věřitelů, kteří nastupují na místo vlastníků, mají rozdílné zájmy a jednají pod tlakem času.

3. FAKTOR P. – posiluje se pozice dobře orientovaných kupujících, kteří získávají oddlužené podniky za výhodnou cenu.¹⁹

ZÁVĚR – v čí prospěch

Zde bych mohl skončit tím, že vydařené akvizice insolventních podniků přináší prospěch investorům. To samozřejmě platí jen tehdy, když možnosti oddlužení podniků²⁰ nedokáží využít sami jejich majitelé.²¹ Velcí investoři těží z toho, že mají kapacity na zvládnutí náročnějšího procesu, disponují prostředky na průběžné úvěrové financování a mohou si dovolit počkat na odložený vyšší výnos. Sektoroví investoři dosahují synergií tím, že začlení do své struktury oborové konkurenty nebo dodavatele.

Kromě investorů jsou zde ale ještě další, sekundární beneficiáři, kteří často překvapivě jednají proti svým ekonomickým

zájmům, když ke své vlastní újmě nepodporují racionální řešení. Koho mám na mysli?

Předně jsou to obchodní věřitelé, tedy dodavatelé a odběratelé, ale také stát a zaměstnanci.²² Ti všichni by neměli zapomínat, že jim nejde jen o procento uspokojení předinsolvenčních pohledávek (které nebývá vysoké), ale i o to, zda si udrží byznys, daňové příjmy a pracovní pozice. Právě tuto výhodu jim přináší vydařená akvizice a restart podniku. ♣

19 K cenovým aspektům prodeje insolventního podniku viz A. Sigmund: Specifika oceňování podniku v insolvenční, Bulletin advokacie č. 5/2019.

20 Mám na mysli zejména výhody málo doceňované předpřipravené varianty reorganizace. K ní viz blíže můj výklad a schéma k § 316 v díle Insolvenční zákon, velký komentář, Wolters Kluwer ČR, Praha 2019.

21 Majitelům podniků v tom často brání fenomén emočního pouta k podniku, který má za následek to, že příliš dlouho zastírají problém a řeší situaci pozdě. Právní úprava soudních reorganizací, zejména ve variantě předjednaných reorganizací, má přitom sloužit především majitelům, a to k ozdravení jejich podniků za využití fenoménu očištění lázně, ve které se podnik zbaví části starých dluhů. Případy, kdy se to daří, samozřejmě jsou. V tomto příspěvku, v poznámce č. 10 zmiňuji např. malou podlimitní reorganizaci podniku KETNET.

22 Poněkud složitější pozici mají banky a další zajištění věřitelé, kteří docházejí v případě insolvence podniku na pomyslné rozcestí. Mohou se vydat cestou rychlého zpeněžení zajištěných aktiv, což může jít proti zájmu ostatních věřitelů, a zmařit akvizici, nebo mohou transakci podpořit tím, že prodají svou pohledávku investorovi, nebo tím, že si ponechají věřitelskou pozici a pokračují v úvěrovém financování podniku za předpokladu, že získá novou vlastnickou strukturu.

inzerce

legal tv cz

právo v souvislostech

TIP:

Dejte o sobě vědět!
Zapojte se do projektu

www.legaltv.cz

kontakt: michaela@legaltv.cz

Specifika oceňování podniku v insolvenční

V článku se zabývám specifiky oceňování podniku v insolvenční, zejména pak reorganizačními posudky, které mají určit tzv. likvidační hodnotu majetkové podstaty.

Mgr. Adam Sigmund

je advokátem a insolvenčním správcem se zvláštním povolením.

Znalecký posudek v soudním řízení není žádnou marginální či okrajovou věcí. V trestním řízení často může rozhodnout o tom, zda bude obžalovaný zproštěn viny, či zda bude odsouzen. Judikatura na jedné straně považuje znalecký posudek za důkaz, který podléhá hodnocení a jeho závěry nemohou být soudem mechanicky přebírány,¹ na druhé straně však praví, že pokud soud pochybuje o správnosti závěru znalce, nemůže jej nahradit vlastním názorem.² Ústavní soud dokonce považuje rozhodnutí založené na nedostatečných znaleckých závěrech za porušení práva na spravedlivý proces.³

Pro insolvenční řízení mají znalecké posudky rovněž zásadní význam. V některých situacích dokonce znalecký posudek představuje *conditio sine qua non*, tedy nezbytný procesní předpoklad dalšího postupu v řízení. Je tomu tak zejména tehdy, když je podle zákona třeba verifikovat hodnotu majetku, který je určen k prodeji. **Cílem je správné nastavení nabídkové ceny při prodejním procesu,** lapidárně řečeno, snaha, aby majetek nebyl prodáván pod cenou.

Pro ocenění majetkové podstaty není znalecký posudek vyžadován vždy. Ocenění provádí primárně insolvenční správce (vychází z údajů v účetnictví dlužníka a z dalších dostupných informací – nejčastěji k tomu používá srovnávací metodu oceňování majetku). **Ocenění znalcem se provádí na žádost věřitelského výboru nebo v případech obtížně ocenitelného majetku** (např. ochranné známky, patenty

a průmyslové vzory, šperky, drahé kameny, umělecká díla apod.). **Dále v případě, že je pohledávka věřitele zajištěna majetkem dlužníka, nebo v případě prodeje dlužníkovy podniku nebo celé majetkové podstaty jedinou smlouvou.**⁴ V oddlužení, tedy sanačním osobním bankrotu, předepisuje insolvenční zákon insolvenčnímu správci, aby v rámci zhodnocení předpokládaného plnění věřitelům připojil znalecký posudek ohledně ocenění nemovitých věcí.⁵ Znalecké ocenění je dále obligatorní i při prodeji majetku dlužníka ve veřejné dražbě.⁶

Při oceňování položek soupisu majetkové podstaty platí důležité pravidlo, že se majetek oceňuje **obvyklou cenou**. Insolvenční zákon tento pojem nedefinuje, ani na definici neodkazuje. Vzhledem k tomu, že se však znalecké oceňování majetku řídí příslušnými ustanoveními zákona o oceňování majetku,⁷ je obsah tohoto pojmu i pro insolvenční řízení zcela zřejmý. Tento předpis definuje obvyklou cenu jako cenu, která by byla dosažena při prodeji 1. stejného, popř. obdobného majetku v 2. obvyklém obchodním styku. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají 3. vlivy mimořádných okolností trhu (např. stav tísně), 4. osobní poměry prodávajícího nebo kupujícího, ani 5. věci zvláštní obliby.

Je zřejmé, že prodej v insolvenčním řízení je prodejem stresovým (*distressed assets*), kdy není dostatečný časový prostor pro komfortní hledání ideální cenové nabídky a nejsou k dispozici ani neomezené zdroje pro financování co nejširšího prodejního procesu. V insolvenční nelze hovořit o obvyklém obchodním styku, ani o tom, že by se při prodeji nevyskytovaly mimořádné okolnosti trhu. Použití tohoto pravidla oceňování se tedy pro insolvenční jeví na první pohled paradoxní, avšak své odůvodnění má, nicméně pro bližší rozbor této problematiky není v tomto textu prostor.

Je zbytečné si nalhávat, že prodejní ceny dosahované reálně na trhu při prodeji majetku v insolvenční jsou stejné jako v běžném obchodním styku. Praxe potvrzuje, že jsou **zákonitě nižší**, což je s přihlédnutím ke shora označeným stresovým faktorům logické. Prof. Smrčka např. uvádí, že v rámci 615 případů z období od 1. ledna 2008 až do října 2012 zjistil, že zpeněžení majetku dosáhlo asi 40 % odhadu ceny tohoto majetku.⁸

Zvláštní kapitolou znaleckých posudků jsou **posudky reorganizační**. Toto oceňování se řídí specifickými pravidly. Platí, že se **dlužníkovy podnik oceňuje tak, jako by jeho provoz skončil ke dni podání znaleckého posudku;** přičemž části majetkové podstaty, ke kterým je uplatněno právo na uspokojení ze zajištění, se ocení i odděleně. Imanentním před-

1 NS ČR 25 Cdo 4223/2009.

2 NS ČR 21 Cdo 1182/2016.

3 II. ÚS 3588/14.

4 § 290 až 292 ins. zák.

5 § 398a ins. zák., ve znění poslední novely č. 31/2019 Sb.

6 § 286 odst. 1 písm. a), § 287 ins. zák. a zák. č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách.

7 Zák. č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku.

8 L. Smrčka in E. Kislíngrová a kol.: Insolvenční praxe v České republice, C. H. Beck, Praha 2013.

pokladem reorganizace je skutečnost, že dlužník provozuje podnik (reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku podle schváleného reorganizačního plánu⁹). V reorganizaci tedy provoz dlužníkovy podniku běží, avšak znalec při pořizování reorganizačního posudku vytváří **fikci**, jako kdyby provoz podniku skončil ke dni podání posudku.

Co je důvodem zdánlivě nepochopitelné fikce skončení provozu podniku? Je třeba si připomenout, k čemu především reorganizační posudek slouží. Jeho smyslem není verifikace hodnoty majetku pro jeho následný rychlý prodej, jako je tomu v likvidačních insolvenčních procesech. **Smyslem je poskytnutí informace věřitelům, jaká se jim vedle posuzované reorganizace nabízí jiná alternativa uspokojení.** Touto alternativou může nepřekvapivě být toliko konkurs. Věřitelé se tedy rozhodují mezi reorganizační nabídkou uspokojení jejich pohledávek, kterou jim předložil navrhovatel reorganizačního plánu (v praxi zásadně dlužník, může být i jiný věřitel), a druhou ultimátní nabídkou, kterou je prodej majetku v konkursu. Musí tedy znát předpokládanou výši eventuálního konkursního uspokojení svých pohledávek, která je představována předpokládaným výtěžkem zpeněžení dlužníkovy majetkové podstaty, očištěným o transakční náklady (náklady na správu a zpeněžení majetkové podstaty, odměna insolvenčního správce, zpeněžovatele apod.) a dále časově diskontovaným s ohledem na předpokládanou dobu potřebnou pro realizaci prodeje.

Po znalci je tedy požadováno, aby určil tzv. **likvidační hodnotu majetkové podstaty**. Tento ukazatel je zásadní nejen pro rozhodování věřitelů, zda hlasovat pro reorganizační plán, nebo pro konkurs, ale i pro insolvenční soud. Mechanismus akceptace reorganizačního plánu se totiž realizuje dvoukolově. Nejprve o něm hlasují věřitelé (na speciální schůzi), seskupení do zvláštních, pro tento účel zamýšlených skupin, navíc prostřednictvím dvoustupňové většiny (jak podle výše pohledávek, tak podle hlav). Ve druhém kole reorganizační plán projednává a schvaluje insolvenční soud, který může sice za určitých podmínek prolomit nesouhlas některých skupin věřitelů, avšak musí respektovat nutnost vyššího uspokojení věřitelů ve srovnání s konkursem. Reorganizační posudek navíc prochází sám schvalováním ze strany věřitelů, kteří ještě před hlasováním o reorganizačním plánu hlasují právě o reorganizačním posudku.

Účel reorganizačního posudku ovlivňuje používané **metody ocenění majetku**, kterých je celá řada. Znalci dělí užití metody do tří skupin.¹⁰

Metody výnosové pro stanovení současné tržní hodnoty podniku užívají reálný výnos (efekt pro vlastníka), za předpokladu principu *going concern* (pokračování provozu podniku). Jde o **metodu diskontovaných peněžních toků** (DCF – *discounted cash flow*) s technikami zaměřenými buď na podnik (FCFF = *free cash flow to the firm*), nebo na jeho vlastníka (FCFE = *free cash flow to the equity*). Dále jde o **metodu kapitalizovaných čistých výnosů** využívající historické výsledky za posledních 3 až 5 let jako základ výpočtu odnímatelného výnosu pro vlastníky.

Druhou skupinou jsou **metody analýzy trhu**, užívané ze-

jména u podniků s veřejně obchodovatelnými akciemi, vycházející z násobku počtu akcií a jejich aktuální ceny, popř. ze srovnání analyzovaných podniků.

Třetí skupinu představují **metody majetkového ocenění**. Jde zejména o **metodu substanční hodnoty obchodního závodu** – ocenění jednotlivých složek podniku jejich reprodukční hodnotou, či o **metodu účetní hodnoty** (vlastní kapitál), avšak v tuzemském účetnictví bývá ocenění majetku jiné, než by odpovídalo tržní hodnotě.

Optimální výsledek ocenění v právě probíhajících reorganizacích podávají znalci i formou stanovení **dvoustupňové hodnoty majetku**. Vycházejí z aktuálně používané formulace znaleckého úkolu, kdy je jim ukládáno, aby jednak stanovili 1. hodnotu majetkové podstaty dlužníka, a dále 2. předpokládanou výši uspokojení pro jednotlivé věřitele. Znalec¹¹ takto stanovuje 1. **tržní hodnotu majetkové podstaty** jako jeden ukazatel, a to např. za užití nákladového přístupu, a dále stanovuje 2. **hodnotu majetku na úrovni likvidace – současnou hodnotu výtěžku ze zpeněžení majetkové podstaty v konkursu** (predikce). Tato hodnota na úrovni likvidace je stanovena jako současná hodnota výtěžku (na úrovni tržní hodnoty), snižená o 1. náklady související se zpeněžením a správou majetkové podstaty, a dále, o 2. časový diskont reflektující nutnou dobu prodeje, tedy o dva důležité faktory, které reálně hodnotu výtěžku k rozdělení věřitelům redukuje. Insolvenční soud pak vychází v usnesení o ceně majetkové podstaty¹² z druhé hodnoty, reflektující realitu z pohledu věřitelů.

Reorganizační posudek ovšem slouží i dalšímu okruhu významných hráčů insolvenčního procesu – **investorům**. Problematikou investic do aktiv v insolvenční se v tomto čísle podrobně zabývá kolega Michal Žižlavský.¹³ Investor pečlivě zvažuje, jaká výše investice do reorganizovaného aktiva je pro něj ještě atraktivní a odpovídající akceptovatelnému riziku. Pro své rozhodnutí potřebuje co nejvíce objektivní evaluaci hodnoty tohoto aktiva. Samozřejmě si může pořídit vlastní komerční posudek (a zhusta tak také činí), ale ten je nákladný a nadto investor může mít často omezený přístup k potřebným informacím. Reorganizační posudek navíc obsahuje jeden bonus. **Jaroslav Schönfeld považuje za významné vodítko při stanovení hodnoty pohledávky simulaci výsledku jejího vymáhání v insolvenčním řízení.**¹⁴ Přesně taková simulace případného konkursního řešení, kterým je sekundárně ohrožen i investor, je v reorganizačním posudku obsažena. **Je však třeba mít na paměti, že jakákoli simulace je jen odhadováním budoucího scénáře**, a už Niels Bohr prý kdysi řekl, že předvídat je extrémně těžké, zejména pokud se jedná o budoucnost... ❀

9 § 316 odst. 1 ins. zák.

10 Equity Solutions Appraisal – insolvenční řízení MPOWER Engineering, a. s., sp. zn. MSPH 89 INS 1884/2017-B-15.

11 Equita consulting – insolvenční řízení Vítkovické strojírny, s. r. o., sp. zn. MSPH 79 INS 4399/2018-B-143.

12 § 155 odst. 4 ins. zák.

13 M. Žižlavský: Akvizice insolventních podniků T. O. P., str. 37-39.

14 J. Schönfeld: Moderní pohled na oceňování pohledávek, C. H. Beck, Praha 2011.

Rozhodování soudů o nemajetkové újmě způsobené šikanózním insolvenčním návrhem

Některá soudní rozhodnutí vydaná v nedávné době ve věcech náhrady nemajetkové újmy mě přiměla k hlubšímu zamyšlení nad rozhodováním soudů o zadostiučinění za újmu způsobenou právníkovi podáním šikanózního insolvenčního návrhu. Poznatky získané z rozhodovací činnosti mě vedou k názoru, že závěry soudů prvního stupně i soudů odvolacích v těchto typech sporů jsou mnohdy diskutabilní. Naproti tomu vyjádření advokátů zastupujících účastníky jsou povětšinou argumentačně precizovaná. Nejde přitom z mé strany o kritiku soudů, ale o konstatování faktického stavu. Odpověď na příčiny tohoto stavu lze podle mého mínění hledat ve třech oblastech.

JUDr. Helena Myšková
je soudkyní Nejvyššího soudu.

První aspekt spočívá v **odtržení soudců od tržního prostředí**. Oddělení soudců od podnikatelského prostředí je opodstatněné a žádoucí. Svým způsobem jde o naplnění požadavku na nezávislost a nestrannost soudů. Má-li však soudem prováděný výklad práva odpovídat reálným vztahům, nemůže být soudce od společenského dění a ekonomické sféry izolován zcela.

Druhým aspektem je častá novelizace procesních a hmotně-právních předpisů. Změny právních předpisů mají neoddiskutovatelný vliv na rozhodovací činnost soudů, zejména jde-li o tak zásadní změny, jaké nastolila od 1. ledna 2014 rekodifikace soukromého práva v podobě přijetí zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, a zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém. Tyto změny se promítly právě v institutu nemajetkové újmy. Pro ochranu dlužníků před věřitelskými šikanózními návrhy byly zásadní novelizace zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), provedené zákonem č. 334/2012 Sb., účinným od 1. listopadu 2012 (tzv. „antišikanózní novela“), a zákonem č. 64/2017 Sb., účinným od 1. července 2017 (tzv. „akreditační novela“).

Rozhodování sporů o náhradu nemajetkové újmy způsobené podáním insolvenčního návrhu je úzce specializovanou agendou, které rozhodně nesvědčí ani změny v určení věcné příslušnosti soudů. Do konce roku 2013 byly k pro-

jednání a rozhodnutí žaloby o náhradu škody podle § 147 odst. 2 ins. zák. věcně příslušné okresní soudy. Tento závěr má oporu v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 4 Nd 304/2010, uveřejněném pod č. 98/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Zákonem č. 294/2013 Sb., účinným od 1. ledna 2014, bylo do insolvenčního zákona vloženo nové ust. § 7a, které vymezuje **věcnou příslušnost krajských soudů jako soudů prvního stupně**. Pod písm. d) tohoto ustanovení jsou uvedeny spory o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. Z důvodové zprávy k zákonu č. 294/2013 Sb. se podává, že nové ust. § 7a o věcné příslušnosti soudů definuje spory, které sice nejsou incidenčními spory, jejich povaha je však bez vší pochybnosti „insolvenční“, a jeví se tudíž jako logické, aby odpovědi na otázky, jejichž řešení je podstatou těchto sporů, poskytovali v soudní praxi „insolvenční specialisté“.

V uvedených souvislostech je nutné uvést, že agenda svěřená insolvenčním soudům je díky svému rozsahu již tak náročná. Představuje totiž nejen rozhodování v řízení, jehož předmětem je dlužníkuv úpadek (hrozící úpadek) a způsob jeho řešení, ale také projednávání a rozhodování incidenčních sporů, jejichž materie má věcný přesah do různých právních odvětví (např. občanského práva, obchodního práva, finančního práva, práva sociálního zabezpečení, trestního práva).

Třetí aspekt tkví v tom, že úprava náhrady škody a jiné újmy obsažená v § 147 ins. zák. (ačkoli není v českém úpadkovém právu úpravou novou, když obdobná odpovědnost věřitele za zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka byla koncipována v § 4a odst. 4 zák. č. 328/1991 S., o konkursu a vyrovnání) **je úpravou kusou.** Proto bude úkolem soudů vypořádat se s celou řadou dosud nezodpovězených otázek.

Nejvyšší soud se výkladem § 147 odst. 1 a 2 ins. zák. již zabýval, přičemž dospěl k následujícím závěrům:

1. V případech uvedených v § 147 odst. 1 a 2 ins. zák. jde o obecnou občanskoprávní odpovědnost za škodu založenou na presumpci zavinění (§ 420 odst. 1 obč. zák. č. 40/1964 Sb.). Tyto závěry Nejvyšší soud vyslovil v usnesení z 12. 7. 2012, sen. zn. 29 NSČR 15/2010, uveřejněném pod č. 10/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo v rozsudku ze dne 30. 6. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4150/2013.

2. Taktéž **odpovědnost za jinou (imateriální) újmu je třeba posoudit podle obecné úpravy obsažené v občanském zákoníku** (§ 3028 o. z.). Tento závěr Nejvyšší soud zformuloval v rozsudku ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5640/2015.

3. Dlužník nebo jiný dlužníkův věřitel má ve smyslu § 147 odst. 1 a 2 ins. zák. právo na náhradu škody nebo jiné újmy, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu, také vůči insolvenčnímu navrhovateli, jehož insolvenční návrh byl zamítnut jen proto, že nedoložil svou splatnou pohledávku proti dlužníku (§ 105 ins. zák.). Insolvenční navrhovatel, jehož odpovědnost za škodu nebo jinou újmu vzniklou zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu je dovozována jen proto, že coby důvod zamítnutí insolvenčního návrhu v insolvenčním řízení vyšlo najevo, že sporné skutečnosti týkající se jeho pohledávky nebude možné osvědčit pouze listinami a provedením věcně (okruhem sporných skutečností) opodstatněných důkazů by insolvenční soud nahrazoval sporné řízení o pohledávce, se této odpovědnosti zproští, jestliže prokáže, že v době zamítnutí insolvenčního návrhu jeho splatná pohledávka proti dlužníku po právu existovala. Tyto závěry Nejvyšší soud dovodil v usnesení sen. zn. 29 NSČR 15/2010.

4. **Právnícká osoba, proti které směřoval insolvenční návrh odmítnutý vinou insolvenčního navrhovatele, má právo i na přiměřené zadostiučinění za imateriální újmu způsobenou zásahem do její dobré pověsti; přiměřené zadostiučinění může být poskytnuto i v penězích** (§ 147 odst. 1 ins. zák.). Při určení výše přiměřeného zadostiučinění v penězích soud musí (mimo jiné) vzít v úvahu, že insolvenční návrh zpochybňuje samotnou podstatu dobré pověsti právnické osoby – podnikatele, a to jeho schopnost včas a řádně plnit své závazky. Pro posouzení závažnosti (rozsahu) způsobené imateriální újmy na dobré pověsti právnické osoby je bez právního významu, zda v důsledku insolvenčního návrhu této právnické osobě vznikla (vedle nemotné újmy) i škoda na majetku. Tyto závěry Nejvyšší soud přijal v rozsudku ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5640/2015, a následně se k nim přihlásil v rozsudku ze dne 31. 1. 2019, sp. zn. 29 Cdo 110/2017.

K řečenému lze doplnit, že v označených věcech se náhrady jiné újmy způsobené podáním insolvenčního návrhu domáhaly výlučně právnické osoby (kapitálové společnosti), nárokové zadostiučinění se pohybovalo ve výši 1 000 000 až 20 000 000 Kč a soudy rozhodly (kromě omluvy) o náhradě nemajetkové újmy v částkách do 200 000 Kč. Nemůže být pochyb o tom, že již podání šikanózního insolvenčního návrhu může způsobit a obvykle také způsobí dlužníku – podnikateli závažné problémy, neboť insolvenční návrh i informace o zahájení insolvenčního řízení jsou ihned dostupné široké veřejnosti prostřednictvím insolvenčního rejstříku jako informačního systému veřejné správy. Pominout nelze

Ilustrační foto

ani skutečnost, která sice dosud nebyla ve sporech prezentována, ale podle mého názoru je rovněž zásadní, a sice že údaje o insolvenčním řízení jsou zapisovány do obchodního rejstříku. Zatímco tzv. aktuální výpis z obchodního rejstříku zachycuje pouze údaje zapsané do obchodního rejstříku k datu, kdy je pořizován výpis, tzv. úplný výpis zachycuje nejen aktuální údaje o zapisovaném subjektu, ale i všechny údaje, které kdy byly do obchodního rejstříku zapsány a následně vymazány. **Právnícká osoba tedy nemá možnost dosáhnout výmazu údajů o insolvenčním řízení (ani zahájeném šikanózním insolvenčním návrhem) z historie zápisů z obchodního rejstříku.** Tento závěr plyne (v jiných souvislostech) z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. 29 Odo 625/2006.

Provedla jsem vlastní (malý) průzkum mezi majiteli a statutárními zástupci některých obchodních společností (s různým předmětem činnosti), kteří vyslovili **jednoznačný názor, že nejcitelnějším a nejzávažnějším důsledkem šikanózního insolvenčního návrhu podaného proti jejich společnosti by bylo zpochybnění „historie firmy“, zakládající si na dlouhodobě budovaných dodavatelsko-odběratelských vztazích.** S tím pochopitelně souvisí okamžitá reakce bank (zastavení úvěrování) a vyřazení z účasti ve výběrových řízeních. Zadostiučinění ve výši 200 000 Kč označili za zcela nepřiměřené. Výsledky tohoto šetření potvrzují, že **dobrá pověst je pro právnickou osobu stěžejní.**

Při stanovení výše náhrady za nemajetkovou újmu způsobenou právnické osobě šikanózním insolvenčním návrhem by soudy měly postupovat velmi uvážlivě. Jelikož přiznané zadostiučinění musí být přiměřené rozsahu způsobené imateriální újmy a soudy musejí přihlídnout ke všem okolnostem posuzované věci, je obtížné vymezit pevná kritéria pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. Mezi okolnosti, které je třeba zohlednit při určení výše zadostiučinění, je možné zařadit zejména postavení právnické osoby na trhu (její význam, počet zaměstnanců), medializaci insolvenčního řízení, chování insolvenčního navrhovatele v insolvenčním řízení (podávání opravných prostředků).

Insolvenční soudy signalizují, že **oproti minulému období již počet věřitelských šikanózních insolvenčních návrhů nenarůstá.** Lze jen doufat, že ty stávající ani následně nebudou mít pro podnikatelské subjekty fatální a likvidační účinky. ❀

Insolvence ve stavebnictví

Ačkoli počet insolvenčních návrhů korporací od roku 2013 stabilně klesá, ocitá se každý rok v úpadku velké množství společností podnikajících v oboru stavebnictví. V letech 2016 a 2017 obsadil obor stavebnictví druhou nejvyšší příčku (po velkoobchodu) v počtu podaných insolvenčních návrhů.¹ Následující text nastiňuje některá témata, která by podnikatelé v oboru stavebnictví a jejich poradci měli řešit jak v případě úpadku vlastní společnosti, tak v případech úpadku svých zákazníků či dodavatelů.

Mgr. Petr Veselý

je advokátem a insolvenčním správcem.

Vlastní úpadek stavební společnosti

Na prvním místě je třeba podotknout, že statutární organ společnosti je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o úpadku společnosti, a to jak ve formě platební neschopnosti, tak ve formě předlužení.² V případě, že by tak neučinil, odpovídá věřitelům za škodu nebo jinou újmu, kterou tím způsobí.³

Skutečnost, že se společnost ocitne v úpadekové situaci, nemusí nutně znamenat ukončení její činnosti. Je to primárně statutární orgán společnosti, který by se měl zamyslet nad tím, zda úpadek není možné řešit sanačním způsobem, tj. reorganizací ve smyslu insolvenčního zákona. Ze zákona je reorganizace přípustná, jestliže celkový roční úhrn čistého obrátu společnosti za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částky 50 000 000 Kč, nebo zaměstnává-li společnost nejméně 50 zaměstnanců v pracovním poměru.⁴ Ani nesplnění tohoto kvalifikačního kritéria však nemusí znamenat, že reorganizace společnosti je vyloučena.

Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do rozhodnutí o úpadku předloží insolvenčnímu soudu reorganizační plán přijatý alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů podle výše pohledávek, kvantitativní omezení uvedené výše se nepoužije (jedná se o tzv. předbalenou reorgani-

zaci). V případě, že dlužník předloží reorganizační plán již spolu se svým insolvenčním návrhem a bude-li v reorganizačním plánu určena osoba insolvenčního správce z okruhu insolvenčních správců se zvláštním povolením, insolvenční soud ustanoví insolvenčním správcem tuto osobu. Jde o jedinou možnost, jak si může dlužník (po dohodě s majoritou svých věřitelů) osobu insolvenčního správce sám zvolit.

Způsobů, jakými lze reorganizaci stavební společnosti provést, je celá řada. Základními opatřeními, která jsou realizována takřka ve všech reorganizacích, je **zavedení úsporných opatření a částečný zánik pohledávek věřitelů** (tzv. *haircut*). Častými způsoby provedení reorganizace u stavebních společností je pak vstup strategického investora, zajištění financování rozpracovaných projektů a jejich dokončení, kapitalizace pohledávek věřitelů, prodej nepotřebného majetku apod.

Podmínkou úspěchu reorganizace je zejména úhrada přednostních pohledávek (jejichž největší objem zpravidla představují pracovní právní pohledávky zaměstnanců) a skutečnost, že pro věřitele je plnění, které v reorganizaci obdrží, vyšší než plnění při řešení úpadku konkursem. Reorganizace může dlužníku pomoci vyvázat se z nevýhodných smluv a z omezení v nakládání s majetkem společnosti vzniklým před zahájením insolvenčního řízení. Častým specifickým v oboru stavebnictví je zádržné (pozastávky). Reorganizace může umožnit udržení činnosti společnosti do doby, než je možné inkasovat pohledávky z titulu zádržného, které nezřídka bývají významným zdrojem příjmů pro financování dalšího provozu společnosti a uspokojení pohledávek věřitelů.

Úspěšná reorganizace je výhodná nejen pro společnost samotnou, ale rovněž pro její zaměstnance a obchodní partnery.

Úpadek objednatele

V případě, že dojde k úpadku objednatele (případně investora) stavby, jsou zájmy zhotovitele zpravidla následující:

a) Zájem na úhradě provedených prací

Klíčové je včasné a správné přihlášení pohledávky. Bez přihlášení pohledávky ztrácí zhotovitel postavení věřitele a možnost ovlivňovat průběh insolvenčního řízení. Lhůta pro přihlášení pohledávky činí dva měsíce od zveřejnění rozhodnutí

¹ Creditreform, s. r. o.: Vývoj insolvenční v České republice v roce 2017 – dostupné na <http://www.vyzkuminsolvence.cz/data/files/2018-creditreform/tiskova-zprava-vyvoj-insolvencci-v-cr-v-roce-2017.pdf>.

² Ust. § 98 ins. zák.

³ Ust. § 99 ins. zák.

⁴ Ust. § 316 odst. 4 ins. zák.

o úpadku v insolvenčním rejstříku. Postavení věřitele a míra uspokojení jeho pohledávky jsou do značné míry ovlivněny tím, zda věřitel před zahájením insolvenčního řízení získal pro svou pohledávku zajištění. Obezřetný zhotovitel proto myslí na využití zajišťovacích nástrojů (zástavní právo, zadržovací právo, výhrada vlastnictví apod.) již v období, kdy není úpadek objednavatele očekáván.

b) Zájem na uhrazení pozastávky (zádržného)

Jak již bylo řečeno, je pozastávka neboli zádržné hojně využívaným institutem ve stavebnictví. Jedná se o část ceny za provedení díla, k jejíž úhradě nedochází již po řádném provedení a předání díla, ale až po splnění dalších sjednaných podmínek (např. absence výskytu vad ve stanoveném období či jejich řádné odstranění). Je třeba si uvědomit, že se nejedná o odklad splatnosti, ale o odklad vzniku práva na zaplacení části ceny díla.⁵ **Pohledávku odpovídající zádržnému je tak třeba do insolvenčního řízení přihlásit, a to jako pohledávku nepodřízenou, peněžitou, nesplatnou a vázanou na odkládací podmínku.** Znění odkládací podmínky je třeba obezřetně naformulovat.

c) Zájem na dokončení díla a uhrazení budoucích prací

Úpadek obchodního partnera sám o sobě neznamená ukončení smlouvy o dílo. Pokud není smlouva o dílo ani jednou ze stran zcela splněna, **dostává se do režimu nespplněných smluv o vzájemné plnění** ve smyslu ust. § 253 (pro konkurs) a § 330a (pro reorganizaci) ins. zák. V konkursu platí, že insolvenční správce by se měl do 30 dnů od prohlášení konkursu vyjádřit, zda smlouvu splní. Neučiní-li tak, platí, že odmítá plnění. Pokud insolvenční správce plnění neodmítne, vznikne zhotoviteli ze smlouvy přednostní pohledávka za majetkovou podstatou dle § 168 odst. 2 písm. g) ins. zák., v podobě odměny za plnění poskytnuté zhotovitelem po zahájení insolvenčního řízení. Pokud insolvenční správce plnění odmítne, vzniká zhotoviteli nárok na vrácení plnění poskytnutého v době od zahájení insolvenčního řízení do odmítnutí plnění [pohledávka za majetkovou podstatou dle § 268 odst. 2 písm. h) ins. zák.] a nárok na náhradu způsobené škody (pohledávka uplatňovaná přihláškou a uspokojovaná poměrně). Pro řešení úpadku reorganizací to platí obdobně s tím, že pokud se dlužník do 30 dnů od povolení reorganizace nevyjádří tak, že odmítá splnění, musí smlouvu splnit. V případě, kdy zhotovitel nechce vyčkávat na rozhodnutí insolvenčního správce či dlužníka o tom, zda smlouvu splní, a chce mít rozhodnutí ve vlastních rukou, je vhodné si následky insolvence objednavatele ošetřit již ve smlouvě o dílo vhodně sjednanou tzv. insolvenční doložkou.

d) Zájem na zachování obchodních příležitostí

Pro zhotovitele může být žádoucí, aby společnost objednavatele svou úpadečnou situaci vyřešila způsobem, který umožní její další činnost a pokračování obchodní spolupráce na dalších projektech. Zhotovitel nemusí pasivně

vyčkávat, zda se objednavatel sám rozhodne pro svou reorganizaci. Bude-li mít zhotovitel v insolvenčním řízení dostatečně silnou pozici (i ve spojení s dalšími věřiteli), může objednavateli s reorganizací nejen pomoci, ale rovněž mu ji „vnutit“, a to formou **věřitelské reorganizace**, při které je rovněž možné společnost objednavatele nebo jeho obchodní závod ovládnout (tzv. přenesená reorganizace).

Úpadek dodavatele

V případě úpadku dodavatele jsou zájmy společnosti, která je jeho zákazníkem, zčásti stejné jako v případě úpadku objednavatele, zčásti jsou specifické.

Pokud jde o zájem na dokončení díla a zachování obchodních příležitostí, má objednavatel obdobné nástroje, jaké jsou uvedeny výše, tj. institut smluv o vzájemném plnění a reorganizaci. Pro případ, že v důsledku insolvence nebude dodavatel schopen svůj závazek splnit, je vhodné, aby objednavatel uplatnil přihláškou pohledávky nárok na náhradu tím způsobené škody.

Případy, kdy je dílo ze strany dodavatele předáno a neuplynula záruční doba pro odpovědnost za vady díla, je zcela jistě vhodné řešit sjednáním zádržného (opět s vhodnou insolvenční doložkou), na což je třeba myslet již při uzavírání kontraktu. Nebylo-li sjednáno zádržné, odvíjí se řešení vzniklé situace od toho, zda objednavatel již cenu díla uhradil, či nikoli. Nebyla-li cena díla dosud kompletně uhrazena, může objednavatel (v režimu nespplněných smluv o vzájemném plnění) odepřít její úhradu do doby, než bude poskytnuto nebo zabezpečeno plnění vzájemné, a to v souladu s ust. § 253 odst. 3 ins. zák. Pokud však již cena díla uhrazena byla, nezbude dle mého názoru objednavateli jiná možnost než své možné budoucí pohledávky uplatnit přihláškou pohledávky s precizně formulovanou odkládací podmínkou. Netřeba připomínat, že v těchto případech budou nároky objednavatele uspokojeny toliko poměrně, spolu s pohledávkami ostatních věřitelů. Musím podotknout, že část odborné veřejnosti zastává názor, že nároky z odpovědnosti za vady jako pohledávku vázanou na odkládací podmínku přihlásit nelze, a to kupř. s odkazem na závěry přijaté v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2982/2014.⁶

Závěr

Říká se, že není otázkou, zda přijde další hospodářská krize, ale kdy přijde. Lze jednoznačně doporučit, aby při uzavírání smluv bylo na dopady možné insolvence pamatováno. V komplikovanějších případech pak může být nezbytné využití specializovaných poradců. ♣

5 Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2076/2007.

6 V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud dovodil, že úprava obsažená v ust. § 173 odst. 3 ins. zák. předjímá typové uplatnění těch pohledávek, jejichž vznik podmínili účastníci závazkového právního vztahu tím, že nastane skutečnost, která je jim v době, kdy činí právní úkon, neznámá a je pro ně nejistá.

Oprava DPH za dlužníkem v úpadku optikou věřitele – nová pravidla hry

Všichni žijeme v ekonomické realitě, jejíž přirozenou součástí je i úpadek podnikatelského subjektu. Důvody, které k úpadku v konkrétním případě vedly, nejsou podstatné. Z hlediska věřitele, který musí nastalé situaci čelit, je podstatné pouze to, zda a případně jaký bude mít tato situace dopad na něj samotného. Na podstatnou část z toho plynoucích otázek nám dává odpověď insolvenční právo spolu s jeho přesahy do jiných právních odvětví. V tomto článku se hodlám zaměřit na jeden z (finančně) nejvýznamnějších přesahů, a to konkrétně na problematiku opravy DPH za dlužníkem v úpadku, u níž aktuálně dochází k poměrně zásadní změně dosavadních pravidel.¹

JUDr. Michal Brychta

je advokátem, ohlášeným společníkem AS ZIZLAVSKÝ v. o. s., a insolvenčním správcem.

Kudy běží zajíc?

Z pohledu věřitele platí, že peníze jsou vždy až na prvním místě. Je nasnadě, že každý, kdo je nucen úpadku svého obchodního partnera čelit, hledá cesty k minimalizaci svých rizik a ztrát. Typickým projevem těchto snah je na půdě insolvenčního řízení řádné přihlášení pohledávky. Po tomto procesním úkonu následuje, v závislosti na způsobu řešení dlužníkovy úpadku, mnohdy i několikaleté čekání na to, „jak vše dopadne“. Možná namítnete, že se jedná až o přílišné zobecnění, že závisí na procesní pozici konkrétního věřitele, hodnotě jeho pohledávky, případně způsobu jejího zajištění, jakož i celé škále dalších faktorů. Jistě, je pravda, že zejména v případě prosazení sanačního způsobu řešení úpadku (reorganizace) lze dosáhnout všestranně přijatelného, rychlého a efektivního řešení, přesto, statistika hovoří nekompromisně. **Zejména pokud je řeč o nezajištěných věřitelích a likvidační formě úpadku (konkurs), plyne z dlouhodobých statistik nelichotivá míra uspokojení v řádech nižších jednotek procent.²**

Hovoříme-li o korporátním úpadku, předpokládejme, že obě strany vztahu (tj. věřitel i dlužník) jsou plátcí DPH. Je-li zjištěn úpadek, jsou dnes již prakticky všichni věřitelé schopni zajistit si řádné přihlášení své pohledávky.

Na tomto místě však zpravidla aktivita podstatné části z nich, ze shora popsaných důvodů, končí. Takový přístup však může být ke škodě nezanedbatelné části takových věřitelů, neboť **je to právě právní úprava opravy DPH za dlužníkem v úpadku, která jim může zajistit poměrně rychlé a přinejmenším částečné uspokojení.** Vzhledem k výši základní sazby DPH se přitom může mnohdy jednat i o řádově vyšší uspokojení, než jaké lze u nezajištěných pohledávek očekávat v závěru řízení.

Dosavadní právní úprava a její podstatné změny

Zřejmě každý věřitel, který se někdy v rámci probíhajícího insolvenčního řízení pokusil zorientovat v problematice opravy DPH z jím přihlašované pohledávky, by souhlasil s konstatováním, že právní úprava a rozhodovací praxe soudů se ohledně této problematiky stala velmi nepřehlednou. Základ dosud platné právní úpravy opravy DPH u pohledávek za dlužníky v insolvenčním řízení byl obsažen v § 44 zák. č. 235/2014 Sb., o dani z přidané hodnoty, který umožňoval provedení opravy DPH pouze u pohledávek za dlužníky v konkursu, a to navíc, kromě jiného, pouze za splnění podmínky tzv. časového testu vzniku pohledávky. Pro zjednodušení lze uvést, že oprava byla možná pouze u pohledávek, které vznikly nejpozději 6 měsíců před rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku. Ohledně výkladu této lhůty, tedy zodpovězení otázky, zda se vztahuje na pohledávky starší než 6 měsíců před úpadkem nebo naopak na pohledávky vzniklé nejpozději 6 měsíců před úpadkem (tj. za období počítané zpětně od okamžiku úpadku), byl veden nejméně jeden spor před správními soudy.³ V návaznosti na tato rozhodnutí se učinit konec výkladovým rozporům pokusila i jedna z novel zákona o DPH, byť ne zcela úspěšně.⁴

Samostatnou kategorií problémů pak byly situace, kdy byl úpadek řešen formou reorganizace. Navzdory tomu, že § 44 zák. o DPH byl aplikovatelný pouze na úpadky řešené formou konkursu, hledali daňoví specialisté cesty, jak opravy DPH za dlužníkem v reorganizaci přesto provést. Cesta k této možnosti byla spatřována v aplikaci § 42 zák. o DPH (obecné ustanovení o opravě DPH), a to s argumentem, že

¹ Tzv. daňový balíček 2019 (sněmovní tisk č. 206, vyhlášen ve Sbírce zákonů 27. 3. 2019 pod č. 80/2019 Sb.).

² Zdroj: Konkurs: VŠE, souhrnné výsledky statistických šetření; <http://vyzkuminsolvence.cz/>.

³ Rozsudek NSS ČR ze dne 10. 12. 2014, č. j. 9 Afs 170/2014-42.

⁴ Zákonem č. 243/2016 Sb.

§ 44 zák. o DPH je ustanovení speciální, vztahující se pouze ke způsobu řešení úpadku konkursu. Byl vysloven závěr, že v případě zániku části pohledávky věřitele v důsledku reorganizace (tj. části pohledávky, která nemá být dle reorganizačního plánu uspokojena) dochází ke snížení základu DPH a plátce daně je povinen na tuto skutečnost reagovat provedením opravy její výše. O těchto závěrech zástupců Komory daňových poradců se diskutovalo na úrovni Generálního finančního ředitelství s tím závěrem, že GFŘ s prezentovaným názorem vyslovilo nesouhlas. Nesouhlas byl zdůvodněn tím, že § 42 zák. o DPH by byl aplikovatelný pouze za situace, kdy by se pohledávka věřitele stala definitivně nedobytnou. Zánik pohledávky věřitele za dlužníkem v důsledku účinků reorganizačního plánu však nebylo možné dle stanoviska GFŘ za definitivní nedobytnost považovat – v tomto kontextu bylo odkazováno na možnost soudu jednak zrušit rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu (§ 363 ins. zák.), jednak na možnost vymáhat i poté pohledávku po spoludlužnících či ručitelích (§ 356 odst. 3 ins. zák.).⁵ Názor GFŘ byl však následně korigován samotným správcem daně,⁶ a to v reakci na rozhodovací praxi Soudního dvora EU.⁷ Oprava DPH v reorganizaci byla tedy správcem daně přes absenci výslovného zakončení v zákoně umožněna, a to za předpokladu, že bylo v reorganizačním plánu výslovně stanoveno, o jakou část se pohledávka věřitele snižuje.

Dosud platné principy popsané výše se však nyní v návaznosti na změnu platné právní úpravy posouvají, a to vcelku zásadním způsobem. Novela zákona o DPH, která je součástí tzv. daňového balíčku 2019, totiž nejenže přináší výslovné zakončení možnosti opravy DPH v reorganizaci, ale především zcela ruší § 44 zák. o DPH a nahrazuje jej úpravou opravy základu DPH v případech tzv. *nedobytné pohledávky* (nově § 46 a násl. zák. o DPH).

Konkurs a oddlužení

Nová úprava zákona o DPH stanoví základní podmínky pro provedení opravy DPH za dlužníkem v konkursu takto:

- a) věřitel přihlásil pohledávku (ze zdanitelného plnění) do insolvenčního řízení;
- b) pohledávka byla zjištěna a v řízení se k ní přihlíží; a
- c) insolvenční soud rozhodl o prohlášení konkursu, případně o přeměně reorganizace v konkurs. Opravu základu DPH nelze provést po uplynutí 3 let od konce zdaňovacího období, ve kterém se uskutečnilo zdanitelné plnění základající pohledávku – tato lhůta však neběží po dobu trvání insolvenčního řízení, ve kterém se věřitel domáhá uspokojení pohledávky. V souvislosti s konkursem je však podstatné, že věřitel je oprávněn provést opravu DPH v plné výši daně z přihlášené a zjištěné pohledávky, a to již bez nutnosti zohledňování dosud platného šestiměsíčního časového testu, který v dosavadní úpravě přinášel vcelku zásadní výkladové obtíže.

Pokud jde o oddlužení, je možné, na rozdíl od konkursu, provést opravu DPH pouze v té části pohledávky, která nebude dle předpokladů plynoucích ze zprávy pro oddlužení uspokojena. Vzhledem k tomu, že zákon o DPH v zájmu

zachování daňové neutrality vyžaduje, aby byl k okamžiku provedení opravy DPH plátcem nejen věřitel, ale i dlužník (což samozřejmě platí i pro ostatní způsoby řešení úpadku), dovoluji si tvrdit, že **úprava opravy DPH v oddlužení bude spíše úpravou teoretickou** (na základě praxe insolvenčního správce se nebojím paušalizovat a uzavřít, že dlužník v oddlužení – plátce DPH, je něčím mezi právní fikcí a pohádkovou postavou).

Reorganizace

Oprava DPH v případě reorganizace je nově zakotvena v rámci úpravy § 42 zák. o DPH. Zákon stanoví, že **oprava základu DPH se považuje za samostatné zdanitelné plnění dnem schválení reorganizačního plánu**. Provedení opravy DPH je věřiteli, stejně jako v konkursu, zapovězeno, pokud od zdaňovacího období, v němž došlo k původnímu zdanitelnému plnění, uplynuly více než 3 roky. Tato lhůta neběží od zahájení insolvenčního řízení do okamžiku schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem. Jako nejzákladnější se nicméně v případě opravy DPH v reorganizaci jeví budoucí výklad § 42 odst. 2 zák. o DPH, který vyžaduje, aby bylo **zdanitelné plnění jako pohledávka zahrnuto do schváleného reorganizačního plánu**. Uspokojivou odpověď ohledně výkladu tohoto požadavku bohužel nedává ani důvodová zpráva k novele zákona, lze proto předpokládat, že správce daně bude i nadále prosazovat zásady vyjádřené v dřívějším stanovisku GFŘ.⁸

Oprava DPH bude tedy možná zřejmě pouze v případech, kdy

- a) bude pohledávka věřitele přihláшена a zohledněna v reorganizačním plánu;
- b) reorganizační plán výslovně stanoví, o jakou část se pohledávka věřitele snižuje (restrukturizuje), přičemž výhradně v tomto rozsahu bude možné opravu DPH provést; a současně
- c) neexistuje spoludlužník či ručitel, od kterých je teoreticky možné pohledávku nadále vymoci.

Závěr

Není ničím novým, že daňová úprava je právní úpravou velice živou a dynamickou. Tyto její typické znaky se přeneseně nevyhýbají ani půdě insolvenčního procesu. Věřím, že předešlé řádky poskytnou věřitelům alespoň základní orientaci jak v dosavadní, tak v nové právní úpravě problematiky opravy DPH, která je povede k navazující úvaze o tom, jaký procesní postup v rámci insolvenčního řízení zvolit s cílem minimalizace vlastních ztrát plynoucích z úpadku obchodního partnera. ♣

5 Zápis z jednání GFŘ s Komorou daňových poradců ČR ze dne 25. 1. 2017 (č. 01/2017).

6 Informace GFŘ k opravě základu daně u plnění vůči dlužníku, jehož úpadek je řešen reorganizací (č. j. 66560/18/7100-20116-050485, ze dne 16. 8. 2018).

7 Rozsudky Soudního dvora EU C-396/16 T-2 či C-246/16 Enzo Di Maura.

8 Viz poznámka pod čarou č. 6.

Některé souvislosti trestního a insolvenčního práva v aktuální rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu

V tomto příspěvku bych rád upozornil na některé zajímavé souvislosti mezi insolvenčním právem a trestním právem, které se vyskytly v aktuální rozhodovací praxi Nejvyššího soudu v trestních věcech.

JUDr. František Púry, Ph.D.,
je předsedou trestního kolegia
Nejvyššího soudu.

Jak je odborné veřejnosti jistě známo, insolvenční právo má určitý vztah jednak k trestnímu právu hmotnému, především v případech tzv. **úpadkových trestných činů** podle § 222 až 226 tr. zákoníku (a do jisté míry i podle § 227 tr. zákoníku), a jednak též k trestnímu právu procesnímu, zejména k té jeho části, kterou označujeme jako **adhezní řízení** (§ 43, § 206 odst. 2, § 228 a 229 tr. řádu).

Pokud jde o hmotněprávní problematiku, v jednom z nedávných rozhodnutí se Nejvyšší soud zabýval otázkou **výše škody způsobené trestným činem zvýhodnění věřitele** podle § 223 tr. zákoníku za situace, kdy pachatel jednající za dlužníka v úpadku uspokojil pohledávky určitých (zvýhodněných) věřitelů, byť šlo o pohledávky přihlášené v insolvenčním řízení, ovšem učinil tak na úkor dalších věřitelů, jejichž pohledávky (které měly být zčásti uspokojovány přednostně jako pohledávky za podstatou) již nemohly být uspokojeny s ohledem na výši majetku v majetkové podstatě dlužníka. Přitom z majetku shromážděného v majetkové podstatě dlužníka by v případě řádného průběhu insolvenčního řízení nezbylo nic k uspokojení pohledávek věřitelů zvýhodněných pachatelem. Nejvyšší soud zde učinil závěr, že **za škodu u trestného činu zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku se považuje celá částka vyplacená zvýhodněným věřitelům na úkor jiných věřitelů dlužní-**

ka tehdy, **pokud by zvýhodnění věřitelé** podle příslušných ustanovení insolvenčního zákona **neobdrželi žádné plnění z majetkové podstaty dlužníka**. V takovém případě nemá vliv na zjištěnou výši škody skutečnost, že soudy rozhodující o uvedeném trestném činu nezohlednily zásadu rovnoměrného a poměrného uspokojení všech pohledávek.¹

Zajímavý problém se vyskytl v souvislosti s trestným činem **neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby** podle § 241 tr. zákoníku, za jehož spáchání byla odsouzena jednatelka společnosti s ručením omezeným, která neodváděla za zaměstnance této společnosti zálohy na daň z příjmů, pojistné na sociální zabezpečení a pojistné na zdravotní pojištění, ač k tomu měla dostatek finančních prostředků. Přitom společnost byla v úpadku, který byl řešen schválením reorganizace, a trestní odpovědnost obviněné byla vázána právě na toto období. Proto Nejvyšší soud dovodil, že **jednatelka společnosti jako osoba jednající za dlužníka v úpadku byla** ve smyslu § 229 odst. 3 písm. d) zák. č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „ins. zák.“), **osobou s dispozičními oprávněními ve vztahu k majetkové podstatě, a to až do doby, než byl později prohlášen konkurs, tudíž byla povinna odvádět příslušné platby.**² Podle mého názoru však jen z okolností, že jednatelka měla dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, nelze dovést i její trestní odpovědnost za neodvádění plateb, tj. za neplnění závazků dlužníka v úpadku, ale bylo třeba poukázat i na to, že plnění těchto závazků odpovídalo schválenému reorganizačnímu plánu, resp. nebylo v rozporu s nějakým jiným omezením (§ 229 odst. 4, § 353 odst. 1 ins. zák.).

V další trestní věci bude Nejvyšší soud řešit mimo jiné otázku spojenou s **uložením pořádkové pokuty za to, že obviněný jako statutární orgán obchodní společnosti, která byla dlužníkem v úpadku, neposkytl součinnost insolvenčnímu správci** (resp. správci konkursní podstaty), konkrétně nepředložil seznam akcionářů a další dokumenty týkající se majetku dlužníka v úpadku, přičemž úpadek byl řešen konkursem. Jde o to, **zda rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty (§ 7 ins. zák., § 53 o. s. ř.) nepředstavuje překážku věci rozhodnuté s účinkem *ne bis in idem* pro možnost trestního postihu za přečin porušení povinnosti v insolvenčním řízení** podle § 225 tr. zákoníku, jehož spáchání bylo shle-

¹ Jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 5 Tdo 93/2016, uveřejněné pod č. 20/2017 Sb. rozh. tr., které navazuje na dřívější rozhodnutí týkající se výše škody u trestného činu zvýhodnění věřitele, a to na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2004, sp. zn. 8 Tdo 242/2004, uveřejněné pod č. 6/2005-III. Sb. rozh. tr.

² Jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2019, sp. zn. 8 Tdo 1284/2018.

dáno prakticky v tomtéž způsobu odmítnutí součinnosti (překážka ve smyslu čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, publikovaná pod č. 209/1992 Sb.).

Nejvyšší soud již řešil obdobnou problematiku ve vztahu k trestnému činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku v souvislosti s uložením daňového penále za tentýž daňový únik,³ ale zatím neměl příležitost vyslovit se zásadním způsobem k tomu, zda se stejný přístup uplatní i ve vztahu mezi insolvenčním řízením a sankcí v něm uloženou a trestním řízením a trestem v něm uloženým.⁴ Podobně bude třeba patrně přistupovat i k **uložení pokuty** podle § 128a odst. 3 ins. zák. **při odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost**, byla-li tato zjevná bezdůvodnost výsledkem nějakého trestného činu zahrnujícího i to, že podáním zjevně bezdůvodného návrhu insolvenční návrhovaatel zjevně sledoval zneužití svých práv na úkor dlužníka ve smyslu § 128a odst. 2 písm. c) ins. zák. (jde např. o tzv. šikanózní insolvenční návrh).

Pokud jde o jiné procesní otázky, je třeba upozornit zejména na judikát, v němž byl zaujat názor, že **rozhodnutí soudu o povinnosti obviněného nahradit poškozeným majetkovou škodu** (§ 228 tr. řádu), kterou jim způsobil trestnými činy poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku nebo zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku, **nebrání okolnost, že tito poškození věřitelé přihlásili své neuspokojené pohledávky v insolvenčním řízení, které dosud neskončilo a které je vedeno nikoli ohledně majetku obviněného, ale ohledně majetku obchodní společnosti**, jejímž jménem obviněný jednal při spáchání trestné činnosti. V rozsahu, v jakém budou poškození věřitelé uspokojeni v insolvenčním řízení z **majetku právnické osoby** jako dlužníka, **zanikne povinnost obviněného k náhradě škody** ve vztahu k týmž uspokojeným pohledávkám.⁵

V dalším rozhodnutí, které bylo opětovně zařazeno do schvalovacího procesu k publikaci ve Sbirce soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud učinil závěr, že **na existenci nároku poškozeného na náhradu škody způsobené úmyslným trestným činem obviněného nemá vliv okolnost, že poškozený nepřihlásil tento svůj nárok v podobě pohledávky za obviněným do insolvenčního řízení**, v němž byl řešen úpadek obviněného oddlužením, jelikož obviněný jako dlužník nemůže být podle § 414 ins. zák. osvobozen od této pohledávky na náhradu škody, neboť byla způsobena úmyslným porušením právní povinnosti ve smyslu § 416 odst. 1 ins. zák.⁶

Jinak po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 294/2013 Sb., která zavedla i pro **trestní řízení omezení** vyplývající z ust. § 140a až 140e ins. zák., se Nejvyšší soud zabýval v dovolacím řízení v několika trestních věcech i některými důsledky z toho vyplývajícími.⁷ Zmíněné omezení se týká především **adhezního řízení a nemožnosti rozhodnout o přiznání uplatněného nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem** v případech podle § 140b ins. zák., nejde-li o výjimky zde uvedené (tj. pokud v trestním řízení

o tomto trestném činu byl zajištěn majetek v majetkové podstatě dlužníka). To znamená, že poškozený sice může v adhezním řízení podle § 43 odst. 3 tr. řádu uplatnit pohledávku uvedenou v § 140b ins. zák., ovšem v **trestním řízení ji soud nemůže přiznat** poškozenému podle § 228 tr. řádu, tj. nelze zavázat obviněného k povinnosti nahradit škodu nebo odčinit nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem nebo vydat bezdůvodné obohacení získané trestným činem, ale musí poškozeného podle § 229 odst. 1 tr. řádu odkázat s tímto jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních.

V tomto směru tedy bude patrně zase aktuální dřívější rozhodnutí,⁸ které se zabývalo významem a důsledky překážky dříve obsažené v ust. § 14 odst. 1 písm. c) zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „z. k. v.“), již nyní odpovídá omezení zejména podle § 140b ins. zák.

Podle tohoto rozhodnutí platí, že pokud byl před zahájením trestního stíhání anebo i v jeho průběhu prohlášen konkurs na majetek obviněného a do skončení trestního stíhání nedošlo k zániku účinků prohlášení konkursu, pak v takovém případě podle § 14 odst. 1 písm. c) z. k. v. (nyní tedy podle § 140b ins. zák.) nelze v adhezním řízení rozhodnout o přiznání náhrady škody (nyní též o přiznání náhrady nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení), přičemž poškozené osoby sice mohou uplatňovat své nároky v trestním (adhezním) řízení, ovšem podle § 229 odst. 1 tr. řádu je soud musí **odkázat s jejich nároky na řízení ve věcech občanskoprávních** (není-li zde výjimka podle § 140b části věty první za středníkem ins. zák.).

Prohlášení konkursu na majetek právnické osoby, v níž měl obviněný postavení např. statutárního orgánu a dopustil se stíhaného trestného činu v tomto postavení, nezakládá překážku uvedenou v ust. § 14 odst. 1 písm. c) z. k. v. (nyní v § 140b ins. zák.), neboť v takovém případě není dána shoda v osobě úpadce (nyní dlužníka) a pachatele trestného činu. ❖

3 Viz usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 15 Tdo 832/2016, uveřejněné pod č. 15/2017 Sb. rozh. tr., které vychází z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. 11. 2016 ve věci *A a B proti Norsku*, č. stížností 24130/11 a 29758/11.

4 V této věci zatím Nejvyšší soud nerozhodl o dovolání a projednává ji pod sp. zn. 5 Tdo 115/2019.

5 Jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2015, sp. zn. 5 Tdo 799/2015, uveřejněné pod č. 39/2017 Sb. rozh. tr.

6 Jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 4 Tdo 624/2015. Uveřejnění tohoto rozhodnutí bylo odloženo, protože se v něm řešila i další otázka týkající se dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu ve vztahu k rozhodnutí v adhezním řízení, která byla předmětem řízení o ústavní stížnosti podané proti jinému rozhodnutí (viz následující poznámku pod čarou).

7 Tak např. v usneseních ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1325/2015 (ústavní stížnost podanou proti němu odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. III. ÚS 473/16), a ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 4 Tdo 624/2015.

8 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 8. 2002, sp. zn. 4 Tz 41/2002, uveřejněné pod č. 20/2003 Sb. rozh. tr.

Přesahy insolvenčního řízení do trestního práva v judikatuře Nejvyššího soudu

V tomto příspěvku bych rád upozornil na některé zajímavé souvislosti mezi insolvenčním právem a trestním právem, které se vyskytly v aktuální rozhodovací praxi Nejvyššího soudu v trestních věcech.

Mgr. Lukáš Trojan

je advokátem v Praze a viceprezidentem Unie obhájců ČR.

Cílem tohoto příspěvku je poukázat na některá zajímavá (i vzhledem k vymezené délce příspěvku nikoli veškerá) rozhodnutí Nejvyššího soudu, která se zabývala možným vzájemným vztahem insolvenčního a trestního řízení nebo která na vzájemný vztah těchto řízení mohou dopadat.

Insolvenční a trestní řízení jsou samostatnými řízeními, která mohou probíhat a také většinou probíhají nezávisle na sobě. Stejně tak na sobě nezávislá a svébytná je právní úprava každého z nich. Přesto lze pochopitelně nalézt jisté průniky insolvenčního řízení a trestního práva. Takový průnik představují především trestné činy upravené ve zvláštní části trestního zákoníku, označované jako tzv. **úpadkové trestné činy** (§ 222 až 227 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v účinném znění, dále také jen jako „tr. zákoník“). Nepůjde ovšem samozřejmě o jedinou styčnou plochu, na níž se bude setkávat insolvenční řízení s trestním právem.

Ve vztahu k tzv. úpadkovým deliktům a předpokladům jejich naplnění v některých případech je **zajímavá judikatura Nejvyššího soudu k možnosti zjišťování úpadku dlužníka v trestním řízení**. K otázce povahy rozhodnutí o úpadku, a tedy s tím související vázanosti orgánů činných v trestním řízení takovým rozhodnutím, totiž na straně jedné existuje poměrně jedno-

značná judikatura civilního kolegia, resp. civilních senátů Nejvyššího soudu k povaze tohoto typu rozhodnutí, a na straně druhé judikatura trestního kolegia, resp. trestních senátů Nejvyššího soudu k tomu, že takovým rozhodnutím není soud vázán, resp. je oprávněn zkoumat jeho zákonnost, byť by šlo o rozhodnutí pravomocné. Zajímavá a poměrně významná je také judikatura v dalších oblastech, kde se insolvenční řízení a otázky s ním spojené mohou promítat do oblasti trestního práva. Judikatura tak např. za významného příspěvní Nejvyššího soudu nastavila **jednoznačně mantinely možné trestní odpovědnosti** v souvislosti s podáváním insolvenčních návrhů, konkrétně pokud jde o tzv. **šikanózní insolvenční návrhy**.

Nedůvodné a nepravdivé insolvenční návrhy

V několika posledních letech bylo možné v zákonné úpravě insolvenčního řízení sledovat výrazné tendence posilující ochranu dlužníka, a to často i na úkor věřitelů. Projevem toho je nepochybně i poslední novela zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále také jen jako „insolvenční zákon“ či „ins. zák.“), která má vstoupit v účinnost dne 1. 6. 2019.¹ Ačkoli některé tyto změny jsou diskutabilní, rozhodně **vítané jsou změny na poli zjevně neopodstatněných, nebo dokonce lživých a nepravdivých věřitelských insolvenčních návrhů**. Žádoucí ochrana dlužníků, resp. subjektů insolvenčních návrhů věřitelů před nepříznivými dopady podání takového návrhu, byla v posledních letech posílena jak několika novelami insolvenčního zákona, tak i vývojem judikatury v oblasti trestního práva.

Z pohledu insolvenčního zákona bylo na uvedenou problematiku reagováno především novelou insolvenčního zákona z roku 2012,² která insolvenčním soudům umožnila, aby zjevně bezdůvodné insolvenční návrhy odmítaly v relativně krátké lhůtě v délce 7 dnů.³ Tímto způsobem byl v insolvenčním zákoně nastaven jakýsi filtr, jehož smyslem byla snaha o rychlé vyloučení těch insolvenčních návrhů, jejichž cílem bylo pouze zjevné zneužití práv na úkor dlužníka. Z hlediska zvýšení ochrany dlužníků před šikanózními návrhy věřitelů je dále významnou novelou insolvenčního zákona z roku 2017,⁴ která kromě zvýšení nároků na věřitelský návrh a zvýšení maximální výše pokuty za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu zavedla dále nový institut tzv. předběžného posouzení insolvenčního návrhu podaného věřitelem. **Díky této novele může tedy insolvenční soud v konkrétních případech rozhodnout o nezveřejnění insolvenčního návrhu nebo jiných dokumentů v insolvenčním rejstříku, má-li důvodné pochybnosti o důvodnosti podaného insolvenčního návrhu**. Poškozené osoby, označené v takovém in-

1 Zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

2 Zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

3 Ust. § 128a ins. zák.

4 Zákon č. 64/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

solvenčním návrhu za dlužníky, jsou tedy napříště chráněny nejen před krátkodobým zveřejněním dokumentů poškozujících jejich dobré jméno a pověst, ale i před nutností vysvětlovat a prokazovat neodůvodněnost podaného insolvenčního návrhu před veřejností či obchodními partnery.

K otázce odpovědnosti za podání šikanózního insolvenčního návrhu se pak vyjádřil z hlediska trestněprávního taktéž Nejvyšší soud ve svém zásadním a často citovaném usnesení ze dne 26. 2. 2015, **sp. zn. 8 Tdo 1352/2014**. V posuzované věci bylo z hlediska trestněprávních dopadů zkoumáno jednání obviněného, který zaslal poškozujícímu výzvu k úhradě různých dlužných částek pod výhrůžkou podání insolvenčního návrhu. Následně proti dlužníku obviněný podal insolvenční návrh, resp. návrh na zahájení insolvenčního řízení, který obviněný podal i navzdory tomu, že jím tvrzené nároky byly zcela neopodstatněné a smyšlené. Obviněný byl soudem prvního stupně uznán vinným ze spáchání přečinů vydírání (§ 175 odst. 1 tr. zákoníku) a pomluvy (§ 184 odst. 1 a 2 tr. zákoníku). Po zamítnutí odvolání obviněného se pak věcí zabýval Nejvyšší soud, který nedůvodný insolvenční návrh zcela jasně označil za nedovolený prostředek, je-li ho zneužito k jiným než v zákoně uvedeným účelům, jako např. k prosazování vlastních zájmů za účelem uškodit osobě, na jejíž majetek je insolvenční návrh podáván, a tím ji donutit, aby něco konala, opominula nebo trpěla. Nejvyšší soud shledal v podání návrhu na zahájení insolvence, jehož motivací bylo donutit poškozujícího k plnění, ke kterému nebyl povinen, „kvalifikovanou pohrůžku jiné těžké újmy ve smyslu skutkové podstaty trestného činu vydírání dle § 175 odst. 1 tr. zákoníku“. To vše za situace, kdy byl návrh podán na základě vědomě nepravdivých skutečností bez faktické existence podmínek uvedených v § 3 ins. zák. Nejvyšší soud dále uvedl, že v případě podání návrhu na zahájení insolvence, který je založen na účelově smyšlených a neexistujících skutečnostech s motivem vyvolat důsledky spojené se zahájením insolvenčního řízení, spočívající ve zveřejnění a zanesení informace o podaném insolvenčním návrhu do veřejné datové sítě, může dojít k důsledkům, které lze kvalifikovat jako „jinou vážnou újmu ve smyslu trestného činu pomluvy dle § 184 tr. zákoníku“.

Uvedené rozhodnutí je průlomové nejen v oblasti ochrany práv dlužníků dotčených neoprávněně probíhajícími insolvenčními řízeními, ale zásadní je rovněž z pohledu dovození trestní odpovědnosti obviněného v souvislosti se zahájením řízení u soudu, tedy v souvislosti s realizací jinak ústavně zaručeného práva jednotlivce.⁵

Rozhodnutí o úpadku v trestním řízení

Na rozdíl od popsané problematiky tzv. šikanózních insolvenčních návrhů, k nimž Nejvyšší soud zaujal zcela jasné stanovisko, **k otázce možnosti zjišťování úpadku v trestním řízení se Nejvyšší soud již tak jasně a jednotně nestaví**. Polemiku mohou vzbuzovat rozhodnutí civilního a trestního kolegia Nejvyššího soudu, resp. jeho civilních a trestních senátů, k výkladu povahy rozhodnutí o úpadku, resp. možnosti přezkoumávat jeho zákonitost v trestním řízení.

Podle § 9 odst. 2 zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád, v účinném znění (dále také jen jako „tr. řád“), orgány činné v trestním ří-

zení nejsou oprávněny řešit samostatně předběžné otázky týkající se osobního stavu, o nichž se rozhoduje v řízení ve věcech občanskoprávních. Jestliže rozhodnutí o takové otázce nebylo ještě vydáno, vyčkají jeho vydání.

Ačkoli Nejvyšší soud v usnesení ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. **29 NSČR 30/2010** (publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 96/2011), vymezil, že rozhodnutí soudu prvního stupně vydaná v insolvenční věci, kterými bylo rozhodnuto ve věci samé, jsou především tzv. rozhodnutí statusová, mezi která řadí mj. i rozhodnutí o úpadku dle § 136 ins. zák., v usnesení ze dne 16. 12. 2009, **sp. zn. 5 Tdo 1412/2009** (publikováno v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. 64/2010), se otázka posouzení stavu úpadku hodnotí v souladu s § 9 odst. 1 tr. řádu jako otázka předběžná, kterou orgány činné v trestním řízení posuzují samostatně, a to i navzdory existenci pravomocného usnesení konkursního soudu o prohlášení konkursu.⁶ Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí v reakci na názor odvolacího soudu i státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství uvedený ve vyjádření k dovolání obviněného, podle nichž nemohla být zákonitost prohlášení konkursu posouzena jako předběžná otázka ve smyslu § 9 odst. 1 tr. řádu, neboť by tím docházelo k nepřipustnému rozšiřování okruhu otázek, které musejí orgány činné v trestním řízení posuzovat jako otázky předběžné, dále uvedl: „*Orgány činné v trestním řízení totiž nemohou nekriticky vycházet toliko z existujících rozhodnutí konkursních soudů o prohlášení konkursu, třebaže jsou již pravomocná, protože závěr o vině obviněného je založen též na tom, že obviněný jednal až po (skutečném a zákonném) prohlášení konkursu na majetek určitého dlužníka.*“

Posledně uvedený názor ještě Nejvyšší soud zopakoval v jiné trestní věci, a to v rámci usnesení ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. **5 Tdo 1570/2014**, kdy bylo opět konstatováno, že orgány činné v trestním řízení posuzují otázku úpadku dlužníka samostatně jako předběžnou otázku, nehledě na existenci pravomocného usnesení insolvenčního soudu o prohlášení úpadku dlužníka dle § 136 ins. zák. Lze tedy shrnout, že **Nejvyšší soud na jedné straně označuje usnesení insolvenčního soudu o úpadku jako rozhodnutí vydané ve věcech statusových, na druhou stranu zase v jiných rozhodnutích přiznává orgánům činným v trestním řízení pravomoc posuzovat otázku splnění zákonných podmínek zahájení insolvenčního řízení, resp. zkoumat již pravomocná rozhodnutí o úpadku jako otázku předběžnou, a to i přes výslovnou úpravu § 9 odst. 2 tr. řádu.**

Závěr

Je zřejmé, že insolvenční a trestní řízení představují poměrně odlišné světy. Popsaná dichotomie v rozhodování civilních a trestních senátů Nejvyššího soudu nicméně jistě není žádoucí, a to zejména tam, kde řešení nastíněných otázek bude poměrně pravidelnou součástí rozhodování orgánů činných v trestním řízení. Jedná se zjevně o otázku nikoli okrajovou, a tím spíše by měla být judikatura na úrovni Nejvyššího soudu sjednocena. ❀

⁵ Čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

⁶ Uvedené rozhodnutí řeší problematiku, na kterou se vztahovala úprava za účinnosti zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.

Paralelní vesmíry, aneb správní soudnictví v dotyku s insolvenční

Vztah insolvenčního řízení a správního soudnictví je téma málo probádané. Judikatura se k němu vyslovila principiálně teprve nedávno, a zdaleka neřeší vše. Navíc jde o téma vyžadující kooperaci a vzájemný respekt obou nejvyšších soudů. Ty se na hranicích svých kompetencí v oblasti insolvence buď neformálně domluví, či je ustálí judikaturou, kterou budou navzájem ctít, nebo bude dříve či později uplatněn sjednocovací mechanismus, jenž je k tomu přinutí, a sice rozhodnutí zvláštního senátu.¹ Případně může zjednat pořádek Ústavní soud.

JUDr. PhDr. Karel Šimka,
Ph.D., LL.M.,

je soudcem Nejvyššího správního soudu.

Rozhodnutí rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu

Minulý rok rozšířený senát NSS rozlouskl velký oříšek – a to, jaký vliv má insolvenční řízení na řízení ve správním soudnictví.² Vyslovil zásadní a velmi obecný závěr: „Skutečnost, že je vedeno insolvenční řízení s účastníkem řízení ve věcech správního soudnictví jako dlužníkem, nemá vliv na soudní řízení ve správním soudnictví; ust. § 140a (přerušování řízení), § 140b (zákaz vydání rozhodnutí) a § 140c (nově zahájená řízení) zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, se na správní soudnictví nevztahují.“ Ač to není výslovně uvedeno v právní větě (ve věci samé šlo o obecná ustanovení insolvenčního zákona), z odůvodnění vyplývá, že obdobný závěr platí i pro účinky prohlášení konkursu (§ 263 ins. zák.).³

Otázka řešená rozšířeným senátem „zrála“ delší dobu a diskutovalo se o ní na různých fórech.⁴ Původně správní soudy mínily, že soudní ochranu před jednáním veřejné správy po rozhodnutí o úpadku (§ 140 a násl. ins. zák.) nebo po prohlášení konkursu (§ 263 ins. zák.) bude namísto správních soudů poskytovat soud insolvenční a že na řízení ve správním soudnictví se zmíněné paragrafy insolvenčního zákona o přerušování běžících a zákazu zahajování nových řízení mají vztahovat. Rozšířený senát se však přiklonil k právnímu názoru, s nímž mu věc předložil čtvrtý senát NSS.⁵ Vytvořil doktrínu jakýchsi paralelních vesmírů, mezi nimiž neexistují přímé propojky.⁶ Podle ní správní soudnictví nemůže žádným způsobem samo o sobě (tj. bez toho, aby to muselo být pro účely insolvenčního řízení nějak uznáno insolvenčním soudem způsoby, které zná insolvenční právo) svým rozhodnutím ovlivnit rozsah majetku, který má být v rámci insolvence určen k uspokojení věřitelů. Na druhé straně samotný fakt, že se vede insolvenční řízení, nemůže bez dalšího znamenat vý-

razné snížení standardu ochrany práv dlužníka před nezákonným jednáním veřejné správy.⁷

Rozšířený senát v první řadě poukázal na § 140d odst. 1 ins. zák., podle něhož se jiná řízení než soudní a rozhodčí řízení rozhodnutím o úpadku nepřerušují a lze je nově zahájit i v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku; v těchto řízeních však po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze rozhodnout o náhradě škody nebo jiné újmy. K rozhodnutím vydaným v rozporu s tímto zákazem se v insolvenčním řízení nepřihlíží. Nestanoví-li zákon jinak, je účastníkem těchto jiných řízení i nadále dlužník.

- 1 Asi by šlo o kladný kompetenční konflikt mezi soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví ve smyslu § 1 odst. 1 písm. b) a odst. 2 věty první zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů.
- 2 Rozsudek rozšířeného senátu NSS ze dne 10. 7. 2018, č. j. 4 As 149/2017-121, č. 3767/2018 Sb. NSS.
- 3 Viz výslovná zmínka o § 263 ins. zák. v bodu 61 rozsudku rozšířeného senátu.
- 4 Na problém jsem upozorňoval např. v článku Insolvence a daně, Bulletin advokacie č. 6/2017, str. 27-33 (zejm. str. 31-33), či v referátu Správní soudnictví a insolvence, jež jsem přednesl dne 27. 10. 2017 v Praze na sympoziu Nový koncept řešení úpadku podnikatelů a korporací, které uspořádala Stálá konference českého práva, s. r. o. Kolega, soudce NSS a jako já člen rozšířeného senátu rozhodujícího ve věci sp. zn. 4 As 149/2017, Aleš Roztočil, se tématu věnoval v článku Vliv insolvenčního řízení na soudní přezkum rozhodnutí v daňových věcech, Bulletin Komory daňových poradců č. 2/2018, str. 22-25. Z jeho myšlenek považuji za potřebné upozornit zejména na úvahy o plnohodnotnosti soudního přezkumu rozhodnutí správního orgánu v případném incidenčním řízení (oddíl 4 článku, „Aplikace na věci daní“, a oddíl 5, „Závěr“, obojí na str. 25).
- 5 Paradoxem, avšak zároveň znakem intelektuální poctivosti soudců čtvrtého senátu je, že tento senát navrhl popířít svůj vlastní právní názor vyslovený jen nedlouho předtím v usnesení ze dne 23. 1. 2015, č. j. 4 As 6/2015-18, č. 3198/2015 Sb. NSS.
- 6 Rozšířený senát si byl vědom mimořádné citlivosti svého rozhodnutí ve vztahu k občanskoprávní větví obecného soudnictví i ve vztahu k insolvenčním obecně, a proto předtím, než rozhodl, sondoval názory v odborné veřejnosti, konkrétně u relevantních institucí (vrchních soudů, Nejvyššího soudu, Komory daňových poradců ČR, Generálního finančního ředitelství a Asociace insolvenčních správců, z. s.) i některých odborníků na insolvenční a procesní právo z akademické sféry (Tomáš Richter, Bohumil Havel, Petr Lavický). Reprodukci vyjádření dotázaných viz v bodech 32-50 rozsudku rozšířeného senátu (oddíl IV).
- 7 Ústavní aspekt soudní ochrany před jednáním veřejné správy byl pro rozšířený senát zjevně mimořádně důležitý, viz jeho argumentaci čl. 36 odst. 2 a 3 LZPS v bodě 69 jeho rozsudku. Podle rozšířeného senátu „(...) rozhodnutí soudu ve správním soudnictví, jímž bude zrušeno rozhodnutí správního orgánu, může pro úpadce často znamenat nejen přímou ekonomickou výhodu (nemusí být nadále povinen platit částku uloženou mu rozhodnutím správního orgánu), ale i výhodu nepřímou, např. možnost žádat po státu náhradu škody vzniklé takovýmto nezákonným rozhodnutím správního orgánu či (jiným) nesprávným úředním postupem. K tomu, aby takový nárok vůči orgánu veřejné moci mohl jednotlivec uplatnit, je v případě nezákonného rozhodnutí nezbytné dosáhnout jeho zrušení či změny pro nezákonnost (...). U řady nesprávných úředních postupů je vhodné (být nikoli nezbytné) autoritativně shledat jejich nezákonnost.“

Podle odst. 2 se pak rozhodnutím o úpadku z jiných řízení podle odst. 1 nepřerušují zejména a) daňové řízení,⁸ b) řízení ve věcech vkladu práva k nemovitostem, c) řízení o dlužných mzdových nárocích zaměstnanců dlužníka podle zvláštního právního předpisu (jde o správní řízení před Úřadem práce, viz zejm. § 4 zák. č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele), d) řízení o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Rozšířený senát pak pokračoval (zvýraznění některých pasáží provedl K. Š.).⁹

„(...) jakkoli insolvenční zákon v rámci řešení úpadku koncentruje spory ohledně peněžitých závazků a dalších majetkových hodnot dlužníka zásadně do řízení před insolvenčním soudem, ponechává v tomto ohledu nedotčena zásadně všechna řízení správní, jejichž účastníkem je dlužník, a nadále v nich ponechává dlužníkovi účastenství. Z uvedeného lze dovodit, že koncepce insolvenčního zákona vychází z toho, že soudní a rozhodčí řízení specifikovaná v § 140a, 140b a 140c (a speciálně pro oblast konkursu v § 263 s výjimkami uvedenými v § 266 odst. 1 insolvenčního zákona) jsou po dobu účinku rozhodnutí o úpadku (případně s účinky od prohlášení konkursu v případě řešení úpadku konkursem) řešením úpadku silně dotčena (přerušují se, nelze je zahájit, nelze v nich vydat určité typy rozhodnutí, pokračovat v nich lze jen se souhlasem správce aj.). U řízení správních však podle insolvenčního zákona platí přesný opak – jejich dotčení řešením úpadku je spíše výjimečné.

(...) Znamená to, že orgány veřejné správy zásadně nejsou omezeny v tom, aby po dobu účinku rozhodnutí o úpadku i nadále uplatňovaly vůči dlužníkovi svou zákonem vymezenou pravomoc, a dlužník i nadále zůstává tím, kdo jako účastník řízení má procesní práva a povinnosti a procesní způsobilost podle obecných pravidel správního (a tedy i daňového) práva procesního. A maiori ad minus musí platit, že nejsou-li po dobu účinku rozhodnutí o úpadku omezeny pravomoci správních orgánů vůči dlužníkovi vydávat rozhodnutí v rámci formálních řízení, nejsou omezeny ani u jiných typů jejich pravomocí (typicky pravomocí k faktickým úkonům, kontrolním postupům, evidenci údajů o dlužníkovi aj.), ledaže by zákon takové omezení zřetelně stanovil (to platí např. pro správní či daňovou exekuci podle § 140e insolvenčního zákona).

(...) mohou-li orgány veřejné správy zásadně (tj. až na insolvenčním zákonem stanovené výjimky) uplatňovat své pravomoci vůči dlužníkovi i po dobu účinnosti rozhodnutí o úpadku, musí být i po tuto dobu dlužníkovi zaručena účinná soudní kontrola vůči takovému jednání veřejné správy. Zajistit tuto kontrolu prostředky, jež zná insolvenční zákon, tedy zejména řešením incidenčních sporů, by mohlo být z řady důvodů málo účinné. Soudní kontrola veřejné správy je totiž koncipována jako sice následná (jednotlivec brojí až na výjimky proti již nastalému jednání veřejné správy), avšak relativně bezprostřední (jednotlivec je povinen příslušné žaloby podat ve lhůtách počítaných zpravidla na měsíce).“

Dále rozšířený senát uvedl, že samotný předmět řízení ve správním soudnictví je jiný než v řízeních o majetkových nárocích:¹⁰ „Ve správním soudnictví (...) je předmětem soudního řízení jednání veřejné správy. Úkolem správního soudu je na základě žaloby (případně jiného návrhu) prověřit, zda veřejná správa vykonávala či vykonává své kompetence

v souladu se zákonem, a pokud ne, zjednat nápravu. V tomto smyslu je vskutku předmět řízení před správními soudy poněkud odlišný od předmětu řízení v typických soudních sporech v oblasti soukromého práva. Nepochybně by bylo možné i ve věcech, jež spadají do správního soudnictví, pomocí různých analogií či širokého výkladu ustanovení o incidenčních sporech dospět k závěru, že po dobu účinku rozhodnutí o úpadku budou otázky, jež by jinak byly předmětem řízení před správními soudy, vyřešeny v rámci incidenčních sporů. Takový výklad by však pomíjel zvláštní povahu a postavení správního soudnictví v systému ochrany subjektivních práv jednotlivců.“

Rozšířený senát chápal, že posouzení zákonnosti jednání veřejné správy může mít velký vliv na majetkové poměry dlužníka, zdůraznil však, že jde o vliv nepřímý, zprostředkovaný:¹¹ „Výsledek řízení ve správním soudnictví samozřejmě může mít význam, a často zcela zásadní, pro insolvenční řízení v tom smyslu, že může přímo či nepřímo ovlivnit majetkové poměry dlužníka,

8 Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28. 2. 2018, č. j. 29 ICdo 37/2015-90, nicméně vyslovil názor, že za podmínek určených ust. § 235 odst. 1 a § 241 odst. 1 ins. zák. lze (úspěšně) odporovat i plnění dlužníka, které poskytl správci daně na základě zajišťovacího příkazu vydaného podle § 167 daňového řádu jako jistotu k zajištění úhrady daně.

9 Viz body 61 až 63 rozsudku rozšířeného senátu č. j. 4 As 149/2017-121.

10 Bod 64 rozsudku rozšířeného senátu.

11 Bod 66 rozsudku rozšířeného senátu.

Online čistírna a prádelna s dopravou

**Vyzvedneme u Vás a doručíme zpět
čisté již do 24h po celé Praze.**

**PO CELÉ
PRAZE**

**DO 90 MIN
U VÁS**

**FUNGUJEME
OD 8-22h**

**JÍŽ DO 24h
ČISTÉ**

EKO

**Objednejte na www.cleany.cz
nebo volejte +420 295 562 249**

inzerce

a tedy se „týkat majetkové podstaty“ ve smyslu terminologie užívané insolvenčním zákonem. Nicméně jde o soudní řízení specifické, vymykající se svou povahou, smyslem a účelem i před mětem těm soudním řízením, na něž typicky míří právní úprava v § 140a a násl. insolvenčního zákona. Proto je nutné dospět k závěru, že uvedená úprava na správní soudnictví vůbec nedopadá.“ Doktrínu paralelních vesmírů pak rozšířený senát shrnul tak, že rozhodnutí o úpadku (a obecně vedení insolvenčního řízení s účastníkem řízení ve věcech správního soudnictví jako dlužníkem) proto nemůže mít žádný vliv na soudní řízení ve správním soudnictví. Zejména nemá vliv na možnost v takovém již zahájeném řízení pokračovat a vydat v něm rozhodnutí a dosud nezahájené řízení zahájit a vést. Taktéž nemá vliv na možnost ve všech uvedených případech uplatnit opravné prostředky, připouští-li je právní úprava správního soudnictví (typicky kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu ve správním soudnictví), a řízení o takových opravných prostředcích vést.¹²

Že doktrínu paralelních vesmírů vnímá rozšířený senát konsekventně, ukázal i v pasážích týkajících se toho, jak se rozhodnutí ve správním soudnictví promítne v insolvenčním řízení. Zdůraznil, že určovat to není v jeho kompetenci a plně to závisí na rozhodovací praxi insolvenčních soudů.¹³

Důsledky rozhodnutí rozšířeného senátu a následný vývoj

Praktických dopadů má rozhodnutí rozšířeného senátu mnoho a již se také některé projevíly.

V první řadě je správním soudům nyní tak trochu jedno, zda se žalobci, stěžovatelé a zřejmě i osoby zúčastněné na ří-

zení před správními soudy (§ 34 s. ř. s.) stali dlužníky ve smyslu insolvenčního zákona a zda se ve vztahu k nim vede insolvenční řízení. Na řízení před správními soudy to má jen omezený vliv; sama o sobě pokračují a je v nich rozhodováno (včetně např. rozhodnutí o nákladech řízení, jež mohou být exekučními tituly na peněžité plnění), jako by se žádné insolvenční řízení nevedlo. Dlužník má v řízeních před správními soudy i nadále plnou procesní způsobilost a může sám podávat žaloby všeho druhu.¹⁴

Vzhledem k tomu, že dlužník může být v důsledku insolvence nemajetný (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu být soudem případně ustanoven zástupce (§ 35 odst. 9 s. ř. s.). Insolvenční správce, jenž může mít v řadě ohledů zájmy odlišné od dlužníka samotného, pak má v případě, že dlužník je jako žalobce účastníkem řízení před správním soudem, právo v tomto řízení vystupovat jako osoba zúčastněná na řízení.¹⁵

Insolvenční správce však může být ve správním soudnictví i žalobcem, např. v řízení o změně exekučního titulu podle § 169 daňového řádu.¹⁶

Zatím otevřená je otázka, zda ve správním soudnictví insolvenční správce jako žalobce či stěžovatel je povinen platit soudní poplatek za žalobu či kasační stížnost, anebo zda je osvobozen podle § 11 odst. 2 písm. n) zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Judikatura jednoho ze senátů NSS vyslovila s podrobnou argumentací, že tuto povinnost má,¹⁷ nicméně jiné senáty v obdobných věcech soudní poplatky za kasační stížnost nevybírají.

Závěr

Na jaře 2019 víme, že insolvenční řízení nebrání dlužníkovi v tom, aby bránil svá subjektivní veřejná práva i nadále sám v řízení před správními soudy. Víme, že i insolvenční správce má obdobné procesní možnosti jako dlužník samotný. Před správními soudy tak mohou ve většině případů jako žalobci napadající jednání veřejné správy směřované vůči dlužníkovi, týká-li se takové jednání majetkové podstaty dlužníka, vystupovat dlužník samotný i insolvenční správce. Mohou se tedy navzájem procesně „hlídat“, oba jsou oprávněni proti zákonnosti jednání veřejné správy vznášet argumenty a soud nemůže žádné z argumentů, jsou-li řádně uplatněny, ignorovat. Potud se zdá být jasno.

Co vůbec nevíme, je, jak s tím či oním výsledkem řízení před správním soudem naloží insolvenční soud. Nevíme ani, zda insolvenční soud vezme v potaz, že se nějaké řízení před správním soudem, které by jej mohlo případně zajímat, vede, a jak s touto informací naloží. Z pohledu správního soudnictví však to není relevantní otázka. Insolvenční řízení je totiž jiný vesmír. Výsledek činnosti správního soudnictví do ní může proniknout jen způsobem a podle pravidel tohoto jiného vesmíru. Do analýzy, jak se to může stát, nechť se pustí znalci pravidel insolvenčního vesmíru. My, příslušníci vesmíru správního soudnictví, budeme pozorně naslouchat. ❀

12 Tamtéž.

13 Body 67 a 68 rozsudku rozšířeného senátu.

14 Jedním z prvních rozhodnutí NSS po vydání rozsudku rozšířeného senátu byl v tomto ohledu rozsudek ze dne 29. 8. 2018, č. j. 10 Afs 179/2017-32, podle něhož i po prohlášení konkursu (§ 244 a násl. ins. zák.) na majetek spořitelního družstva (družstevní záložny) je toto družstvo oprávněno podat správní žalobu o zrušení rozhodnutí České národní banky o odnětí povolení působit jako družstevní záložna. Podrobnou argumentaci opřenu o judikaturní obrat plynoucí z rozsudku rozšířeného senátu lze nalézt v rozsudku NSS ze dne 9. 1. 2019, č. j. 4 Afs 332/2018-27; soud zde připustil žalobu samotné dlužnice proti rozhodnutí správce daně o doměření DPH a vyměření penále vydaného po prohlášení konkursu na dlužnici. Před rozsudkem rozšířeného senátu byla judikatura NSS přesně opačná a aktivní procesní legitimaci přiznávala toliko insolvenčnímu správci, žalobci po prohlášení konkursu však nikoli, viz rozsudek NSS ze dne 11. 10. 2017, č. j. 3 Afs 182/2016-18.

15 K procesním zvláštnostem toho, že účastník řízení před správním soudem se stane dlužníkem ve smyslu insolvenčního zákona, viz bod 70 rozsudku rozšířeného senátu.

16 Rozsudek NSS ze dne 31. 10. 2018, č. j. 3 Afs 173/2017-37, č. 3823/2019 Sb. NSS, body 6-9 (tyto body nejsou obsaženy ve verzi judikátu publikované ve Sb. NSS; plný text rozsudku je na www.nssoud.cz). Obdobně rozsudek NSS z téhož dne, č. j. 3 Afs 1/2017-71, body 16-19. Propracovanou argumentaci docházející k podobnému závěru, ale více akcentující zvláštní pravidla přechodu oprávnění jednat z dlužníka na insolvenčního správce v oboru daňového řízení, viz v usnesení procesní povahy Krajského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2019, č. j. 54 Af 19/2018-82, dostupném v ASPI.

17 Viz usnesení NSS ze dne 19. 12. 2018, č. j. 2 Afs 190/2018-50, vyzývající žalobce – insolvenčního správce k zaplacení soudního poplatku (není dostupné na www.nssoud.cz). V dalším usnesení, ze dne 19. 4. 2019, č. j. 2 Afs 190/2018-60, jímž byla zamítnuta žádost insolvenčního správce o vrácení zaplaceného soudního poplatku, soud svůj právní názor doplnil o další argumenty. Právní názor 2. senátu však není na NSS bezvýhradně přijímán a věc bude pravděpodobně řešena rozšířeným senátem.

Popírání pohledávek ze směnek v insolvenčním řízení a břemeno tvrzení a důkazní v incidenčních sporech

V nalézacích řízeních klesají počty sporů o zaplacení směnek. To je mj. způsobeno patrně i zákonem č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, který v § 112 významně omezil možnost zajištění nebo splácení spotřebitelského úvěru směnkou pouze na spotřebitelský úvěr na bydlení a musí se jednat o směnku nikoli na řad, tj. o směnku, která se nepřevádí rubopisem. Tato právní úprava je účinná od 1. 12. 2016 a nepochybně snižuje počet spotřebitelských směnek vystavených po 30. 11. 2016 (většina spotřebitelských směnek zajišťovala poskytnuté úvěry a zápůjčky, dříve půjčky). Nicméně, v insolvenčních řízeních jsou přihlášena, a i nadále se přihlašují, velká množství směnek vystavených před 1. prosincem 2016 a ve vztazích podnikatelů jsou a patrně i budou používány směnky v neztenčené míře. Je proto nutné i nadále počítat s přihlašováním směnečných pohledávek do insolvenčního řízení. V tomto článku bych se chtěl dotknout některých aspektů uplatňování směnek věřiteli v insolvenčním řízení.

JUDr. Ladislav Derka

je soudcem Vrchního soudu v Praze.

Předkládání originálu směnky v civilním nalézacím řízení věřitelem

Ve sporech o zaplacení směnky není sporu o tom, že **žalobce, chce-li se domoci zaplacení směnky, musí ji v řízení předložit**. Nepostačuje kopie směnky, musí soudu prvního stupně doručit její originál, který soud uloží do soudní úschovy. Smysl této právní úpravy a tohoto postupu plyne z hmotného práva a z logiky směnky – žádný směnečný dlužník není povinen směnku zaplatit, nemůže-li mu ji její údajný majitel předat (viz čl. I. § 38 odst. 1 a § 39 odst. 1 zákona směnečného a šekového č. 191/1950 Sb. v platném znění, dále jen „z. s. š.“, přičemž tato ustanovení platí dle čl. I § 77 odst. 1 z. s. š. i pro směnky vlastní). V takovém případě nebyla směnka řádně předložena k placení a dlužník se nemůže ocitnout v prodlení s jejím placením. Je zřejmé, že v popsané skutkové situaci nemůže ani údajný majitel směnky prokázat, že má směnku ve svém držení, resp. že její řada rubopisů legitimuje jako majitele směnky, byla-li směnka na řad rubopisována.

Dodávám, že **povinnost majitele směnky mít směnku ve svém držení platí i v řízení o výkon rozhodnutí** (v exekučním řízení) a ani v tomto řízení nemá povinný povinnost směnku zaplatit, pokud mu ji nemůže oprávněný předat. Toto právo směnečného dlužníka není omezeno ani tím, že majitel má vykonatelný právní titul (tj. vykonatelné soudní rozhodnutí nebo vyko-

natelný rozhodčí nález). Je nutné si uvědomit, že **rozhodnutí soudu (rozhodčí nález), kterým je směnečný žalovaný zavázán zaplatit žalobci směnku, je „pouze“ deklaratorním rozhodnutím**, není rozhodnutím konstitutivním, na základě kterého by účastníkům řízení vznikala nová práva a povinnosti (pochopitelně s výjimkou rozhodnutí o náhradě nákladů řízení). Jsem si vědom toho, že nařizuje-li soud výkon rozhodnutí (exekuci), oprávněný není povinen předkládat originál směnky nebo jen její kopii. Nicméně, má-li povinný pochybnosti o tom, že oprávněný je i nadále majitelem směnky (má směnku ve svém držení), měl by podat návrh na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a dožadovat se jejího předložení soudu, s tím, že jejím zaplacením se stane majitelem směnky a má právo ji držet.

Je pravda, že tímto způsobem povinný obvykle nepostupují, a lze se jen dohadovat, zda tak činí z toho důvodu, že oprávněnému důvěřují, nebo proto, že (a to mi připadá pravděpodobnější) si dostatečně neuvědomují své právo na vydání směnky po jejím zaplacení a proč toto právo vlastně mají. Nejde jen o to, že ten, kdo směnku nabude jejím zaplacením, má postižní právo (právo na zaplacení směnky) proti osobám, které se na směnku podepsaly před ním (viz čl. I. § 49 z. s. š.), nebo je-li plátcem směnky směnečný rukojmí, získává právo na zaplacení směnky vůči osobě (avalátovi), za kterou svým prohlášením nebo ze zákona (čl. I. § 31 odst. 4 z. s. š.) převzal směnečné rukojemství. Jákýkoli směnečný povinný, tj. i ten, který nemá žádného právního předchůdce a není ani směnečným rukojmím, se vystavuje nebezpečí, že zaplacením dluhu ve výkonu rozhodnutí (v exekuci) se nezbaví svého směnečného dluhu, neboť v okamžiku placení směnky již oprávněný nebude majitelem směnky a povinný bude povinen i nadále zaplatit směnku jejímu skutečnému majiteli, přihlásí-li se ten o její zaplacení a bude ji mít ve svém držení, přičemž prokáže řadou rubopisů, že je jejím majitelem (tento problém by nastal u rektasměnky, směnky nikoli na řad). Může tedy sku-

tečně dojit k velmi neblahé situaci, že takový směnečný dlužník zaplatí směnku dvakrát.

Předkládání originálu směnky v insolvenčním řízení věřitelem

V insolvenčním řízení při přihlašování směnečných nároků věřiteli musí v tomto směru platit stejná logika – zde ukazují na **usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 1. 2017, sp. zn. 101 VSPH 126/2016**, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 137/2018 s právní větou: *„Nepřiložil-li věřitel v insolvenčním řízení k přihlášce nevykonatelné pohledávky ze směnky originál této směnky a nepředložil tuto směnku do konání přezkumného jednání (s výjimkou např. procesní situace, kdy směnka je již v soudní úschově z důvodu probíhajícího soudního řízení o zaplacení směnky), insolvenčnímu správci nezbyvá nic jiného než pravost takové směnečné pohledávky popřít, neboť nemá osvědčeno, že věřitel je majitelem tvrzené směnky, resp. že taková směnka vůbec existuje. Pokud věřitel nepředloží směnku ani v incidenčním sporu o určení pravosti pohledávky ze směnky, nemůže věřitel v tomto incidenčním sporu uspět. V takovém případě není dán prostor pro výzvu dle § 114b o. s. ř. a není možné rozhodnout ve prospěch žalobce rozsudkem pro uznání vydaným dle § 114b odst. 5 o. s. ř.“*

Z první části uvedené právní věty je zřejmé, že **je nutné popřít nevykonatelnou pohledávku ze směnky, pokud věřitel do doby přezkumného jednání (přezkumu) nepředloží originál směnky**. Nicméně setkal jsem se v řadě incidenčních sporů o určení pravosti nevykonatelné pohledávky ze směnky s tím, že věřitel předložil pouze kopii směnky, přičemž insolvenční správce takovou pohledávku nepopřel, a pokud ano, tak z jiných důvodů než toho, že nebylo prokázáno, zda je věřitel majitelem směnky. Připomínám, že **kopie směnky neprokazuje, že by věřitel byl v době přihlášení pohledávky majitelem směnky**, směnka může být již rubropisována na jinou osobu, případně může být zničena či ztracena.

Je třeba, aby i u přihlášky vykonatelné pohledávky ze směnky předkládal věřitel originál směnky? Srovnáme-li nastalou procesní situaci s výkonem rozhodnutí (exekucí), kde není oprávněný povinen ke svému návrhu připojit i originál směnky, pak by tuto povinnost neměl mít ani v insolvenčním řízení. U vykonatelné pohledávky navíc nastupuje koncentrace popěrných tvrzení insolvenčního správce stanovená v § 199 odst. 3 ins. zák., která neumožňuje insolvenčnímu správci až v incidenční žalobě o popření pravosti pohledávky rozšířit popěrné důvody o tvrzení, že není jisté, zda je věřitel dosud majitelem směnky, když nepředložil její originál. Jinými slovy – pokud insolvenční správce nepopře z uvedeného důvodu směnečnou pohledávku ve lhůtě do přezkumu, věřiteli „projde“, že nepředložil originál směnky. Nicméně věřitel tímto postupem zbytečně riskuje a **nelze než mu doporučit, aby i v případě vykonatelné pohledávky automaticky k přihlášce pohledávky přikládal také originál směnky**, a tím zamezil procesně nadbytečnému popření takové pohledávky.

Je třeba vzít v úvahu, že ve srovnání s povinným (tj. dlužníkem ze směnky) nebude mít insolvenční správce z povahy věci nikdy tolik informací o směnce a důvodech, proč ji směnečný dlužník podepsal (o kauze směnky). Proto i z tohoto

důvodu **bude spíše namístě, aby směnku nedoloženou jejím originálem vždy správce popřel, byť bude označena jako vykonatelná a věřitel tento konkrétní titul vykonatelnosti (např. rozsudek nebo rozhodčí nález) osvědčí.**

Břemeno tvrzení a důkazní v incidenčních sporech

I z výše uvedených závěrů je zřejmé, že břemeno tvrzení a důkazní v incidenčních sporech by i v insolvenčním řízení mělo být rozloženo, stejně jako je tomu ve sporech o zaplacení směnky. Takto též stabilně postupují soudy v insolvenčním řízení, o čemž svědčí např. **usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. 29 ICdo 51/2015**, ve kterém Nejvyšší soud vyslovil závěr, že **jestliže věřitel uplatňuje v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka pohledávku ze zajišťovací směnky, nemusí přihláška pohledávky (z hlediska vymezení právního důvodu jejího vzniku) obsahovat také údaje o směnkou zajištěné pohledávce, případně o dalších okolnostech, jež vznik přihlašované směnečné pohledávky doprovázely**. K uvedenému závěru dodávám, že totéž platí jako pravidlo i v žalobě věřitele o určení pravosti pohledávky, tudíž věřitel v této žalobě (ani v řízení o popření vykonatelné pohledávky ze směnky, ve kterém podává žalobu insolvenční správce, viz § 199 odst. 1 ins. zák.) nemusí tvrdit a prokazovat, čeho se směnka týkala a proč ji směnečný dlužník (v našem případě zároveň insolvenční dlužník) podepsal.

Tato procesní situace klade zvýšené nároky na insolvenčního správce při popírání směnečných pohledávek, protože při formulaci popěrných důvodů směřujících do kauzy směnky je obvykle zcela závislý na spolupráci insolvenčního dlužníka, který by měl správce informovat o důvodech kauzy směnky a proč se tyto důvody nenaplnily, případně již odpadly, a předložit mu potřebné důkazy. Břemeno tvrzení a důkazní leží na insolvenčním správci zcela stejně, jako je tomu v nalézacím řízení u žalovaného (na druhé straně věřitel, stejně jako žalobce v nalézacím řízení, má „pouze“ povinnost předložit originál směnky). Tato procesně dosti obtížná pozice je zcela jiná, než je tomu u jiných přihlášených pohledávek, u kterých nemusí případná nekooperace či pasivita dlužníka hrát až takovou roli, neboť věřitel přihlašující ostatní pohledávky mívá, jako tomu bývá u žaloby, břemeno tvrzení a důkazní k jím uplatňovanému nároku.

Problém nastává, pokud insolvenční dlužník v minulosti zneužil právo tím způsobem, že podepsal směnku věřiteli jen za tím účelem, aby uměle snížil objem svého majetku tím, že jej převede na jiné. Pokud takto spolupracuje dlužník (budoucí insolvenční dlužník) s jinou osobou (věřitelem ze směnky), tj. např. vystaví směnku vlastní ve prospěch jiného, není takové jednání na první pohled odhalitelné. Navíc, pokud se takový směnečný dlužník ocitne v insolvenčním řízení a je u něho zjištěn úpadek, nelze předpokládat, že by insolvenčního správce seznámil s důvody, proč dotyčnou směnku či směnky podepsal. Jedná se podle mého názoru o zneužití práva a zároveň o nepoctivé jednání vedené snahou zkrátit uspokojení jiných věřitelů (viz § 8 a 6 o. z.). Je otázkou té které konkrétní věci, zda a jak se insolvenční správce dozví nebo alespoň získá podezření, že se o takovou „tunelující“ směnku jedná.

Považuji za sporné dovozovat, že i v takovém případě má insolvenční správce beze zbytku břemeno tvrzení a důkazní ke skutečnosti, že směnka nic „nekryje“ a je jí bez jakéhokoli protiplnění pouze vyváděn majetek dlužníka. V tomto směru je podle mého názoru třeba vzít v úvahu rozdíl mezi nalézacím řízením (tj. civilní žalobou na plnění ze směnky) a insolvenčním řízením, jehož stěžejní zásadou je rychlé, hospodárné a co nejvyšší uspokojení věřitelů [§ 5 písm. a) ins. zák.]. Právě s ohledem na cíle sledované insolvenčním řízením lze předpokládat vyšší výskyt takovýchto směnek přihlášených do insolvenčního řízení než např. v nalézacím řízení (pomímám nyní procesní situaci, ve které povedou majitel směnky se směněným dlužníkem „spor“ o zaplacení směnky za účelem vytvoření vykonatelného titulu). Zdůrazňuji, že postavení insolvenčního správce je v takové procesní situaci kromobyčejně obtížné. Podle mého názoru by vzhledem k zásadám insolvenčního řízení měl být práh pro splnění břemene tvrzení a důkazního břemene na straně insolvenčního správce dosti nízký a mělo by postačovat, pokud by prokázal existenci podezření, že se jedná o takovouto směnku prakticky bez kauzy. Bylo-li by toto podezření správcem prokázáno, bylo by na věřiteli, aby toto podezření vyvrátil, nejlépe tím, že bude tvrdit a prokáže „poctivou“ kauzu směnky.

Na okraj poznamenávám, že se nejedná o neplatnou směnku, věřitel je nepochybně jejím majitelem. Pro zjednodušení zvažuji jen směnku, která je v rukou remitenta, jejího prvního majitele. Pokud bychom hovořili o směnce již rubopisované na dalšího majitele (a to včas, před uplynutím lhůty k protestu, nepřesně řečeno před její splatností, neboť v opačném případě by měl takový indosament jen účinky obyčejného postupu, viz čl. I. § 20 odst. 1 věta druhá z. s. š.), jednalo by se o procesní situaci ještě obtížnější pro insolvenčního správce s ohledem na čl. I. § 17 z. s. š. Touto situací se úmyslně nezabývám, neboť by to zcela překročilo rozsah tohoto článku. Z téhož důvodu ponechávám stranou, zda by nebylo možné na podpis takové směnky pohlížet spíše prizmatem odpůřící žaloby dle § 239 ins. zák., tj. jako na neúčinný právní úkon (právní jednání) dle § 240 nebo 242 ins. zák.

Závěr

Problém „tunelujících“ směnek (směnek sloužících jen k převodu majetku dlužníka na jiného bez protiplnění) navozuje řadu otázek, které zatím postrádají jasné odpovědi. Patrně bude nutné vyčkat, jak se s tímto problémem vypořádá insolvenční judikatura. ❖

Důvody popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodčím nálezem

Popření vykonatelné pohledávky insolvenčním správcem upravuje § 199 insolvenčního zákona (ins. zák.), který definuje postup, jenž je podle zákona přípustný. Popřít vykonatelnou pohledávku jiného věřitele může též přihlášený věřitel (srov. § 200 ins. zák.). Pokud popře vykonatelnou pohledávku insolvenční správce, tak v případě řešení úpadku konkursem nebo reorganizací podá do 30 dnů od konání přezkumného jednání žalobu, kterou uplatní popření proti věřiteli, jenž vykonatelnou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásil.

JUDr. Marcela Marešová, PhD., MBA,

je advokátkou a insolvenční správkyní.

To neplatí v případě, kdy je úpadek dlužníka řešen oddlužením. Zde podává insolvenční správce žalobu do 30 dnů od právní moci rozhodnutí o schválení zprávy o přezkumu podle § 410 odst. 3 písm. a). Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu.¹

Při popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky, která byla přiznána pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, jež předcházelo vydání tohoto rozhodnutí.² Vykonatelná pohledávka, jak je výše uvedeno, musí být přiznána pravomocným rozhodnutím, ale nemusí se jednat pouze o rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu, např. správního, naopak velmi častým případem, který insolvenční správce v praxi řeší, je, že **vykonatelná pohledávka je přihláшена na základě rozhodnutí rozhodčího soudu.**

Obecně tedy platí, že **lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše jen skutkové námítky, které dlužník neuplatnil v řízení, jež předcházelo vydání předmětného rozhodnutí.**

¹ Zák. č. 182/2006 Sb., § 199 odst. 1.

Je přitom zcela irelevantní, zda skutečnosti dlužník neuplatnil vlastní vinou. Velmi často dlužníci již rezignují na svoji procesní obranu, nejsou schopni např. komunikovat se svým okolím, nepřebírají poštu. Důsledkem takového jednání je např. vznik exekučního titulu založeného rozhodnutím, které se vůbec neodůvodňuje (např. platební rozkaz nebo směnečný platební rozkaz), nebo rozhodnutími, která se odůvodňují jen minimálně (např. rozsudek pro zmeškání nebo rozsudek pro uznání).

Může být insolvenční správce v případě popření takové vykonatelné pohledávky úspěšný? Ano, může, pokud skutečnosti, které dříve neuplatnil dlužník, jsou způsobilé změnit výsledek sporu o popřenou pohledávku. Nesmí se ovšem jednat o jiné právní posouzení věci, neboť jiné právní posouzení věci nemůže být důvodem k popření přihlášené vykonatelné pohledávky. Výjimku z tohoto pravidla judikovaly již soudy všech stupňů pro případ, že z pravomocného rozhodnutí příslušného orgánu, jímž byla pohledávka přiznána, žádné právní posouzení věci neplyne. Zároveň nelze jako jiné právní posouzení věci posoudit uplatnění námitky promlčení exekučního titulu. Tuto námitku uplatnit lze – viz např. 29 ICdo 74/2014.

Pro úplnost budíž řečeno, že pravidlo, podle kterého důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci (§ 199 odst. 2 ins. zák.), není (z povahy věci nebude) překážkou pro účinné uplatnění námitky, že se promlčel exekuční titul; v takovém případě jde o právo, jež mohlo být vykonáno (námitka promlčení vznesena) nejdříve po vzniku exekučního titulu, s jehož právní argumentací potud nesouvisí.³

2 Zák. č. 182/2006 Sb., § 199 odst. 2.

3 29 ICdo 74/2014, uveřejněný pod číslem 32/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

4 Sp. zn. 29 Cdo 392/2011, rozsudek je uveřejněn v časopise Soudní judikatura č 9/2014, pod číslem 110.

5 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2018, sen. zn. 29 ICdo 93/2016.

V žalobě na určení, že pohledávka věřitele není po právu, může popírající správce uplatnit pouze ty skutečnosti, pro které pohledávku popřel.

Jak je již výše uvedeno, tak **vykonatelné rozhodnutí může vzniknout, aniž by mu předcházelo jakékoli důkazní řízení opodstatňující závěr o existenci a správnosti výše této pohledávky. To je hlavním důvodem pro zachování práva popírat takovou pohledávku.**

V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011, byl přijat závěr, že režim přezkoumání vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu se uplatní i pro vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodčím nálezem rozhodce nebo rozhodčího soudu.⁴

To, že rozhodčí soud skutečnost uplatněnou dlužníkem v rozhodčím řízení předcházejícím vydání pravomocného rozhodčího nálezu chybně vyhodnotil jako nepodstatnou v rovině právní nebo skutkové, včetně toho, že se mýlil v obsahu skutkových tvrzení, která dlužník tímto způsobem uplatnil, nezakládá právo insolvenčního správce nebo právo věřitele uplatnit stejnou skutečnost jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodčím nálezem; ve smyslu ust. § 199 odst. 2 a § 200 odst. 6 ins. zák. jde stále o skutečnost, kterou dlužník uplatnil v rozhodčím řízení.⁵

Teze přijaté v rozsudku Nejvyššího soudu jsou identické i pro popření pohledávky přihlášeným věřitelem dle ust. § 200 odst. 6 ins. zák., neboť pravidla popěrných úkonů pro insolvenčního správce i popírajícího věřitele jsou identická.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že v případě, kdy vykonatelná pohledávka byla uplatněna na základě rozhodčího nálezu, tak nelze jako popěrný důvod uvést pochybení nebo špatné vyhodnocení rozhodce při posuzování skutkových tvrzení uplatněných dlužníkem v rámci tohoto řízení. ❀

Linka právní pomoci Nadace Naše dítě hledá rodinně právní advokáty

Nadace Naše dítě již 25 let pomáhá dětem a je jednou z nejrespektovanějších neziskových organizací v České republice. Nyní nadace potřebuje nové pomocníky, a to zejména z řad specialistů na rodinné právo.

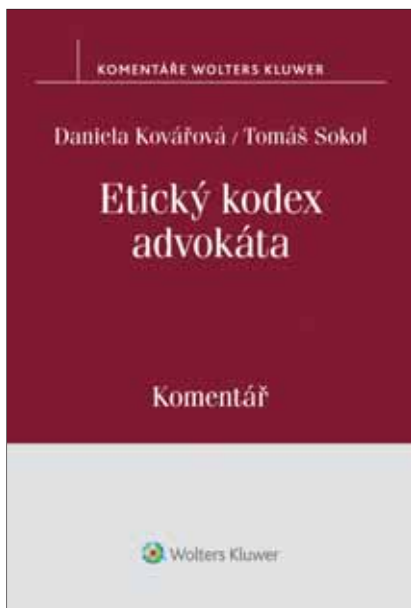
Linka právní pomoci je určena především rodičům, kteří si nevědí rady s otázkami z oblasti rodinného práva, řeší například rozvodovou situaci, svěřeni dítěte do péče, výši či neplacení výživného, možnost pěstounství, ale mnohdy i komplikovanější otázky. Linka právní pomoci Nadace Naše dítě je na čísle **777 800 002** v provozu od roku 2004 a za tuto dobu bylo vyřízeno více než dva a půl tisíce telefonických rad a dalších stovky e-mailů.

Cenné rady poskytují zdarma advokáti z České advokátní komory specializovaní na rodinné právo, a to každou středu od 14 do 18 hodin v prostorách Nadace Naše dítě.

Připojte se k nám!

Zájemci se mohou hlásit na mail: z.safarova@nasedite.cz

Daniela Kovářová, Tomáš Sokol:

Etický kodex advokáta. Komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2019,
256 stran, 575 Kč.

V roce 20. výročí od přijetí pravidel profesionální etiky a pravidel soutěže advokátů České republiky přistoupilo vydavatelství Wolters Kluwer k vydání dalšího významného komentáře z oboru advokátního práva, po zákonu o advokacii a advokátním tarifu tentokrát ke stavovskému předpisu – etickému kodexu.

Autoři komentáře se advokátnímu právu systematicky po celých zmiňovaných dvacet let věnují, a to nejen jako komentátoři, ale též jako členové či náhradníci relevantních orgánů ČAK, zejména představenstva, kárné komise a odvolací kárné komise.

Dvacetileté období účinnosti etického kodexu je rozhodně etapou, v níž jednotlivá ustanovení citovaného stavovského předpisu byla výrazně vyjudikována. Etický kodex sice prošel novelizacemi, vesměs se však jednalo o dílčí novely, které nic podstatného na leitmotivu předpisu nezměnily. Je evidentní, že etický kodex – ač je předpisem stavovským – je běžně referenčním kritériem i pro obecné soudy a Ústavní soud. Autoři nezvolili při psaní komentáře pouze popisnou metodu, řadu ustanovení i praktických situací doprovázejí vlastním názorem. Hodnotové a názorové ukotvení autorů

plně odráží *Úvod*, který lze charakterizovat jako nejen advokátovi, ale též laikovi určenou srozumitelnou rozpravu o profesní etice a obecné úpravě práv a povinností advokáta. Nutno vyzdvihnout, že zasloužená pozornost je věnována institutu důstojnosti advokátního stavu. Kniha je psána – což u právnických textů nebývá vždy zvykem – čtivě, ba poutavě. Historik advokacie si sice s povzdechem všimne, že chybí historický úvod, který by byl zejména pro období let 1868–1938 zajímavý pro dějepisnou komparatistiku, a také komparatistika současná, zejména s etickým kodexem CCBE, zároveň si však s porozuměním uvědomí, že se jedná o praktickou příručku, usazenou v přítomném čase.

Pečlivě napsaná publikace patří do knihovny každého advokáta, bude vynikajícím studijním materiálem pro advokátní koncipienty před advokátní zkouškou a studenty právnických fakult, kteří si zvolí zatím bohužel pouze povinně volitelný předmět právní etika, ale též informačním zdrojem pro klienty, kteří chtějí se svým advokátem jednat poučeně a se znalostí vztahu advokát – klient.

Za textem komentáře nutno vidět kontinuitu aplikace pravidel advokátské etiky a dlouhodobé úsilí těch, kdož se na ní podíleli. Lze si jenom přát, aby kniha posloužila i jako vyjádření toho, že česká advokacie se v této oblasti nemusí za nic stydět. V tomto směru si autor recenze nemůže nezpomenout na zvěčnělého Karla Čermáka, který stál u zrodu polistopadové advokacie a její profesní etiky, byl hlavním autorem textu etického kodexu, a jemuž by zajisté, obdobně jako recenzentovi, kniha udělala radost.

✦ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK,
advokát a emeritní ústavní soudce

Vojtěch Šimíček:

Ústavní stížnost

Leges, Praha 2018, 4. vydání,
296 stran, 480 Kč.

Ústavní stížnost Vojtěcha Šimíčka vychází již počtvrté, neboť předchozí vydání jsou – jak se říká – beznadějně vyprodaná. To samo je vyznamenáním

pro každou právníkovou knihu na malém českém trhu, zvláště pokud nejde o komentář, což je druh knih, který musí být z povahy věci vydáván opakovaně už kvůli zběsile proměnlivosti komentovaných zákonů.

Čtvrté vydání *Ústavní stížnosti* odráží také drobné změny zákonné úpravy, o něco větší změny judikatury Ústavního soudu (kniha samozřejmě obsahuje i tu zcela nejnovější judikaturu) a též změny perspektivy autora. Ten psal první dvě vydání jako asistent soudce Ústavního soudu, třetí vydání jako soudce Nejvyššího správního soudu a čtvrté píše opět „zevnitř“, tentokrát již jako soudce „třetího Ústavního soudu“. To se projevuje v místech, kde nabízí zajímavý vhled do jeho fungování (viz např. pohled do vnitřního fungování senátů na str. 222). Zmínka o „třetím Ústavním soudu“ se přitom vnučuje již při pohledu na dedikaci knihy. Ta je totiž věnována „*soudcům první dekády Ústavního soudu, neboť právě oni se zasloužili o respekt k této instituci a naplnili ji étosem*“.

Nostalgie Vojtěcha Šimíčka po „prvním Ústavním soudu“, kterou chápu a plně sdílím, se projevuje i v občasně kritice dovnitř „třetího Ústavního soudu“. Ně kterým jeho rozhodnutím vytýká defetismus a rezignaci na možnost odpovědět na položenou otázku (str. 51–52), celému Ústavnímu soudu pak třeba „*až dramatické rozdíly ohledně délky řízení*“ mezi jednotlivými soudci zpravodají (str. 148). Kritika ale nemine ani „druhý Ústavní soud“ (pro nepřiznaný judika-

turní odklon provedený v nálezu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 473/04, zmiňovaný na str. 107), ba dokonce ani samotný „první Ústavní soud“ (pro nejasné nastavení přípustnosti ústavní stížnosti v případě možnosti podání nenárokového dovolání, kritizované v podkapitole 5.4.1). Zkrátka, přestože hlavní ambicí knihy je být teoretickým rozбором institutu ústavní stížnosti a zároveň praktickým návodem k jejímu podání, čtenář se rozhodně nemusí bát, že by se nudil, i když se zrovna nechystá ústavní stížnost podat či ani není nadšeným konstitucionalistou.

Kniha je navíc velmi příjemně vyvážená z hlediska teoretických a praktických pasáží. Některé teoretické pasáže, zařazené hlavně do prvních čtyř kapitol, byly sice oproti předchozím vydáním z důvodu uživatelsky příjemného rozsahu zkráceny či vynechány, nicméně ty klíčové zůstaly, stejně jako třeba rozbor vztahu Ústavního soudu a politické sféry v podkapitole 1.2, který v nedávné době opět nabyl na důležitosti, a to nejen kvůli situaci v sousedním Polsku. Teoretické pasáže nezaprou autorovu silnou orientaci na Německo, tedy na zemi, která zejména v minulosti byla určující inspirací pro celé naše ústavní soudnictví. Místy je kniha ve výkladu teoretických pasáží přímo aplikací německých principů na české prostředí. Čtenář ovšem jistě ocení, že většina citací z bohatě používané německé (ale také britské, polské a další) odborné literatury je uschována do bohatého poznámkového aparátu, kde si ji zájemci snadno najdou.

Zejména od kapitoly 5 pak začíná praktická část, počínaje náležitostí podání ústavní stížnosti přes průběh řízení a vymezení jeho účastníků až po úpravu rozhodnutí Ústavního soudu a jejich závaznost, způsoby publikace a náklady řízení. I v těchto spíše praktických pasážích si však čtenář teoretik „odpočine“ při obecnějších úvahách (typicky podkapitoly 5.1 a 5.2 popisují spíše obecné koncepty ústavního práva pro účely ústavní stížnosti), ba i při formulacích vybízejících k diskusi a nesouhlasu. Pro mne osobně patří do této kategorie pasáží, které mi nedají spát, autorovy úvahy na str. 77-78 či 161-162. Zde autor pléduje za zachování možnosti, aby i státní orgány a instituce mohly podávat

ústavní stížnost, pokud právě nevystupují ve vrchnostenském či veřejnoprávním postavení. Sám jsem přesvědčen, že veškeré instituty ochrany lidských práv, včetně ústavní stížnosti, mají chránit výhradně jednotlivce proti veřejné moci, nikoli stát proti sobě samému, ať už zrovna vystupuje v jakémkoli postavení, ale na druhou stranu, co už osvěží čtenáře víc než občasný nesouhlas s knihou, kterou právě čte, že?

Autor ovšem v praktické části knihy naráží i na další komplikované otázky, kupř. otázku intertemporálních účinků zrušení právního předpisu s odloženou účinností či problém „oživlých mrtvol“ (tedy možnost oživení právního předpisu ve stavu před novelou v případě zrušení novely ze strany Ústavního soudu), kterým se autor věnuje v kapitole 8. V těchto místech nepřetěžuje čtenáře tím, že by jej nechal tápat v záplavě protichůdných akademických názorů, ale naznačuje i své vlastní řešení. Na samotnou debatu se pak zaměřuje zejména tam, kde je ona sama skutečným jádrem problému (viz otázka závaznosti nálezů řešená v podkapitole 9.3.2).

Superpraktickou částí je pak osvěžující a velmi osobní **příloha, která slouží jako praktický „tahák“ upozorňující na nejčastější chyby, jichž je lépe se při podání ústavní stížnosti vyvarovat.** Praktický čtenář také jistě ocení, že i v oblastech, kde je judikatura Ústavního soudu opravdu jen stěží přehledná, se autorovi daří vyextrahovat pro čtenáře několik málo praktických pravidel, jak se s nepřehlednými požadavky prakticky vypořádat (viz pravidla pro vyčerpání opravných prostředků před podáním ústavní stížnosti na str. 132-134).

Kniha si určitě opět najde dostatek čtenářů, takže snad se za několik let můžeme těšit na další, páté vydání. V něm bych se přimlouval za poněkud důkladnější oko jazykového korektora, neboť čtenář formalista nepřehlédne občasné chyby v interpunkci. Ale možná jsou jen jakýmsi skrytým apelem na to, že čtenář této zdařilé knihy formalistou býti nemá. Ústavní soud prý formalismus nemá rád.

❁ doc. JUDr. PAVEL MOLEK, Ph.D.,
soudce Nejvyššího správního soudu
a pedagog na Katedře ústavního práva
Právnické fakulty MU v Brně

Právnické učebnice

Martin Kopecký

Správní právo

Obecná část

Martin Kopecký:

Správní právo.
Obecná částC. H. Beck, Praha 2019, 536 stran,
690 Kč.

Odborné veřejnosti se do rukou dostává zcela nová publikace z oblasti správního práva – *Správní právo. Obecná část*, jejímž autorem je doc. JUDr. Martin Kopecký, CSc. Publikace je prezentována jako učebnice obecné části správního práva, která nejenže vhodným způsobem doplňuje dostupné učebnice z tohoto oboru, ale v řadě oblastí přináší na danou problematiku nové náhledy a nové názory. Nadto kniha reflektuje aktuální stav správního práva jako odvětví českého právního řádu, což ji od jiných učebnic v tomto oboru skutečně odlišuje a činí ji svým způsobem výjimečnou.

Přestože se jedná o publikaci svým rozsahem srovnatelnou s publikacemi, které vznikají v autorských kolektivech, je kniha výsledkem práce jediného autora. Díky tomu je napsána jednotným stylem, jednotlivé kapitoly jsou navzájem propojené a logicky strukturované.

Autor publikace je nejen významným odborníkem správního práva, jenž se mnoho let věnuje jak pedagogické, tak vědecké činnosti, ale i zkušeným advokátem, který se se správním právem často setkává i v rámci výkonu své práce. Právě propojení teoretických znalostí a poznatků vyplývajících z pedagogické

a vědecké činnosti na jedné straně, s bohatými praktickými zkušenostmi autora na straně druhé je nezbytné ocenit. Výklad věnující se obecné části správního práva je pak doplňován nejen příklady z různých oblastí zvláštní části správního práva, ale často se též prolíná právě s praktickými příklady, vycházejícími zejména z praxe autora.

Publikace je členěna na deset hlavních kapitol, v rámci kterých jsou postupně rozebírány základní instituty správního práva a jeho jednotlivé oblasti. První kapitola se zabývá zejména základními pojmy správního práva, jejichž pochopení je nezbytné pro porozumění navazující problematice. Následující tři kapitoly jsou věnovány veřejné správě, a to především její organizaci, jednotlivým formám činností, které veřejná správa v rámci své působnosti vykonává, a též dozorcím a kontrolním činnostem veřejné správy. Pátá kapitola je zaměřena na veřejnoprávní úpravu práv k věcem. Zde se autor zaměřil na jednotlivé instituty správního práva, které omezují vlastnické právo, a to na veřejné užívání, vyvlastnění a na další omezení vlastnických práv. Teoretický výklad je zde opět vhodně doplňován četnými příklady z praxe.

Šestá kapitola knihy s názvem „Trestní právo správní (přestupkové právo)“ přináší komplexní výklad týkající se problematiky správního trestání. Autor se na tomto místě věnuje zejména přestupkovému právu, které v souvislosti s jeho rekodifikací a přijetím zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, doznalo rozsáhlých změn a přiblížilo se právu trestnímu. Čtenářům je na tomto místě přiblížena nejen hmotněprávní úprava týkající se např. znaků přestupku či jednotlivých správních trestů, ale i samotné řízení o přestupcích.

Následující kapitola je zaměřena na správní řízení, a to nikoli jen na jeho charakteristiku či procesní zásady, ale zejména na samotný průběh správního řízení. Osmá kapitola se věnuje jednotlivým druhům kontrol veřejné správy, navazující kapitola pak správnímu soudnictví, v rámci kterého je prováděna kontrola veřejné správy, jež primárně slouží k ochraně subjektivních veřejných práv. Poslední kapitola je pak věnována odpovědnosti za škodu a nemajetkovou újmu způsobenou výkonem veřejné správy.

Kromě již zmiňovaných příkladů z praxe a příkladů ze zvláštní části správního práva, které čtenářům nepochybně usnadní pochopení problematiky správního práva, je na předmětné publikaci nezbytné pozitivně hodnotit srozumitelný výklad a jazykový styl, jakým je napsána. Vyzdvihnout je třeba dále i formální stránku knihy, jejíž text je přehledně uspořádán do stručných a logicky na sebe navazujících odstavců. Přehlednosti a snadnější orientaci v textu pak napomáhá i používání odrážek či kurzívy. V neposlední řadě je pak nutné vyzdvihnout grafické zakomponování jednotlivých příkladů do textu, které jsou zvlášť zvýrazněny v šedých obdélnících.

Na publikaci je též třeba ocenit rozsáhlou práci s judikaturou, jejíž používání a odkazy na ni významně dokresluje propojení teorie s praxí. Kladné hodnocení si zaslouží i práce s německou odbornou literaturou, na kterou autor v knize často odkazuje či z ní vychází.

Předmětnou publikaci je tak nezbytné hodnotit jednoznačně pozitivně. Kniha nepředstavuje pouze strohý teoretický výklad, což by si někteří čtenáři mohli automaticky spojit s pojmem učebnice, ale je třeba na ni nahlížet jako na čtivé a zdařilé dílo, které kromě systematického výkladu obecné části správního práva obsahuje i hodnocení současného právního stavu a četné úvahy *de lege ferenda*, v nichž by mohli najít inspiraci i naši zákonodárci. Vedle toho kniha přináší různé exkursy do historie, srovnání dřívější právní úpravy či přístupů, posouzení odlišných názorů objevujících se v odborné literatuře a v neposlední řadě též reakce a autorovy názory na aktuální problémy vyskytující se v oblasti správního práva.

Ačkoli je kniha prezentována jako učebnice a je určena především studentům správního práva na právnických fakultách, byla by obrovská škoda na ni nahlížet pouze jako na učební pomůcku. Publikace je dle mého názoru přínosem i pro odbornou veřejnost, a jako takovou ji lze proto doporučit nejen zmiňovaným studentům právnických fakult, kteří jistě ocení její přehlednost a srozumitelnost, ale s ohledem na znalosti a zkušenosti autora a propojení teorie s praxí i odborníkům, kteří se se správním právem setkávají, a to jak úředníkům z různých oblastí veřejné správy, tak i advokátům či soudcům správních soudů.

Závěrem je nezbytné konstatovat, že autor předmětnou zdařilou publikaci dokázal, že i pro mnohé složitou či obtížněji pochopitelnou problematiku správního práva lze napsat srozumitelným a čtivým způsobem.

❖ JUDr. JANA BALOUNOVÁ, doktorandka na Katedře správního práva a správní vědy Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Klára Hurychová, Michal Sýkora:

Compliance programy (nejen) v České republice

Wolters Kluwer ČR, Praha 2018, 304 stran, 399 Kč.

Předkládaná publikace Kláry Hurychové a Michala Sýkory z Právnické fakulty Univerzity Karlovy nazvaná *Compliance programy (nejen) v České republice* se zabývá problematikou, která stála v České republice po dlouhou dobu mimo zájem právní teorie i praxe. Bylo tomu tak ze zřejmých důvodů.

Zavedení compliance programu v obchodní korporaci je poměrně náročný a nákladný proces, přičemž funkční compliance program vyžaduje též kontrolu dodržování stanovených pravidel, provádění aktualizace programu v závislosti na změnách právní úpra-

vy či oblasti podnikání společnosti, ale i vyhodnocování efektivnosti programu. To vše s sebou nese další náklady pro společnost. Jelikož česká trestněprávní úprava byla po dlouhou dobu založena na zásadě individuální trestní odpovědnosti, bez možnosti sankcionování právnických osob, nebyla praxe dostatečně motivována k zavedení compliance programů ve společnostech.

Změna nastala až přijetím zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „ZTOPO“). Skutečný průlom však nastal až přijetím zák. č. 183/2016 Sb., který novelizoval ZTOPO a s účinností od 1. 12. 2016 včlenil do tohoto zákona ust. § 8 odst. 5, na jehož základě je právnické osobě dána možnost zprostit se trestní odpovědnosti, pokud se prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které po ní lze spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila. Účinným instrumentem k zabránění protiprávního činu, který dle stanoviska orgánů činných v trestním řízení může přispět k aplikaci § 8 odst. 5 ZTOPO, je právě efektivní compliance program. Z toho důvodu zejména více ohrožené společnosti stále častěji sahají po tvorbě compliance programu a zasazují se o jeho aplikaci. Zdá se tak, že i v České republice dojde na slova Paula McNultyho, bývalého U. S. Deputy Attorney General: „If you think compliance is expensive, try non-compliance.“

Téma compliance programů lze jednoznačně považovat za téma aktuální, které se bude nade vše pochybnost stále více prosazovat a rozvíjet. Na tuto skutečnost reagovala i odborná literatura. Postupně se začínají objevovat publikace zabývající se uceleně tematikou compliance, tedy způsoby přijímání compliance programů, prosazováním pravidel compliance ve společnostech i pravidly jednotlivých oblastí, které je třeba při přípravě compliance programu zohlednit. Jednou z prvních vlastovek je i předkládaná publikace. Jejím cílem však není poskytnout obchodním korporacím detailní návod, jak zpracovat a účinně zavedet compliance program. Sami autoři uznávají, že z důvodu rozmanitosti činností společností a dalších faktorů, které je třeba při přípravě funkčního compliance programu zohlednit, musí být compliance program zpracován na mí-

ru konkrétní společnosti, se znalostí jejích poměrů. S tím nelze než souhlasit.

Pochopitelně není ani žádoucí, aby se publikace snažila postihnout všechny oblasti právní úpravy, které mohou činnost společnosti regulovat. Vzhledem k rozsahu právní regulace a frekvenci vydávání novel se domnívám, že není vydání komplexní a k tomu aktuální publikace ani proveditelné. Autoři předkládané monografie se rozhodli koncipovat publikaci jako **úvod do compliance, který usnadní společnostem přijetí vlastních compliance programů a představí možné přístupy ke koncipování programu, včetně mechanismů jeho kontroly a vyucování**. Z oblastí compliance se autoři zaměřili na oblasti regulace, které má povinnost reflektovat převážná většina obchodních korporací. Naopak není zohledněna zejména sektorová regulace specifických oblastí podnikání, jako je např. energetika nebo telekomunikace. Zájemci o tuto problematiku se tak budou muset poohlédnout po jiné, na trhu dostupné publikaci.

Monografie je rozdělena do **osmi kapitol**. První z nich seznamuje čtenáře s **vývojem pravidel compliance a důvody jejich zavedení**, včetně případů, které stály za zrodem jednotlivých oblastí compliance. Zmínit lze např. mediálně známý korupční skandál společnosti Siemens AG v roce 2006. V návaznosti na tento historický úvod představují autoři specifické oblasti compliance, včetně vzorových pravidel přijatých na úrovni jednotlivých států, zejména USA a Velké Británie, i na úrovni mezinárodních organizací, které se v oblasti compliance angažují, zejména OECD, ICC nebo Rada Evropy.

Druhá kapitola se již zabývá vlastní problematikou compliance programů. Velmi stručně (kapitola čítá pouhé čtyři strany) představuje **úvod do této oblasti**. Vymezuje tento pojem a představuje hlavní funkce compliance programů. Zcela správně přitom uvádí, že dodržováním compliance programů nedochází pouze k (ve své podstatě obligatornímu) dodržování právních předpisů, ale je možné jejich prostřednictvím eliminovat i další rizika, např. riziko obchodní. Bylo by možné doplnit, že v současné době se lze v zahraničí setkat i s tendencemi, na jejichž základě by mohl korporátní compliance v určitých případech vyloučit

nejen trestní, ale i soukromoprávní odpovědnost společnosti. Funkce compliance programů tak může být časem ještě významnější. Kapitola jistě má své místo v publikaci, avšak pro její zaměření a rozsah bych očekával její umístění v rámci první kapitoly, nebo dokonce na samotném začátku monografie.

Třetí kapitola je z mého pohledu svým významem nejhodnotnější, neboť **vyplývá závěry ohledně významu compliance programů v prostředí České republiky**. Nebude překvapením, že pro teprve poměrně nedávné zavedení trestní odpovědnosti právnických osob není k dispozici mnoho soudních rozhodnutí, která by se zabývala otázkou účinných compliance programů ve vztahu ke zproštění právnické osoby trestní odpovědnosti. Z těch, která za tuto krátkou dobu byla vydána, činí autoři závěry, na jejichž základě si již lze udělat určitou představu, jakým způsobem má být compliance program v českém prostředí koncipován, aby jej soud uznal za účinný instrument k zabránění protiprávního činu. Nechybí ani dostatečně rozsáhlý **rozběr příručky pro státní zastupitele publikovaný Nejvyšším státním zastupitelstvím**, který též představuje, na co se orgány činné v trestním řízení při posuzování compliance programu zaměřují. Za zmínku stojí i srovnání exkulpačního důvodu podle § 8 odst. 5 ZTOPO ve vztahu k účinné lítosti podle § 11 ZTOPO. Naopak poněkud nadbytečně obsahuje kapitola stručný pohled na trestní proces vedený proti právnickým osobám.

Ve čtvrté kapitole seznamuje publikace čtenáře s vlastním procesem tvorby a řádné implementace compliance programu. Zaoberá se způsobem analýzy rizik a předává doporučení k zajištění efektivnosti compliance programů. Tato doporučení jsou nicméně z větší části představována pouze výňatky z příruček či doporučení mezinárodních organizací nebo zahraničních států v anglickém jazyce. Ač tato forma může některým čtenářům vyhovovat, považoval bych za přínosnější pravidla shrnout do uceleného výčtu, který bude opatřen komentáři autorů s uvedením, zda jednotlivá pravidla považují za zásadní, nebo naopak, která z pravidel autoři odmítají a s jakým odůvodněním. Případné uvedení odkazů na předmětné dokumenty by mělo být dostačující k tomu, aby se s nimi mohl čtenář seznámit.

Následující, **pátá kapitola** navazuje na tvorbu compliance programu problematikou **zajištění funkčnosti compliance programů a jejich vynucování, včetně nastavení firemní kultury**, která je nezbytná k tomu, aby osoby, na které pravidla compliance programů dopadají, tato pravidla respektovaly a dodržovaly. Součástí je uvedení principů, které je nutné zohlednit při přípravě zejména interních předpisů, školení pro zaměstnance, ale i např. otázka validního přístupu k tzv. whistleblowingu, který je neustále předmětem diskusí. Kapitola lze považovat za obzvlášť zdařilou pro její jednoduchost, a přitom hutný a výstižný obsah.

Šestá kapitola publikace tvoří přibližně polovinu jejího rozsahu. Věnuje se specifickým oblastem, které musí zohlednit při své činnosti podstatná většina společností. Jedná se o **problematiku protikorupčních opatření, ochrany osobních údajů, hospodářské soutěže, pracovních vztahů, zadávání veřejných zakázek a praní špinavých peněz**. Každá z těchto oblastí je uvozena relevantní právní úpravou, která je ve vhodných případech doplněna o doporučení mezinárodních organizací. Návrhem na žádoucí úpravu pro compliance program, tedy jakýmsi návodem, je nicméně opatřena pouze oblast protikorupčních opatření a hospodářské soutěže. Je pravda, že např. v oblasti pracovních vztahů je z pohledu compliance dostačující již samotný právní řád, naopak zejména u veřejných zakázek by podkapitole jasný návrh na úpravu compliance sloušel. Závěrem je každá z oblastí opatřena pohledem na pravomoci dozorového orgánu státní správy, což čtenář bezpochyby ocení. Samozřejmě, že každá z popisovaných oblastí je rozebrána pouze základním způsobem, např. problematika ochrany osobních údajů je obsažena na 20 stranách, což již jen vzhledem k rozsahu obecného nařízení GDPR rozhodně není mnoho. Podává však vzhled do problematiky a uvozuje základní povinnosti správce a zpracovatele osobních údajů, což lze s ohledem na předmět publikace považovat za zcela dostačující.

Sedmá kapitola je spíše vedlejší, neboť mírně odbočuje od samotné problematiky compliance a **zabývá se oblastí corporate governance**. Kapitola je pojata odlišně od předchozího textu. Obdobně jako v úvodu do compliance tvoří její jádro

kodexy přijaté zahraničními státy či mezinárodními organizacemi, avšak nejsou uvedena konkrétní ustanovení, ale rozbor obsahu jednotlivých částí kodexů, včetně jejich hodnocení. Takový přístup je pro čtenáře obecně sympatičtější a prokazuje dlouhodobý zájem autorů o předmětnou oblast.

Poslední kapitola je věnována compliance v koncernových vztazích. S jejím poselstvím, dle něhož není vhodné bez zohlednění specifik dceřiných společností aplikovat compliance program mateřské společnosti, se nelze než ztotožnit. Přes stručnost této kapitoly nelze popřít její význam, jelikož v praxi skutečně není výjimkou, že se dceřiné společnosti snaží bezhlavě dodržovat program určený mateřské společnosti, což je ovšem zejména pro zaměstnance dceřiných společností značně matoucí a program jistě není možné prohlásit za účinný.

Ve své komplexnosti působí monografie uceleným dojmem. Ačkoli je primárně určena pro samotné společnosti a jejich statutární orgány, jistě ji lze doporučit i praktikujícím právníkům. Celá publikace je navíc protkána judikaturou nejen českých, ale i zahraničních a mezinárodních soudů a uvádí příklady, které usnadní pochopení představovaných pravidel. Ocení ji tak všichni, kdo mají zájem proniknout do oblasti compliance obchodních společností.

❖ Mgr. MICHAL ANTOŠ, advokát v Brně

Martin Šolc:

Právo, etika a kmenové buňky

Wolters Kluwer ČR, Praha 2018,
348 stran, 499 Kč.

Na podzim roku 2018 vyšla v ediční řadě *Právní monografie* nakladatelství Wolters Kluwer ČR publikace věnovaná v českém právním prostředí ojedinělému tématu: lékařskému výzkumu kmenových buněk. Výzkum kmenových buněk je jednou z nejnadějnějších a současně také nejkontroverznějších oblastí současné biomedicíny. O to více překvapí, že ačkoli byl český zákon o výzkumu na lidských embryonálních

kmenových buňkách přijat již v roce 2006 a v České republice předmětný výzkum reálně a intenzivně probíhá, jeho právním a etickým aspektům bylo dosud v češtině věnováno jen velmi málo publikací (prakticky pouze dva sborníky sestavené autorským kolektivem z Kabinetu zdravotnického práva a bioetiky Ústavu státu a práva AV ČR z roku 2013). Takový stav je jistě nepříznivý již proto, že na jednu stranu jde o téma současně velmi zajímavé a prakticky přínosné, na stranu druhou také o téma vyvolávající přirozené otázky na úrovni samotné individuální ontogeneze člověka. V českém prostředí nadto v zásadě absentuje veřejná diskuse o právně-etických otázkách souvisejících s daným druhem výzkumu (na což autor recenzované publikace správně upozorňuje). Vydání nové publikace o kmenových buňkách lze proto hodnotit jako chvályhodný počín.

Jak však s tématem naložil samotný autor, civilista působící na pražské právnické fakultě? V monografii se zaměřuje primárně (byť nejen) na problematiku výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách, což je eticky i právně nejkontroverznějším druhem kmenových buněk, jelikož při daném výzkumu dochází k vytváření a devastaci lidských embryí. Exponovaný obsah zpracovává komplexně, dává si záležet na multidisciplinárním přístupu, což odpovídá dualitě jeho vzdělání (etika a právo). Sám autor knihu označuje za průvodce, který má každému čtenáři poskytnout

ucelený vhléd do předmětné problematiky a usnadnit hlubší studium jakékoli ze souvisejících otázek. Je třeba uznat, že tento účel kniha plní. Slouží mu ostatně také velmi bohatý poznámkový aparát a úctyhodný seznam použité literatury z oblasti práva, biologie i filozofie.

Monografie je rozdělena **do tří částí**, které se dále dělí na logicky uspořádané kapitoly. V **první části knihy jsou představeny biologické základy kmenových buněk a jejich lékařského využití, ale také vývoje lidského embrya**, jehož znalost je důležitá pro etickou diskusi o přípustnosti ničení lidských embryí. **Druhá část je věnována etickým aspektům**, kdy autor přibližuje diskusi o etice lékařského výzkumu i o morálním statusu embrya. Více než dvě třetiny délky knihy pak představuje **třetí část o právních aspektech výzkumu kmenových buněk**. Autor zde postupuje od práva mezinárodního a evropského přes český ústavní pořádek a obecnou právní úpravu medicínského výzkumu po zvláštní právní úpravu výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a její kritické srovnání v kontextu právních úprav vybraných evropských zemí.

Přes své vysoce specializované tematické zaměření monografie přináší také **cenné analýzy širších právních otázek**. Kniha tak ve skutečnosti zdaleka není jen o kmenových buňkách. Např. rozsáhlou **kapitolu o české právní úpravě klinického hodnocení léčivých přípravků** jistě ocení všichni, kdo se zajímají o jakkoli zaměřený farmaceutický výzkum. Dovolím si dokonce konstatovat, že jde o velmi ucelené a přehledné systematické shrnutí základů práva farmaceutického výzkumu, které by na českém knižním trhu mohlo najít vděčné čtenáře samo o sobě. Autor dále věnuje zvláštní podkapitolu velmi aktuální a nedořešené otázce občanskoprávní odpovědnosti za újmu vzniklou v souvislosti s prováděním lékařského výzkumu. Ve svých závěrech se nebojí být konkrétní a přináší návrhy možných řešení. Podnětná je rovněž kapitola, v níž autor uvažuje nad právní povahou lidských embryí v laboratorním prostředí a linii kmenových buněk. Zde se autor mj. dotýká obecných otázek právního režimu nakládání s lidským tělem a jeho částmi či smyslu postmortální ochrany lidského těla.

Kniha představuje komplexní multidisciplinární přehled právních a etických aspektů výzkumu kmenových buněk. Autor téma čtivě a srozumitelně systematizuje a vysvětluje i čtenáři, který s biologií, etikou nebo některou z pojednávaných oblastí práva nemá žádnou bližší zkušenost. Současně přichází s konsekvantními analýzami mnoha právních otázek, které dosahují vysoké odborné úrovně a jistě budou inspirativní i pro náročnější čtenáře. Zahrnuti jsou přitom nejen specifické problémy samotného výzkumu kmenových buněk, ale rovněž širší dílčí témata, jež ocení mnohý právník zabývající se mj. občanskoprávní odpovědností, statusem lidského těla, medicínským výzkumem nebo systémem ochrany lidských práv Rady Evropy. Recenzovaná monografie čtenáři dobře poslouží k rozšíření vědomostí i jako inspirace pro vlastní bádaní. Je tak třeba konstatovat, že se publikace vydařila a představuje podnětný příspěvek do pomyslné knižnice českého zdravotnického práva.

✦ JUDr. PETR ŠUSTEK, Ph.D.,

Katedra občanského práva a Centrum zdravotnického práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy

 CODEXIS®

ADVOKACIE

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM
Komplexní řešení pro potřeby všech advokátů.

LIBERIS

Unikátní systém poskytující komentáře renomovaných autorů k jednotlivým paragrafům.

 stovky titulů tisíce paragrafů desetitisíce komentářů

Sjednejte si schůzku s naším specialistou, rád Vám vše podrobněji předvede a vysvětlí.
Tel.: +420 596 613 333 | Email: klientske.centrum@atlasgroup.cz

 ATLAS consulting spol. s r.o. člen skupiny ATLAS GROUP | www.atlasgroup.cz

Ohrožení důvěrnosti komunikace obviněného a jeho obhájce

Představenstvo České advokátní komory se seznámilo na svém únorovém zasedání s analýzou a podstatou ústavní stížnosti S. A. Zadeha a jeho advokátů (IV. ÚS 4342/18),¹ a vyjádřilo souhlas s tím, aby v předmětné věci vystupovala ČAK jako vedlejší účastník. Důvodem je, že osm z celkem devíti stěžovatelů jsou advokáti, jejichž práva byla státním orgánem porušena při výkonu advokacie, konkrétně trestní obhajoby. Zmíněná ústavní stížnost tak podstatně překračuje vlastní zájmy stěžovatelů, protože rozhodnutí o ní bude mít dopad na výkon advokacie obecně. Z tohoto důvodu je logické, že Komora jako reprezentant advokátního stavu a v zájmu realizace ústavně garantovaného základního práva na obhajobu² a právní pomoc³ považuje za nutné se k případu vyjádřit. Byl jsem proto pověřen sepsáním následujícího článku, který je určen čtenářům Bulletinu advokacie, kolegům a kolegyním z řad advokacie a který shrnuje vše podstatné v této sledované kauze.

Doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D.,

je advokátem v Brně a působí na Katedře ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

Skutkové okolnosti

Ústavní stížnost brojí proti postupu Městského soudu v Brně, který v rámci trestního řízení⁴ před soudem nechal do trestního spisu založit komunikaci obžalovaného s jeho obhájci a dalšími advokáty, kteří se na obhajobě podíleli. Přičemž tito obhájci již před údajným skutkem, pro který je projednávána obžaloba před městským soudem, byli činní jako obhájci téhož obžalovaného v jiném trestním řízení před Krajským soudem v Brně, sp. zn. 46 T 5/2015, o čemž městský soud věděl.

V rámci domovní prohlídky byl zabaven obžalovanému tablet a mobilní telefon. Opatřením předsedy senátu Městského soudu v Brně ze dne 23. 11. 2017 byl ustanoven Kriminalistický ústav Praha pro znalecké zkoumání obou zajištěných elektronických zařízení. Jak přitom vyplývá z příkazu MS v Brně ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 70 Nt 1401/2016, a dvou opatření MS v Brně ze dne 23. 11. 2017, sp. zn. 3 T 151/2017, předseda senátu vymezil znalecký úkol způsobem, který uvedenému znaleckému ústavu nejen umožnil seznámit se s e-mailovou komunikací obžalovaného s jeho obhájci a dalšími výše uvedenými materiály obhajoby, vztahujícími se k trestní věci ve-

dené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 46 T 5/2015, ale znalecký ústav si rovněž mohl podrobně prostudovat s trestním řízením nikterak nesouvisející dokumenty soukromé povahy. Obžalovaný a jeho obhájci přitom namítali, že na těchto nosičích je komunikace obžalovaného s obhájci obsahující strategii obhajoby, např. důkazy, právní názory a stanoviska obhajoby. Získané informace z obou zařízení pak předseda senátu založil bez jakékoliv selekce do trestního spisu a aktivně předal veškerý obsah zajištěných zařízení na datových nosičích blue-ray při hlavním líčení konaném dne 28. 2. 2018 státnímu zástupci Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, ostatním spoluobžalovaným a jejich obhájcům, čímž je zpřístupnil obžalobě, spoluobžalovaným a dalším osobám. Vrchní státní zastupitelství v Olomouci rovněž zastupuje veřejnou žalobu proti stejnému obžalovanému před Krajským soudem v Brně.

Soudce tak nebyl nestranný, ale přihrál informace obžalobě a z pozice nadřazené moci v rámci soudního řízení účastníkům se stal pomocníkem obžaloby. Komicky působí, že je předal i obžalovanému, který je vazebně stíhán a ve vazbě nemůže nosič blue-ray využít, protože zde není vybavení, na kterém by jej mohl přehrát.

Dotčená práva obhájců, zásah do svobodného výkonu advokacie

Uvedeným postupem Městský soud porušil vícero práv stěžovatelů. Z pohledu obhajoby však je určující **narušení důvěr-**

1 Usnesení Představenstva ČAK z 11. 2. 2019, č. 1e.

2 Čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, dále „Listina“.

3 Čl. 37 odst. 2 Listiny.

4 Městský soud v Brně, sp. zn. 3 T 151/2017.

ností komunikace mezi obžalovaným a obhajobou. Přitom závažné je nejen faktické zpřístupnění komunikace všem stranám řízení, která se týká samotné obhajoby, ale případně i komunikace mezi obhájci a obžalovaným soukromého charakteru, která neměla vztah k obhajobě, čímž došlo k porušení práva na ochranu soukromí obžalovaného i jeho obhájců.⁵

Obhajoba je základním předpokladem spravedlivého procesu. Je zřejmé, že obžalování, jakožto zpravidla trestněprávní laici, nemohou být před soudem v materiálně rovném postavení jako státní zástupce, což je vždy trestněprávní profesionál. Tato nerovnost se zvyšuje tím, když je obžalovaný ve vazbě. K vyrovnání této nerovnosti slouží právě obhajoba poskytovaná advokáty jako právními profesionály. Obhajoba má jeden základní cíl, a to je hájit zájmy klienta v trestním řízení. Takové hájení zájmů však může být dosaženo, jen když mezi klientem (obžalovaným) a obhájcem probíhá nerušená a důvěrná komunikace, což garantuje zákon.⁶ A ta byla právě postupem městského soudu zmařena.

Práva a postavení obhájců jsou určující pro práva a postavení všech osob. **Pokud v určité zemi ztratí svá práva obhajoba, fakticky ztrácejí práva všichni lidé, jejichž práva nemohou být účinně hájena.** Při ochraně práv lidí je rozhodující materiální pojetí. Pokud máme Ústavou a zákony chráněné dopisní tajemství, ochranu důvěrnosti telefonických hovorů a elektronicky posílaných zpráv, pak se stává tato ochrana materiálně vyprázdněnou, pokud soudce s plným vědomím toho, že disponuje důvěrnými soukromými informacemi a komunikací mezi obhájcem a obžalovaným, umístí celý obsah tabletu a mobilního telefonu do trestního spisu v řízení před soudem, a tím je zpřístupní jiným osobám, a dokonce je předá přímo státnímu zástupci. Pakliže nemá být ústavní ochrana základních práv jen formální, je zřejmé, že tato ústavní ochrana se nevztahuje jen na moment přenosu příslušné zprávy od obhajoby k obviněnému a naopak, ale i na jakékoliv jednání státu, které jiným způsobem získá obsah této komunikace později. **Nelze akceptovat, aby komunikace mezi obhájcem a jeho klientem, která je chráněna v rámci nařízeného odposlechu či sledování elektronické komunikace, byla prolomitelná jiným jednáním státu** – např. domovní prohlídkou.

Předseda senátu Městského soudu v Brně v trestní věci vedené proti obžalovanému předal ke znaleckému zkoumání

osobní mobilní zařízení obžalovaného. Znalecký úkol pak vymezil způsobem, který umožňoval seznámit se s e-mailovou komunikací obžalovaného s jeho obhájci, stejně jako s materiály obhajoby, a seznámit se s dokumenty ryze soukromé povahy, které nesouvisí s trestním řízením. To vše musel činit s vědomím, že důvěrná komunikace mezi klientem a jeho obhájcem podléhá ochraně podle § 88 trestního řádu, čímž ohrozil důvěru ve spravedlivé rozhodování soudů.

Pochybení soudu spočívá v tom, jakým způsobem naložil se záznamy komunikace obžalovaného s obhajobou, důvěrnými dokumenty obhajoby a s dokumenty soukromé povahy, které nemají s trestním řízením žádnou souvislost, tedy, že je založil do trestního spisu a rozdal účastníkům řízení. **Vážným způsobem oslabil, přesněji znehodnotil, účinnou obhajobu, čímž došlo k porušení rovnosti stran v řízení, práva na obhajobu a popření zásad spravedlivého procesu. Toto pochybení je velmi závažné, nedůstojné, nepochopitelné a nepřijatelné.**

Nejedná se o první případ, kdy se Komora vyslovila k postupu orgánů činných v trestním řízení v kauzách MUDr. S. A. Zadeha. Konkrétně v únoru 2017 se společně s Unii obhájců ČR ostře postavila proti odposlechům hovorů obviněného s jeho obhájci, které byly v rámci jeho trestní věci rovněž zařazeny do trestního spisu místo toho, aby byly neprodleně smazány.⁷ Totéž kritizovala Stálá komise Poslanecké sněmovny pro kontrolu činnosti Generální inspekce ozbrojených sborů.⁸ I tehdejší postup orgánů činných v trestním řízení zasáhl do práva na obhajobu. Věci se nakonec zabývalo Nejvyšší státní zastupitelství a zjistilo vážná pochybení při nakládání policie s odposlechy i pochybení dozorového státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Olomouci.

Judikatura

Právo na důvěrnost komunikace obhajoby chrání i Evropský soud pro lidská práva v rámci aplikace čl. 6 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práva a základních svobod. Soud vzal do úvahy, že „v demokratické společnosti je právo obviněného na komunikaci s jeho obhájcem mimo doslech třetí osoby součástí základního požadavku na spravedlivý proces a vyplývá z čl. 6 odst. 3 (c) Úmluvy“.⁹ Mímoto soud konstatoval, že „právo každého na spravedlivý soudní proces“¹⁰ závisí na „vztahu důvěry mezi [obhájcem a klientem]“. Soud zdůraznil, že oslabování profesní mlčenlivosti nebo ochrany profesních privilegií může porušovat čl. 8, který chrání právo na respektování soukromého a rodinného života. Tento článek skutečně „poskytuje zvýšenou ochranu komunikace mezi obhájci a jejich klienty“.¹¹ Soud uvedl: „... to je opodstatněno skutečností, že obhájcům je v demokratické společnosti přisouzena zásadní úloha obhajování stran ve sporu. Přesto však nemohou vykonávat tento základní úkol, jestliže nejsou schopni zaručit těm, které obhajují, že jejich vzájemné komunikace zůstanou důvěrné“.

Důraz, který ESLP klade na zachování důvěrnosti veškeré komunikace mezi klientem a advokátem (obviněným a obhájcem), pak jasně vyplývá např. z relativně nedávného rozsudku ve věci *Laurent proti Francii*,¹² v němž bylo konstatováno porušení čl. 8 Úmluvy v případě, kdy bylo bezdůvodně ze strany člena ostrahy zasaženo do korespondence mezi obviněným a obhájcem spočívající v předání zprávy zaznamenané na složeném kusu papíru v soudní síni. Je-li již takováto na první pohled „nepatrná“ situa-

5 Čl. 7 odst. 1 a čl. 10 Listiny.

6 § 88 odst. 1 a § 158d odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád.

7 Stanovisko České advokátní komory k nezákonným odposlechům z 14. 2. 2017, <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=17081>. Informace Unie obhájců z 23. 2. 2017 o podání trestního oznámení z 22. 2. 2017 na nezákonné odposlechy, <http://www.uocr.cz/unie-obhajcu-cr-podala-trestni-oznameni/>.

8 Usnesení Stálé komise pro kontrolu činnosti GIBS ze 7. 9. 2017, č. 33, a z 19. 9. 2017, č. 34.

9 *S. proti Švýcarsku*, rozsudek ESLP ze dne 28. 11. 1991, č. stížnosti 12629/87, § 48; *Domenichini proti Itálii*, rozsudek ESLP ze dne 15. 11. 1996, č. stížnosti 15943/90, § 39; *Ócalan proti Turecku*, rozsudek ESLP ze dne 12. 5. 2005, stížnost č. 46221/99, § 1333; *Moiseyev proti Rusku*, rozsudek ESLP ze dne 9. 10. 2008, stížnost č. 62936/00, § 209; *Campbell proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 25. 3. 1992, č. stížnosti 13590/88, §§ 44-48.

10 *Michaud proti Francii*, rozsudek ESLP ze dne 6. 12. 2012, č. stížnosti 12323/11, § 117-8.

11 *Michaud proti Francii*, rozsudek ESLP ze dne 6. 12. 2012, č. stížnosti 12323/11, § 117-8. *Kopp proti Švýcarsku* (a kurzivou), rozsudek ESLP ze dne 25. 3. 1998, č. stížnosti 23224/94.

12 *Laurent proti Francii*, rozsudek ESLP ze dne 24. 5. 2018, stížnost č. 28798/13, § 45 a násl.

ce s to založit porušení čl. 8 Úmluvy, tím spíše je nutné jej spatřovat ve stavu, který nastal v případě obhájců MUDr. Zadeha.

V případě *Foxley proti Spojenému království*,¹³ který je obzvláště zajímavý s ohledem na komunikaci mezi advokáty a klienty, ESLP rozhodl, že sledováním korespondence stěžovatele s jeho právními zástupci byl porušen čl. 8. ESLP v tomto případě zdůraznil potřebu účinných ochranných opatření.¹⁴ Toto dopadá i na nynější věci, neboť sám předseda senátu opakovaně uvedl, že z obsahu předmětných zařízení žádné důkazy provádět nebude. O irelevantnosti obsahu předmětných zařízení pro toto trestní řízení tedy není pochyb.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právu na přístup k obhájci (Směrnice 2013/48/EU) v čl. 4 stanoví: „Členské státy respektují důvěrnost komunikace mezi podezřelými nebo obviněnými osobami a jejich obhájcem v rámci výkonu práva na přístup k obhájci stanoveného podle této směrnice. Tato komunikace zahrnuje schůzky, korespondenci, telefonické hovory a jiné formy komunikace, které jsou přípustné podle vnitrostátního práva.“ Tato směrnice pokládá důvěrnost komunikace mezi podezřelou nebo obviněnou osobou a jejím obhájcem za zásadní pro zajištění účinného výkonu práva na obhajobu a nezbytnou součást práva na spravedlivý proces, proto také výslovně uvádí, že při výkonu tohoto práva jsou členské státy povinny respektovat důvěrnost schůzek a jiných způsobů komunikace mezi obhájcem a podezřelou nebo obviněnou osobou bez výjimky.

Použitelný je případ společnosti AM & S, která nevydala některé z dokumentů v rámci vyšetřování kartelu na základě toho, že se jedná o chráněné písemné komunikace mezi obhájcem a klientem. Evropská komise vydala rozhodnutí požadující, aby společnost AM & S tyto dokumenty předložila. Ve věci *AM & S proti Komisi* Soudní dvůr Evropské unie potvrdil, že zachovávání důvěrnosti, která se týká jistých komunikací mezi advokátem a klientem, tvoří obecnou právní zásadu společnou zákonům všech členských států a jako takové také představuje základní právo chráněné právem ES. Soud rozhodl, že „jakákoli osoba musí být schopna bez omezení konzultovat advokáta, jehož profese přináší poskytování nezávislé právní rady všem těm, kteří ji potřebují“, a že proto „důvěrnost jistých komunikací mezi klientem a advokátem musí být chráněna“.¹⁵

ESLP se ve věci *Chadimová proti České republice*¹⁶ rovněž zabýval téměř totožnou situací. V daném případě byla prostřednictvím telefonních odposlechů v trestním řízení vedeném s paní Chadimovou zaznamenána (nahrána na několika kazetách) obsáhlá chráněná komunikace mezi ní a jejím obhájcem. Přestože trestní řád v takovém případě počítal nejen s nepoužitím takovýchto záznamů pro účely probíhajícího trestního řízení, ale přímo s jejich kompletním zničením, vnitrostátní orgány tento přísný požadavek nenaplnily a zničení všech záznamů této komunikace nezajistily. ESLP konstatoval porušení čl. 8 odst. 1 Úmluvy. K tomuto nejprve uvedl: „[k] zásahu do práv stěžovatelky totiž došlo tím, že nebyly zničeny kazety, na nichž byly tyto telefonické hovory zaznamenány, přičemž stěžovatelka nezpochybňuje záznamy jako takové“. Dále pak uzavřel: „S ohledem na informace získané od účastníků řízení a zejména informace předložené vládou Soud není přesvědčen o tom, že by vnitrostátní orgány vyvinuly dostatečné úsilí, aby prokázaly, že všechny kazety obsahující záznamy telefonických hovorů stěžovatelky s jejím právním zástupcem byly skutečně zničeny.“

Správný postup

Orgány činné v trestním řízení chtějí znát obsah informací uložených v počítačích či mobilních telefonech. Obecně je taková snaha po právu, bude-li zachován procesně správný postup jejich získání. **Nelze však při tomto postupu odhlédnout od jiných právem chráněných hodnot a oprávněných zájmů.** V daném případě měl již soud při ustanovení znalce uložit znalci, aby oddělil informace, které jsou výsledkem komunikace obžalovaného s obhájci, a dále ty, které nemají vztah k trestnímu řízení. Městskému soudu měl pak znalec předat jen takto vyříděné informace, které mají vztah k trestnímu řízení, jež je před ním vedeno.

Pakliže tak soudce neučinil, již to samotné je porušením práva na spravedlivý proces, protože soudce by měl čerpat informace z důkazů, které budou provedeny při hlavním líčení. Pakliže měl soudce přístup k důvěrné komunikaci mezi obžalovaným a obhajobou, která může obsahovat informace, jež obhajoba nechtěla předložit u soudu či jejichž uplatnění u soudu bylo jen zvažováno, pak soudce získal na věc určitý náhled, což ho v zásadě vyřazuje z pozice soudce nestranného. Navíc byla **porušena zásada rovnosti zbraní**, jelikož důvěrná komunikace mezi státními zástupci Vrchního státního zastupitelství v Olomouci či mezi státními zástupci a policií takto soudci a ostatním stranám zpřístupněna nebyla. V trestním spisu je jen to, co veřejná žaloba a policejní orgány chtěly do trestního spisu vložit, přičemž i mezi nimi mohla probíhat neformální e-mailová či obdobná komunikace.

Samotné porušení práva v tom, že se soudce seznámil s důvěrnou komunikací obhajoby, soudce městského soudu **znásobil tím, že takto získané informace vložil do trestního spisu a zpřístupnil je dalším osobám**, včetně obžaloby. Pokud již získal chráněné důvěrné informace, což samo o sobě bylo protiprávní, **neměl je dále šířit a zpřístupňovat třetím osobám.** To vše za situace, kdy byl soudce o tom, že na nosičích je důvěrná a chráněná komunikace mezi obžalovaným a obhajobou, informován obhájci. Přesto vědomě porušil Ústavou chráněné právní hodnoty. Nelze zde poukazovat na legitimní prolomení práva na důvěrnost komunikace, pakliže by v rámci takové komunikace docházelo k přípravě či realizaci trestné činnosti, což není poskytování právních služeb.¹⁷ To v daném případě nenastalo.

Závěr

Lze se domnívat, že postup městského soudu byl v rozporu s právem, materiálním chápáním základních práv a svobod a principy spravedlivého procesu. Daný případ nemá dopad jen na vlastní soudní řízení, ale nastaví postavení obhajoby v trestním řízení do budoucna obecně. Domnívám se, že po-

13 *Foxley proti Spojenému království*, rozsudek ESLP ze dne 20. 6. 2000, č. stížnosti 33274/96.

14 Také viz *ESLP Niemietz proti Německu*, rozsudek ESLP ze dne 16. 12. 1992, č. 13710/88, § 37; *Matheron proti Francii*, rozsudek ESLP ze dne 29. 3. 2005, č. 57752/00, § 36-43; *Pruteanu proti Rumunsku*, rozsudek ESLP ze dne 3. 2. 2015, č. 30181/05, § 49.

15 *AM & S proti Komisi*, rozsudek Soudního dvora EU ze dne 18. 5. 1982, č. 155/79, § 16, 18.

16 *Chadimová proti ČR*, rozsudek ESLP ze dne 18. 4. 2006, stížnost č. 50073/99, § 144-147.

17 § 21 zákona o advokacii a usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 3988/13, a ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14. Nález Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14.

kud by takový postup Ústavní soud akceptoval, bude v budoucnu opakován. Orgány činné v trestním řízení zjistí, že institut důvěrnosti komunikace mezi obhajobou a obžalovaným (obviněným) lze obejít formou domovní prohlídky.

Obecně je znám zdrženlivý přístup Ústavního soudu k zásahům do neskončeného trestního řízení v rámci řízení o ústavních stížnostech. Primární ochranu subjektivním právům mají poskytovat obecné soudy. Předmětné závadné jednání však učinil městský soud v hlavním líčení a zpřístupněním komunikace je již škoda nenapravitelná. Jsem toho názoru, že jen razantní a okamžitý zásah Ústavního soudu může zamezit opakování tohoto vadného postupu do budoucna. **Jinak bude celý výkon advokacie formou obhajoby narušen tím, že se obhájci i klienti budou bát spolu**

otevřeně komunikovat, protože jejich komunikace fakticky důvěrná nebude. Je též možné, že mezi obhájcem a klientem, pro kterého poskytuje obhájce právní pomoc dlouhodobě, bude probíhat i soukromá komunikace, která nemá vztah k trestnímu řízení. Jestliže takové informace budou soudy rozdávat státnímu zastupitelství, mohou být tyto informace někdy citlivé a státní zastupitelství či policie je může použít k vydírání obhajoby hrozbou jejich zveřejnění či jiným užitím. Proto věc podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelů a jde zde o zájem advokacie jako celku. ❀

Článek publikujeme i přes jistou kategoričnost některých autorových závěrů, které teprve čekají na potvrzení Ústavním soudem, a to z důvodu, že jde o vysoce zajímavý problém již ve fázi dosud nerozhodnuté věci.

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát nenahlásí bez zbytečného odkladu úschovu do elektronické knihy úschov, a dále, jestliže po splnění podmínek smlouvy poukáže část úschovy na úhradu daně opožděně.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 7. 11. 2018, sp. zn. K 53/2018

Kárně obviněná Mgr. A. K., advokátka, se dopustila kárného provinění

tím, že

1. poté, co na základě smlouvy o advokátní úschově ze dne 12. 8. 2016, kterou uzavřela jako schovatel s M. N. jako složitelkou a s O. P. jako příjemcem, přijala dne 8. 9. 2016 do své advokátní úschovy částku 1 100 000 Kč, ohledně této úschovy bez zbytečného odkladu nenahlásila požadované údaje do elektronické knihy úschov zřízené ČAK;

2. poté, co na základě smlouvy o advokátní úschově ze dne 12. 8. 2016, kterou uzavřela jako schovatel s M. N. jako složitelkou a s O. P. jako příjemcem, přijala dne 8. 9. 2016 do své advokátní úschovy částku 1 100 000 Kč, kterou se mimo jiné v částí 44 000 Kč představující daň z nabytí nemovitých věcí zavázala vyplatit do pěti pracovních dní po splnění dohodnutých podmínek na účet příslušného finančního úřadu, a poté, co podmínky pro výplatu úschovy byly splněny a lhůta pěti pracovních dnů pro vyplacení celé úschovy končila nejpozději dne 20. 9. 2016, část úschovy ve výši 44 000 Kč vyplatila až po urgenci dne 8. 3. 2017,

tedy

ad 1.

- při výkonu advokacie nepostupovala tak, aby nesnižovala důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržovala pravidla profesionální etiky ukládající jí povinnost – při provádění úschov peněz postupovat podle příslušných právních a stavovských předpisů, když bez zbytečného odkladu neodeslala ohledně prováděné úschovy požadované údaje do elektronické knihy úschov zřízené ČAK;

ad 2.

- nechránila práva a oprávněné zájmy klienta a neřídila se jeho pokyny,

- při výkonu advokacie nejednala svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupovala tak, aby nesnižovala důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržovala pravidla profesionální etiky ukládající jí povinnost – plnit převzaté závazky, – při provádění úschov peněz postupovat podle příslušných právních a stavovských předpisů, když veškeré prostředky nevyplatila za podmínek odsouhlasených klientem,

čímž porušila

ad 1.

- ust. § 17 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o advokacii“), ve spojení s čl. 9a usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „etický kodex“), a ve spojení s čl. 2b odst. 1 usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku, o provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem, ve znění pozdějších předpisů;

ad 2.

- ust. § 16 odst. 1, 2 zákona o advokacii,
- ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 2 etického kodexu, a dále ve spojení s čl. 9a etického kodexu a ve spojení s čl. 2 odst. 4 usnesení představenstva ČAK č. 7/2004 Věstníku.

Za to se jí podle ust. § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii ukládá kárné opatření

pokuta ve výši 30 000 Kč.

Kárně obviněná je povinna zaplatit České advokátní komoře částku 8 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení.

Pokuta a náhrada nákladů řízení jsou splatné ve lhůtě 15 dnů od právní moci rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Vzhledem k tomu, že kárný žalobce i kárně obviněná se po vyhlášení rozhodnutí vzdali práva na odvolání a současně prohlásili, že netrvají na vyhotovení odůvodnění, bylo vyhotoveno zjednodušené rozhodnutí, které neobsahuje odůvodnění.

❀ JUDr. JAN SYKA, Oddělení pro věci kárné ČAK

Evoluce rodinného práva

Rodinné právo je nejvíce opovrhovaným odvětvím práva. Obtížně bychom v obrovské množině právníků hledali kolegu, který si je cíleně zvolil za svou specializaci nebo o něm snil v průběhu fakulturních studií. A přece se o něm v poslední době stále častěji hovoří, Ústavní soud právě k němu vydává přelomové nálezy a legislativci přicházejí s návrhy, jak minimalizovat soudní spory.

A to nehovoříme o důsledcích rodinných konfliktů pro každodenní rodinný život našich klientů. Nic tolik nenaruší rodinné vazby, žádný jiný soudní spor neprovázejí tak velké emoce, nikde jinde se nepředkládá tolik důkazů, strany nejsou tak aktivní ve svých tvrzeních, nikde jinde se tolik nelže a nepodávají trestní oznámení. Popelka kdysi tolik opovrhovaná je dnes v samém centru pozornosti, což je hezky vidět na zájmu o členství v Unii rodinných advokátů (nedávno jsme překročili 120 členů) i v účasti na akcích, které pořádáme.

Revoluce versus evoluce

V průběhu posledních dvaceti let jsme zaznamenali řadu pokusů a nápadů, jak rodinné právo reformovat, řadu kroků, jak rozhodování soudů zrychlit. Argumenty se stále opakují: spornost roste, soudy pomalu soudí, odborníků je málo, znalecké posudky trvají dlouho, děti se svěřují matkám. A tak máme povinnou mediaci, diskuse o přednostech střídavé péče, šestiměsíční lhůtu pro soudní rozhodnutí, smírné řízení před rozvodem, řadu organizačních změn ze strany Ministerstva spravedlnosti směrem k opatrovnickým soudcům, novelu občanského zákoníku k úrokům z dlužného výživného, návrh na státem zálohované výživné a plánované rozvody u notáře. Nic k zásadní proměně nepřispělo, žádná skutečná revoluce se nekonala. Současné ale nelze pominout, že mnohé věci se v poslední době proměňují.

Ledy se hnuly, jen za jejich pohyb nemůže síla shora, ale naopak řada drobných a na první pohled nevýznamných kroků. Nic organizovaného, masového, ani převratného, kdo se však v poslední době zúčastnil diskuse, konference nebo rodinného semináře, musel ty drobné krůčky zaznamenat.

Soudci založili Spolek rodinněprávních a opatrovnických soudců. Setkávají se, vzdělávají, vyměňují si zkušenosti, krok za krokem se inspirují, obohacují ostatní a poskytují si rady, pomoc a doporučení. Do vedení okresních soudů se dostali

mladí muži, kteří manažerskými metodami řeší přetíženost rodinné agendy, boří zažitě stereotypy, spojují pomáhající profese a šíří republikou dobrou praxi, ať už se jí říká Cochem, mezioborová spolupráce, mimosoudní řešení sporů nebo edukace. **Opatrovníci** nepodporují výlučně matky, nenechávají se zaplést do rodičovských sporů, trvají na osobní účasti obou rodičů i dětí při jednání a všechny stejně poučují a sami sebe vzdělávají. **Psychologové** rozmlouvají rodičům i právním zástupcům znalecké posudky jako slepé a překonané cesty, odmítají psát dobrozdání na objednávku, propagují rodičovský plán a za účasti rodičů i dětí ho naplňují. **Úřad pro mezinárodní právní ochranu dětí** šíří osvětu o participačních právech dětí a propojuje dotčené odborníky. **Advokáti** založili Unii rodinných advokátů, podporují specializaci a nezbytnost neustálé

ho vzdělávání a mění obsah pojmu „oprávněný zájem klienta“. **Mediátoři** pochopili, že někdy nejde jen o dosažení dohody, ale o snížení konfliktu. **Ústavní soud** ukazuje obecným soudům cestu, vykládá občanský zákoník a zejména judikuje, že násilím se rodinné rozhodnutí nedá vynutit, protože k lásce a respektu nikoho zákonnou cestou nepřinutíte.

Chybí edukace veřejnosti

Odborníci už to tedy pochopili sami a v důsledku jejich prozření lze proces nazvat **evolucí rodinného práva**. Nikoliv spor a boj, nkoliv vítězství a prohry. Ale edukace, výchova, vzdělávání, měkké dovednosti, spolupráce, totožné informace ze všech stran a pomoc pro rodiče. Uvědomění si širších souvislostí zatím sdílají jen přední šiky a zajisté bude dlouho trvat, než poznání propadne až do nejnižších sfér dělníků rodinného práva a vztahového poradenství. Určitě se však blýská na lepší časy. Teď je ještě třeba edukovat rodiče, jejich děti, příbuzné, okolí – prostě veřejnost. Ta totiž leckdy ustrnula v právní úpravě minulého století, kdy se děti svěřovaly matkám do výlučné péče a tatínkové je navštěvovali jen o víkendech. Časy se mění a každý rodič má dnes právo dítě vychovávat. Tak tedy vzdělávejme nejen vlastní klienty, ale i veřejnost, ideálně ještě dávno před prvním sporem, aby na věci budoucí byla připravena. Kdo neumí, toho musíme poučit. Třeba o tom, že oba rodiče mají společnou odpovědnost a jeden bez druhého nemůže sám rozhodovat, lhostejno, zda je otcem či matkou anebo zda mu bylo dítě svěřeno do péče. Projekt České advokátní komory nazvaný *Advokáti do škol* by tomu také mohl napomoci.

Další články, úvahy a informace o činnosti Unie rodinných advokátů najdou zájemci na www.uracr.cz.

✿ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ,
prezidentka Unie rodinných advokátů

Je do zahraničí třeba sjednávat cestovní pojištění?

WI-ASS ČR
pojišťovací makléř

V době nadcházející sezony letních dovolených se stává aktuálním téma cestovního pojištění a vhodnosti jeho sjednání pro cesty do zahraničí.

Evropský průkaz zdravotního pojištění – tzv. „kartička zdravotní pojišťovny“ – je dokladem o sjednaném povinném pojištění, který je vstupenkou do zdravotních zařízení v zemích Evropské unie a garantuje nárok na stejnou péči, jakou mají k dispozici místní obyvatelé. Je však třeba mít na paměti, že ne vždy pokryje veškeré vynaložené náklady na nezbytnou zdravotní péči. Nemusí vždy pokrýt veškeré doplňky na ošetření, hospitalizaci, léky a v neposlední řadě neposkytne úhradu za případný potřebný transport zpět do vlasti. Při cestách mimo EU lze pak sjednání komerčního cestovního pojištění považovat jednoznačně za nezbytné.

NĚKTERÉ VÝHODY SJEDNÁNÍ CESTOVNÍHO POJIŠTĚNÍ:

- **Garance úhrady vynaložených léčebných výloh** až do výše sjednaných limitů pojištění plnění.
- **Asistenční služby** – operátoři jsou k dispozici 24 hodin denně a poskytnou veškerou potřebnou součinnost (doporučí místo pro ošetření, zajistí tlumočnicka, finanční záruku v nemocnici, pomohou při ztrátě zavazadel, zorganizují převoz do vlasti atd.).
- **Prověřená zdravotní centra** – v zájmu zajištění nejlepších služeb jsou v jednotlivých destinacích doporučována taková zařízení, která poskytují kvalitní zdravotní služby a jejichž fungování je pravidelně prověřováno.

- **Možnost sjednání dalších připojištění**, eliminujících nepříjemné a neočekávané situace na cestách (pojištění odpovědnosti, úrazu, zavazadel, pojištění pro zrušení/storna cesty, připojištění rizikových sportů atd.).

Možností uzavření cestovního pojištění je mnoho: pojištění jednorázové cesty nebo řešení pro cesty opakované (roční karty); skupinové řešení pro firmy – volba vhodného produktu bude vždy záležet na délce a druhu zahraniční cesty, destinaci a dalších faktorech.

Specialisté společnosti WI-ASS ČR zajistí nejen vaše požadavky na pojištění profesní odpovědnosti, ale rádi vám poskytnou veškerou součinnost při sjednávání všech ostatních pojistných produktů.

✿ Mgr. TEREZA POLÁKOVÁ,
jednatelka WI-ASS ČR

V případě Vašeho zájmu o další informace prosím kontaktuje specialisty na našich pobočkách:

Pobočka Praha, Florentinum, vstup C, Na Florenci 15, 110 00 Praha		Pobočka Olomouc, Ostružnická 362/3, 779 00 Olomouc		
Zdeněk Chovanec +420 274 812 921 +420 605 298 336 chovanec@wiass.cz	Mgr. Martina Ludwig +420 222 390 870 +420 739 524 298 ludwig@wiass.cz	Ing. Stanislav Pažout +420 221 421 733 +420 734 166 829 pazout@wiass.cz	Ivo Drábek +420 585 225 324 +420 736 628 108 drabek@wiass.cz	Libor Karný +420 585 230 256 +420 730 522 520 karny@wiass.cz

Říct, či neříct – to je, oč tu běží

„Paní doktorko, tady advokát Novák. Volám kvůli klientovi A. B., v jehož věci je zítra jednání. Převzal jsem zastupování protistrany a chci vám poslat naše vyjádření.“ Telefonický rozhovor, jaký jste určitě každý zaznamenali. Jste si jisti, jak na něj správně reagovat?

Naskýtá se totiž několik variant. V první je Novák kolega, kterého znáte a jehož číslo mobilu máte uloženo. Pak informaci přijmete, přisvědčíte a pokračujete v rozhovoru. Složitější ovšem je, pokud kolegu Nováka osobně neznáte. Zákon o advokacii v § 21 odst. 1 uvádí, že advokát má zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Přiznat cizímu člověku do přístroje, který může být odposloucháván, že zastupujete klienta A. B., je podle mě zcela zjevné porušení této povinnosti. A to vše ještě zkomplikují třetí variantou: co dělat, pokud jsem klienta A. B. kdysi zastupovala, ale dnes už ho nezastupuji.

Otázka zní, jak v takovém případě správně postupovat, čímž uvedený příklad nabobtná do obecného problému, zda povinnost mlčenlivosti pokrývá i informaci, koho že zastupuji, zastupovala jsem, či už nezastupuji. Osobně o tom nepochybuji (mlčenlivost přece trvá i po skončení zastupování), ačkoliv znám řadu kolegů s odlišným pohledem na věc. „Nějak přece musím na podobné telefonáty reagovat, ne?“ Pojďme si tedy probrat možné varianty.

Nabízí se první intuitivní odpověď: „Pane kolego, já už A. B. nezastupuji, tedy ani nevím, že je zítra v jeho věci jednání. Běžte se podívat do spisu, kdo ho zastupuje teď.“ Cítíte, že odpověď je nekorektní? Druhá reakce je opatrnější: „Pane kolego, vaše

informace je patrně určena jinému advokátovi. Snad pochopíte, co vám touto odpovědí toužím sdělit.“ Odpověď možná, byť podle mě na samé hraně zákonnosti a nedovtipnému kolegovi stejně nepomůže. Třetí odpověď je patrně ideální: „Pane kolego, mám povinnost mlčenlivosti, nemohu vám tedy vaši informaci potvrdit, ani vyvrátit.“ Čtvrtá reakce je snad příliš úzkoprsá: „Promiňte, ale telefon k vyřizování clientských věcí nepoužívám. Je to médium nevhodné a vysoce podezřelé. Zavolat může každý, prověřit totožnost volajícího není možné a po telefonu se nikdo zmocněním neprokáže. Navštivte mě osobně v kanceláři nebo pošlete dopis či e-mail.“ Mladší kolegové se nejspíš v tuto chvíli uculují a mé závěry i pohnutky považují za překonané a konzervativní. Z příkladu však jasně plyne, že věc je třeba řešit akutně a právě teď. Jsem proto docela zvědavá, jakou reakci těmito řádky vyvolám.

My advokáti se ze všech sil snažíme zabránit snahám státu, institucí či různých aktivistických skupin prolomit či omezit advokátní mlčenlivost. Je pochopitelné, že se bráníme útokům zvenčí, tím spíš, že jisté státy se tlaku neubránily. Někteří z nás však sami nemají jasno, kdy promluvit a kdy mlčet navždy. Možná že máte jiný pohled na věc. Pak je však nejvyšší čas si odpovědi vyjasňovat.

✿ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ, advokátka a prezidentka Unie rodinných advokátů

1. MEZINÁRODNÍ ADVOKÁTNÍ SPORTOVNÍ HRY – ZÁJEMCI, HLASTE SE!

Pařížská advokátní komora pořádá 1. mezinárodní advokátní sportovní hry, a to ve dnech 8. až 12. července 2019 v Paříži. Jedná se o prestižní mezinárodní akci, na které by ČAK neměla chybět. Cílem této akce je propojit advokáty – sportovce a sportovkyně z celého světa v rámci sportovních her, kde budou reprezentovat své advokátní komory v olympijských disciplínách. Jelikož mezi českými advokátkami a advokáty máme zdatné sportovce, ČAK je připravena účast podpořit a přispět i na náklady účastníků, včetně registračního poplatku, případně zajistit i autobusovou dopravu, bude-li dostatek zájemců.

Akce bude zahrnovat kromě sportovního programu také 4. ročník konference „Assises du Droit du sport“ na téma sportovní právo, a slavnostní program. Konference bude tlumočena do angličtiny.

V případě zájmu kontaktujte JUDr. Evu Indruchovou, vedoucí Odboru mezinárodních vztahů ČAK: indruchova@cak.cz.

Uzávěrka přihlášek je 27. května 2019.

Podrobné informace o hrách najdete v Advokátním deníku: www.advokatnidenik.cz.

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje

★ Z legislativy Evropské unie

Nová pravidla ohledně transparentnosti online platform

Unijní instituce dosáhly dne 13. února 2019 politické dohody ohledně vůbec prvních pravidel, jež by měla vytvořit spravedlivé, transparentní a předvídatelné podnikatelské prostředí pro podniky a obchodníky využívající online platformy. Nová pravidla vstoupí v platnost 12 měsíců od jejich přijetí a zveřejnění.

Směrnice na ochranu oznamovatelů

Velvyslanci členských států při EU dne 15. března 2019 potvrdili dohodu ohledně směrnice o ochraně oznamovatelů. Tato nová pravidla budou vyžadovat vytvoření bezpečných kanálů pro oznamování jak v rámci organizace, tak i pro oznamování veřejným orgánům. Postoj Rady co do okruhu chráněných osob zůstal zachován. Kompromisní znění počítá s širokou oblastí působnosti v souladu s postojem Rady. Zahrnuje oblasti, jako jsou zadávání veřejných zakázek, finanční služby, předcházení praní peněz, veřejné zdraví atd.

Brexit

Dne 10. dubna 2019 se Evropská rada dohodla na dalším prodloužení lhůty podle čl. 50 odst. 3 Smlouvy o EU, s cílem umožnit ratifikaci dohody o vystoupení oběma stranami. Toto prodloužení by mělo trvat po dobu nezbytně nutnou, v každém případě však nejdéle do 31. října 2019.

Nariadení o zabezpečení dokladů totožnosti

Předsednictví Rady a Evropský parlament dosáhly neformální dohody o nařízení, jež posílí zabezpečení průkazů totožnosti občanů EU a povolení k pobytu vydávaných občanům EU a jejich rodinným příslušníkům ze třetích ze-

mí, což povede k omezení jejich podvodného zneužívání.

Zahájena diskuse o posílení právního státu v EU

Komise dne 3. dubna 2019 zveřejnila sdělení shrnující dostupné nástroje pro sledování, hodnocení a ochranu zásad právního státu v Unii. Z dosavadních zkušeností především vyplývá, že je třeba prohloubit znalost zásad právního státu, včas předcházet souvisejícím rizikům a porušením těchto zásad a zajistit náležitou reakci v případech jejich nedodržování v EU.

★ Z činnosti Rady Evropských advokátních komor (CCBE)

Příručka pro advokáty ohledně e-Curia

Od 1. prosince 2018 je e-Curia jediným oficiálním prostředkem k výměně právních dokumentů mezi zástupci stran v rámci řízení před Tribunálem. CCBE proto připravila aktualizovanou praktickou příručku pro advokáty, zaměřenou na vkládání dokumentace do elektronických systémů Soudního dvora EU, kde upozorňuje na změny a časové prodlevy při zakládání nového účtu.

Odpověď CCBE na veřejnou konzultaci EK ohledně implementace Aarhuské úmluvy

Dne 14. března 2019 CCBE publikovala svou odpověď na veřejnou konzultaci Evropské komise ohledně implementace Aarhuské úmluvy. CCBE má za to, že aby bylo dosaženo souladu evropského práva s Aarhuskou úmlouvou, musí dojít k revizi unijního aarhuského nařízení, zejména co do zajištění přímého přístupu k evropským soudům [čl. 263 (4) SFEU].

★ Různé

Výzkumné centrum pro kybernetickou bezpečnost

Rada dne 13. března 2019 udělila rumunskému předsednictví mandát k zahájení jednání s Evropským parlamentem o vytvoření špičkové znalostní základny pro kybernetickou bezpečnost, jež pomůže zajistit bezpečnost jednotného digitálního trhu a zvýšit autonomii EU v oblasti kybernetické bezpečnosti.

★ Z judikatury evropských soudů

ESLP: Pais Pires de Lima proti Portugalsku

ESLP rozhodl jednomyslně ve věci *Pais Pires de Lima proti Portugalsku* (č. 70465/12) ze dne 12. února 2019, že soudním rozhodnutím, které advokátovi nařizuje, aby zaplatil nepřiměřenou částku jako náhradu škody, došlo k porušení čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

SDEU: Odebrání statusu trvalého pobytu

Soudní dvůr EU dne 14. března 2019 rozhodl ve věci C-557/17, že povolení k pobytu za účelem sjednocení rodiny na základě padělaných dokumentů může být odebráno i bez znalosti dotčených osob o tom, že byly dokumenty získány podvodem. Každý případ však musí být posouzen individuálně.

✦ Odbor mezinárodních vztahů ČAK

★ **Detailní informace** jsou k dispozici v rubrice „Aktuality z Evropské unie“, kterou pravidelně zpracovává Odbor mezinárodních vztahů ČAK a která je k dispozici na stránkách www.cak.cz/Mezinárodní_vztahy/Zastoupení_ČAK v Bruselu a EU a v Advokátním deníku na www.advokatnidenik.cz v kategorii Svět práva.

Delegace české advokacie v Ománu

Předloni navštívili zástupci Ománské advokátní komory (OAK) Českou republiku a její nejvýznamnější justiční instituce, včetně České advokátní komory. Koncem loňského roku přišlo reciproční pozvání prezidenta OAK JUDr. Mohammeda Bin Ibrahima al-Zadjalih, Ph.D., LL.M., k návštěvě pro delegaci české advokacie, která by jednala v Ománu s advokátními a justičními institucemi, a protože Dr. Mohammed je rovněž poslancem Al Shura Council (dolní komory ománského parlamentu), i k jednání se zástupci parlamentu a vedení Právnické fakulty Sultan Quaboos University.

Ománská představitelé sami označují Omán za bránu do Perského zálivu a Afriky a velmi pracují na tom, aby se sultanát otevřel světu, zejména investorům a podnikatelům. Ne náhodou se doba návštěvy advokátní delegace na přelomu března a dubna 2019 kryla s oficiální státní návštěvou předsedy Senátu Parlamentu ČR Jaroslava Kubery a s ním cestující podnikatelské mise. Česká advokátní delegace byla pozvána i na slavnostní galavečeři pořádanou právě u příležitosti návštěvy českého předsedy Senátu. Pokud se ekonomické vztahy ČR a Ománu budou rozvíjet, zcela jistě bude zapotřebí na obou stranách orientujících se právních zástupců. A vzájemnému poznávání našich právních systémů otevřela dveře i právě skončená návštěva...

Během pobytu v Ománu jako první čeští advokáti navštívili Právnickou fakultu Sultan Quaboos University v čele s jejím děkanem. Právnická fakulta je mladá, funguje od roku 1997 a ročně její brány opouštějí stovky právníků a právniček, k našemu překvapení počet studujících dívek je téměř shodný s počtem studujících chlapců. Studium je pětileté a rozdělené do bakalářského a nadstavbového magisterského studia. V jeho rámci bylo zcela odstoupeno od výuky práva *šaría* a přešlo se na výuku tzv. *islamic law*, což je kombinace anglosaského a kontinentálního práva adaptovaného na místní poměry. Omán se vyznačuje sekularitou státoprávního uspořádání a předpisy, jež do života uvedl sultán Qaboos, zavedly náboženskou toleranci.

Na závěr návštěvy na univerzitě měli advokáti možnost nahlédnout do výukových prostor, včetně jednací síně k simulaci soudních procesů. Během rozhovorů

Česká delegace na návštěvě Soudu první instance (jednací síň).

s vedením fakulty bylo nastoleno z obou stran téma možných studijních stáží studentů právnických fakult.

Delegace českých advokátů byla teprve druhou oficiální delegací, která do Ománu na pozvání Ománské advokátní komory přicestovala, a byla jí i v médiích věnována značná pozornost (viz stránky z ománského tisku níže).

Více než třicet procent ománské advokacie tvoří ženy (ještě větší zastoupení mají ženy v Ománu mezi prokurátory). Ománská advokátní komora je velmi mladá a členství v ní dosud není podmínkou pro výkon advokacie, je dobrovolné, a představitelé komory se tak velmi zajímají

o agendy a kompetence zaběhnutých, tradičně fungujících samosprávných komor.

Delegace českých advokátů jednala se zástupci Nejvyššího soudu, se zástupci soudu prvního i druhého (odvolacího) stupně v hlavním městě Muscatu, s vedením Administrativního soudu i s vedením OAK. Navštívila i AK Turki Al-Mamariho (viz foto níže).

Přijetí u předsedy
Administrativního soudu.

Na tuto odbornou část návštěvy navazovala jednání s pracovníky Ománské komise pro lidská práva (viz dolní malé foto na str. 73) a setkání s generálním tajemníkem The State Council (Parlamentu) včetně přijetí u „první dámy“ Ománu, princezny Mony (viz foto níže), která zastupuje sultána Quaboosa v řadě společenských povinností, včetně toho, že se podílí (vedle děkana) na řízení Sultan Quaboos University.

Vyvrcholením pracovní cesty české advokátní delegace v Ománu pak byla účast na 4. výroční konferenci OAK, jejíž datum konání bylo dokonce přizpůsobeno tak, aby se s naší návštěvou krylo. Této pracovně-odborné konferenci se účastnily delegace všech advokátních komor zemí Perského zálivu a států severní Afriky, a to na nejvyšší úrovni. Po skutečně

Dva snímky z jednání 4. výroční konference Ománské advokátní komory.

vzletně pojatých oficiálních se letos jednalo zejména o arbitrážní řízení a založení nového Arbitrážního centra při Obchodní komoře v Ománu (arbitráž neměla dosud v Ománu své institucionální zakotvení, a pokud se smluvní partneři dohodli na řešení svých sporů pomocí arbitráže, museli k ní dojíždět až do Dubaje).

Všechna oficiální jednání nebo neformální setkání s ománskými advokáty a advokáty, včetně večere, kterou pořádala v Muscatu ČAK (recipročně oproti obdobné večeři pořádané předloni OAK v Praze), probíhala ve velmi přátelském duchu, s cílem být v kontaktu, poznávat se, byť jsou naše advokátní profese vykonávány ve dvou zcela odlišných státoprávních útvarech a každá v jiném koutu světa.

Jak zdůraznil v jednom ze svých projevů předseda ČAK Vladimír Jirousek,

skutečnost, že se setkávají advokáti různých zemí, různého historického vývoje, různých společenských struktur a justičních systémů, a přitom považují za vhodné vzájemně si sdělovat své zkušenosti, je nepochybně důkazem, že advokacie všude na světě skutečně žije, a ten či onen justiční systém se bez ní nemůže obejít.

Vedení obou advokátních komor se na závěr návštěvy rozešlo s vizí možných výměnných stáží mladých advokátů či koncipientů v advokátních kancelářích druhé země. V dohledné době bude tedy zjišťován případný zájem o takové stáže, následně by se v případě pozitivních reakcí dohodl další postup. Přátelských vztahů a výměny poznatků není nikdy dost!

✿ Text a foto: icha

informace a zajímavosti

Insolvenční kongres 2019 poukázal na klady i zápory oddlužovací novely

Především „oddlužovací“ novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 31/2019 Sb., i když nejen ta, byla hlavním tématem velkého insolvenčního kongresu, který se konal pod záštitou České advokátní komory 25. dubna 2019 v Praze. Ve dvou sálech pražského kongresového hotelu Clarion se sešlo na čtyři sta účastníků, jejichž profesní život je spojen s insolvenční správci, tedy především insolvenční správci, advokáti a insolvenční soudci.

K přednášejícím patřili i někteří z autorů tohoto insolvenčního monotematického čísla BA, jejichž vystoupení bylo založeno na textech, které si v ucelené podobě můžete přečíst na předcházejících stránkách (článek Kláry Cetlové, na str. 21-23, Karla Šimky na str. 52-54, Ladislava Derky na str. 55-57, Michala Žižlavského na str. 37-39, Adama Sigmunda na str. 40-41 a Jiřího Grygara na str. 19-20).

Kongres zahájil tehdejší ministr spravedlnosti JUDr. Jan Kněžínek, Ph.D., a jak sám uvedl, jednalo se o jeho poslední veřejné vystoupení před odchodem z ministerské funkce. Kněžínek označil novelu insolvenčního zákona, která vstoupí v účinnost 1. června 2019, za nejdůležitější právní předpis letošního roku a pravděpodobně i celého volebního období, a insolvence za justiční téma letošního roku. Novela je podle jeho slov schopna změnit životy lidí, kteří jsou v tíživé životní situaci, v předlužení. Lidé v dluhové pasti jsou největším celospolečenským problémem, který Česká republika v současnosti řeší a který je schopen ohrozit samu podstatu právního státu.

Kněžínek proto kongres přivítal jako fórum pro debatu nad spornými otázkami. Ministerstvo spravedlnosti bude muset podle jeho slov monitorovat, jak začne novela v praxi fungovat, a pak případně přijmout další opatření. Nutné bude podle něho vyřešit elektronizaci justice v souvislosti se zavedením generátoru přidělování, přičemž cílem je zavedení e-justice a plně elektronického spisu.

Spor kolem stanoviska ČAK

Spornou otázkou, kterou ministr výslovně zmínil, a hovořili o ní v průběhu kongresu i další řečníci, bylo stanovisko ČAK k odměně za seps návrhu na povolení oddlužení, které jde podle Kněžínkova názoru proti smyslu, a dokonce přímo proti výslovnému textu právní úpravy.

Náměstkyně sekce dohledu a justice Ministerstva spravedlnosti JUDr. Klára Cetlová označila stanovisko ČAK za „velmi cenné“, ale zdůraznila, že názor Ministerstva spravedlnosti na to, zda vyhledání a rozbor dluhů jsou zahrnuty v regulované odměně za sepsání návrhu na oddlužení, je od stanoviska

ČAK odlišný. Ustanovení § 390a insolvenčního zákona čte ministerstvo podle jejich slov tak, že bez vyhledání a rozboru dluhů nelze návrh sepsat.

Tématu se v jednom ze svých vystoupení na konferenci věnoval také člen představenstva ČAK JUDr. Michal Žižlavský, který především rozebral zásadní rozdíl mezi advokáty a dalšími možnými sepisovateli návrhu na oddlužení. Jak řekl, advokát musí vždy dodržovat § 16 zákona o advokacii, a nesmí být tudíž nikdy jen pouhým „vyplňovatelem formuláře“ a vždy musí vyhodnotit celou situaci optikou svého klienta. Odměna podle § 390a odst. 3 insolvenčního zákona, stanovující limitovanou odměnu za návrh na oddlužení, se podle něho nevztahuje na další právní služby poté, co je rozhodnuto o úpadku.

Obtížná cesta k novele

Odbornou část kongresu ve větším sále Meridian, věnovanou spíše „právním“ a „justičním“ tématům, zahájil diskusní panel, moderovaný advokátem a insolvenčním správcem JUDr. Jaromírem Cisařem, ve kterém náměstek ministra spravedlnosti JUDr. Jeroným Tejc a předseda ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny Marek Benda shrnuli téměř tříletou a obtížnou cestu novely legislativním procesem.

V debatě vystoupil i europoslanec JUDr. Stanislav Polčák, který stručně informoval o nové směrnici o preventivní restrukturalizaci a druhé šanci, která byla přijata letos v březnu a po jejímž projednání Radou budou mít členské státy EU dva roky na její transpozici, což bude znamenat i nutnost další novely insolvenčního zákona. Jak Polčák shrnul, směrnice zavádí i tzv. preventivní restrukturalizaci, která má předejít úpadku firmy, a také možnost oddlužení i pro poctivě podnikající fyzické osoby, a to ve lhůtě tří let. Směrnice dává státům možnost, nikoliv však povinnost, tuto tříletou lhůtu zavést i pro oddlužení nepodnikatelů, což podle jeho názoru jistě vyvolá velké politické diskuse.

Soudcovský blok

Následující „soudcovský blok“ zahájil svým vystoupením „Klíčové dopady novely do činnosti soudů“ místopředseda Krajského soudu v Ostravě Mgr. Rostislav Krhut. Ten zdůraznil, že náběh nové úpravy bude velmi pozvolný, protože se vztahuje až na insolvenční řízení zahájená po 1. červnu letošního roku, takže velmi dlouho bude právní úprava dvojkolejná. Podle jeho slov je možné očekávat první soudní rozhodnutí podle novely v letech 2024 až 2025, první rozhodnutí Nejvyššího soudu pak nejdříve v roce 2026. Novela podle něho zásadně zvýší povinnosti insolvenčních správců ohledně dohledu nad dlužníky i ohledně komunikace s insolvenčním soudem. „Je třeba začít s dohledem nad dlužníkem od začátku, komunikovat s ním a případné problémy avizovat soudu. Když budete mlčet, soudce si řekne, že je vše v pořádku,“ uvedl Krhut. Klíčové podle něho je, aby se insolvenční správci snažili „tlačit“ na dlužníky, aby vyvinuli maximální úsilí na zaplacení svých dluhů.

Krhut dále rozebral několik možných variant očekávaného nárůstu agendy oddlužení. Krajský soud v Ostravě jako největší insolvenční soud v České republice (řeší 17 % insolvenční agendy v ČR) dostává dnes měsíčně 300 věcí. Nárůst na dvojnásobek by měly soudy zvládnout, nárůst o dalších 100 % je podle něho hraniční a zvládnutelný jen za podmínky, že Ministerstvo spravedlnosti splní svůj slib a okamžitě insolvenční soudy finančně a personálně posílí. Případný další nárůst agendy pak by podle Krhuta již znamenal nutnost razantních řešení, hledání nových prostor a technologických řešení, či dokonce nutnost vzniku samostatných insolvenčních soudů.

Jak v této souvislosti Krhut poznamenal, insolvenční agenda je agendou perspektivní, která nakonec „pohltná a vstřebá všechno“, a dodal: „Insolvenční agenda byla dlouho vnímána jako agenda obchodní, dnes je vnímána jako agenda civilní a do budoucna se z ní stane agenda opatrovnícká. S dluhy má problém deset procent dospělé populace. Dlužníci potřebují opatrovatele, který by je vedl finančním životem.“ Otázkou do budoucnosti tak podle něho je, jak zacházet s lidmi, kteří prošli úspěšně oddlužením. „Bude možné jim poskytnout nový úvěr? A za jakých podmínek?“ ptá se.

Na Krhutovo vystoupení navázal místopředseda Krajského soudu v Českých Budějovicích JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., MPA, který komentoval především dopady „akreditační“ novely z roku 2017. Ta podle jeho slov zavedla obsáhlé formuláře, jejichž výsledkem jsou jen objemné insolvenční spisy. Doufá proto, že nové formuláře budou jen „na jeden papír formátu A4“. Osobně ho pak mrzí, že na jeho soudě je i po novele stále 9 % podaných návrhů na oddlužení rovnou zhodnoceno jako neprojednatelné, a v 12 % případů soud vyzývá k odstranění vad, i když návrhy nyní „dělají profici“.

Na tato dvě vystoupení navázal diskusní panel o dopadu novel v praxi krajských soudů. Nejzásadnější debata se v ní strhla o výklad toho, co lze po člověku v oddlužení „spravedlivě požadovat“. Konkrétně řečeno, bude povinností insolvenčního správce nutit dlužníka ke změně zaměstnání, například učitelku v mateřské škole, aby šla pracovat do skladu Amazonu? Místopředseda Krhut v debatě řekl, že ano, podle reakcí účastníků konference si to ale řada insolvenčních správců v praxi nedokáže představit.

Odpolední panel

Odpolední část konference v sále Meridian zahájil soudce Ústavního soudu, dlouholetý advokát, bývalý insolvenční správce a místopředseda ČAK JUDr. David Uhlíř. Ve své přednášce nazvané „Insolvenční řízení v rozhodování Ústavního soudu“ představil několik nejdůležitějších judikátů ÚS s insolvenční tematikou (např. Pl. ÚS 14/2010, díky kterému získali věřitelé právo popírat pohledávky ostatních věřitelů, Pl. ÚS 23/2014, podle něhož v případě nečinnosti věřitelů se musí ujmout rozhodování soud, Pl. ÚS 17/2015, který řešil spor o fyzickou přítomnost insolvenčního správce na provozovně, či Pl. ÚS 33/2015, ve které stěžovatel – věřitel marně bojoval o získání aktivní legitimace k podání odpůřčí žaloby).

Jak Uhlíř zdůraznil, stále se setkává s nepochopením způsobu, jak Ústavní soud pracuje a rozhoduje. „Řízením před Ústavním soudem nepokračuje dosavadní řízení. Ústavní soud dostane jen to, co stěžovatelé pošlou, a je tedy třeba vzbudit zájem soudce-zpravodaje nebo jeho asistentů, aby věc hned nevyhodnotili jako zjevně neopodstatněnou,“ řekl. Poukázal také na fakt, že Ústavní soud nemá specializované senáty: „Nemůžete očekávat, že

narazíte na specializovaný senát, který bude vědět více než vy. Nejlepší je vylíčit podstatu věci a v čem spatřujete porušení základního práva,“ poradil Uhlíř bývalým kolegům.

Dalším zajímavým odpoledním vystoupením byl příspěvek **místopředsedy Krajského soudu v Praze JUDr. Jiřího Grygara, Ph.D.**, který se věnoval problémům kolem zavedení **generátoru náhodného přidělování do insolvenční agendy**. Příslušné ustanovení nabude účinnosti 1. 11. 2019, podle Grygara je ale bude možné aplikovat až v roce 2020. Jak vysvětlil, ze začátku se bude jednat o provizorní řešení pomocí dálkové aplikace, nijak nepropojené s rejstříkem soudu, do kterého tak bude administrativní pracovníce ručně zapisovat vygenerované číslo, aniž tu bude existovat kontrola, zda se tato pracovníce nějak nespletla.

Grygar zdůraznil, že smyslem této novinky má být zabránění v manipulaci s přidělováním insolvenčních věcí. Podle jeho slov ale toto riziko spíše vzroste, neboť bylo přesunuto z předsedy soudu na nižší administrativu.

Program v hlavním konferenčním sále uzavřelo vystoupení **soudce Krajského soudu v Ústí nad Labem Mgr. Jáchyma Oswalda**, nazvané „**Příhlášky v insolvenčním řízení, odstraňování vad, přezkoumávání a popěrné úkony, postoupení pohledávky a reakce insolvenčního soudu**“, jehož závěrečná slova „*Jsmo na jedné lodi, i když se to na první pohled nemusí zdát*“, získala zasloužený závěrečný potlesk.

Paralelní „ekonomové“

Paralelně probíhající program ve druhém, menším sále Kepler, byl zaměřen spíše ekonomicky.

V prvním diskusním panelu s názvem „**Ohrožené ekonomické sektory a názory věřitelů na možnosti řešení. Bankovní regulace a její dopady**“ se panelisté, především ekonomové a bankéři, zamýšleli nad otázkou, jaké dopady bude mít regulace přístupu bank k nesplacným úvěrům od Evropské centrální banky a směrnice EU o preventivní restrukturalizaci. V České republice nejde podle bankéřů v této oblasti o zásadní problém. Celkově se však evropský bankovní sektor dlouhodobě potýká s vysokým podílem nesplacných úvěrů, a protože české banky mají své centrály v zahraničí, jsou pro ně závazné jejich metodické pokyny.

Makroekonomický pohled přinesl také panel s názvem „**První ekonomický cyklus za účinnosti insolvenčního zákona a co dál. Banka jako věřitel v insolvenčním řízení**“. Bankéři si

ce nepředikovali podrobně jednotlivá odvětví, která mohou být ohrožena, přesto hledali systémové znaky možné budoucí krize. Jako příklad uvedli studii KPMG, která jako nejrizikovější uvádí automobilový průmysl, což by mělo pro ČR negativní důsledky. Za nejpřelomovější změnu panelisté označili zavedení transparentního insolvenčního rejstříku, který nám závidí i v zahraničí.

S příspěvkem nazvaným „**Právní důsledky přezkumu daňové pohledávky v insolvenčním řízení**“ vystoupila **advokátka a členka představenstva ČAK JUDr. Monika Novotná**. Ta hovořila o zhodnocení procesních důsledků přezkumu nepravomocné daňové pohledávky v insolvenčním řízení ve smyslu § 243 odst. 2 daňového řádu. V praxi vznikla diskuse, zda v takovém případě ztrácí insolvenční správce právo prověřit zákonnost takové daňové pohledávky ve správním soudnictví či zda se jedná o standardní procesní postup při popření pohledávky, tedy v rámci incidenčního řízení.

Tématu „**Daňové povinnosti IS pro rok 2019. Žaloby proti správci daně – § 203a**“ se ujala **JUDr. Ing. Helena Horová, LL.M., advokátka a specialista na insolvenční a daňová řízení, dlouholetá členka odborného kolegia Komory daňových poradců**. Ta nejdříve shrnula seznam daňových povinností pro insolvenční správce pro rok 2019 a následně představila možné varianty žaloby proti správci daně a popsala příklady toho, jak se insolvenční správce může bránit v případě účasti dlužníka na domnělém karuselovém podvodu. Podle Horové lze na finančních úřadech dohledat třeba zatažené vyplácené dividendy, výši DPH, položky, které dokládají reálnou situaci dlužníka, ale insolvenční správci této cesty zjišťování příliš nevyužívají.

Předposlední přednáškou bylo vystoupení dvou **advokátů se specializací na insolvenční a trestní právo, Mgr. Bc. Michala Hory a Mgr. et Mgr. Davida Průši** na téma „**Praktické dopady trestných činů v insolvenčním řízení**“, kteří rozebírali postup insolvenčního správce, jenž zjistí, že došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu, včetně nového trestného činu maření spravedlnosti. (*Vztahům mezi trestním a insolvenčním právem se v tomto čísle věnují příspěvky Františka Púryho na str. 48-49 a Lukáše Trojana na str. 50-51.*)

Závěr konference v sále Kepler uzavřel **odborný asistent na katedře obchodního práva PF UK JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M.**, příspěvkem nazvaným „**Úskalí vázanosti podnikatele jednáními učiněnými za něj členy statutárního orgánu a dalšími osobami**“. Jak zdůraznil, vždy musí být zřejmé, kdo jedná jménem společnosti, a pokud to zřejmé není, jedná dotyčná osoba vždy za sebe. Odkázal přitom na judikát Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 3790/2008. Dotkl se i platnosti plných mocí z minulosti v souvislosti s insolvenčním řízením a toho, jak řešit zastupování mezi více jednateli společnosti či v situaci, kdy někteří jednatelé vystoupí z firmy.

✿ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ, Mgr. HANA KEJHOVÁ, MPA

Mnohem podrobnější zprávu o průběhu kongresu najdete v Advokátním deníku: www.advokatnidenik.cz.

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 6. června 2019

Jak s nadhledem zvládat změny v pracovním a osobním životě advokáta

Lektor: PhDr. Miloslav Hrubý, psycholog, kouč, mediátor

ve čtvrtek 13. června 2019

GDPR rok poté – dopady, implementační zkušenosti a praktické postupy v advokacii

Lektor: JUDr. Ing. Jindřich Kalíšek, Ph.D., CIPP/E, advokát a pověřenec pro ochranu osobních údajů, člen Sekce ČAK pro IT právo a ochranu osobních údajů

ve čtvrtek 20. června 2019

Nové typy řízení v oblasti věcných práv II.

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 5. září 2019

Právní jednání v novém občanském právu (prakticky k existenci, platnosti, účinnosti a výkladu)

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve čtvrtek 12. září 2019

Odpovědnost státu za újmu způsobenou při výkonu veřejné moci v nejnovější judikatuře Nejvyššího soudu (s výjimkou nepřiměřené délky/průtahů v soudních a správních řízeních)

Lektor: JUDr. Pavel Simon, soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 19. září 2019

Advokát jako právní zástupce zaměstnavatele nebo zaměstnance (nejčastější pracovní spory řešené soudy a role advokáta v nich)

Lektor: JUDr. Martin Mikyska, advokát, soudní znalec pro obor ekonomika, odvětví mzdy, se zvláštní specializací na náhrady za ztrátu na výdělku při úrazech a nemocech z povolání

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 273 193 251 – pí Marie Knížová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

v úterý 4. června 2019

Katastr nemovitostí – průvodce vkladovým řízením a zápisem poznámkou

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, LL.M., ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu hlavního města Prahy

ve čtvrtek 27. června 2019

Kupní smlouva

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve středu 12. června 2019

Insolvenční právo 2019 (koncepční změny oddlužení spotřebitelů, aktuální otázky řešení úpadku podnikatelů)

Lektor: JUDr. Michal Žižlavský, advokát a insolvenční správce, člen představenstva ČAK, předseda odborné Sekce pro insolvenční právo, člen LRV

Seminář pro advokáty pořádaný regionem Západní Čechy v Plzni

v pondělí 3. června 2019

Pivovar Grol, Plzeň

Advokátní mlčenlivost a daňové souvislosti

Lektorky: JUDr. Monika Novotná, advokátka a členka představenstva ČAK

JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a regionální představitelka ČAK pro Západní Čechy

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 513 030 115 – Mgr. Lenka Danilišín.

asociace insolvenčních správců

Asociace insolvenčních správců si vás dovoluje pozvat na tři semináře:

Novela insolvenčního zákona, zejména její dopady do oddlužení

Přednáší: JUDr. Jolana Maršíková, místopředsedkyně Krajského soudu v Hradci Králové

Datum konání: 7. června 2019 od 9 do 14 hodin

Místo konání: Justiční areál Na Mičáncích, 28. pluku 1533/29b, Praha 10

Novela insolvenčního zákona, zejména její dopady do oddlužení, závěry jednotící diskuse insolvenčních soudců

Přednáší: Mgr. Renáta Maixnerová, místopředsedkyně Krajského soudu v Brně

Datum konání: 20. června 2019 od 9 do 15 hodin

Místo konání: Hotel Continental Brno, Kounicova 6, Brno

Oddlužovací novela – příslib jednotné aplikace (?) aneb na čem se insolvenční justice (ne)shodla Nové prováděcí předpisy k ins. zák. (formuláře aj.)

Přednášejí: JUDr. Jolana Maršíková, místopředsedkyně Krajského soudu v Hradci Králové

JUDr. Ing. Zdeněk Strnad, Ph.D., místopředseda Krajského soudu v Českých Budějovicích

David Jakub Hošek, koordinátor insolvenční legislativy, Ministerstvo spravedlnosti ČR

Datum konání: 26. června 2019 od 9 do 14 hodin

Místo konání: Justiční areál Na Mičáncích, 28. pluku 1533/29b, Praha 10

Účastnický poplatek za semináře: vždy 1 490 Kč členové ASIS, 2 690 Kč ostatní účastníci

(cena je včetně DPH a občerstvení)

Přihlašte se e-mailem na seminare@asis.cz nebo na www.asis.cz.

XXVII. konference Karlovarské právnícké dny

13. až 15. června 2019, Grandhotel Ambassador Národní dům, Karlovy Vary

Registrační formulář a další informace najdete na www.kjt.cz.

Základní poplatek za účast na konferenci a závěrečné recepce činí 9 800 Kč/480 eur + DPH.

PROGRAM

ČTVRTEK 13. 6. 2019

Občanské právo hmotné

- První zásada soukromého práva
- prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, Ústav státu a práva AV ČR, Právnická fakulta TU, Trnava
- Meze smluvní svobody
- JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., advokát
- Meze smluvní svobody podle rakouského práva
- Univ.-Prof. Dr. Georg E. Kodek, LL.M., WU, Wien
- Vztah obchodního a občanského zákoníku po reformě v SR
- prof. JUDr. Marek Števec, Ph.D., PF UK, Bratislava

Dědické právo

- Evropské dědické nařízení v německé a české aplikační praxi od roku 2015 – rozhodnutí, zkušenosti, perspektiva
- Dr. Stephan Heidenhain, advokát
- Aktuální judikatura NS ČR v dědickém řízení (mj. ve vztahu k evropskému dědickému nařízení)
- JUDr. Roman Fiala, místopředseda NS ČR

Profesní odpovědnost za poradenství advokátem

- Profesní odpovědnost rakouského advokáta za poradenství
- Univ.-Prof. Dr. Michael Enzinger, advokát, prezident RAK, Wien, a Mag. Petra Černochová, advokátka, RAK, Wien
- Rozlišování mezi zájmem a oprávněným zájmem klienta
- JUDr. Vladimír Jirousek, předseda ČAK, a Mgr. Robert Němec, LL.M., místopředseda ČAK

Trestní právo

- K nakládání s vlastním a svěřeným majetkem při totožnosti konečného vlastníka a k pojmu škody z hlediska trestněprávní odpovědnosti
- JUDr. František Púry, Ph.D., soudce NS ČR, PF UK, Praha
- Možnost vyvinění se právnícké osoby z trestní odpovědnosti ve světle aktualizované metodiky Nejvyššího státního zastupitelství
- Mgr. Jitka Logesová, advokátka

Správní právo

- Vybrané otázky administrativního sankcionování v praxi
- JUDr. Jozef Milučký, soudce NS SR
- Odpovědnost soudce za rozhodnutí a kárná řízení soudců
- JUDr. PhDr. Karel Šimka, LL.M., Ph.D., soudce NSS ČR

PÁTEK 14. 6. 2019

Obstrukce v jednotlivých řízeních

- Průtahy a obstrukce v trestním řízení a jejich příčiny
- prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph. D., předseda NS ČR, PF UK, Praha
- Průtahy a obstrukce v německém trestním řízení
- Dr. Andreas von Máriašsy, advokát
- Průtahy a obstrukce v českém civilním řízení a specifika obstrukcí v insolvenčním řízení JUDr. Zdeněk Krčmář, soudce NS ČR

- Průtahy a obstrukce v rakouském civilním řízení
- Mag. Dr. Jürgen Rassi, OGH Wien
- Průtahy a obstrukce v rozhodčím řízení
- Mgr. Dušan Sedláček, advokát

Evropské právo

- Proč před Tribunálem EU nejsou používány obstrukční prostředky
- prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., soudkyně Tribunálu, Lucemburk
- Srovnání některých aspektů přezkumu zákonnosti (správních rozhodnutí) českými a unijními soudy
- JUDr. Jan M. Passer, Ph.D., LL.M., soudce Tribunálu, Lucemburk
- Odpovědnost při použití umělé inteligence
- prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, prezident KJT, advokát, Kolín nad Rýnem

Kybernetické právo

- Elektronická identifikace pro spolehlivý procesněprávní důkaz právního jednání
- doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D., PF MU, Brno
- Elektronická identita při elektronickém hmotněprávním jednání
- Mgr. František Korběl, Ph.D., advokát
- Nové technologie a právo: změna formy či proměna podstaty?
- Mgr. Michal Bobek, Ph.D., generální advokát u Soudního dvora v Lucemburku

Slavnostní recepce s vyhlášením cen.

SOBOTA 15. 6. 2019

Ochrana spotřebitele

- Aktuální otázky ochrany spotřebitele v Slovenskej republike
- doc. JUDr. Monika Jurčová, Ph.D., Právnická fakulta TU, Trnava
- Novelizace směrnice o nekalých obchodních praktikách ve vztahu k problematice dvojí kvality zboží
- doc. JUDr. Blanka Vítová, Ph.D., LL.M., PF UP, Olomouc
- Návrh směrnice o některých aspektech smluv o prodeji zboží v kontextu českého soukromého práva
- doc. JUDr. Markéta Selucká, Ph.D., PF MU, Brno
- Rozkazní řízení a ochrana spotřebitele
- doc. JUDr. Milan Hulmák, Ph.D., PF UP, Olomouc
- Ochrana spotřebitele v nekalosoutěžním právu
- doc. JUDr. Jozef Vozár, CSc., Ústav státu a práva SAV

Korporátní právo

- Smlouva o výkonu funkce statutárního orgánu v obchodních společnostech
- prof. JUDr. Mária Patakyová, Ph.D., PF UK, Bratislava
- Střet zájmů člena statutárního orgánu ve vazbě na pravidla corporate governance
- doc. JUDr. Ivana Štenglová, PF UK, Praha, VSCI, Praha
- Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – jejich vzájemné ohraničení v judikatuře a právní teorii JUDr. Petr Šuk, soudce NS ČR
- Omezení zástupčího oprávnění při vstupu právnícké osoby do likvidace pro jednání, které nenaplnuje účel likvidace
- JUDr. Kateřina Eichlerová, Ph.D., PF UK, Praha

Zakončení konference, závěrečný přímitek

Anketní lístek

KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY
PRESTIŽNÍ CENA 2019
pro nejlepší právníký časopis v České a Slovenské republice

ČASOPIS / recenzované časopisy (R)	VYDAVATEL	HODNOTĚ 1-10	
		ODBORNÁ	INFORMAČNÍ
1 Acta Iuridica Olomucensia	(R) Univerzita Palackého v Olomouci	ČR	
2 Ad Notam	Notářská komora ČR	ČR	
3 Ars notaria	Notářská komora SR	SR	
4 Bulletin advokacie	(R) Česká advokátní komora	ČR	
5 Bulletin slovenskej advokácie	(R) Slovenská advokátska komora	SR	
6 Bulletin Stavební právo	Česká společnost pro stavební právo	ČR	
7 Časopis pro právní vědu a praxi	(R) Masarykova univerzita, Brno	ČR	
8 International and Comparative Law Review	(R) Univerzita Palackého v Olomouci	ČR	
9 Jurisprudence	(R) Wolters Kluwer ČR, a. s., a PF UK	ČR	
10 Justičná revue	(R) Ministerstvo spravodlivosti SR	SR	
11 Kriminológia	(R) Ministerstvo vnútra ČR	ČR	
12 Obchodní právo	(R) Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR	
13 Obchodněprávní revue	(R) C. H. Beck Praha	ČR	
14 Právněhistorické studie	(R) PF Univerzita Karlova v Praze	ČR	
15 Právní rádce	Economia, a. s.	ČR	
16 Právní rozhledy	(R) C. H. Beck Praha	ČR	
17 Právník	(R) Ústav státu a práva AV ČR	ČR	
18 Právní obzor	Ústav státu a práva SAV	SR	
19 Právo a rodina	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR	
20 Soukromé právo	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR	
21 Revue církevního práva	(R) Společnost pro církevní právo	ČR	
22 Revue pro právo a technologie	(R) Masarykova univerzita Brno	ČR	
23 Soudce	Soudcovská unie ČR	ČR	
24 Soudní rozhledy	(R) C. H. Beck Praha	ČR	
25 Správní právo	(R) Ministerstvo vnútra ČR	ČR	
26 Státní zastupitelství	(R) Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR	
27 Súkromné právo	Wolters Kluwer SR, s .r .o.	SR	
28 Trestněprávní revue	(R) C. H. Beck Praha	ČR	
29 Trestní právo	(R) Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR	
30 Zo súdnej praxe	(R) Wolters Kluwer SR, s. r. o.	SR	
31 Zpravodaj Jednoty českých právníků	Jednota českých právníků	ČR	
32 Epravo	EPRAVO.CZ, a. s.	ČR	
33 Právní prostor	ATLAS consulting, spol. s r. o.	ČR	
34 Jiné právo	Kolektiv autorů (blog)	ČR	

Hodnoťte výlučně na základě osobní znalosti a srovnání, není nutné hodnotit každý časopis. Zvlášť hodnotě odbornou a informační úroveň přidělením bodů od 1 do 10, kdy 1 bod představuje dle Vás nejnižší možnou úroveň a 10 nejvyšší úroveň. Současně můžete navrhnout pravomocný rozsudek publikovaný v období od 1. 5. 2018 do 20. 5. 2019 na cenu

POČTA JUDIKÁTU:

Soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____

Jméno, příjmení, titul: _____ Profese: _____

Adresa sídla: _____ Tel. _____ E-mail: _____

Prohlašuji, že jsem anketní lístek vyplnil/a osobně. Podpis: _____

Anketní lístek prosím, zašlete poštou nejpozději do 8. 6. 2019, per e-mail na adresu casopis@kjt.cz, případně vyplněním na www.kjt.cz, zde je zveřejněn i Statut této ceny. Anketní lístky obdržené do 20. 5. 2019 budou slosovány o věcné ceny (právníckou literaturu, včetně i účasti na XXVIII. konferenci či na vyhlášení ceny na slavnostní recepci v rámci konference).

Podpisem či odesláním souhlasím s uchováním těchto údajů po dobu dvou let společností výlučně pro účely zpracování a hodnocení ankety a prohlašuji, že jsem anketní lístek vyplnil/a osobně dle svého nejlepšího přesvědčení.

NOVÉ MANAŽERSKÉ STRATEGIE ŘEŠENÍ INSOLVENCE

optikou zkušeností největších kanceláří insolvenčních správců

- insolvence obchodního partnera
- nové možnosti oddlužení korporací
- předpřipravená reorganizace jako alternativa neformální restrukturalizace
- důvěra věřitelů jako základ úspěchu restrukturalizace
- insolvence jako investiční příležitost

3. 10. 2019 v Praze. Rezervujte si termín!

akci pořádá: Asociace insolvenčních správců ve spolupráci s Českou advokátní komorou | tajemnik@asis.cz

Regionální pracoviště ČAK v Hradci Králové pořádá

Hradecké debly (dříve Kubečkův memoriál) a dětský den

**13. ročník turnaje dvojic ve volejbale
spolu se 7. ročníkem turnaje dvojic v nohejbale
a nově s obří nafukovací překážkovou dráhou pro děti**

Turnaj se koná 15. června 2019 v Hradci Králové na kurtech TJ Slavia Hradec Králové
(V. Nejedlého 1216, Hradec Králové).

Program:

**TURNAJ MUŽSKÝCH DVOJIC VE VOLEJBALE
TURNAJ SMÍŠENÝCH DVOJIC VE VOLEJBALE
TURNAJ DVOJIC V NOHEJBALE**

9.00 – 10.00 prezence účastníků
10.00 – 18.00 turnajové zápasy
19.00 – 7.30 společenský večer, v rámci kterého budou vyhlášeny výsledky turnajů

Přihlášky posílejte na slanina@arws.cz (stačí neformální oznámení zájmu o účast).

Ve volejbale se hrají tzv. „tahané debly“, hrané na polovinu délky plochy standardního volejbalového kurtu (na požádání budou zaslána pravidla). Nohejbal bude hrán dle standardních pravidel pro dvojice.

V přihláškách rovněž specifikujte případný požadavek na ubytování, bude zajištěna rezervace za zvýhodněnou cenu v hotelu Nové Adalbertinum Hradec Králové.

S dětmi přijďte na nafukovací překážkovou dráhu, i když se nebudete účastnit turnajů.
Občerstvení bude přímo u kurtů.

JUDr. Lukáš Slanina, advokát v Praze

Z čítanky o právu

ledal jsem další doklady pro zjištění, zda a jak může být neprávnická literatura podnětná pro juristy úvahy i pro výuku právnického do-
rostu. Takovou inspiraci jsem objevil ve starší knižce Karla Kyncla *GARDENPARTY u královny a jiné reportáže, fejetony a poznámky z Británie* (vydal Radioservis ve spolupráci s Českým rozhlasem v roce 1996). V jejím obsahu mne zaujal titulěk jedné partie, který zněl „Věda a život“. Když jsem se do textu pod ním začel, napadlo mne, že nad oním fejetonem (nebo snad reportáží či poznámkami?) mohl být název přitažlivější a konkrétnější, například „*Extrémní důkaz o původu psích exkrementů*“. Autor ve svém textu totiž popisuje pátrání po pachatelích psích výkalů v jedné britské obci.

Nicméně neklamal ani název použitý. Skutečnost, že psi výměšky znečišťují veřejný prostor, je velmi životná v zahraničí i u nás. Přesvědčil jsem se o tom před časem, když jsem projížděl jednou německou obcí. U plotu před rodinným domkem jsem zaznamenal pěkně výtvarně vyvedené sdělení, které by se do češtiny dalo přeložit oznamovací větou: „*Zde není kadicí místo pro vaše psí mazlíčky.*“ Okolní prostor naznačoval, že i taková informativně pojatá věta může být někdy a někde účinná.

V české Radě pro reklamu jsme kdysi obdrželi stížnost na billboardy, které sdělovaly, že cizinci by si z Prahy měli odnést cosi důstojnějšího než znečištěnou obuv. V té „social advertising“ (reklamě týkající se společensky významných námětů) bylo pro psi výkaly použito nezdobně slovo začínající písmenem „h“. Měli jsme pak posoudit stížnost občana, který v tom spatřoval rozpor s požadavky slušné reklamy. Pokud si dobře vzpomínám, dospěli jsme k závěru, že inkriminované slovo je tak často používáno, že přestalo být neslušným.

Leč vraťme se k pojmu „věda“ v názvu Kynclova fejetonu. I tento vznešený termín byl důvodně použit ve fejetonu o psích výkalech. Autor totiž v několika úvodních odstavcích popisuje význam a možné použití kyseliny deoxyribonukleové, ve zkratce DNA. Uvádí, že genetické informace přispěly k zatčení vrahů či usvědčení mužů, kteří popírají otcovství k nemanželskému dítěti. Fejeton pak pokračuje zjištěním, jak se svého času (kolem roku 1996) vypořádali se psí nezdobou v anglické vesnici Bruntingthorpe, kde tehdy žilo na dvě stovky obyvatel a třicet psů. Karel Kyncl k tomu uvedl: „*A právě ti psi působí těžkosti. Rada místního kostela měla mnohokrát na pořadu jednání výsledky jejich látkové výměny, které mění procházku po vesnici ve slalom mezi psími hovínky, a vyzkoušela všechny prostředky k nápravě. Bezúspěšně... Ve vesnici bydlí rovněž jistý doktor Ian Eperon, biochemik, který se v univerzitní laboratoři blízkého města Leicesteru zabývá výzkumem DNA. A ten problém vy-*

řešil. Od všech třiceti vesnických psů odebral vzorky chlupů a na jejich základě vypracoval registr jejich genetických takřkajíc otisků prstů...“

Pokud občan uvedené vesnice šlápl do psího lejna, měl to telefonicky oznámit doktoru Eperonovi. Ten pořídil fotografickou dokumentaci místa činu, odebral vzorky a následující den podrobil lejno analýze v univerzitní laboratoři, zjistil DNA a porovnal se svým psím registrem. Radě bruntingthorpského kostela pak sdělil jméno psa, který se provinil proti veřejnému pořádku, což doplnil neotřesitelnými důkazy o jeho vině. Rada si předvolala majitele psa a dala mu na vybranou – buď svého miláčka umravní, nebo bude mít věc soudní dohru.

Podle fejetonu byl o výsledky tohoto nevšedního pokusu s aplikací vysoké vědy na každodenní život v Británii značný zájem, neboť problémy se psí látkovou výměnou nemá v této zemi milovníků zvířat pouze vesnička Bruntingthorpe... K tomu pak Karel Kyncl mimo jiné dodal: „*Jestli je ovšem pravda to, co mi kdysi sdělil jeden český biochemik, že totiž každý jednotlivý případ zjišťování DNA stojí přibližně dvacet tisíc korun, připadá mi to trošinku jako chodit na vrabce s atomovým dělem.*“ (Je-li pravda, co mi sdělila jedna česká lékařka, pak dnes se zjišťuje DNA za příznivějších finančních podmínek. Aktualizační poznámka P. H.)

Autor pak v textu svého fejetonu pokračuje: „*Nicméně možná že doktoru Eperonovi ta psí hovínka báječně zapadájí do nějakého vědeckého úkolu, který je financován ze státní pokladny nebo z pokladny koncernu, který se třeba zabývá distribucí organických hnojiv.*“ I tato realistická či mírně jízlivá poznámka opravňuje titulěk „Věda a život“. Naznačuje, jak se také dá teoretický výzkum provozovat, financovat a spojovat s potřebami životní praxe.

Za myšlenkově zvlášť podnětný považuji poslední odstavec Kynclova fejetonu. Autor v něm napsal: „*Každá velká myšlenka se však dá snadno zneužít. Právě mě napadl způsob, jakým bych myšlenky doktora Eperona mohl využít ke zničení svého úhlavního nepřítele. V tomto stadiu vývoje by tento úhlavní nepřítel musel splňovat tři předpoklady: musel by bydlět ve vesnici Bruntingthorpe, musel by vlastnit psa a musel by pečlivě dbát na to, aby tento pes kálel pouze ve svém výběhu. Přiblížil bych se k tomuto výběhu, podaroval pejska buřtem naditým projímadly a potom tajně sebral výsledky a roztrousil je po celé vesnici. A pak bych zavolal doktora Eperona.*“

Inu, i fejetonem umí nápaditý autor naznačit, že převratné vědecké objevy se dají zneužít pomocí běžné lidské lstivosti. Proto se v právních sporech nelze vždy spoléhat jen na důkaz pomocí DNA.

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- v Bohumině se usadil první český advokát až v roce 1901? Byl jím Jaroslav Pluhař, jehož čin okomentoval týdeník *V boj!* z 19. ledna 1901 slovy, že „jako v Liberci, Duchcově a Mostě bylo usazení mladého energického advokáta pro život utlačených menšin veledůležitým, jest tak na Ostravsku a mnohých a mnohých městech jiných, kde dosud se tak nestalo. Ovšem pro advokáta takového nastane tu skutečná práce, které se mnoho advokátů bojí, a proto raději otevírají kanceláře v přeplněných advokáty českých městech“.

- kandidát advokacie byl v roce 1922 odsouzen za padělání československých stokorunových státovek? Podle Lidových novin z 5. května 1922 stanul před Zemským trestním soudem v Krakově tamní kandidát advokacie Marek Fröhlich. Po šestidenním přelíčení mu byl uložen trest šestiletého žaláře, zostřeného temnou komorou. „Rozsudkem, který způsobil

v síni, přeplněné většinou ženami, obrovské vzrušení, byl Fröhlich úplně zdrcen,“ uvádí novinová zpráva.

- jednu z nejstarších advokátních kanceláří v hesenském Hanau založil Johann Bernhard Eberhard? Historii hesenské advokacie a advokátské rodiny Eberhardů popsal německý historik Erhard Bus v monografii *Die Anfänge der freie Advokatur in Hanau am Beispiel der Eberhards* (Hanau, 2017). Johann Bernhard Eberhard (1795-1860) byl hesenským advokátem, ale od roku 1826 též notářem. V letech 1827-1848 byl Eberhard starostou Hanau, krátce i hesenským ministrem vnitra. Během svého politického působení v letech 1848-1851 žil Eberhard v Kasselu, kde získal čestné občanství.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel	
Michal Žižlavský: Paret-Karte der Insolvenzen.....	3
Aktualitäten	
Geht das Vertrauen in die Schweigepflicht verloren, kommt es nie wieder zurück! Hana Rýdlová, Hana Kejhová	5
Auslegungstellungnahme der Tschechischen Rechtsanwaltskammer zur Gewährung der Online-Rechtsdienste.....	7
Die Tschechische Rechtsanwaltskammer will die Online-Dienstleistungen der Rechtsanwälte nicht mehr begrenzen, als es notwendig ist.	
Ein Gespräch mit dem Mitglied des Vorstands der Tschechischen Rechtsanwaltskammer Martine Maisner Dagmar Koutská.....	10
Aktuell im Rechtswesen Hana Rýdlová	11
Ausgerufen wurde der 15. Jahrgang des Gesamtjustizwettbewerbs Der Jurist des Jahres 2019.....	13
Aus Rechtstheorie und Praxis	
Artikel	
Wird ein weiterer Marsch der Schuldner zu Gerichten stattfinden? Luboš Dörfl.....	15
Eintritts-Barrieren für die Entschuldung nach dem 1. 6. 2019 Zdeněk Strnad.....	17
Problematische Bestimmungen der Entschuldungsnovelle Jiří Grygar.....	19
Ausgewählte Problematiken im Bereich der Insolvenzen im Hinblick auf die Aufsicht des Justizministeriums Klára Cetlová	21
Honorar des Verfassers des Antrags auf Genehmigung der Entschuldung Jolana Maršíková	24
Gemeinschaftsvermögen der Eheleute in der Entschuldung Rostislav Krhut.....	26
Genehmigung der Entschuldung Jan Mašek	28
Erfüllung der Entschuldung Oldřich Řeháček	30
Untergeordnete Forderungen neu bei der Lösung des Bankrotts durch Entschuldung Lenka Vidovičová.....	33
Besondere Zustellungsweise im Insolvenzverfahren nach der Wirksamkeit der sogenannten Entschuldungsnovelle Tomáš Zdražil	35
Erwerb des entschuldeten Unternehmens T. O. P. Michal Žižlavský	37
Spezifika der Bewertung des Unternehmens in der Insolvenz Adam Sigmund	40
Entscheidungen der Gerichte über den Nichtvermögensschaden, der durch einen schikanösen Insolvenzantrag verursacht wird	
Helena Myšková	42
Insolvenz im Bauwesen Petr Veselý.....	44
Berichtigung der MwSt. gegenüber dem Schuldner im Bankrott durch die Optik des Gläubigers – neue Spielregeln Michal Brychta.....	46
Einige Zusammenhänge des Straf- und Insolvenzrechts in der aktuellen Entscheidungstätigkeit des Obersten Gerichtshofs	
František Půry.....	48
Übergriffe des Insolvenzverfahrens in das Strafrecht in der Rechtsprechung des Obersten Gerichtshofs Lukáš Trojan	50
Parallele Welträume bzw. das Verwaltungsgerichtswesen im Kontakt mit der Insolvenz Karel Šimka	52
Bestreitung der Forderungen aus Wechseln im Insolvenzverfahren und Behauptungs- und Beweislast in Inzidenzstreitigkeiten	
Ladislav Derka.....	55
Gründe für die Bestreitung der Echtheit oder der Höhe der vollstreckbaren Forderung, die durch einen rechtskräftigen	
Schiedsspruch anerkannt wurde Marcela Marešová	57
Aus der Fachliteratur	
Daniela Kovářová, Tomáš Sokol: Ethischer Kodex des Rechtsanwalts. Kommentar (Stanislav Balík).....	59
Vojtěch Šimiček: Verfassungsbeschwerde (Pavel Molek)	59
Martin Kopecký: Das Verwaltungsrecht. Allgemeiner Teil (Jana Balounová)	60
Klára Hurychová, Michal Sýkora: Compliance-Programme (nicht nur) in der Tschechischen Republik (Michal Antoš).....	61
Martin Šolc: Recht, Ethik und Stammzellen (Petr Šustek).....	63
Aus der Rechtsanwaltschaft	
Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft	
Gefährdete Vertraulichkeit der Kommunikation des Beschuldigten und dessen Verteidigers Zdeněk Koudelka.....	65
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka.....	68
Evolution des Familienrechts Daniela Kovářová	69
Muss man die Reiseversicherung fürs Ausland abschließen? Tereza Poláková.....	70
Soll man es sagen, oder nicht – das ist das, worum es geht Daniela Kovářová	71
1. Internationale Anwaltsportspiele – Anmeldung geöffnet!.....	71
Aus Europa und aus der Welt	
Die Ständige Vertretung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer in Brüssel informiert	72
Delegation der tschechischen Rechtsanwaltschaft in Oman icha	73
Informationen und Wissenswertes	
Was Sie wissen sollten	
Insolvenz-Kongress 2019 Ivana Cihlářová, Hana Kejhová.....	75
Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in Bildungs- und Schulungszentren	
der Tschechischen Rechtsanwaltskammer.....	78
Einladung zu drei Seminaren über das Insolvenzrecht	79
Einladung zu den XXVII. Karlsbader Juristentagen	80
Reservieren Sie sich den Termin für den Oktober-Kongress über die Insolvenz.....	82
Einladung zu Hradec-Doppelspielen	82
Zum Schluss	
Aus dem Lesebuch über das Rechtswesen Petr Hajn	83
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	84
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík.....	84
Inhaltsverzeichnis	85
Zusammenfassung	86
Summary	87
Table of Contents	88

Luboš Dříl: Wird ein weiterer Marsch der Schuldner zu Gerichten stattfinden?

Die Novelle des Insolvenzgesetzes, wirksam seit dem 1. 6. 2019, bringt eine Reihe von neuen Rechtsfragen, aber auch praktischen Fragen. Es ist einzuräumen, dass sie sich zusammen mit den Änderungen der prozessualen Vorgehen der Subjekte in Verfahren ehrlich bemüht, auch einige praktische Änderungen einzubringen, die zur Zeitersparnis und Effektivität der Rechtsgeschäfte des Insolvenzgerichts beitragen. Andererseits ist es überhaupt nicht üblich, im legislativen Prozess in Betracht zu ziehen, auf welche Art und Weise sich die neue Praxis in personaler und technischer Sicherstellung der betreffenden Gerichtsagenda hineinprojiziert. Wie sind die Gerichte also auf den neuen Marsch der Schuldner zu unseren Gerichten vorbereitet? Und ist es nicht ein wenig zu spät, sich diese Frage erst jetzt zu stellen?

Zdeněk Strnad: Eintritts-Barrieren für die Entschuldung nach dem 1. 6. 2019

Die Novelle des Insolvenzgesetzes, wirksam seit dem 1. 6. 2019, wird wesentlich vor allem die Bereiche der Entschuldung betreffen. Die Erwartungen der Öffentlichkeit gehen daher logisch insbesondere in Richtung zur Aufhebung jener mythischen (und durchweg kompromisslosen) dreißigprozentigen Grenze der erfolgreichen Entschuldung. Diese legislative Nachsicht wird andererseits durch Maßnahmen ausgewogen, welche bisher zu Unrecht außerhalb der Aufmerksamkeit (nicht nur) der Schuldner lagen. Und zwar auch trotzdem, dass sie die allgemein verbreiteten Vorstellungen über die „Null-Entschuldung ohne Regeln“ wesentlich korrigieren können.

Jiří Grygar: Problematische Bestimmungen der Entschuldungsnovelle

Der Beitrag definiert ausgewählte Punkte der sogenannten Entschuldungsnovelle des Insolvenzgesetzes, welche Auslegungsprobleme mit sich bringen, und zwar nicht nur aus der Sicht des materiellen Rechts (Abtretung der Forderungen, Gemeinschaftsvermögen der Eheleute, Leistungen aus Versicherungsverträgen und Schadensersatz, „Herausgabe“ der Wohnstätte), sondern insbesondere aus der Sicht des Prozessrechts (Zustellungen, verkürzte Entschuldung, Unterbrechung und Verlängerung des Entschuldungsverlaufs, Erfüllung der Entschuldung) und Setzung der zusammenhängenden praktischen Vorgehensweisen der Insolvenzgerichte und Insolvenzverwalter bei der Bearbeitung der Insolvenzanträge, die mit dem Antrag auf Genehmigung der Entschuldung verbunden sind.

Klára Cettová: Ausgewählte Problematiken im Bereich der Insolvenzen im Hinblick auf die Aufsicht des Justizministeriums

Der Beitrag widmet sich einer kurzen Präsentation von einigen aktuellen Themen im Bereich der Insolvenzen im Hinblick auf die Aufsicht des Justizministeriums. Zuerst wird die Aufmerksamkeit der Definition des Unterschieds zwischen der Aufsichtstätigkeit des Gerichts und der Aufsicht des Ministeriums gewidmet. Ferner wird die Problematik der Auskunftspflicht des Insolvenzverwalters wegen häufiger Verfehlungen der Insolvenzverwalter analysiert. Anschließend wird auf die Meinung reagiert, dass das Auffinden und die Analyse der Schulden des Schuldners nicht in der geregelten Belohnung des Rechtsanwalts für die Verfassung des Antrags auf Genehmigung der Entschuldung einbezogen ist, was im Widerspruch zu der derzeitigen wirksamen Rechtsregelung ist. Der Beitrag lässt auch nicht die Themen der persönlichen Ausübung der Tätigkeit des Insolvenzverwalters und die Frage der Teilung/Vermittlung der Mitarbeiter in den Betriebsstätten außer Acht. Zum Schluss wird kurz das aktuelle Projekt des Ausweises des Insolvenzverwalters präsentiert.

Jolana Maršiková: Honorar des Verfassers des Antrags auf Genehmigung der Entschuldung

Der Beitrag der Autorin behandelt das Honorar des Rechtsanwalts, des Insolvenzverwalters, des Notars oder des Gerichtsvollziehers für die Verfassung und Einreichung des Insolvenzantrags in Verbindung mit dem Antrag auf Genehmigung der Entschuldung. Insbesondere beschäftigt er sich mit der Frage der Geltendmachung dieses Anspruchs im Insolvenzverfahren und mit den Möglichkeiten dessen Befriedigung in den einzelnen Phasen des Insolvenzverfahrens.

Rostislav Krhut: Gemeinschaftsvermögen der Eheleute in der Entschuldung

Der Artikel beschäftigt sich systematisch mit den Auswirkungen des durch die Entschuldung gelösten Bankrotts auf die Verhältnisse des Gemeinschaftsvermögens der Eheleute. Er definiert die Auswirkungen der einzelnen Entschuldungsarten, und zwar sowohl im Hinblick auf die Entschuldung der Einzelperson als auch im Hinblick auf die gemeinsame Entschuldung der Eheleute. Ebenfalls sind die Änderungen gedeckt, die die Novelle des Insolvenzgesetzes mit sich bringt, die seit dem 1. 6. 2019 wirksam ist.

Jan Mašek: Genehmigung der Entschuldung

Der Text widmet sich den Bedingungen des Eintritts in die Entschuldung nach der Entschuldungsnovelle des Insolvenzgesetzes. Er weist auf einige auslegungsmäßig strittige Passagen des novellierten Textes des Gesetzes hin. Der Autor konzentriert sich auf die Gründe für die Ablehnung

des Antrags auf Genehmigung der Entschuldung. Besondere Aufmerksamkeit wird dann der auslegungsmäßig strittigen Frage des minimalen ökonomischen Angebots des Schuldners für dessen Gläubiger gewidmet.

Oldřich Řeháček: Erfüllung der Entschuldung

Der Artikel beschäftigt sich mit den Voraussetzungen für den Erlass der Entscheidung über die Erfüllung der Entschuldung und über die Befreiung des Schuldners von Zahlungen der Forderungen dessen Gläubiger. Der Autor bemerkt, dass die sogenannte Entschuldungsnovelle eine wesentliche (und ziemlich problematische) Änderung der Festlegung des minimalen ökonomischen Angebots des Schuldners für dessen Gläubiger mit sich bringt und gleichzeitig das Maß der Befriedigung deren Forderungen relativiert. Der Text weist auch darauf hin, dass sich nichts an der Notwendigkeit ändert, die Ehrlichkeit des Schuldners sorgfältig zu beurteilen und dessen eventuelle Leichtsinnigkeit bzw. Fahrlässigkeit zu ermitteln. Und auch warum er die Schuldner vor laxem oder unehrlichem Verhalten.

Lenka Vidovičová: Untergeordnete Forderungen neu bei der Lösung des Bankrotts durch Entschuldung

Die neue Rechtsregelung der untergeordneten Forderungen soll den Schuldner auf dem Weg aus der sogenannten Schuldenfalle während der Entschuldung helfen. Es stellt sich die Frage, ob die Rechtsregelung die Erwartungen erfüllt, wie sie den Verlauf der Insolvenzverfahren beeinflusst und insbesondere wie die Gläubiger reagieren werden.

Tomáš Zadržil: Besondere Zustellungsweise im Insolvenzverfahren nach der Wirksamkeit der sogenannten Entschuldungsnovelle

Der Artikel beschäftigt sich mit den Änderungen in der Regelung der besonderen Zustellungsweise im Insolvenzverfahren und weist auf die Mängel der angenommenen Regelung hin.

Michal Žilavský: Erwerb des entschuldeten Unternehmens T. O. P.

Der Autor hat ein vereinfachtes Modell des Erwerbs eines insolventen Unternehmens erstellt und zeigt daran die Unterschiedlichkeiten von den Außen-Insolvenz-M&A. Aufgrund der Erfahrungen mit größten Fällen dieses Typs in der Tschechischen Republik beschreibt er die Hauptfaktoren, die bei solchen Transaktionen Anwendung finden. Besondere Aufmerksamkeit widmet er dabei dem spezifischen Prozess der Entschuldung eines Unternehmens im Insolvenzverfahren. Sie machen sich mit der Ansicht des Praktikers bzgl. der Stärke der Verhandlungsposition des Schuldners, der Gläubiger und des Investors vertraut. Sie erfahren, wer und warum den Vorteil aus dem Erwerb der insolventen, und anschließend entschuldeten Unternehmen bekommt.

Adam Sigmund: Spezifika der Bewertung des Unternehmens in der Insolvenz

Der Autor beschäftigt sich in seinem Beitrag spezifisch mit der Bewertung des Unternehmens in der Insolvenz, insbesondere dann mit Umstrukturierungsgutachten, die den sogenannten Liquidationswert der Vermögensmasse bestimmen sollen.

Helena Myšková: Entscheidungen der Gerichte über den Nichtvermögensschaden, der durch einen schikanösen Insolvenzantrag verursacht wird

Der Artikel ist eine Reaktion auf die aktuelle Entscheidungspraxis der Gerichte in Sachen des Ersatzes eines Nichtvermögensschadens, der einer juristischen Person durch einen schikanösen Insolvenzantrag verursacht wird. Die Autorin benennt mögliche Ursachen der strittigen Schlussfolgerungen der Gerichte beim Entscheiden über den immateriellen Schaden und resümiert die Rechtsprechung des Obersten Gerichtshofs zur Auslegung des § 147 Abs.1 und 2 des Insolvenzgesetzes. Ebenfalls generiert und begründet sie die Hauptkriterien für die Festlegung der Ersatzhöhe für einen Nichtvermögensschaden, der einer juristischen Person durch einen schikanösen Insolvenzantrag verursacht wird.

Petr Veselý: Insolvenz im Bauwesen

Der Artikel skizziert einige Themen, welche die Unternehmer im Bereich des Bauwesens und deren Berater sowohl im Fall des Bankrotts der eigenen Gesellschaft als auch in Fällen des Bankrotts ihrer Kunden oder Lieferanten lösen sollten. Er widmet sich der Sanierungsform der Lösung von Bankrott der Gesellschaften, den häufig diskutierten Themen des Einbehaltes und der Verantwortung für Mängel in der Insolvenz und dem Institut der nichterfüllten Verträge.

Michal Brychtá: Berichtigung der MwSt. gegenüber dem Schuldner im Bankrott durch die Optik des Gläubigers – neue Spielregeln

Im vorliegenden Artikel wird Betonung auf einen der (finanziell) bedeutendsten Übergriffe der Insolvenzregelung gelegt, und zwar konkret auf die Problematik der Berichtigung der MwSt.-Grundlage gegenüber dem Schuldner im Bankrott, bei der es derzeit zu einer relativ wesentlichen Veränderung der bisherigen Regeln (Novelle des Mehrwertsteuergesetzes – Gesetz Nr. 80/2019 Slg.) kommt.

František Půry: Einige Zusammenhänge des Straf- und Insolvenzrechts in der aktuellen Entscheidungstätigkeit des Obersten Gerichtshofs

Der Autor weist in seinem Beitrag auf einige materiell-rechtliche und prozessuale Zusammenhänge zwischen dem

Insolvenzrecht und dem Strafrecht hin. Er tut dies auf der Grundlage einiger aktuellen Entscheidungen des Obersten Gerichtshofes, die in Strafsachen erlassen wurden. Die Entscheidungen aus dem materiell-rechtlichen Bereich betreffen einerseits die Schadenshöhe bei der Straftat der Begünstigung eines Gläubigers und andererseits die Tatsache, ob der Schuldner, dessen Bankrott durch die Umstrukturierung gelöst wird und der das Verfügungsrecht zur Vermögensmasse hat, die Straftat der Nichtabführung der Steuer, des Versicherungsbeitrags für die Sozialversicherung und ähnlicher Pflichtzahlung begehen kann. Die prozessualen Entscheidungen beschäftigen sich dann mit bestimmten Auswirkungen des Insolvenzverfahrens auf das Adhäsionsverfahren, in dem über den Anspruch des Geschädigten auf den Schadenersatz oder den Ersatz eines Nichtvermögensschadens, der durch eine Straftat verursacht wird, oder über den Anspruch auf die Herausgabe der grundlosen Bereicherung entschieden wird. Der Beitrag erwähnt ebenfalls die Notwendigkeit, die Frage zu lösen, ob die Auferlegung einer Ordnungsstrafe für die Ablehnung der Mitwirkung für den Insolvenzverwalter nicht ein Hindernis für die entschiedene Sache mit der Wirkung „ne bis in idem“ für die Bestrafung der Straftat der Pflichtverletzung im Insolvenzverfahren darstellt, die durch dieselbe Tat verübt wurde.

Lukáš Trojan: Übergriffe des Insolvenzverfahrens in das Strafrecht in der Rechtsprechung des Obersten Gerichtshofs

Der Beitrag beschäftigt sich mit einigen interessanten Entscheidungen des Obersten Gerichtshofes, die sich mit eventuellem gegenseitigem Verhältnis zwischen dem Insolvenz- und dem Strafverfahren beschäftigen, oder die sich auf das gegenseitige Verhältnis dieser Verfahren auswirken können. Zu solchen Entscheidungen gehört zweifellos die Entscheidung des Obersten Gerichtshofs in Bezug auf die Möglichkeit der Strafgerichte, den Bankrott des Schuldners im Strafverfahren festzustellen. Interessant und seitens der Fachöffentlichkeit geschätzt ist auch die Entscheidung des Obersten Gerichtshofs bezüglich der Einreichung der sogenannten schikanösen Insolvenzanträge.

Karel Šimka: Parallele Welträume bzw. das Verwaltungsgerichtswesen im Kontakt mit der Insolvenz

Der Autor beschäftigt sich in seinem Beitrag mit dem Verhältnis zwischen dem Insolvenzverfahren und dem Verwaltungsgerichtswesen. Dieses war lange Zeit voll von Fragezeichen. Zum Teil wurde es durch das Urteil des erweiterten Senats des Obersten Verwaltungsgerichts vom 10. 7. 2018, Gz. 4 As 149/2017-121, Nr. 3767/2018 Slg. des Obersten Verwaltungsgerichts geklärt. Laut diesem Urteil hat die Tatsache, dass ein Insolvenzverfahren mit einem Verfahrensbeteiligten in Sachen des Verwaltungsgerichtswesens als Schuldner geführt wird, keinen Einfluss auf das Gerichtsverfahren im Verwaltungsgerichtswesen. Auch während des Insolvenzverfahrens können die bereits eingeleiteten Verfahren im Verwaltungsgerichtswesen, die einen Einfluss auf das Vermögen des Schuldners haben können und deren Beteiligter der Schuldner, typischerweise in der Position des Klägers, ist (oft handelt es sich um die Prüfung der nachträglichen Steuerbemessungen oder um die für Verwaltungsdelikte auferlegte Strafen), fortgesetzt werden. Genauso können solche neuen Verfahren eingeleitet werden. In den anschließenden Entscheidungen hat das Oberste Verwaltungsgericht dann einige Prozessfragen gelöst. Zum Beispiel: gegen Entscheidungen des Verwaltungsorgans in Sachen, die eine Auswirkung auf die Vermögensmasse des Bankrottierten haben könnten, kann sowohl der Schuldner allein durch seine eigenen Rechtshandlungen als auch der Insolvenzverwalter eine Klage erheben.

Ladislav Derka: Bestreitung der Forderungen aus Wechsels im Insolvenzverfahren und Behauptungs- und Beweislast in Inzidenzstrittigkeiten

Der Autor analysiert in seinem Artikel einige Aspekte der Geltendmachung von Wechsels durch die Gläubiger im Insolvenzverfahren. Auch wenn nämlich die Anzahl der Streitigkeiten bzgl. Bezahlung der Wechsel in erkennenden Verfahren sinkt, wahrscheinlich infolge der Rechtsregelung, die seit dem 1. 12. 2016 die Möglichkeit der Sicherung oder Bezahlung eines Verbrauchskredits durch den Wechsel nur beim Verbrauchskredit zu Wohnzwecken und nur durch einen anderen Wechsel, und nicht durch einen Orderwechsel, wesentlich begrenzte, sind in den Insolvenzverfahren große Mengen von Wechsels, die vor dem 1. 12. 2016 ausgestellt wurden, angemeldet und weiterhin angemeldet werden. Und ebenfalls in Beziehungen zwischen den Unternehmern werden Wechsel anscheinend auch weiterhin in nicht reduziertem Maße verwendet.

Marcela Marešová: Gründe für die Bestreitung der Echtheit oder der Höhe der vollstreckbaren Forderung, die durch einen rechtskräftigen Schiedsspruch anerkannt wurde

Die Autorin denkt über die Frage nach, ob der Insolvenzverwalter bei der Bestreitung der Echtheit oder der Höhe der vollstreckbaren Forderung, die durch einen rechtskräftigen Schiedsspruch anerkannt wurde, Erfolg haben kann. Sie kommt zum Schluss, dass ja, wenn die Tatsachen, die der Schuldner nicht früher geltend gemacht hat, das Ergebnis des Streits über die bestrittene Forderung verändern können.

Luboš Dóřt: Will the debtors march into courts again?

An amendment to the Insolvency Act effective from 1 June 2019 brings about a number of new legal and also practical questions. It must be admitted that, together with introducing changes in the procedures of the parties, it genuinely attempts to also make some practical changes to save time and increase the efficiency of acts taken by the insolvency court. On the other hand, it is still not at all common to take into consideration in the legislative process how a new practice will be reflected in the staffing and technical background for the given court agenda. Therefore, how are the courts prepared for the new debtors' march into Czech courts? And is it not a bit too late to ask this question now?

Zdeněk Strnad: Barriers to entering debt relief after 1 June 2019

The amendment to the insolvency regulations effective from 1 June 2019 will significantly affect especially the area of debt relief. The expectations of the public are therefore logically connected particularly with the mythical (and quite strict) thirty-percent limit for successful debt relief. On the other hand, this legislative benevolence is balanced by measures that have so far escaped broader attention of (not only) debtors. This is so despite the fact that they can substantially modify the generally prevailing ideas of "zero debt relief without rules".

Jiří Grygar: Problematic provisions of the debt relief amendment

The article defines selected aspects of the "debt relief amendment" to the Insolvency Act that cause problems in interpretation, not only from the viewpoint of substantive law (assignment of receivables; community property of spouses; performance under insurance contracts and compensation for damage; "surrendering" a dwelling), but especially in terms of the procedure (service of documents; shortened debt relief procedure; suspension and prolongation of the debt relief process; performance of debt relief) and setting the related practical procedures of insolvency courts and insolvency trustees in dealing with insolvency petitions associated with an application for permitting debt relief.

Klára Cetlová: Selected issues in the area of insolvency in terms of supervision by the Ministry of Justice

The article provides a concise presentation of some topical issues in the area of insolvency from the viewpoint of supervision by the Ministry of Justice. The author first describes the difference between the court's supervisory activities and ministerial supervision. Further, she analyses the issue of insolvency trustee's duty to provide information in view of frequent errors on the part of insolvency trustees. She then reacts to an opinion that search for and analysis of the debtor's debts are not included in attorney's regulated fee for drafting an application for debt relief, which is in contradiction with the currently applicable law. The article also touches on topics of personal performance of the activities of an insolvency trustee and the issue of staff sharing at trustees' establishments. Finally, a current project of an insolvency trustee's identity card is briefly introduced.

Jolana Maršíková: Fee for drafting a debt relief application

The article deals with a fee charged by an attorney-at-law, insolvency trustee, notary or enforcement officer for drafting and filing an insolvency petition associated with an application for permitting debt relief. In particular, it focuses on the manner of enforcing this claim in insolvency proceedings and the possibilities of its satisfaction in the individual phases of the proceedings.

Rostislav Kruh: Community property of spouses subject to debt relief

The article systematically examines the impact of insolvency resolved by debt relief on the community property of spouses. It describes the effects of the individual manners of debt relief, both for an individual and jointly for spouses. Changes introduced by the amendment to the Insolvency Act effective from 1 June 2019 are also covered.

Jan Mašek: Permitting debt relief

The text discusses the conditions for entering into the debt relief process following the "debt relief amendment" to the Insolvency Act. It points out certain parts of the amended wording of the Act which are disputable in terms of interpretation. In general, the author focuses on grounds for dismissing an application for permitting debt relief. Special attention is then paid to the question – disputable in terms of interpretation – of the minimum economic offer addressed by the debtor to the creditors.

Oldřich Řeháček: Performance of debt relief

The article deals with the prerequisites for issuing a decision on the performance of debt relief and releasing the debtor from the duty to pay debts to the creditors. It notes that the "debt relief amendment" brings a significant (and quite problematic) change in the settings of the debtor's minimum economic offer addressed to creditors, while relativising the degree of satisfaction of their receivables. The text also points out that there is no change in the need for diligent assessment of the debtor's honesty, and for inquiring into his/her possible recklessness or negligence. It also warns debtors about a careless or dishonest approach.

Lenka Vídovičová: New procedure for subordinated receivables when resolving insolvency by debt relief

The new legal regulation of subordinated receivables is aimed to assist debtors in their way out of the "debt trap" during the debt relief process. It is questionable whether the regulation will actually live up to the expectations – how it will affect the course of insolvency proceedings and, in particular, how the creditors will respond.

Tomáš Zadržil: Special manner of service of documents in insolvency proceedings after the effective date of the "debt relief amendment"

The article deals with changes in the regulation of the special method of service of documents in insolvency proceedings and points out the shortcomings of the new regulation.

Michal Žilavský: Acquisition of T.O.P. – a company following debt relief

The author created a simplified model of acquisition of an insolvent company and uses it to show the differences compared to non-insolvency M&As. Based on experience with the biggest cases of this type in the Czech Republic, he describes the main factors that apply in such transactions. At the same time, he pays special attention to the specific process of debt relief for a company in insolvency proceedings. The article shows the view of an experienced lawyer regarding the respective negotiating powers of the debtor, the creditors and the investor. The readers will learn who benefits from acquiring insolvent companies that are later relieved of debts, and why.

Adam Sigmund: Specific features of valuation of an insolvent company

In his contribution, the author deals with specific aspects of valuating insolvent enterprises, especially reorganisation assessments which are aimed to determine the "liquidation value" of the insolvency estate.

Helena Myšková: Courts' decision-making on intangible damage caused by a frivolous insolvency petition

The article responds to recent case-law of the courts in cases of compensation for intangible damage caused to a legal person by a frivolous insolvency petition. The author identifies the possible causes of the disputable conclusions made by the courts in decision-making on intangible damage, and summarises the case-law of the Supreme Court on the interpretation of Section 147 (1) and (2) of the Insolvency Act. She also generates and justifies the main criteria for determining the amount of compensation for intangible damage caused to a legal person by a frivolous insolvency petition.

Petr Veselý: Insolvency in the construction industry

The article outlines certain topics that should be addressed by entrepreneurs in the construction industry and their advisers, both in case of insolvency of their own company and in cases of insolvency of their customers or suppliers. It focuses on the rehabilitation form of resolving a company's insolvency, the frequently discussed issues of retention money and liability for defects in insolvency, and the notion of unperformed contracts.

Michal Brychta: Correction of VAT for an insolvent debtor in creditor's view – new rules of the game

In the present article, emphasis is placed on one of the (financially) most significant overlaps of the insolvency regulation, specifically the issue of correction of the VAT base for an insolvent debtor, where quite a fundamental change is being made in the current rules (amendment to the Value Added Tax Act – Act No. 80/2019 Coll.).

František Půry: Certain related aspects of criminal and insolvency laws in the current decision-making practice of the Supreme Court

In his article, the author points out certain substantive and procedural links between insolvency law

and criminal law. He does so on the basis of several recent decisions rendered by the Supreme Court in criminal matters. The selected decisions in the field of substantive law relate, on the one hand, to the amount of damage caused by a criminal offence of favouring a creditor and, on the other hand, to the question of whether a debtor whose insolvency is being resolved by reorganisation and who has the right to dispose of the insolvency estate can commit a criminal offence of not paying tax, premiums for social security and similar mandatory payments. The procedural decisions then deal with certain impacts of insolvency proceedings in adhesion proceedings, where a decision is being made on the aggrieved party's claim for compensation for tangible or intangible damage caused by the criminal offence, or surrendering of unjust enrichment obtained by a criminal offence. The article also mentions the necessity to address the question of whether or not imposing a procedural fine for a refusal to provide co-operation to an insolvency trustee is an obstacle of *res judicata* with the *ne bis in idem* effect in respect of the criminal offence of violation of duties in insolvency proceedings committed through one and the same act.

Lukáš Trojan: Overlaps of insolvency proceedings into criminal law in case-law of the Supreme Court

This article deals with several interesting rulings rendered by the Supreme Court which dealt with possible mutual links between insolvency and criminal proceedings or which could affect the mutual relationship of these two types of proceedings. Such decisions undoubtedly include the ruling of the Supreme Court regarding the ability of criminal courts to determine insolvency of a debtor in criminal proceedings. A decision of the Supreme Court concerning "frivolous insolvency petitions" is also interesting and highly appreciated by the professional public.

Karel Šimka: Parallel universes – administrative justice in touch with insolvency

In his contribution, the author deals with the relationship between insolvency proceedings and administrative justice. This relationship was long highly questionable. It was partially clarified by the judgement of the extended chamber of the Supreme Administrative court of 10 July 2018, Ref. No. 4 As 149/2017-121, No. 3767/2018 Coll. of SAC. According to that decision, the fact that insolvency proceedings are being conducted against a party to proceedings in administrative justice as a debtor has no bearing on court proceedings in administrative justice. Even during insolvency proceedings, previously initiated proceedings in administrative justice can be continued provided that they could have certain effect on the debtor's assets and that they involve the debtor as a party, usually in the position of the plaintiff (this often concerns review of additionally assessed tax or fines imposed for administrative offences), and they may also be newly initiated. In subsequent rulings, the Supreme Administrative Court then resolved certain individual procedural issues: e.g. that an action may be filed against decisions rendered by an administrative authority in matters that could affect the insolvency estate, both by the debtor himself, through his/her own acts, and by the insolvency trustee.

Ladislav Derka: Denying receivables ensuing from bills and notes in insolvency proceedings and the burdens of allegation and proof in incidental disputes

In his article, the author analyses certain aspects of enforcement of bills and notes by creditors in insolvency proceedings. Indeed, although the numbers of disputes on payment of bills and notes have been gradually decreasing at first instance, probably as a consequence of the legislation that substantially restricted the possibility of securing or repaying a consumer loan through a bill or note with effect from 1 December 2016 (this is now possible only in the case of a consumer loan for housing purposes, and only using a bill or note that is not to order), a great many bills and notes issued before 1 December 2016 have been and are still being registered in insolvency proceedings, and bills and notes also are and are likely to remain popular in relationships among entrepreneurs.

Marcela Marešová: Reasons for denying authenticity or amount of an enforceable receivable granted by a final arbitral award

The author discusses the question of whether an insolvency trustee can be successful in denying authenticity or amount of an enforceable receivable granted by a final arbitral award. In doing so, she concludes that this is possible if facts that were not previously claimed by the debtor could change the result of a dispute on a denied receivable.

Leading article

Michal Žižlavský: Pareto insolvency map 3

News

Once the confidence in the legal professional privilege is lost, it will be lost forever! Hana Rýdlová, Hana Kejhová 5
 Interpretative statement of the Czech Bar Association on the provision of legal services online 7
 The Czech Bar Association does not wish to restrict online services provided by attorneys-at-law more than is necessary.
 Interview with Martin Maisner, member of the Board of Directors of the Czech Bar Association Dagmar Koutská 10
 Legal updates Hana Rýdlová 11
 15th edition of the annual justice competition Lawyer of the Year has been announced for 2019 13

Legal Theory and Practice

Articles

Will the debtors march into courts again? Luboš Dörfl 15
 Barriers to entering debt relief after 1 June 2019 Zdeněk Strnad 17
 Problematic provisions of the debt relief amendment Jiří Grygar 19
 Selected issues in the area of insolvency in terms of supervision by the Ministry of Justice Klára Cetlová 21
 Fee for drafting a debt relief application Jolana Maršíková 24
 Community property of spouses subject to debt relief Rostislav Krhut 26
 Permitting debt relief Jan Mašek 28
 Performance of debt relief Oldřich Řeháček 30
 New procedure for subordinated receivables when resolving insolvency by debt relief Lenka Vidovičová 33
 Special manner of service of documents in insolvency proceedings after the effective date of the “debt relief amendment”
 Tomáš Zdražil 35
 Acquisition of T.O.P – a company following debt relief Michal Žižlavský 37
 Specific features of valuation of an insolvent company Adam Sigmund 40
 Courts’ decision-making on intangible damage caused by a frivolous insolvency petition Helena Myšková 42
 Insolvency in the construction industry Petr Veselý 44
 Correction of VAT for an insolvent debtor in creditor’s view – new rules of the game Michal Brychta 46
 Certain related aspects of criminal and insolvency laws in the current decision-making practice of the Supreme Court František Půry 48
 Overlaps of insolvency proceedings into criminal law in case-law of the Supreme Court Lukáš Trojan 50
 Parallel universes – administrative justice in touch with insolvency Karel Šimka 52
 Denying receivables ensuing from bills and notes in insolvency proceedings and the burdens of allegation and proof in incidental
 disputes Ladislav Derka 55
 Reasons for denying authenticity or amount of an enforceable receivable granted by a final arbitral award Marcela Marešová 57

Professional literature

Daniela Kovářová, Tomáš Sokol: Attorney’s code of conduct. Commentary (Stanislav Balík) 59
 Vojtěch Šimíček: Constitutional complaint (Pavel Molek) 59
 Martin Kopecký: Administrative law. General part (Jana Balounová) 60
 Klára Hurychová, Michal Sýkora: Compliance programmes (not only) in the Czech Republic (Michal Antoš) 61
 Martin Šolc: Law, ethics and stem cells (Petr Sustek) 63

Legal Profession

Czech legal profession

Threats to client-attorney privilege in the case of accused persons Zdeněk Koudelka 65
 Disciplinary practice Jan Syka 68
 Evolution of family law Daniela Kovářová 69
 Is travel insurance necessary when travelling abroad? Tereza Poláková 70
 To say, or not to say – that is the question Daniel Kovářová 71
 11th International Bars Sports Games – registration is open 71

From Europe and from the world

Information from the permanent representation of the Czech Bar Association in Brussels 72
 Delegation of the Czech Bar in Oman 73

Information and Points of Interest

You should know

2019 Insolvency Congress Ivana Cihlářová, Hana Kejhová 75
 Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association 78
 Invitation to three seminars on insolvency law 79
 Invitation to XXVII Karlovy Vary Law Days 80
 Book a date for the October Insolvency Congress 82
 Invitation to Hradec doubles 82

Finally

From the law textbook Petr Hajn 83
 Drawing by Lubomír Lichý 84
 Do you know that ... Stanislav Balík 84

Inhaltsverzeichnis

Zusammenfassung 85
 Summary 87
 Table of Contents 88

Svoji důvěru chci
vložit tam, kde
se mi to vrátí.

Účty úschov u advokáta

ÚROK
0,80 %
p. a.

Získejte nejlepší úročení účtů úschov pro advokáty
na českém trhu, a navíc unikátní benefity našich
partnerů Wolters Kluwer a Praetor Systems.

 Praetor
advokátní systém pro úspěšné

tel.: 955 960 399
e-mail: kcsp@unicreditgroup.cz
www.unicreditbank.cz

Banka pro všechno,
na čem záleží.

 UniCredit Bank

Tato nabídka je pouze indikativní, není návrhem na uzavření smlouvy, a nelze z ní proto dovozovat povinnost banky uskutečnit jakékoli transakce. Případné uzavření smlouvy nebo uskutečnění transakce je vázáno na získání potřebných interních schválení v rámci banky a na podepsání příslušné smluvní dokumentace.

Nabídka bonusů partnerů platí do 30. 6. 2019 pro všechny nové i stávající klienty UniCredit Bank, nové klienty Praetor Systems a nově sjednané předplatné systému ASPI. Nárok nelze uplatnit spolu s jinou slevou či akcí.

NOVÁ ŠKODA SCALA

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

Kombinovaná spotřeba a emise CO₂ vozu
Nová ŠKODA SCALA: 4,1–5,0 l/100 km, 108–113 g/km

Nová ŠKODA SCALA klade důraz na bezpečnost inspirovanou vozy vyšší třídy. V automobilu, který je vybaven množstvím pokročilých asistenčních systémů, až 9 airbagy a systémem tíšňového volání, se bude každý cítit opravdu bezpečně.

ŠKODA SCALA snoubí všechny výhody moderních technologií. Vyznačuje se nejnovějšími pohonnými jednotkami a špičkovou konektivitou nové generace. Pro Virtuální kokpit a systémy infotainmentu nabízí největší displej ve své třídě.

Využijte možnost bezplatné testovací jízdy. Nechte se obklopit moderními materiály a oslnit velkorysým prostorem ve všech směrech.

Váš autorizovaný prodejce vozů ŠKODA:

AUTO JAROV, s.r.o.
Osiková 2
130 00 Praha 3
Tel.: 251 002 555
www.autojarov.cz

